
Raport z badania
„Picie alkoholu i używanie narkotyków
przez młodzież szkolną
na terenie Łodzi”

na zlecenie:
Urzędu Miasta Łodzi

badanie wykonane przez:
Pracownię Badawczo-Psychologiczną
MIRABO

Warszawa, październik 2015 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie	7
II. Opis badania	19
1. Charakterystyka badania	20
2. Cele badania	21
3. Metodologia	22
3.1 Przygotowanie próby	22
3.2. Procedura badawcza	23
3.3. Weryfikacja wiarygodności i kontrola rzetelności zbioru	26
3.4. Analiza danych	29
III. Prezentacja wyników	32
1. Charakterystyka badanych	33
1.1 Wiek i płeć	34
1.2 Wyniki w nauce	35
1.3 Nieobecności w szkole	36
1.4 Rodziny badanych	37
1.5 Wykształcenie rodziców	38
1.6 Warunki materialne rodziny	40
1.7 Wydatki na własne potrzeby	41
2. Jak wypoczywają łódzkie nastolatki	42
2.1. Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu	43
2.2. Problemowe używanie internetu	53
2.3. Wydatki na gry hazardowe	61

3. Palenie papierosów przez młodzież	62
3.1. Dostępność tytoniu – w opinii badanych	63
3.2. Wiek inicjacji tytoniowej	64
3.3. Rozpowszechnienie palenia papierosów	68
3.4. Ocena rozpowszechnienia palenia wśród przyjaciół	69
3.5. Częstotliwość i poziom natężenia palenia papierosów w okresie ostatnich 30 dni	71
3.6. Ocena ryzyka związanego z paleniem tytoniu	73
4. Picie napojów alkoholowych przez młodzież	75
4.1. Ocena dostępności alkoholu – w opinii badanych	76
4.2. Wiek inicjacji alkoholowej	79
4.3. Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych - w życiu oraz w ostatnim roku przed badaniem	86
4.4. Ocena rozpowszechnienia picia alk. wśród przyjaciół	88
4.5. Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ost. 30 dni	89
4.6. Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja	95
4.7. Ocena ryzyka związane z pićm alkoholu	100
5. Problem upijania się młodzieży	104
5.1. Odczuwane efekty wypicia alkoholu-ostatnia okazja	105
5.2. Rozpowszechnienie zjawiska upijania się	106
5.3. Ocena rozpowszechnienia upijania się wśród przyjaciół	108
5.4. Pierwsze doświadczenia z upijanie się	110
5.5. Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni	112

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie	117
7. Częstotliwość zakupu nap. alkoholowych	123
8. Częstotliwość picia nap. alkoholowych w lokalach gastronomicznych	128
9. Oczekiwania uczniów związane z piciem alkoholu	133
10. Przykre doświadczenia związane z piciem alkoholu	138
11. Rozpowszechnienie zjawiska używanie leków uspokajających i nasennych oraz dopalaczy przez młodzież	147
11.1. Rozpowszechnienie używania leków	148
11.2. Rozpowszechnienie używania tabletek i alkoholu	149
11.3. Wiek inicjacji	150
11.4. Ocena dostępności leków	153
11.5. Rozpowszechnienie używania leków uspokajających przez kolegów/koleżanki	154
11.6. Rozpowszechnienie używania dopalaczy	155
11.7. Ocena dostępności dopalaczy	157
12. Rozpowszechnienie używania napojów energetycznych	159
12.1. Częstotliwość picia napojów energetycznych - ostatnie 30 dni	160
12.2. Rodzaje wypijanych napojów energetycznych	163
12.3. Ocena dostępności napojów energetycznych na terenie szkoły	164
12.4. Ocena rozpowszechnienia picia napojów energetycznych wśród przyjaciół	165

13. Używanie marihuany lub haszyszu przez młodzież	166
13.1 Ocena dostępności marihuany lub haszyszu (konopi)	167
13.2 Pierwszy kontakt z marihuaną lub haszyszem	
- wiek inicjacji	168
13.3 Rozpowszechnienie używania marihuany lub haszyszu	170
13.4 Używanie marihuany/haszyszu wśród przyjaciół	172
13.5 Przejawy uzależnienia od konopi	174
13.6 Częstotliwość sięgania po marihuanę lub haszysz	
w okresie ostatnich 30 dni	181
13.7 Umiejętność odmawiania na propozycje spróbowania	
marihuany lub haszyszu	183
13.8 Wydatki na zakup marihuany (konopi)	184
13.9 Oczekiwania uczniów związane z używaniem marihuany	186
13.10 Ocena ryzyka związanego z używaniem marihuany/haszyszu	190
13.11 Ocena dostępności marihuany lub haszyszu w wybranych	
miejscach	192
14. Używanie innych narkotyków	194
14.1 Amfetamina - rozpowszechnienie używania	196
14.2 Ecstasy - rozpowszechnienie używania	199
14.3 Substancje wziewne (kleje, aerozole itp)	
- rozpowszechnienie używania	203
14.4 Wiek inicjacji	207
15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków	211
16. Częstotliwość używania innych narkotyków	217

Spis treści

17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków	224
18. Przemoc rówieśnicza – perspektywa sprawców	231
19. Przemoc rówieśnicza – perspektywa ofiar	238
20. Profilaktyka domowa	245
21. Porównanie wyników badań z lat 2007, 2011 i 2015	251
Wnioski i rekomendacje do działań profilaktycznych i naprawczych w zakresie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy rówieśniczej op. dr hab. Jacek Pyżalski	274
SUPLEMENT	287

I. Wprowadzenie

1.1. Wprowadzenie – problem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież

Transformacja ustrojowa w Polsce przyniosła ze sobą nie tylko zmiany prawne i gospodarcze, ale także nowe normy, wartości i wzorce zachowań. Procesowi temu nie towarzyszyło pojawianie się nowych znaczących autorytetów osobowych i instytucjonalnych. Wzrosły swobody obywatelskie, zmniejszyła się natomiast skuteczność instytucji kontroli społecznej.

Rozluźnieniu uległy relacje wewnątrzrodzinne, pogorszyła się kondycja polskiej rodziny i dorosłych wypełniających rolę rodziców i wychowawców. Nowe warunki zmusiły społeczeństwo do zmiany stylu życia, sprawiły że od młodzieży oczekuje się niemal perfekcyjnego samosterowania oraz „przyspieszonej dorosłości”. Niski standard materialny niektórych rodzin spowodował wykreowanie się grupy młodzieży tzw. „gorszego startu, społeczną marginalizację części dzieci i młodzieży. Jedną z najpoważniejszych kwestii społecznych, przed którą stanęły instytucje zajmujące się wychowaniem i edukacją, a także osoby kreujące politykę w państwie jest **używanie przez młodzież alkoholu i innych substancji psychoaktywnych**. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia ludzi młodych, szanse na sukces na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym. **Badania pokazują, że w latach 90. mieliśmy w Polsce do czynienia ze znacznym wzrostem rozmiarów problemu używania narkotyków**. Szybko rosło rozpowszechnienie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Wzrost rozmiarów zjawiska używania narkotyków jak również narkomanii rozumianej jako uzależnienie bądź używanie problemowe, zbliżył nasz kraj do poziomu krajów Zachodniej Europy.

Do niepokojących zjawisk dołączyło także nasilanie się przemocy rówieśniczej oraz zachowań agresywnych wśród młodzieży szkolnej.

1.1. Wprowadzenie – problem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież

Wobec nasilających się problemów pod auspicjami Rady Europy w 1995 roku uruchomiony został szeroko zakrojony europejski program badawczy obejmujący ponad 30 krajów naszego kontynentu (w tym Polskę), dotyczący monitorowania zjawisk związanych z piciem alkoholu, zażywaniem narkotyków, paleniem tytoniu oraz zachowaniami prozdrowotnymi młodzieży. W 2015 r. realizowana była w Europie kolejna (szósta) edycja badań ESPAD.

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie oparto na badaniu prowadzonym zgodnie z metodologią i standardami projektu ESPAD. W badaniu, uczestniczyła młodzież szkolna z dwóch grup wiekowych: uczniowie klas trzecich szkół gimnazjalnych oraz uczniowie klas drugich szkół ponadgimnazjalnych tj. liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, zasadniczych szkół zawodowych i techników. Dzięki objęciu badaniem wymienionych dwóch grup wiekowych możemy zaobserwować zmiany w zachowaniach i postawach nastolatków w dwóch różnych momentach procesu dojrzewania.

W badaniu pytano uczniów zarówno o osobiste doświadczenia w zakresie używania substancji psychoaktywnych, jak i o ich opinię na temat powszechności używania alkoholu i narkotyków w środowisku koleżeńskim (rówieśniczym).

Istotne znaczenie we wspomnianej analizie ma również możliwość odniesienia danych dotyczących używania substancji psychoaktywnych do informacji na temat oceny relacji badanej młodzieży ze swoimi rodzicami oraz przyjaciółmi. **W literaturze psychologicznej i opracowaniach socjologicznych wielokrotnie podkreśla się współzależność pomiędzy trudnymi relacjami rodzinnymi i brakiem wsparcia i pomocy ze strony rodziców na występowanie zachowań problemowych związanych z piciem alkoholu i sięganiem po narkotyki przez młodzież.**

1.1. Wprowadzenie – problem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież

Innym zjawiskiem ważnym w omawianym kontekście jest niski poziom więzi koleżeńskich (poczucie izolacji i odrzucenia przez grupę rówieśniczą). Obie te kwestie były przedmiotem badania i zostaną scharakteryzowane w niniejszym raporcie.

Ważną częścią realizowanego badania jest także problem dostępności alkoholu i narkotyków dla młodych ludzi. Zgromadzono informacje o subiektywnym poczuciu łatwości zdobycia (kupienia) poszczególnych substancji przez młodzież, a także na temat tego, ile pieniędzy na papierosy, napoje alkoholowe i konopie wydaje młodzież. Badanie pokazało również skalę naruszania prawa przez sprzedawców napojów alkoholowych, którzy wbrew obowiązującemu prawu bardzo często sprzedają alkohol osobom małoletnim.

Dane zgromadzone w ramach badania dostarczają informacji na temat konsekwencji ponoszonych przez młodzież w związku z piciem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych, a także na temat osobistych przekonań na temat ryzyka związanego z sięganiem po te substancje.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna

Profilaktyka - ustalenia definicyjne

Profilaktyka to ogół działań zapobiegających niepożądanym zjawiskom w rozwoju i zachowaniu ludzi (Okoń, 2004). Profilaktyka szkolna to działania, które zapobiegają takim zjawiskom i zachowaniom, podejmowane w środowisku szkolnym.

W pedagogice można wskazać dwie powiązane ze sobą koncepcje działań profilaktycznych, określane mianem profilaktyki społecznej i profilaktyki wychowawczej (Ostaszewski, 2003). Celem tej ostatniej jest zapobieganie niepożądanym zjawiskom przez oddziaływania wychowawcze wspierające pomyślny rozwój jednostek lub zbiorowości. Profilaktykę w wychowaniu można rozumieć jako **profilaktykę uprzedzającą** lub jako **profilaktykę objawową**. Pierwsza polega na przeciwdziałaniu niepożądanym zjawiskom, które dotąd nie wystąpiły, ale zgodnie z wiedzą wychowawcy mogą się z dużym prawdopodobieństwem pojawić. Druga odnosi się do tych przypadków działań wychowawczych, gdy pojawiły się już pierwsze objawy niepokojących zjawisk i polega na umiejętnym, wczesnym rozpoznaniu objawów niepożądanych zachowań i podjęciu działań zapobiegawczych. Jednym z przykładów takich niepożądanych zjawisk i zachowań jest sięganie przez młodzież szkolną po substancje psychoaktywne. Zwyczajowo są one dzielone na trzy grupy: papierosy, alkohol i narkotyki, ale w ostatnich latach obserwujemy na świecie coraz częściej tendencję do ich **integralnego traktowania**. Oparta jest ona na przekonaniu, że picie alkoholu, palenie papierosów i używanie narkotyków to różne przejawy zachowań zagrażających zdrowiu, u ich podstaw leżą podobne grupy czynników.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

Obok tendencji do integrowania działań obserwujemy w profilaktyce zachowań problemowych także tendencję do odchodzenia od wąskiego rozumienia zagrożenia związanego z używaniem substancji. Zagrożenie to nie jest utożsamiane wyłącznie z uzależnieniem się, ale także z wystąpieniem szeregu problemów związanych z sięganiem po te substancje takich jak wypadki, przestępstwa, przemoc. (Ostaszewski 2003). W ramach **profilaktyki pierwszorzędowej** dotyczącej substancji psychoaktywnych, podejmowane są działania mające na celu zmianę niepożądanych zachowań np. opóźnienie eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi lub powrót do abstynencji, jeśli inicjacja miała już miejsce.

W ramach tzw. **profilaktyki drugorzędowej** podejmowane działania dotyczą grup, w których substancje psychoaktywne są dość powszechnie używane. Ich celem jest ograniczanie różnorodnych szkód związanych z sięganiem po te substancje.

Obok przedstawionej typologii pojawiła się w ostatnich latach inna, która proponuje podział na tzw. **prewencję uniwersalną** skierowaną na obniżanie ryzyka i wzrost ochrony oraz na promocję pełnego rozwoju i zdrowia, **prewencję selektywną** skoncentrowaną na grupach będących pod silniejszym wpływem czynników ryzyka oraz **prewencję skierowaną**, której działania kierowane są do grup osób podejmujących chroniczne zachowania problemowe. Zdaniem wielu specjalistów większość oddziaływań szkolnych powinna być prowadzona w ramach nurtu prewencji uniwersalnej (Grzelak, Sz. 2006). Badania pokazują (m.in. wyniki badań ESPAD), że w latach 90. w Polsce bardzo nasiliło się zjawisko używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Jednym z rodzajów działań mających duży zasięg i służących przeciwdziałaniu uzależnieniom i innym szkodom związanym z substancjami są tzw. **szkolne programy profilaktyczne**.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

W latach 90. programy takie wprowadzano do szkół na szeroką skalę, w większości przypadków nie dokonywano jednak ich naukowej oceny. Z czasem wśród specjalistów pojawiło się przekonanie o niezadawalającej skuteczności wielu z nich, a nawet potencjalnych szkodach (Szymańska, 2000). Dlatego niezwykle istotne stały wszelkie inicjatywy zmierzające do poddawania takich działań ewaluacji (naukowej ocenie) i poszukiwaniu czynników, które mogą sprzyjać ich skuteczności.

Czynniki sprzyjające skuteczności programów profilaktycznych

Jak pokazują analizy (Ostaszewski, 2003) czynniki takie to:

- Adekwatne do celów i naukowo uzasadnione podstawy teoretyczne;
- Oparcie programu na sprawdzonych strategiach redukcji czynników ryzyka lub wzmacniania czynników chroniących np. na kształtowaniu lub wzmacnianiu u dzieci i młodzieży norm przeciwnych sięganiu po substancje, na wzmacnianiu umiejętności życiowych (np. asertywność, wybór wartości); na zmianie oczekiwań związanych z działaniem substancji;
- Wykorzystywanie różnych kanałów wpływu na zachowania i postawy uczniów (np. angażowanie rodziców, liderów młodzieżowych);
- Odpowiednia długość i intensywność zajęć. Program powinien składać się z około 10-15 godzin zajęć podstawowych i 5-10 uzupełniających w kolejnych dwóch latach nauki;
- Stosowanie interaktywnych metod edukacji (uruchomienie wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami);

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

- Uwzględnienie potrzeb i specyficznej sytuacji dzieci zaniedbanych wychowawczo np. ze środowisk dysfunkcyjnych;
- Staranne przygotowanie: ocena potrzeb populacji docelowej, badania pilotażowe, badania **oceniające skuteczność (ewaluacja)**, opracowanie sposobów i wskaźników monitorowania realizacji programu;
- Dobrze przygotowani realizatorzy (przeszkolenie, wyposażenie w podręczniki);
- Zapewnienie wsparcia społecznego dla realizatorów programu;

Wśród wymienionych elementów znalazła się m.in. ocena skuteczności programu.

Wiedza gromadzona w badaniach ewaluacyjnych nie tylko pozwala ocenić ową skuteczność, ale może być także pomocna w poprawie jakości prowadzonych oddziaływań.

W badaniach nad skutecznością programów profilaktycznych istotne jest sformułowanie pytań badawczych oraz wskaźników skuteczności. Przykład takich pytań i wskaźników prezentuje publikacja *Skuteczność profilaktyki używania substancji psychoaktywnych* autorstwa dr Krzysztofa Ostaszewskiego, wydana w 2003 roku. W prowadzonej przez niego ewaluacji trzech programów profilaktycznych: Spójrz inaczej, Noe i Drugi Elementarz oraz Domowi Detektywi postawiono pytania o:

- **Wpływ wybranych szkolnych programów profilaktyki** na: używanie substancji psychoaktywnych (**zachowania**), na **postawy, intencje i przekonania** oraz umiejętności lub inne zmienne związane z używaniem substancji psychoaktywnych, a także na **wiedzę uczniów** na temat konsekwencji używania tych substancji i innych zachowań zdrowotnych.
- Ryzyko wystąpienia niepożądanych skutków ubocznych związane z realizowaniem tych programów, takich jak wzrost zainteresowania substancjami i większa skłonność do eksperymentowania z nimi.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

Proponowane wskaźniki skuteczności programu można sklasyfikować w ramach trzech rodzajów:

Behawioralne: częstość sięgania po różne rodzaje substancji,

Pośrednie: intencje sięgania po te substancje, postawy wobec ich używania, umiejętność odmawiania oraz

Dotyczące wiedzy: np. o skutkach używania substancji i mechanizmach uzależnienia.

Zgodnie z przedstawioną listą, o skuteczności programów wnioskuje się na podstawie zmian w zachowaniach uczniów (częstości sięgania), zmian w intencjach używania, postaw wobec używania oraz zmian w wiedzy uczniów na temat skutków i innych ważnych aspektach sięgania po substancje.

Przegląd badań ewaluacyjnych wskazuje, że w przypadku ewaluacji szkolnych programów profilaktycznych najczęściej wykorzystuje się model quasi-eksperymentalny (Grzelak, 1993). Polega on na prowadzeniu pomiarów początkowego (pre-testu) i końcowego (post-testu) w grupie uczniów uczestniczących w programach profilaktycznych i w grupie uczniów, którzy w nich nie uczestniczyli (grupa kontrolna). Przygotowanie i realizacja programów profilaktycznych adekwatnych do potrzeb odbiorców oraz możliwości lokalnej społeczności wymaga m.in. dogłębnej diagnozy zachowań problemowych dzieci i młodzieży. Jak pokazują badania prowadzone nad tzw. szkolnymi programami profilaktyki (m.in. J. Szymańska, Program profilaktyki w praktyce szkolnej, CMPPP, 2005) najczęściej zawierają one działania adresowane do uczniów, przeważają w nich zajęcia informacyjno-edukacyjne, a tematem jest zdrowy styl życia, uzależnienia, agresja i przemoc oraz stres.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

Nie zawsze taka oferta jest adekwatna do problemów i potrzeb młodzieży i całego środowiska szkolnego. Dlatego zajęcia profilaktyczne prowadzone w ramach szkolnego programu (zarówno przez nauczycieli jak i osoby spoza szkoły) spotykają się z różną oceną uczniów oraz wychowawców, dotyczy to zarówno ich tematyki, jak i korzyści wnoszonych przez młodzież, wreszcie przebiegu samej realizacji.

Planując efektywne działania profilaktyczne warto oszacować skalę zachowań problemowych młodzieży w danym środowisku. Należy też pamiętać, że szkoła funkcjonuje w określonej społeczności lokalnej. Dlatego nowoczesne strategie profilaktyczne polegają na łączeniu edukacji szkolnej z oddziaływaniami w tejże społeczności. **Oznacza to, że przygotowując środowiskowe działania profilaktyczne, trzeba poznać problemy i potrzeby społeczności lokalnej, a także zdiagnozować te jej zasoby, które mogą być wykorzystane w działaniach profilaktycznych dotyczących zachowań problemowych młodzieży.** Konieczne jest także określenie klimatu wokół używania substancji psychoaktywnych panującego w środowisku, w którym funkcjonuje młodzież – wśród rówieśników, w domu rodzinnym oraz najbliższym otoczeniu.

Obszary te były przedmiotem analiz prowadzonych w niniejszym raporcie. Analizie poddano związki pomiędzy używaniem substancji psychoaktywnych a różnymi obszarami funkcjonowania psychospołecznego uczniów – w tym m.in. ich opiniami na temat rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych wśród znajomych/przyjaciół, sytuacją szkolną oraz poczuciem wykluczenia rówieśniczego. Ważnym elementem badania było poznanie (na podstawie deklaracji uczniów) spodziewanych reakcji rodziców na picie alkoholu, palenie papierosów oraz sięganie po narkotyki.

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

Reakcje te uznano w badaniu za jeden z elementów pozwalających scharakteryzować profilaktykę domową, a więc postawy i działania, które podejmują rodzice w celu zapobiegania niepożądanym zjawiskom w rozwoju i zachowaniu młodych ludzi, związanym z sięganiem po papierosy, alkohol i narkotyki.

Zakres badania obejmie **sześć** obszarów tematycznych:

A. Zagrożenia związane z piciem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych:

- rozpowszechnienie picia alkoholu, palenia tytoniu i używania narkotyków wśród młodzieży oraz częstotliwość sięgania po te substancje;
- wiek inicjacji tytoniowej, alkoholowej oraz narkotykowej;
- ocenę dostępności dla młodzieży alkoholu, tytoniu i narkotyków. Pomiar dostępności był oparty na kilku wskaźnikach – ogólnych ocenach badanych, a w przypadku napojów alkoholowych i papierosów – informacjach na temat podejmowanych prób zakupu poszczególnych rodzajów alkoholi i papierosów;
- rozpowszechnienie problemów i szkód związanych z piciem alkoholu i używaniem narkotyków;
- subiektywna ocena rozpowszechnienia sięgania po substancje psychoaktywne przez innych uczniów w klasie.

B. Zagrożenia związane z przemocą w szkole i środowisku lokalnym:

- poczucie zagrożenia ze strony rówieśników (bycie ofiarą przemocy w szkole i w jej otoczeniu)
- uczestnictwo w zdarzeniach związanych z przemocą lub chuligaństwem (bycie sprawcą przemocy);

1.2. Wprowadzenie - profilaktyka szkolna i badania nad jej skutecznością

C. Sytuacja szkolna uczniów:

- Wyniki w nauce;
- subiektywna ocena kontaktów z rówieśnikami;
- nieobecności w szkole i ich przyczyny

D. Sytuacja rodzinna uczniów:

- cechy społeczno-demograficzne rodziny;
- subiektywna ocena atmosfery rodzinnej;
- Przekonania prawdopodobnych reakcji rodziców na używanie substancji psychoaktywnych przez młodzież (subiektywne poczucie przyzwolenia ze strony rodziców na sięganie po te substancje);
- relacje uczniów z rodzicami;

E. Różne aspekty życia osób badanych – między innymi:

- sposoby spędzania wolnego czasu;
- ilość pieniędzy do własnej dyspozycji;
- częstotliwość korzystania z Internetu w czasie wolnym oraz liczba godzin spędzanych w „sieci”, korzystanie z Internetu w godzinach nocnych
- „przymus” korzystania z Internetu dla poprawy samopoczucia

F. Postawy i przekonania uczniów dotyczące:

- używania, alkoholu oraz jego wpływu na zachowania i zdrowie,
- ocena ryzyka związanego z używaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów
- oczekiwania uczniów dotyczące efektów związanych z piciem, paleniem i używaniem narkotyków

II. Opis badania

1. Charakterystyka badania

Projekt badawczy:	Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Łodzi
Klient:	Urząd Miasta Łodzi
Autor raportu:	MIRABO Pracownia Badawczo-Psychologiczna w Warszawie
Termin realizacji prac terenowych:	maj 2015
Metodologia:	badanie ilościowe w formie ankiety audytoryjnej (z zapewnieniem anonimowości)
Długość wywiadu:	40 minut
Próba:	860 uczniów klas trzecich gimnazjów 983 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych
Liczba badanych osób:	1843 (100 klas)
Analizy statystyczne:	SPSS, Excel

2. Cele badania

Podstawowym celem badania jest diagnoza rozpowszechnienia zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez młodzież. W badaniu pytamy nie tylko o skalę tych doświadczeń, ale również o ich **częstotliwość**, dzięki czemu możliwe jest oszacowanie wielkości populacji młodych ludzi, którzy mają za sobą **pojedyncze eksperymenty** lub **wielokrotne doświadczenia** związane z pićm alkoholu, upijaniem się i używaniem narkotyków.

Ważnym celem projektu jest również poznanie **postaw młodzieży** wobec różnych substancji psychoaktywnych, **ich wiedzy na temat substancji** oraz **ocena poziomu ryzyka** związanego z używaniem poszczególnych środków. Wiedza ta jest niezbędna przy planowaniu i wdrażaniu nowoczesnych strategii oraz programów profilaktycznych.

W badaniu **szczegółowej analizie poddano czynniki** mających wpływ na podaż i popyt na alkohol i narkotyki wśród młodzieży. Analizowano m.in.: **fizyczną dostępność** papierosów, alkoholu i narkotyków (łatwość zakupu), **psychologiczną dostępność**, czyli subiektywne przekonanie o łatwości/trudności zdobycia/kupienia określonej substancji psychoaktywnej, **gotowość do podjęcia prób** (eksperymentów) z narkotykami, a także osobiste **przykre doświadczenia** związane z używaniem alkoholu lub narkotyków i **ocenę rozpowszechnienia** używania alkoholu i narkotyków w grupie rówieśniczej – wśród przyjaciół oraz starszego rodzeństwa badanych nastolatków.

Zgromadzone informacje na temat doświadczeń związanych z pićm alkoholu i używaniem narkotyków zostały zestawione **z odpowiedziami na pytania** dotyczące: jakości relacji z rodzicami i przyjaciółmi, stosowania przemocy lub bycia jej ofiarą. Do ankiety włączono także pytania na temat kontaktów rówieśniczych, co pozwoliło **oszacować wielkość populacji młodzieży**, która czuje się **wykluczona** w swojej grupie rówieśniczej.

3. Metodologia badania

3.1 Przygotowanie próby

Próbę badawczą wylosowano na podstawie danych o strukturze populacji uczniów szkół znajdujących się na terenie miasta Łódź. **Losowanie klas przebiegało dwustopniowo.** W pierwszym etapie losowano szkoły uwzględniając wielkość populacji uczniów uczęszczających do każdej ze szkół. Prawdopodobieństwo wylosowania szkoły zależało od udziału uczniów danej szkoły w całości populacji uczniów danego typu klas w całym mieście – im więcej uczniów miała szkoła, tym większe było prawdopodobieństwo znalezienia się tej szkoły w próbie badanych szkół. Po wylosowaniu próby szkół uczestniczących w badaniu ankieterzy dokonywali losowania klas wewnątrz poszczególnych szkół na podstawie przygotowanego algorytmu zapewniającego losowy dobór klasy wewnątrz poszczególnych szkół.

Średni błąd oszacowania w klasach trzecich gimnazjum kształtował się na poziomie +/- 2,9%, zaś w klasach drugich ponadgimnazjalnych 2,8%. Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie losowej uczniów 100 klas (50 klas z każdego rocznika).

Ankieta została wypełniona przez 1843 uczniów, **ze zbioru wyeliminowano 2 ankiety.** Zgodnie z przyjętą metodologią podstawą do takiej eliminacji było ponad 50% nieuzasadnionych braków danych w całej ankiecie. **Ostatecznie analizie poddano 1841 ankiet .**

Badane klasy	Liczba badanych uczniów	Odsetek wszystkich badanych
3 klasy gimnazjum	860	47,9%
2 klasy ponadgimnazjalne	983	52,1%
Razem	1843	100%

Tabela 1: Liczba badanych w poszczególnych rocznikach.

3.2. Procedura badawcza

W badaniu zastosowano kwestionariusz składający się z 66 pytań; większość stanowiły pytania zamknięte (z możliwością wyboru jednej lub kilku odpowiedzi zgodnie z instrukcją zawartą w każdym pytaniu). Na początku kwestionariusza zamieszczono metryczkę, w której uczestnicy badania określali swoją płeć i wiek, w dalszej części kwestionariusza charakteryzowali swoją sytuację rodzinną (z kim mieszkają) oraz oceniali sytuację materialną swojej rodziny. Ankieta otwierała pytanie dotyczące form spędzania wolnego czasu przez młodzież oraz częstotliwości, z jaką podejmuje ona różne zajęcia pozaszkolne. Kolejne pytania dotyczyły korzystania z Internetu: liczby godzin poświęconych na ten cel, przebywania „w sieci” w godzinach nocnych, potrzeby korzystania z Internetu dla poprawienia samopoczucia. W tej części kwestionariusza znalazło się również pytanie o sumę pieniędzy przeznaczanych na gry na automatach w ciągu miesięcy. W dalsze części ankiety zamieszczono bloki pytań dotyczących:

- rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów. Znalazły się tu pytania o używanie papierosów, alkoholu, narkotyków, dopalaczy, leków uspokajających i upijanie się w życiu, a także o częstotliwość takich zachowań w ciągu ostatnich 12 miesięcy i 30 dni.
- funkcjonowania badanych w grupie rówieśniczej: pytania o zachowania agresywne/przemocowe wśród uczniów (w kontekście bycia sprawcą i bycia ofiarą), wsparcie otrzymywane od przyjaciół,
- zagadnień dotyczących sytuacji rodzinnej badanych m.in. o zasady dotyczące informowania rodziców nt. miejsca przebywania poza domem, spodziewane reakcje rodziców na picie, palenie oraz używanie narkotyków, ocenę kontroli i wsparcia otrzymywanego od rodziców, ocenę relacji z mamą i tatą;

3.2. Procedura badawcza

Uczniowie odpowiadali na pytanie o częstotliwość sięgania po takie narkotyki jak: marihuana i haszysz (konopie), amfetamina, ecstasy, środki wziewne, kokaina, heroina oraz grzyby halucynogenne, a także o to, jak oceniają prawdopodobieństwo, iż po użyciu konopi doświadczyliby różnych pozytywnych i negatywnych skutków (oczekiwania związane z używaniem marihuany i haszyszu). Podobne pytanie zadano uczniom w kontekście picia alkoholu (pozytywne i negatywne oczekiwania).

Uczniów pytano również o wiek inicjacji narkotykowej i nikotynowej, a w przypadku alkoholu o wiek, w którym po raz pierwszy pili piwo, wino oraz wódkę.

W dalszej części kwestionariusz zawierał pytania o negatywne konsekwencje picia i używania narkotyków doświadczane w ostatnich 12 miesiącach. W bloku umieszczono też pytanie o opinię uczniów na temat rozpowszechnienia używania papierosów, alkoholu, narkotyków i dopalaczy oraz upijania się wśród przyjaciół badanych. Pytanie takie zadano również w odniesieniu do picia napojów energetycznych.

Na kolejny blok składały się pytania o dostępność napojów alkoholowych (piwa, wina, wódki) oraz papierosów i przetworów konopi, w ocenie uczniów.

Uczniów zapytano również o stopień ryzyka, jakie podejmują ludzie podejmując różne zachowania związane z alkoholem oraz sięganiem po określone narkotyki

3.2. Procedura badawcza

Realizację badania prowadzili przeszkoleni ankieterzy, którzy za zgodą dyrektorów szkół, po ich uprzednim zawiadomieniu pismem przesłanym przez Zleceniodawcę wchodzili do klas na jedną godzinę lekcyjną. Osoby przeprowadzające badanie wręczały respondentom ankietę i prosiły o jej zwrot bezpośrednio po wypełnieniu, do specjalnie przygotowanej urny.

Średni czas wypełniania ankiety wynosił około 40 minut.

Osoby uczestniczące w badaniu były informowane, iż służy ono poznaniu problemów młodzieży szkolnej będącej uczniami łódzkich szkół, zostały także dokładnie poinformowane, w jaki sposób zaznaczać wybrane przez nich odpowiedzi. Zapewniono im pełną anonimowość.

Ankieter był obecny w klasie przez cały czas badania tj. do momentu oddania wypełnionego kwestionariusza przez wszystkich uczestników.

Badani nie kontaktowali się między sobą podczas wypełniania ankiety i nie mieli możliwości zapoznania się z kwestionariuszem wypełnionym przez inną osobę.

3.3. Weryfikacja wiarygodności i kontrola rzetelności zbioru

W przypadku realizowania badania z użyciem ankiet do samodzielnego wypełniania przez respondentów, często konieczne jest dokonanie wtórnej selekcji kwestionariuszy, w których jakość danych budzi wątpliwości.

W celu otrzymania statystyk najlepiej odzwierciedlających rzeczywistą częstotliwość występowania zjawisk wśród badanych uczniów dokonano kilkietapowej selekcji ankiet. Wykluczanie ankiet ze zbioru lub pomijanie odpowiedzi w niektórych pytaniach miało na celu wykluczenie wpływu na wyniki odpowiedzi respondentów, którzy mogli nieuważnie lub nierzetelnie wypełniać kwestionariusz.

Przed rozpoczęciem analiz statystycznych sprawdzono, czy w zbiorze sąankiety, w których braki danych stanowiły więcej niż 50% odpowiedzi, postępując w tym przypadku zgodnie ze standardami europejskich badań ESPAD.

W celu uniknięcia zniekształcenia wyników będącego efektem wpływu typu szkoły ponadgimnazjalnej na odpowiedzi dane zostały poddane *procesowi ważenia*. Proces ważenia polegał na porównaniu struktury badanej populacji uczniów do próby uczniów odpowiadających w badaniu.

W przypadku różnic (nadreprezentacji lub niedoboru uczniów z poszczególnych typów szkół) pomiędzy rzeczywistą strukturą populacji uczniów w Łodzi a strukturą próby przebadanych uczniów nadawano uczniom należącym do danego typu szkoły ponadgimnazjalnej *wagę* zrównującą udział w strukturze badanej próby do struktury populacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Łodzi. W procesie ważenia uwzględniono również rozkład płci wśród uczniów klas trzecich gimnazjum oraz uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

3.3. Weryfikacja wiarygodności i kontrola rzetelności zbioru

Odpowiedzi respondentów zostały sprawdzone pod względem spójności logicznej pomiędzy odpowiedziami. Kryteria badania spójności logicznej zostały oparte na metodologii stosowanej w ogólnoeuropejskich badaniach ESPAD.

Proces selekcji danych podzielono na dwa etapy: w pierwszym etapie wyselekcjonowano ankiety, w których znajdowało się wiele niespójności logicznych pomiędzy odpowiedziami dotyczącymi używania tych samych substancji; w drugim etapie wyselekcjonowano odpowiedzi respondentów mających skłonność do deklarowania potencjalnie zawyżonego poziomu konsumpcji narkotyków.

W celu wyeliminowania w analizach uczniów, którzy wielokrotnie udzielali wewnętrznie sprzecznych odpowiedzi, dokonano szczegółowej analizy wzorów odpowiedzi respondentów. W wyniku przeprowadzonych analiz wytypowano grupę respondentów udzielających niespójnych logicznie odpowiedzi w trzech różnych częściach ankiety:

1. niespójności w pytaniach dotyczących palenia tytoniu oraz picia alkoholu (grupy pytań dotyczących spożycia alkoholu) np respondent twierdzi, że nie pił alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a następnie zaznacza, że pił 3-5 razy w ciągu ostatnich 30 dni
2. niespójności w pytaniach dotyczących używania amfetaminy, ecstasy lub substancji wziewnych;
3. niespójności w deklaracjach dot. używania marihuany, wieku inicjacji narkotykowej oraz inicjacji związanej z używaniem leków uspokajających lub nasennych, np respondent twierdzi, że nigdy nie używał żadnego z narkotyków, a następnie zaznacza, że po raz pierwszy używał amfetaminy w wieku x lat.

3.3. Weryfikacja wiarygodności i kontrola rzetelności zbioru

W wyniku przeprowadzonych analiz statystycznych, nie poddawano analizie odpowiedzi tych respondentów, którzy wykazali się wysokim poziomem niespójności (w co najmniej dwóch spośród trzech części ankiety).

Z analiz wyłączono także odpowiedzi dotyczące używania narkotyków tych badanych, którzy zaznaczyli, iż używali takiej substancji jak: re Levin, to jest środka, który w rzeczywistości nie istnieje.

3.4. Analiza danych

Zebrane dane zostały zakodowane, utworzono bazę komputerową pozwalającą na dokonywanie zarówno prostych jak i zaawansowanych analiz statystycznych. W pierwszym etapie przeprowadzono analizę danych pozwalającą na poznanie rozkładów procentowych odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety (frekwencje). Dalszym krokiem było grupowanie odpowiedzi na kilka pytań i tworzenie wskaźników zmiennych w oparciu o sumę punktów wyliczoną na podstawie odpowiedzi na poszczególne pytania.

Analiza statystyczna pokazała, że odpowiedzi na pewne grupy pytań charakteryzuje wysoka spójność, dlatego możliwe było utworzenie zmiennych: nasilenie używania substancji wśród uczniów, nasilenie agresji i przemocy rówieśniczej, ocena rozpowszechnienia używania substancji w klasie, nasilenie oczekiwań dotyczących picia alkoholu oraz używania alkoholu i narkotyków.

Wszystkie utworzone zmienne charakteryzują się wysoką rzetelnością (Alfa Cronbacha równa co najmniej 0,7 po zaokrągleniu do części dziesiętnych), co oznacza, że każda ze stworzonych skal jest jednorodna i mierzy jedną właściwość.

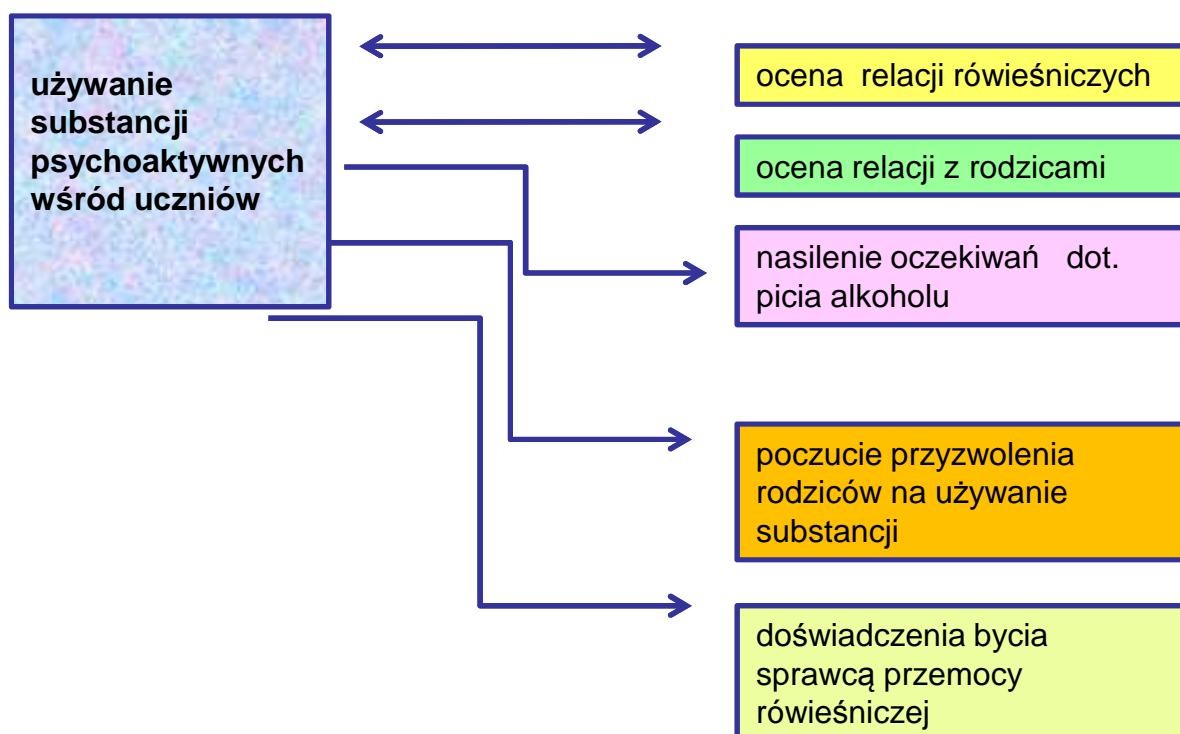
Oto przykładowy opis tworzenia zmiennych: utworzono zmienną pn. Ocena klimatu społecznego szkoły. Zsumowano punkty na podstawie odpowiedzi na poszczególne pytania (pozycje skali) i określono średnią -M oraz odchylenie standardowe -SD.

W taki sam sposób budowano inne zmienne opisane w raporcie.

3.4. Analiza danych

Analizie poddano związki pomiędzy nasileniem używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów a różnymi obszarami funkcjonowania psychospołecznego uczniów wg schematu:

Wyniki wspomnianych analiz zostały przedstawione w rozdziale Supplement-„Analizy dodatkowe”, niniejszego raportu. W Raporcie dokonano także porównania wyników badania z wynikami z roku 2007 i 2011.

3.4. Analiza danych

W opisie wykresów i tabel przedstawiających wyniki badania stosowano następujące symbole:

- **3G**- klasy trzecie gimnazjum (15-16 lat)
- **2 PG** –klasy (15-16 lat)
- **G**- gimnazjum, **PG**-
- **p<0,001; p<0,01, p<0,05** – różnica istotna statystycznie na poziomie 0,001; 0,01; 0,05.
- **n.i.**- różnica nieistotna statystycznie
- **CHI²**- wynik testu Chi kwadrat – do oceny istotności różnic (ew. test Fischera)
- **ANOVA**- jednoczynnikowa analiza wariancji – do oceny istotności różnic
- **N**- podstawa procentowania - może zmieniać się w każdym z roczników w zależności od liczby uczniów, którzy udzielili odpowiedzi na określone pytanie (pomijano braki danych-na ogół pojedyncze przypadki oraz tzw. systemowe braki danych). Analizując kolejne wykresy warto każdorazowo zwracać uwagę na podstawy procentowania.

III. Prezentacja wyników

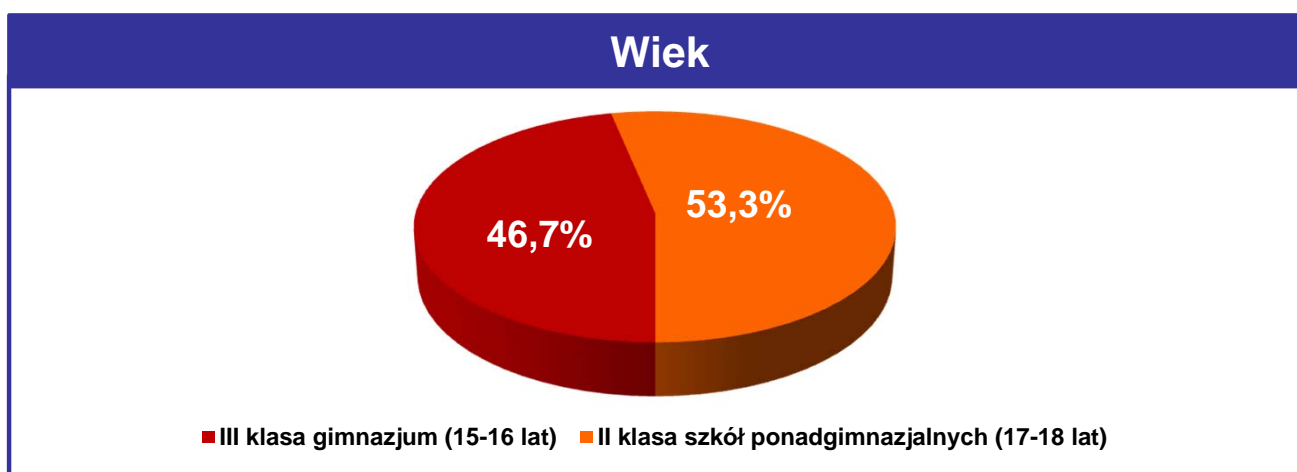

1. Charakterystyka badanych

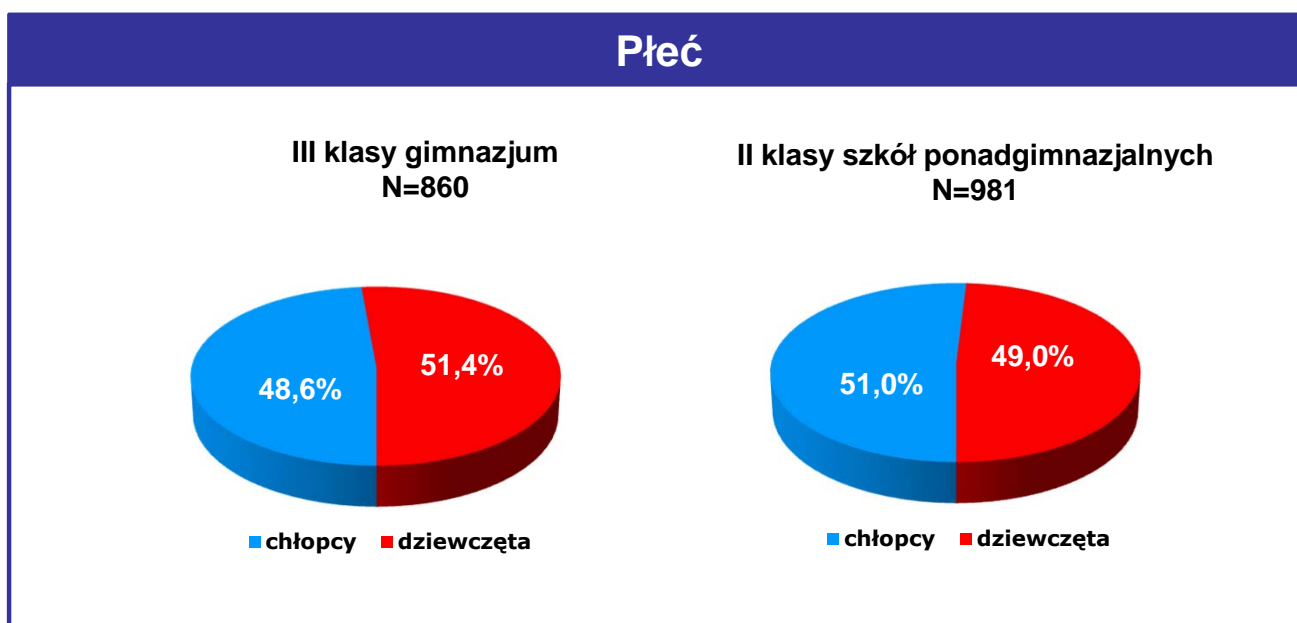

1.1 Wiek i płeć

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 1843 uczniów, z czego 860 osób uczyło się w trzecich klasach gimnazjów, a 983 osoby w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych (licea ogólnokształcące, technika i szkoły zawodowe). W próbie gimnazjalnych klas trzecich chłopcy stanowili 46,2%, zaś w przypadku klas drugich szkół ponadgimnazjalnych – 49,9%. Po zważeniu odsetki te wynosiły odpowiednio: 48,6% oraz 51,0% i odpowiadały strukturze płci w badanych populacjach. Wzajemnie nie zmieniało ogólnej liczebności prób klas trzecich gimnazjum i drugich ponadgimnazjalnych. Ostatecznie, analizie poddano dane uzyskane od 860 uczniów z klas trzecich gimnazjum i 981 z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Średni wiek badanych (obliczany według podanego roku urodzenia) w klasach trzecich gimnazjum wynosił 16,1 (SD=0,46), zaś w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych 18,1 (SD= 0,48).

Wykres 1: Wiek badanych.

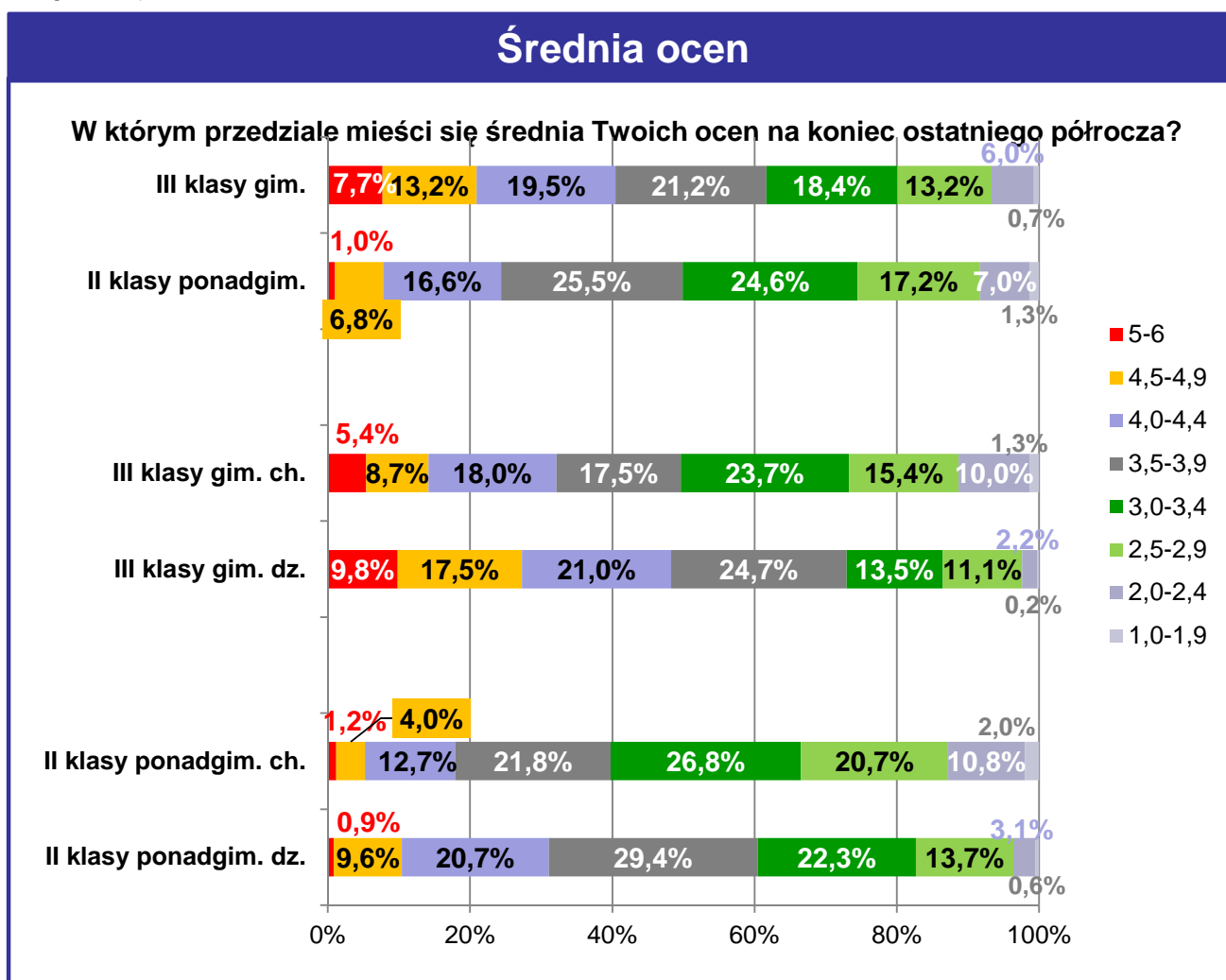

Wykres 2: Płeć badanych.

1.2 Wyniki w nauce

Lepsze oceny są częściej udziałem młodszych uczniów: 40,5% uczniów z trzecich klas gimnazjów miało w ostatnim półroczu średnią ocen 4,0 lub wyższą. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych analogiczny odsetek kształtował się na poziomie 24,4%. Analizując poszczególne grupy wiekowe można zauważyć, iż dziewczęta uczą się zdecydowanie lepiej niż chłopcy. W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjów średnią ocen 4,0 lub wyższą uzyskało 48,3% dziewcząt, podczas gdy wśród chłopców jedynie 32,1%. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych analogiczne odsetki wyniosły 31,1% i 17,9%. W obu typach szkół chłopcy niemal dwukrotnie częściej niż dziewczęta otrzymywali słabe (poniżej 3,0) oceny: odpowiednio 33,5% i 17,3% w drugich klasach ponadgimnazjalnych oraz 26,7% i 13,5% w gimnazjach.

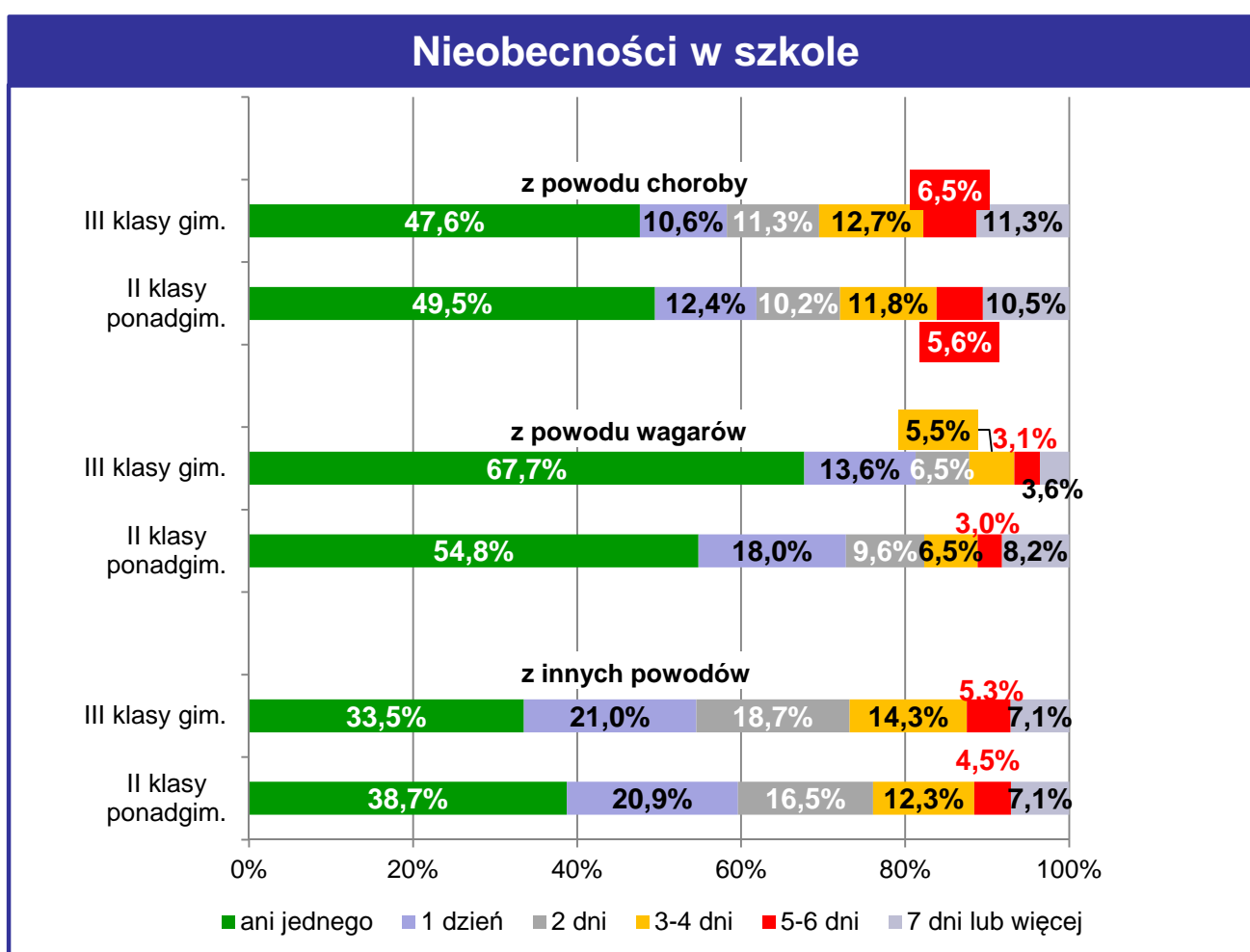
Wykres 3: Wyniki w nauce – klasy III gimnazjum i klasy II szkół ponadgimnazjalnych.

	N
III kl. gim.	847
II kl. ponadgim.	970
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	438
II kl. ponadgim. chłopcy	494
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

1.3 Nieobecności w szkole

W ciągu ostatnich 30 dni przed prowadzeniem badania, z powodu choroby co najmniej 3 dni zajęć opuścił średnio co czwarty (27,9%) uczeń drugich klas szkół ponadgimnazjalnych oraz co trzeci (30,5%) z trzecich klas gimnazjum. Wagary były częstszym zjawiskiem wśród starszych uczniów, przynajmniej 3 dni z tego powodu opuścił średnio co szósty uczeń (17,7%), podczas gdy w gimnazjum odsetek ten wyniósł 12,2%. W analizowanym okresie z innych powodów minimum 3 dni zajęć szkolnych opuścił średnio co czwarty uczeń: drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (23,9%) i trzeciej klasy gimnazjum (26,8%).

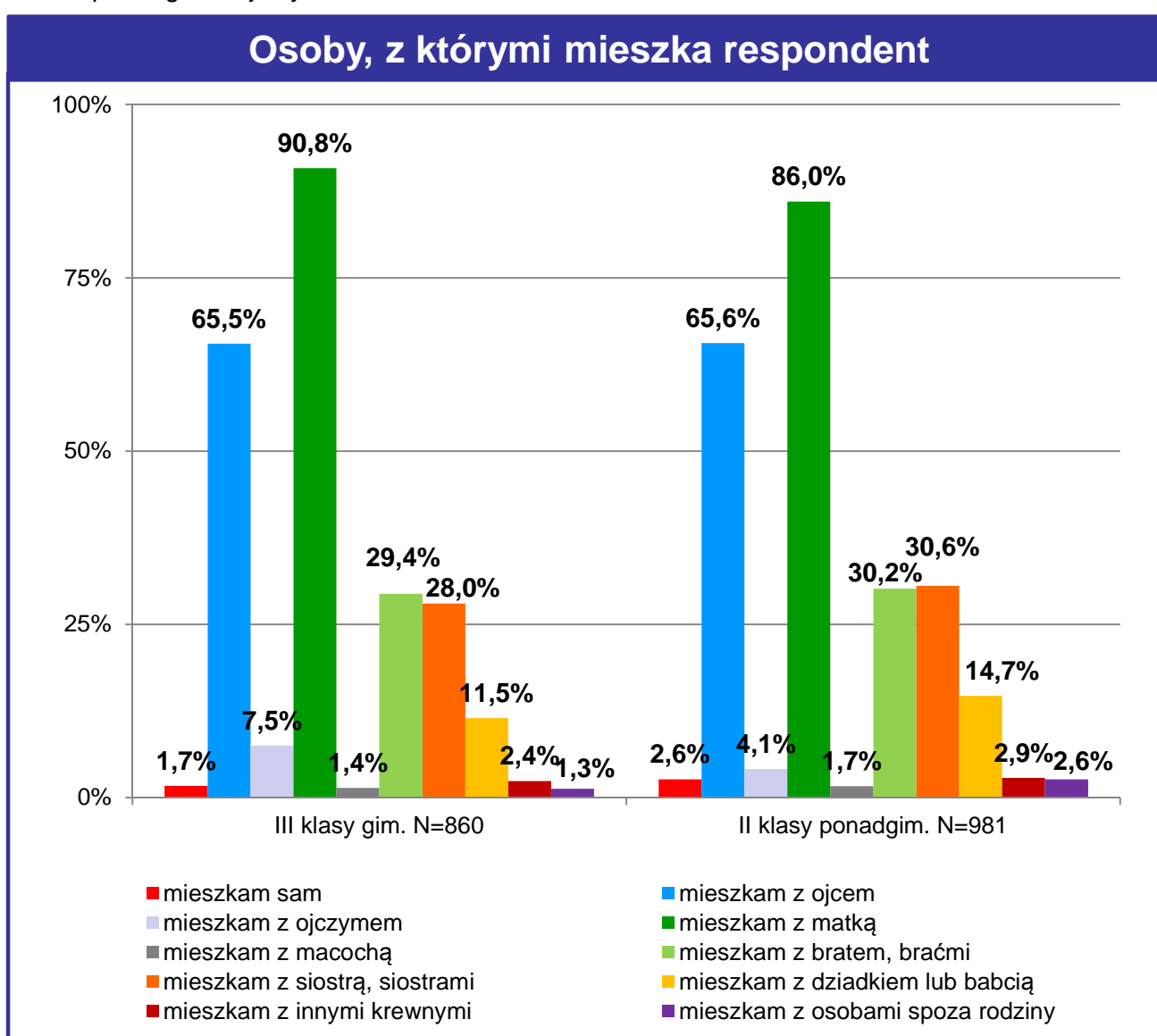
Wykres 4: Nieobecności w szkole.

	N
III kl. gim.	739-793
II kl. ponadgim.	805-878

1.4 Rodziny badanych

Analizując odpowiedzi gimnazjalistów możemy stwierdzić, iż 90,8% spośród nich mieszkało razem z matką, a 65,5% z ojcem. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych odsetek mieszkających z matką jest nieco niższy (86,0%), zaś mieszkających z ojcem zbliżony (65,6%). Z ojczymem mieszkało 7,5% badanych uczniów gimnazjum oraz 4,1% uczniów klas ponadgimnazjalnych. Mieszkanie z macochą zadeklarował zbliżony odsetek badanych w obydwu grupach wiekowych (1,4% i 1,7%). Z kolei z babcią lub dziadkiem mieszkał co dziewiąty (11,5%) z młodszych i co siódmy (14,7%) ze starszych uczniów. Mieszkanie z osobami spoza rodziny wskazało 1,3% gimnazjalistów i 2,6% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

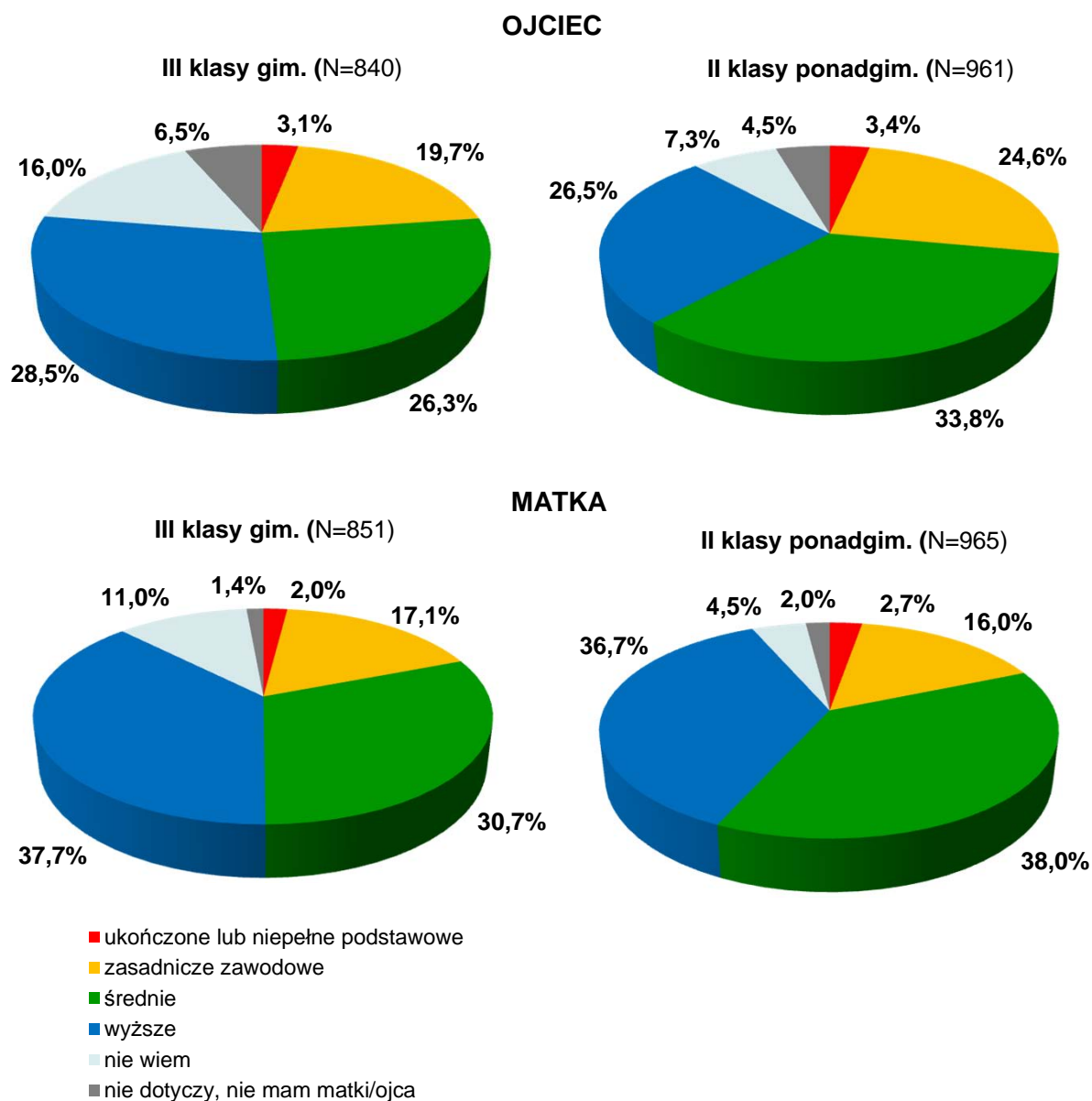
Wykres 5: Odsetki uczniów, którzy wskazali, że mieszkają z wymienionymi osobami. UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną kategorię z listy.

1.5 Wykształcenie rodziców

Wykształcenie rodziców

Jakie jest wykształcenie Twojego ojca? Jak jest wykształcenie Twojej matki?

Wykres 6: Wykształcenie matki i ojca – porównanie pomiędzy rocznikami.

1.5 Wykształcenie rodziców

Jak wynika z deklaracji badanej młodzieży, zarówno rodzice gimnazjalistów, jak i rodzice uczniów szkół ponadgimnazjalnych najczęściej posiadali wykształcenie średnie lub wyższe (od 54,8% - ojcowie uczniów gimnazjów do 74,7% – matki uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wśród gimnazjalistów 28,5% wskazało, iż ich ojcowie legitymują się dyplomem wyższej uczelni, zaś 37,7% zadeklarowało, że wyższe wykształcenie ma ich matka. Wśród uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te wyniosły odpowiednio 26,5% i 36,7%. Na wykształcenie średnie rodziców nieco częściej wskazywali uczniowie drugich klas szkół ponadgimnazjalnych – 33,8% odnośnie ojców i 38,0% w stosunku do matek. W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum odpowiednie odsetki wyniosły 26,3% i 30,7%.

Wykształcenie zawodowe – jak wynika z deklaracji uczniów – posiadało 19,7% ojców oraz 17,1% matek uczniów gimnazjów. Wśród starszej badanej młodzieży (tj. uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych) odsetki rodziców z wykształceniem zawodowym były zbieżne w przypadku matek (16,0%) i wyraźnie wyższe w przypadku ojców (24,6%).

Wykształcenie podstawowe rodziców zadeklarowały niskie odsetki badanych. Wśród gimnazjalistów 3,1% stwierdziło, iż takie wykształcenie ma ich ojciec, a 2,0%, że matka. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych odsetki były podobne i wyniosły w przypadku ojców: 3,4%, a w przypadku matek – 2,7%.

Na uwagę zasługuje grupa uczniów, która nie była zorientowana, jakie wykształcenie posiadają ich rodzice, zwłaszcza w grupie młodszych uczniów – 16,0% z nich nie wiedziało jakie wykształcenie ma ich ojciec, a 11,0% jakie wykształcenie ma ich matka. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych analogiczne odsetki wyniosły 7,3% i 4,5%. Brak wiedzy o wykształceniu rodziców mógł wynikać z braku kontaktów, możliwe również, że kwestia wykształcenia nie była dla tej części badanych przedmiotem rozmów z rodzicami np. przy okazji formułowania własnych planów związanych z edukacją, bądź z innych powodów część młodzieży nie chciała wypowiadać się na ten temat.

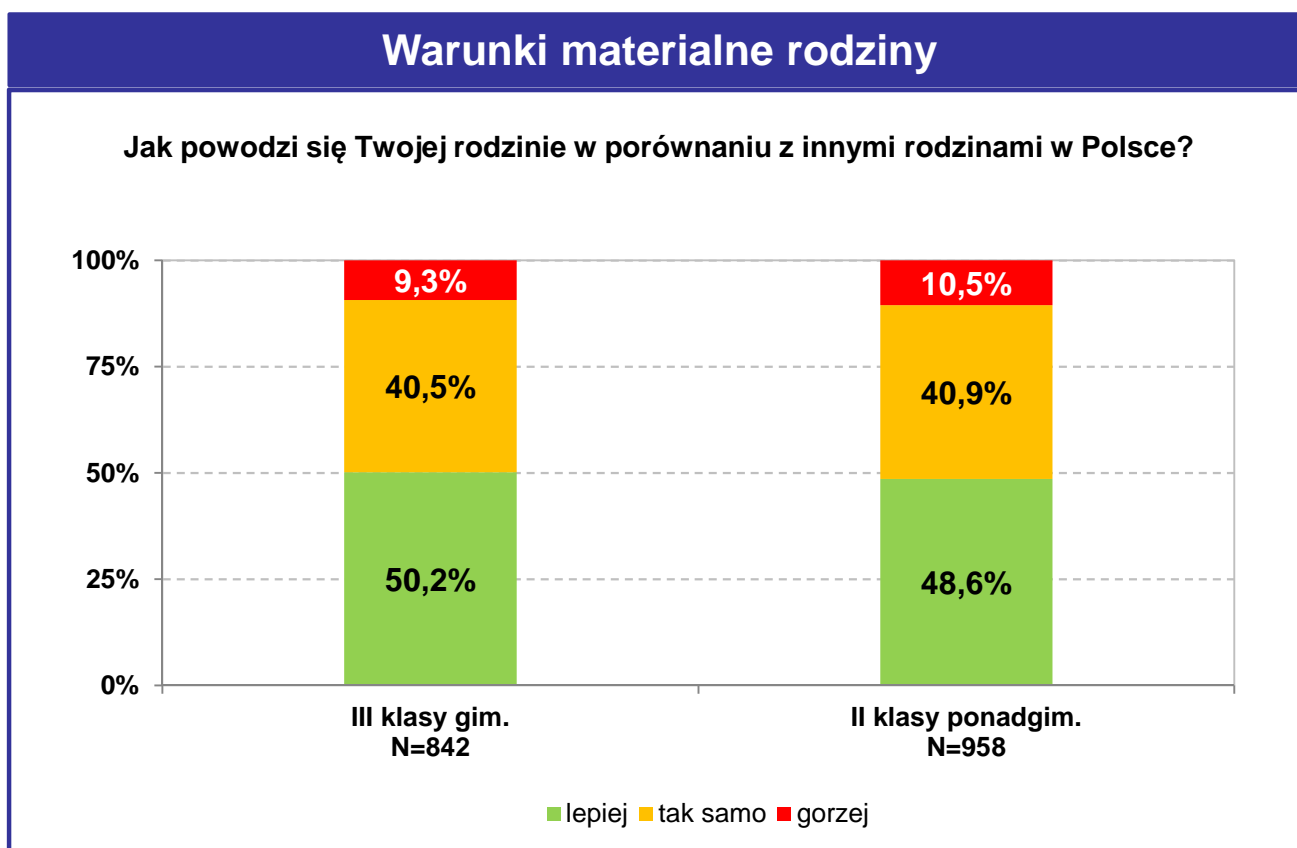

1.6 Warunki materialne rodziny

Badani dość dobrze oceniali warunki finansowe swoich rodzin. Jedyne średnio co dziesiąty badany uczeń stwierdził, iż warunki materialne w jego rodzinie są gorsze w porównaniu z innymi rodzinami w Polsce. Taką opinię wyraziło 9,3% uczniów klas trzecich gimnazjum oraz 10,5% badanych z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Z drugiej strony, przekonanie, iż własnej rodzinie powodzi się lepiej w porównaniu z innymi rodzinami w Polsce wyraziła średnio połowa zarówno uczniów z trzecich klas gimnazjum (50,2%), jak i uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (48,6%).

Z kolei dwie piąte badanych, tj. 40,5% gimnazjalistów oraz 40,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych było zdania, że ich rodzinie powodzi się podobnie jak innym. Oceny te mogą mieć wydźwięk zarówno pozytywny (równie dobrze), jak i negatywny (równie źle).

Wykres 7: Ocena sytuacji materialnej rodziny – porównanie pomiędzy rocznikami.

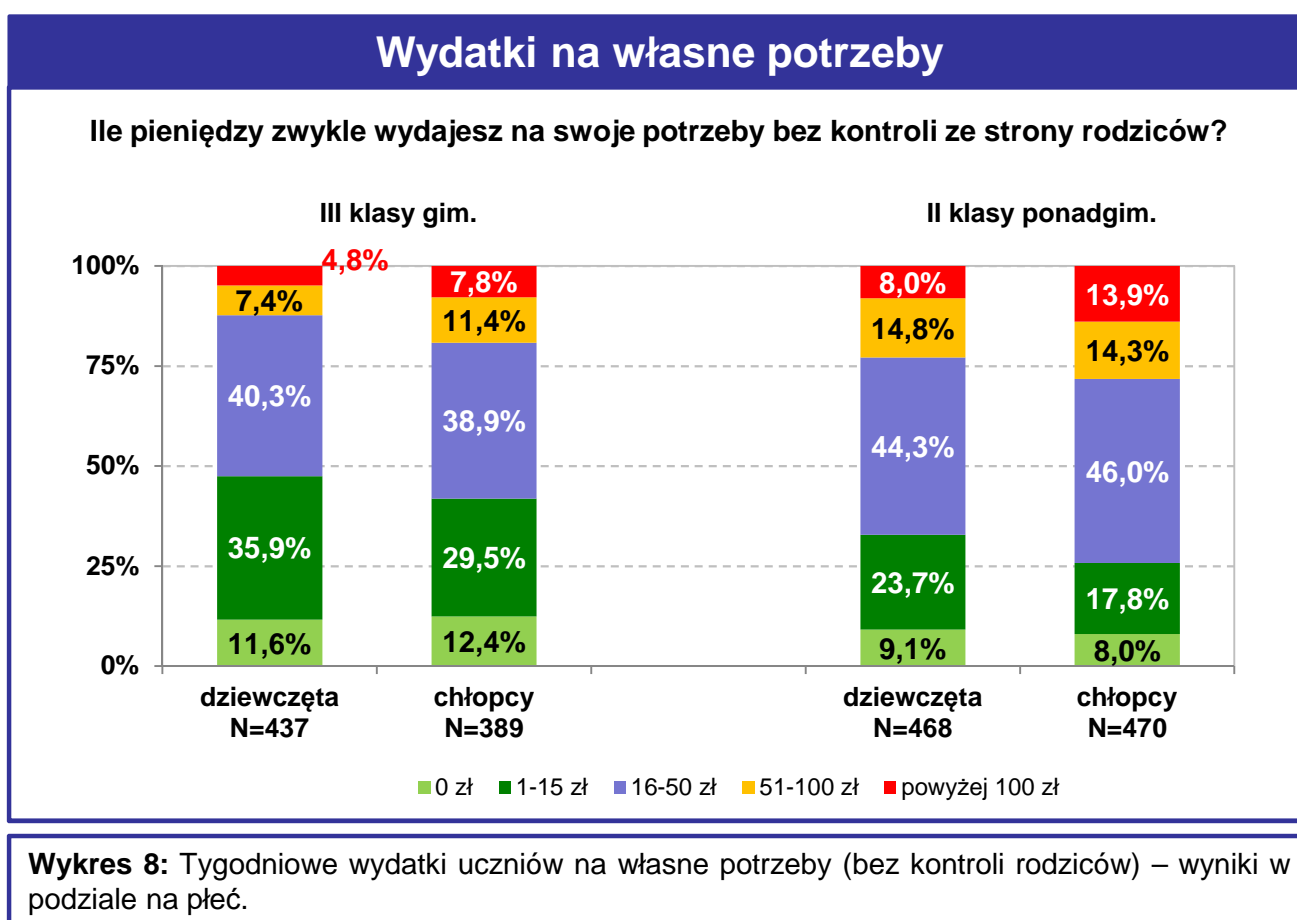

1.7 Wydatki na własne potrzeby

Wydatki uczniów przeznaczane na własne potrzeby rosną wraz z wiekiem badanych osób – podczas gdy tygodniowe wydatki powyżej 100 zł zadeklarowało 4,8% uczennic i 7,8% uczniów gimnazjum, w grupie starszych uczniów wydatki na poziomie powyżej 100 zł tygodniowo deklarowało 8,0% uczennic i 13,9% uczniów. Oznacza to, że co dwunasta dziewczyna i co siódmy chłopak z tej frakcji wiekowej na swoje potrzeby wydawali bez kontroli rodziców ponad 400 zł miesięcznie.

Połowa uczniów gimnazjów (47,7% uczennic i 50,3% uczniów) stwierdziło, że ich – niekontrolowane przez rodziców - tygodniowe wydatki na własne potrzeby wynoszą od 16 do 100 zł. W przypadku starszych badanych wydatki na poziomie 16-100 zł zadeklarowało już 59,1% dziewcząt i 60,3% chłopców.

Wydatki rzędu 15 zł lub niższe zadeklarował średnio co piąty uczeń klasy ponadgimnazjalnej (23,7% dziewcząt i 17,8% chłopców). W trzeciej klasie gimnazjum takich uczniów było zdecydowanie więcej - w przypadku chłopców z tej grupy wiekowej odsetek ten wyniósł 35,9% dla dziewcząt oraz 29,5% dla chłopców.

2. Jak wypoczywają łódzkie nastolatki?

2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Badanie pozwoliło m.in. poznać preferencje uczniów w zakresie sposobów spędzania wolnego czasu. Respondenci deklarowali jak często poświęcają swój wolny czas różnym „przyjemnościom”, czy hobby: grom komputerowym, aktywnemu uprawianiu sportu, czytaniu książek, wieczornemu wychodzeniu z przyjaciółmi, wychodzeniu ze znajomymi do centrum handlowego, używaniu Internetu dla przyjemności, czy też graniu na automatach do gier.

Spośród różnych sposobów spędzania wolnego czasu zdecydowanie najbardziej popularnym było używanie Internetu dla przyjemności (wykres 9A), następnie aktywne uprawianie sportu (wykres 9B), chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego, po ulicach, do parku (wykres 9G), wychodzenie wieczorami z przyjaciółmi (wykres 9E), realizowanie hobby (wykres 9F) oraz czytanie książek (wykres 9D). Najrzadszym sposobem spędzania wolnego czasu było granie w konkursach sms-owych (wykres 9J), na automatach do gry (wykres 9I) oraz gra w lotto (wykres 9H).

W przypadku wielu z analizowanych sposobów wykorzystywania wolnego czasu odnotowano znaczne różnice ze względu na płeć i wiek uczniów:

- Chłopcy częściej niż dziewczęta **grają w gry komputerowe** (wykres 9K): prawie codziennie grała ponad połowa młodszych uczniów (57,2%) i dwie piąte starszych uczniów (42,2%). Co najmniej raz w tygodniu grało 83,9% młodszych i 71,3% starszych chłopców. Wśród dziewcząt odsetki te wyniosły odpowiednio 28,4% dla uczennic trzecich klasy gimnazjum i 18,5% dla uczennic w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych. **Badanie pokazało, że – w porównaniu z młodszymi uczniami - częstotliwość grania na komputerze była wyraźnie niższa wśród starszej młodzieży.**
- Chłopcy częściej niż dziewczęta **aktywnie uprawiają sport** (wykres 9B): prawie codziennie w ten sposób spędza czas wolny 51,0% chłopców w gimnazjach i 38,1% chłopców z klas ponadgimnazjalnych. Wśród dziewcząt odsetki te wyniosły odpowiednio 32,0% i 22,9%. Dość wyraźnie spada także wraz z wiekiem odsetek uczniów biorących udział w pozalekcyjnych zajęciach sportowych (wykres 9C): udział w nich raz w tygodniu i częściej zadeklarowało 44,4% młodszych i 25,8% starszych chłopców. Wśród dziewcząt spadek był nieco mniejszy: z 27,4% do 18,9%. Niemniej, **wyraźny spadek liczby młodzieży aktywnie uprawiającej sport w szkołach ponadgimnazjalnych należy uznać za niepokojący sygnał.**
- Czas poświęcany na **własne hobby** (wykres 9F) był zbliżony wśród dziewcząt i chłopców. Jednak również w tym przypadku chłopcy częściej od dziewcząt deklarowali, że poświęcają na swoje hobby czas raz w tygodniu i częściej: w klasach trzecich gimnazjum swojemu hobby czas wolny raz w tygodniu i częściej poświęcało 66,1% uczniów i 55,1% uczennic. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych odpowiednio 62,6% i 47,2% badanych.

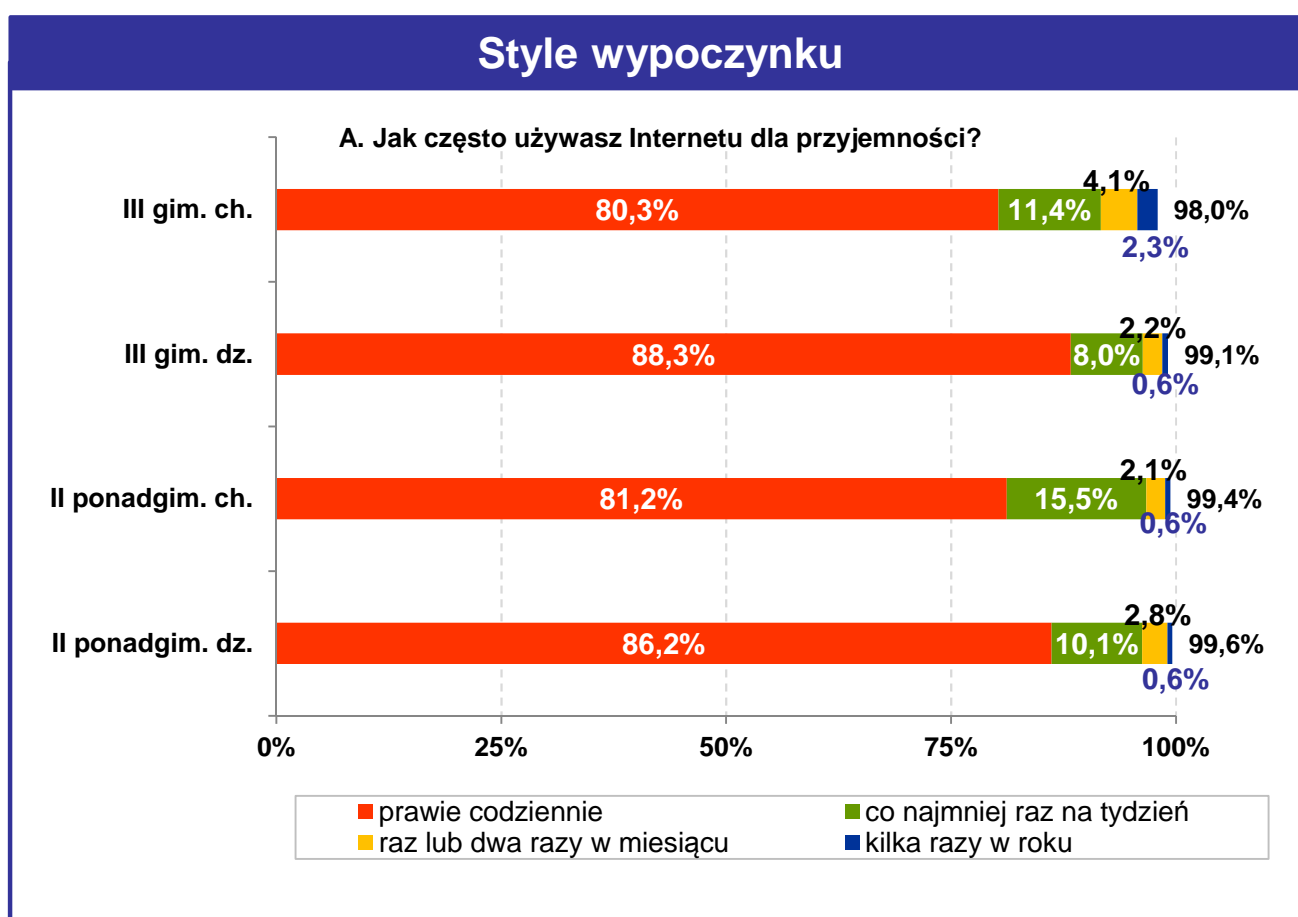
2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

- Odwrotnie niż w przypadku wyżej analizowanych sposobów spędzania wolnego czasu, **czytanie książek dla przyjemności** (wykres 9D) w obu grupach wiekowych częściej niż chłopcy deklarowały dziewczęta. Co najmniej raz w tygodniu i częściej w ten sposób czas wolny spędzała co trzecia uczennica (36,8%) i jedynie co ósmy uczeń (11,9%) gimnazjum. Wśród uczennic w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych czytelnictwo lektur co najmniej raz w tygodniu i częściej kształtuje się na zbliżonym poziomie (33,5%), zaś wśród chłopców jest wyższe w porównaniu do młodszych badanych (17,8%).
- Starsi uczniowie nieco rzadziej niż młodsi angażowali się w **działania społeczne jako wolontariusz** (wykres 9L), przy czym częściej angażowały się w te działania dziewczęta. W przypadku uczennic trzecich klas gimnazjum przynajmniej kilka razy w roku poświęcało swój czas w ten sposób 76,0% badanych, wśród starszych uczennic – 65,6%. W przypadku chłopców odsetki te wyniosły odpowiednio 51,6% i 45,8%. Udział w **zadaniach realizowanych przez drużynę harcerską** (wykres 9M) był bardziej popularny wśród młodszych uczniów (16,8%-18,0%), niż wśród starszych (13,0-13,9%), bez różnicowań ze względu na płeć badanych.
- **Wieczne wyjścia z przyjaciółmi** (wykres 9E) są popularnym sposobem wypoczyniania wśród łódzkiej młodzieży, zwłaszcza w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. W taki sposób raz w tygodniu i częściej czas wolny spędza ponad dwie piąte kształcących się w gimnazjum (41,6% chłopców i 43,5% dziewcząt), zaś w klasach ponadgimnazjalnych ponad połowa badanych (odpowiednio 59,7% i 53,1%).
- Podobnie jak wieczorne wychodzenie z przyjaciółmi, dość popularnym sposobem spędzania wolnego czasu było także **wychodzenie ze znajomymi do centrum handlowego, chodzenie po parku, ulicach dla przyjemności** (wykres 9G). Taki styl wypoczynku deklarowało od 95,5% do 98,8% badanych. Ten styl spędzania wolnego czasu częściej deklarowali uczniowie trzecich klas gimnazjum – co najmniej raz w tygodniu i częściej spędzanie wolnego czasu z przyjaciółmi zadeklarowało średnio dwie trzecie badanych z trzecich klas gimnazjum (66,7% dziewcząt i 63,5% chłopców) oraz trzy piąte z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (odpowiednio 63,1% i 60,7%).
- Chłopcy zdecydowanie częściej niż dziewczęta **grają na automatach do gier** (wykres 9I); taką formę rozrywki uprawia średnio co czwarty badany chłopiec (22,7% w szkołach ponadgimnazjalnych i 26,0% w gimnazjach). W przypadku dziewcząt odsetki te wynoszą odpowiednio: 8,9% i 10,2%.
- **Gra w lotto** (wykres 9H) była częściej udziałem uczniów starszych – deklaracje odnośnie tego sposobu spędzania wolnego czasu były udziałem 36,4% chłopców i 32,4% dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. W trzecich klasach gimnazjum grę w lotto wskazało 29,3% chłopców i 25,3% dziewcząt.

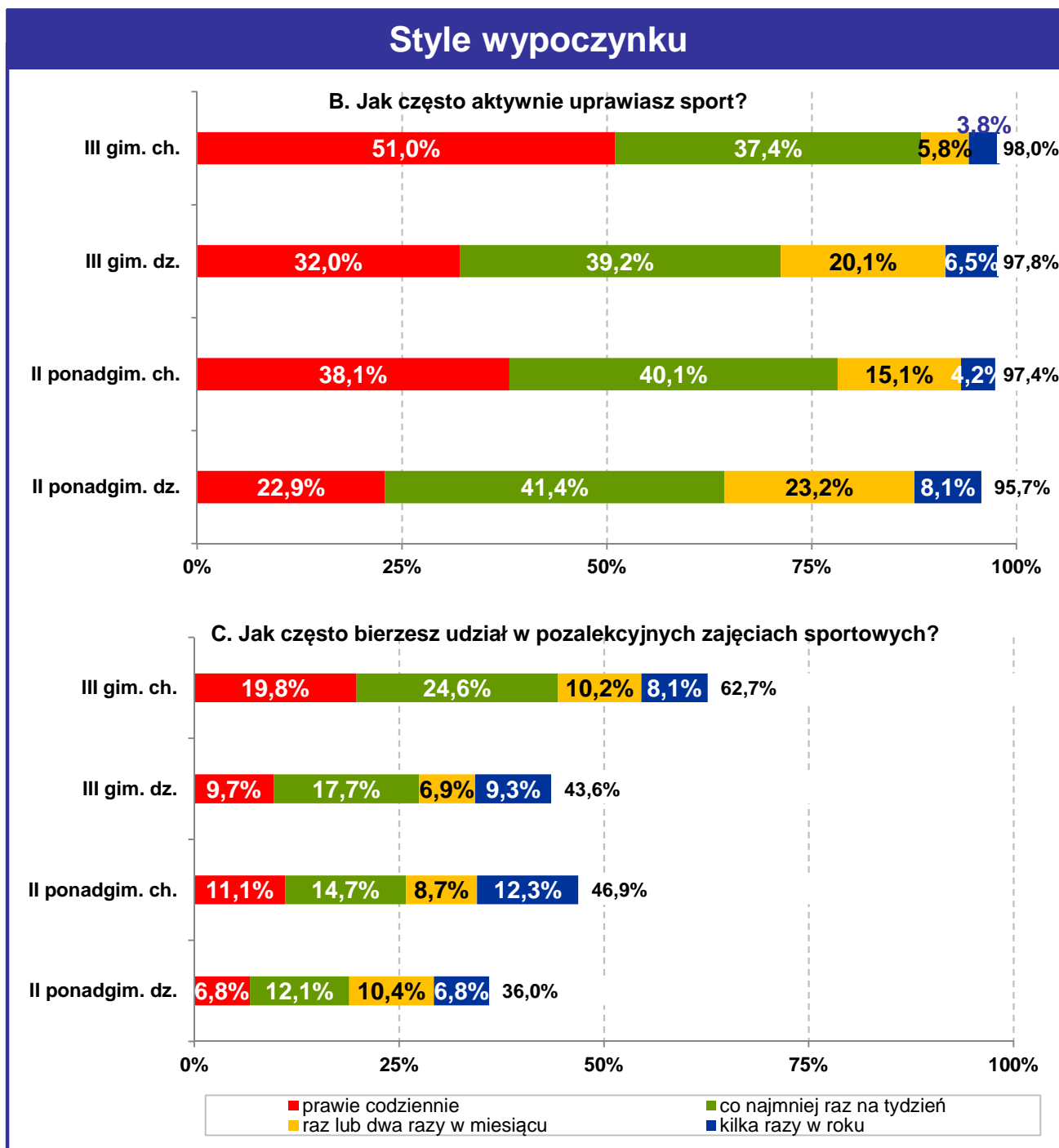
2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

- **Używanie Internetu dla przyjemności** zadeklarowali niemal wszyscy badani. Najmniejszy odsetek wyniósł 98,0% (chłopcy w trzecich klasach gimnazjum), największy 99,6% (dziewczeta w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych). Ponad cztery piąte uczniów w ten sposób spędza wolny czas prawie codziennie (od 80,3% wśród chłopców z gimnazjów do 88,3% wśród ich rówieśniczek). Wyniki te oznaczają, że Internet jest ważną częścią codziennego życia młodych ludzi. Może on być źródłem wartościowej wiedzy i cennych informacji, ale także źródłem wielu różnych zagrożeń (przemoc, agresja, ryzykowne zachowania seksualne), czasami prowadzących do poważnych zaburzeń, w tym uzależnienia (tzw. zespół uzależnienia od Internetu).

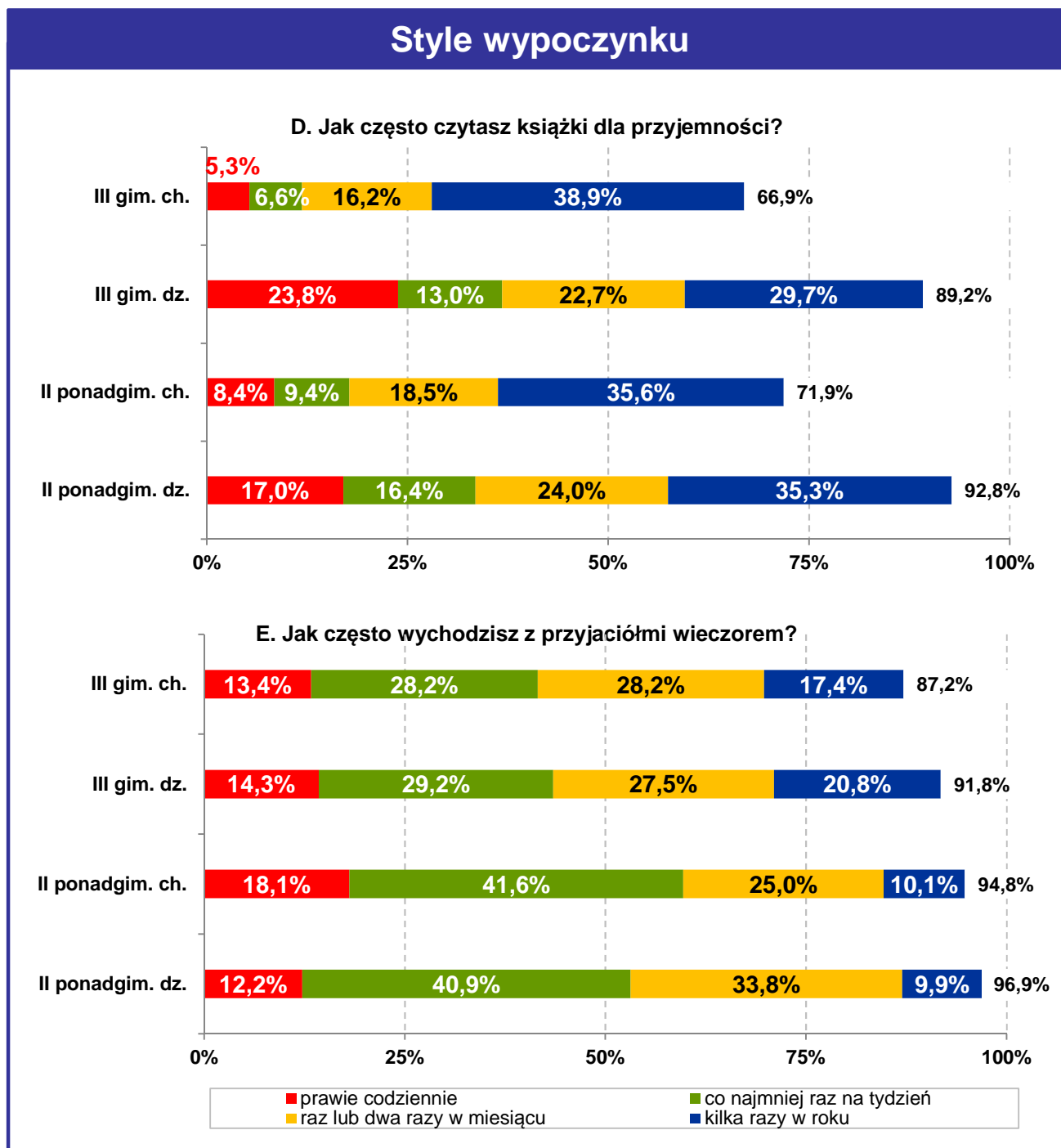
Wykres 9 A: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – używanie Internetu dla przyjemności.

2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

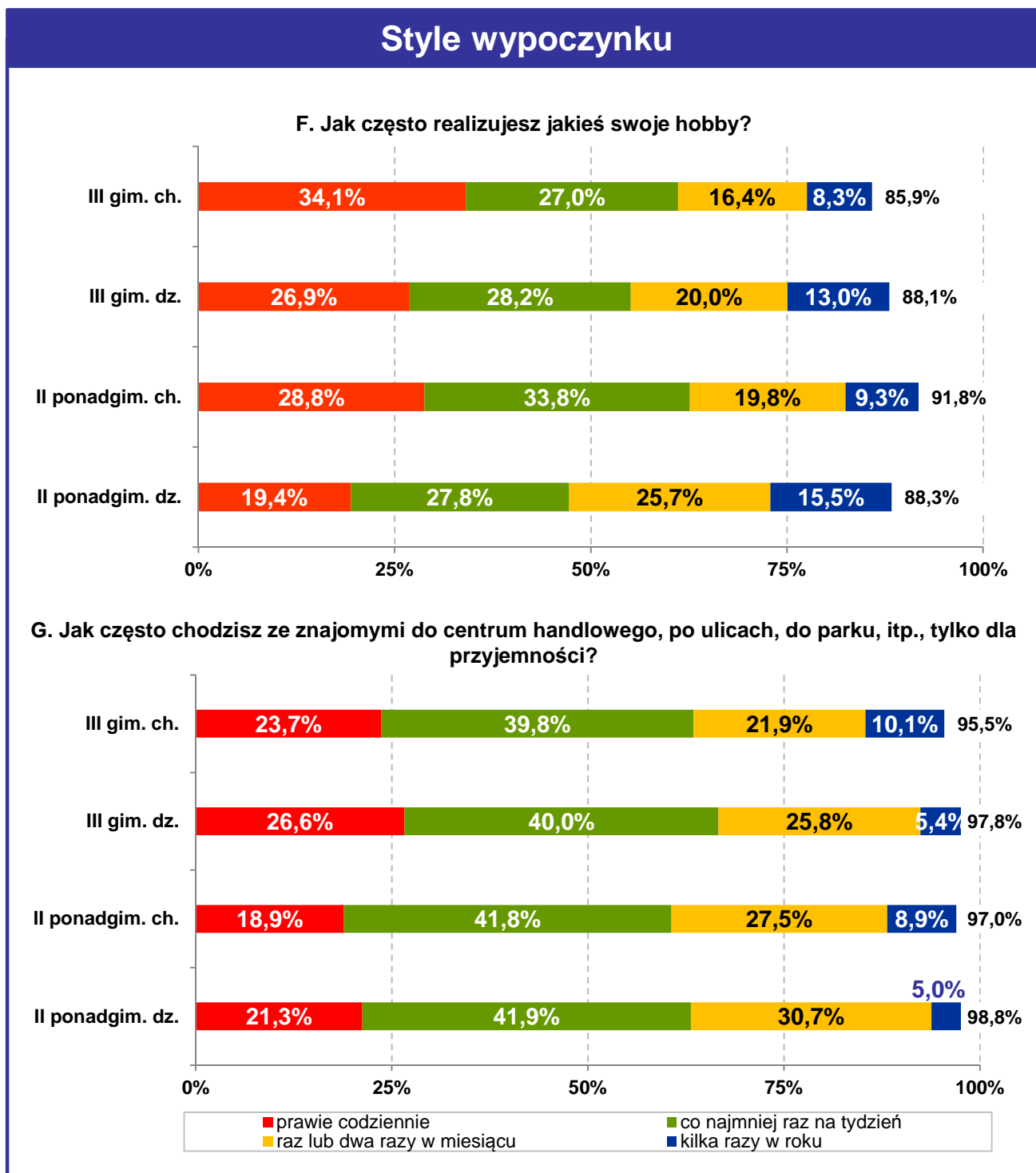
Wykres 9 B i C: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – aktywne uprawianie sportu, udział w pozalekcyjnych zajęciach sportowych.

2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Wykres 9 D i E: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – czytanie książek dla przyjemności, wychodzenie z przyjaciółmi wieczorami.

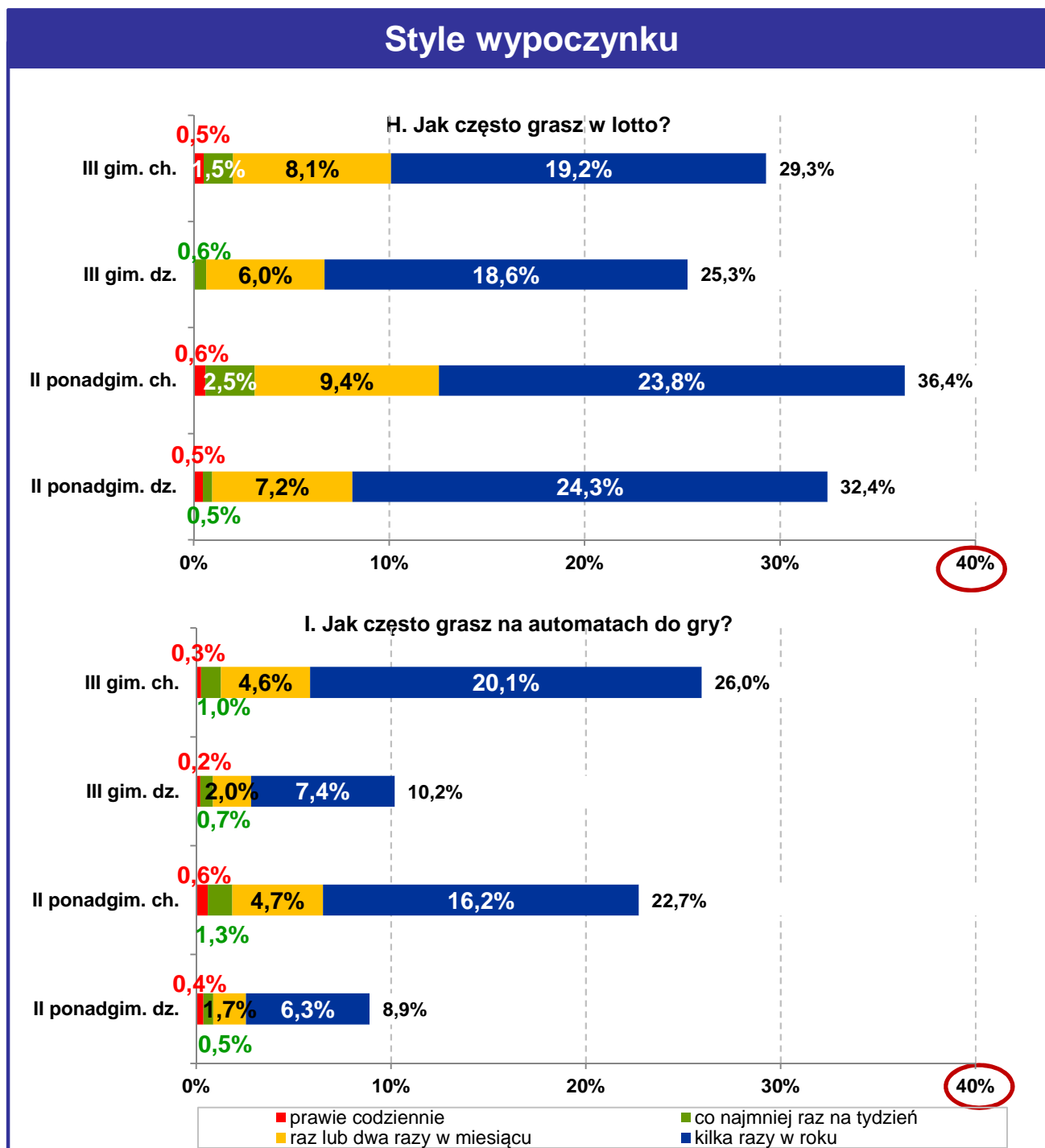
2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Wykres 9 F i G: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – realizowanie hobby, chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego, po ulicach, do parku, itp., tylko dla przyjemności.

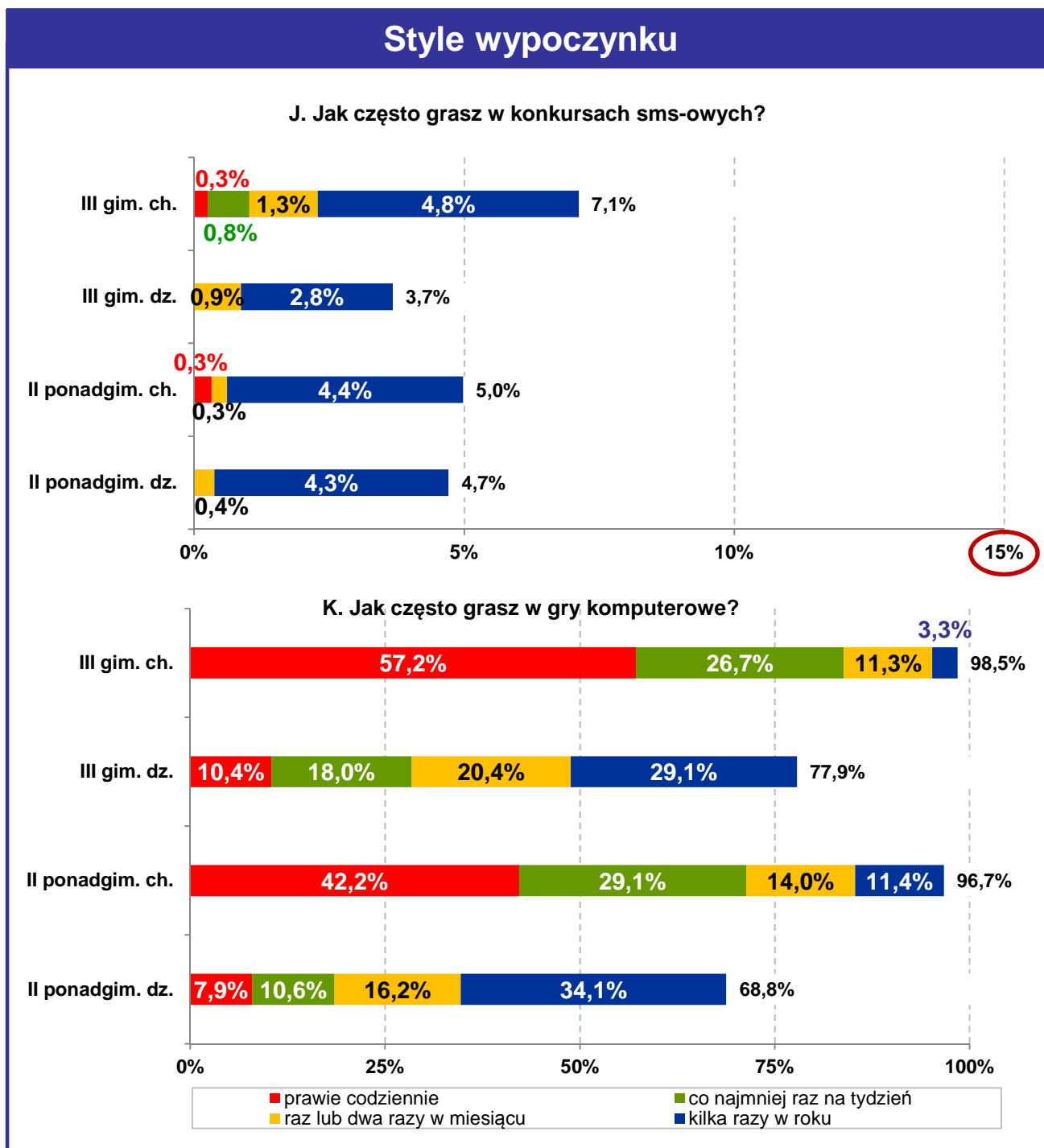
2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Wykres 9 H i I: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – granie w lotto, granie na automatach.

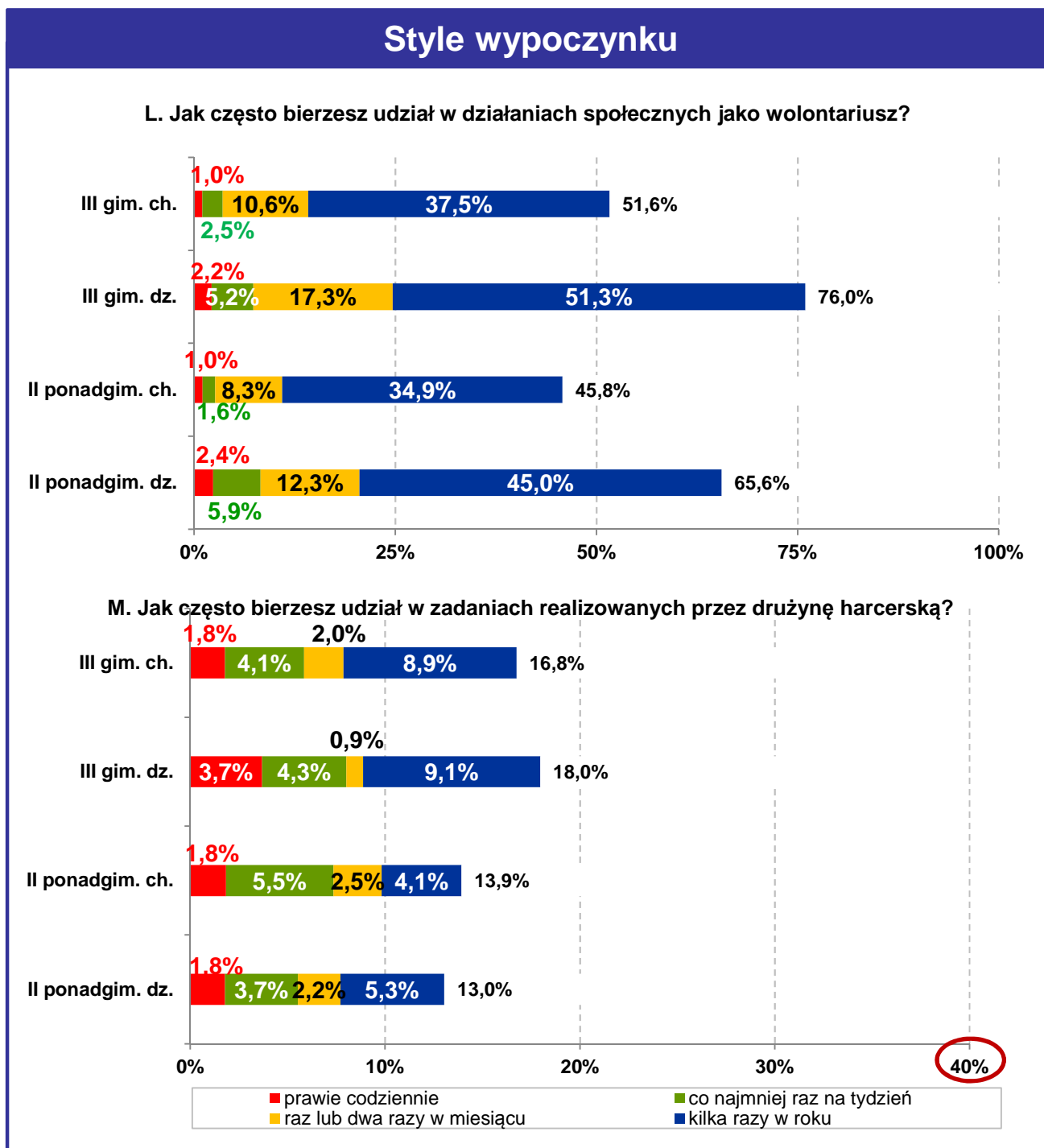
2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Wykres 9 J i K: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – granie w konkursach sms-owych, granie w gry komputerowe.

2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

Wykres 9 L i M: Częstotliwość podejmowania różnych form aktywności w czasie wolnym – udział w działaniach społecznych, udział w zadaniach realizowanych przez drużynę harcerską.

2.1 Częstotliwość korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu

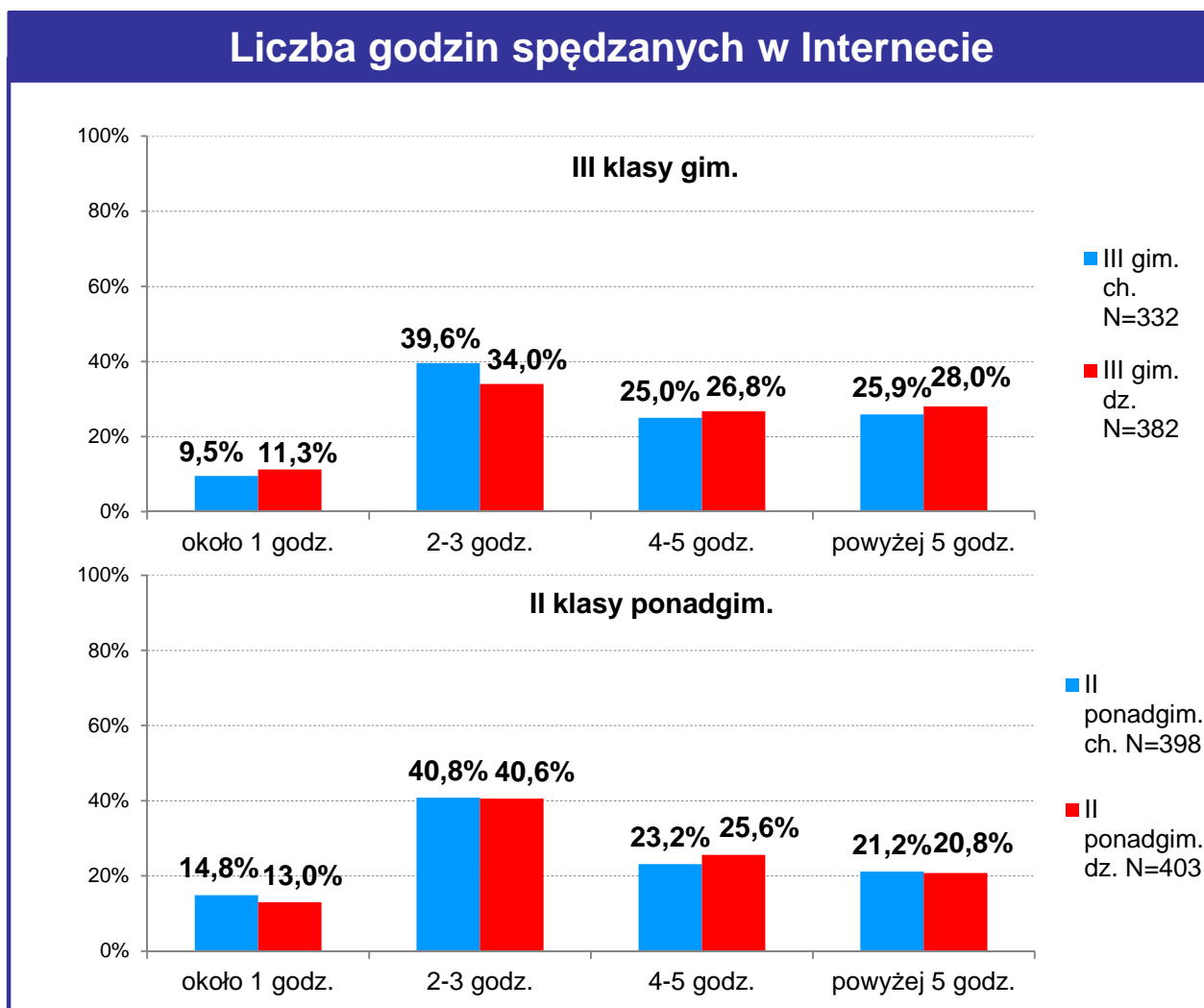

	N													
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	
III kl. gim. chłopcy	416	417	415	417	418	417	418	417	413	413	418	416	415	
III kl. gim. dziewczęta	441	441	432	441	441	440	441	442	440	441	440	441	441	
II kl. ponadgim. chłopcy	500	500	489	500	500	496	500	498	498	498	500	498	499	
II kl. ponadgim. dziewczęta	480	478	474	479	480	480	480	480	480	480	478	479	480	

* Podane liczebności dotyczą wykresów 9A – 9M.

2.2 Problemowe używanie internetu

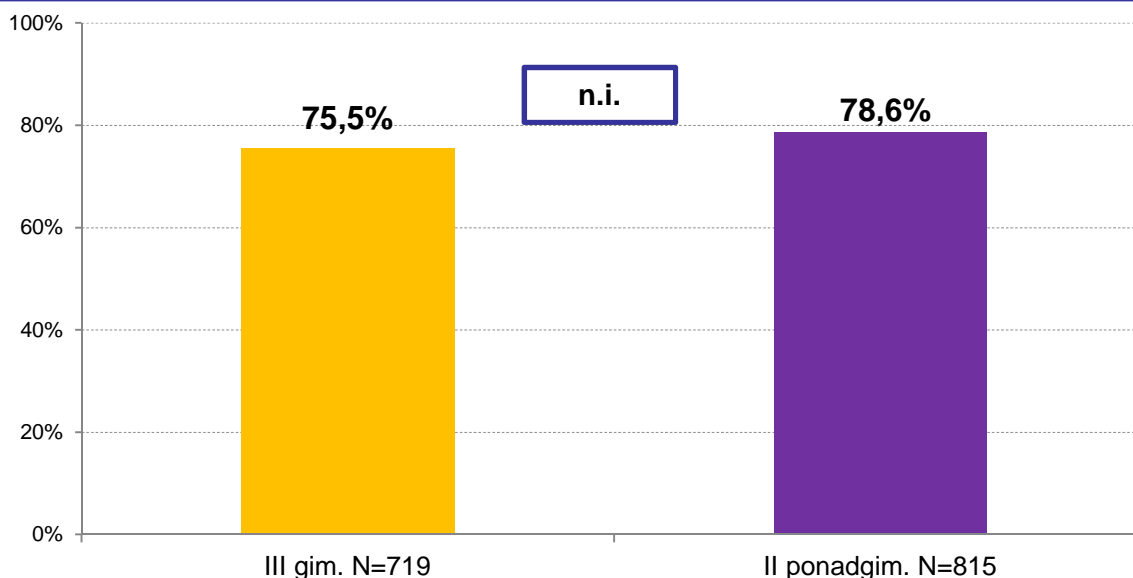
Wykres 10: Liczba godzin spędzanych (zazwyczaj) w ciągu dnia „w sieci” przez badanych często korzystających z Internetu. Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Dane w podziale na płeć – klasy III G i II PG.

Uczniów, którzy wskazali, że prawie codziennie korzystają w czasie wolnym z Internetu zapytano, ile czasu poświęcają na ten rodzaj aktywności. W wyodrębnionej grupie, większość badanych spędzała w sieci zazwyczaj 2-3 godziny w ciągu dnia – w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych czyniło tak dwie piąte badanych (40,6%-40,8%), w przypadku uczniów gimnazjów – blisko dwie piąte chłopców (39,6%) i jedna trzecia dziewcząt (34,0%). Warto również zwrócić uwagę na wysokie odsetki uczniów korzystających z Internetu powyżej 5 godzin dziennie (deklaracje średnio co czwartego ucznia gimnazjum i co piątego ucznia szkół ponadgimnazjalnych). Badanie pokazuje więc, że **problem długotrwałego przebywania w sieci (powyżej 4 godzin dziennie) dotyczy w Łodzi znacznej części młodzieży – średnio co drugiej uczennicy i co drugiego ucznia (ze wskazaniem na uczniów z trzecich klas gimnazjum) spośród korzystających z Internetu prawie codziennie.**

2.2 Problemowe używanie internetu

Korzystanie z Internetu w godzinach nocnych

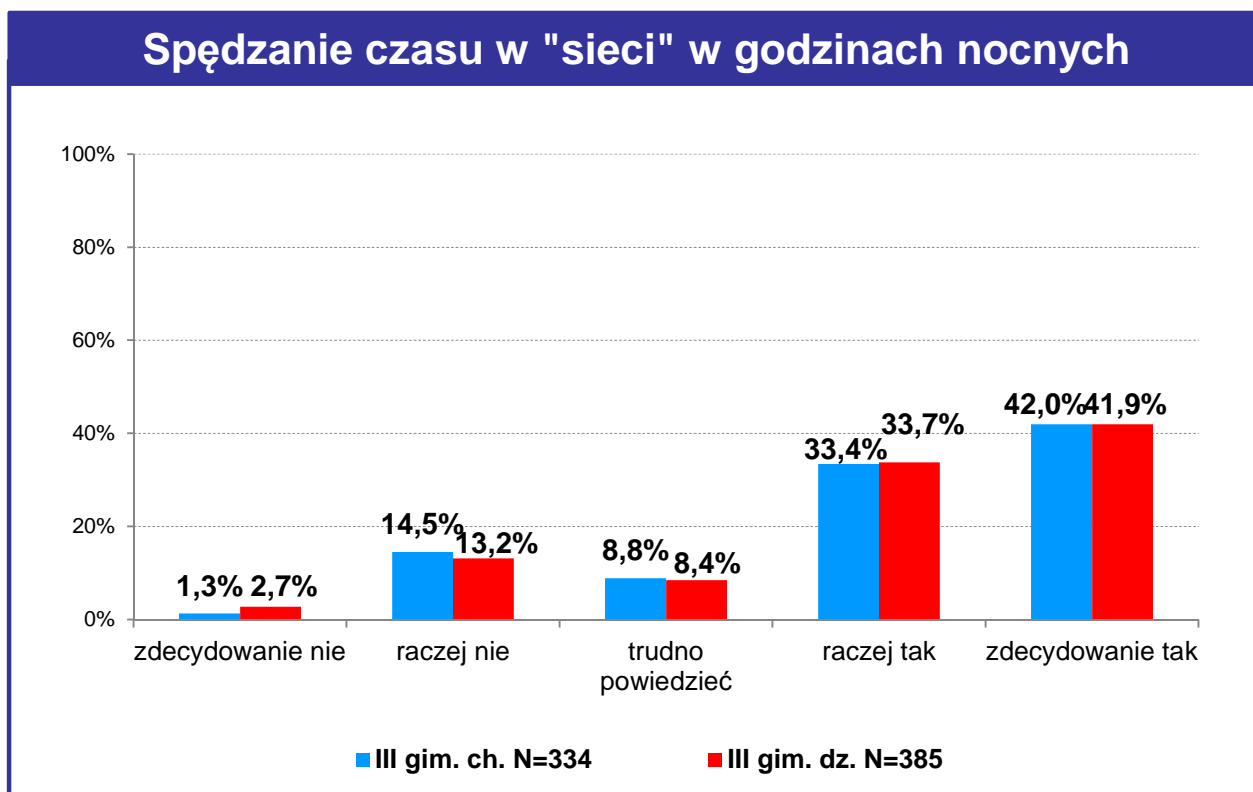

Wykres 11: Odsetki uczniów przebywających „w sieci” w godzinach nocnych wśród często korzystających z Internetu. Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Klasy III G i II PG (test Chi²).

Uczniów, którzy korzystają z Internetu w czasie wolnym prawie codziennie zapytano także, czy zdarza im się przebywać „w sieci” w godzinach nocnych tj. po godzinie 22. Jak pokazuje wykres 11, aż 75,5% spośród uczniów klas trzecich gimnazjum przyznało, że spędza czas w „sieci” w nocy. W szkołach ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosił 78,6% (różnica nieistotna statystycznie). Oznacza to, że w Łodzi zdecydowana większość częstych użytkowników Internetu, bez względu na badany rocznik, korzysta z niego nie tylko w ciągu dnia, ale także w godzinach nocnych.

2.2 Problemowe używanie internetu

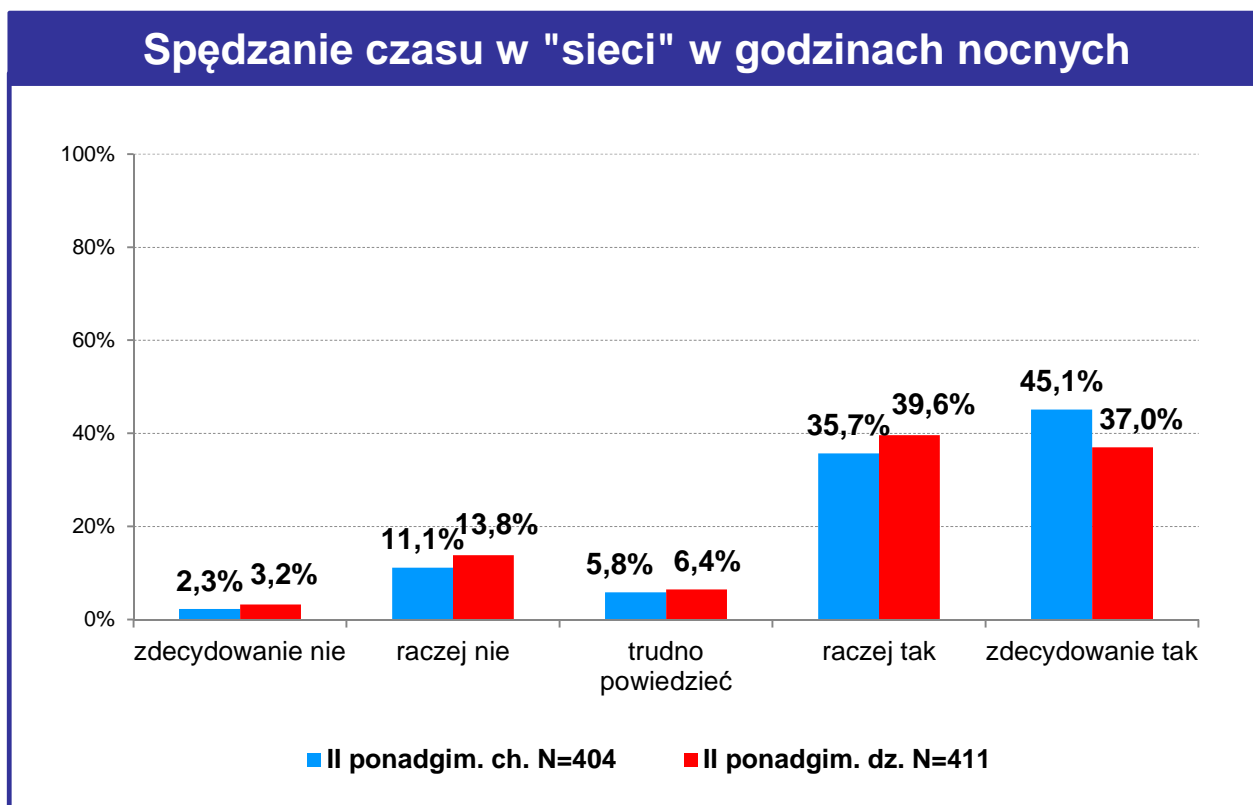

Wykres 12: Czy zdarza Ci się spędzać czas w sieci w godzinach nocnych? Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Klasy III G – wyniki w podziale na płeć.

Jeśli przyjrzeć się wynikom przedstawionym w podziale na płeć, okazuje się, że problem nocnego korzystania „z sieci” przez uczniów gimnazjów dotyczy w równym stopniu chłopców, jak i dziewcząt (75,4% chłopców i 75,7% dziewcząt). Deklaracje, iż takie doświadczenia były rzadkie lub w ogóle nie występowały również nie były zróżnicowane ze względu na płeć badanych (15,8% vs 15,9%) Trudności z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie miało 8,8% chłopców i 8,4% dziewcząt.

2.2 Problemowe używanie internetu

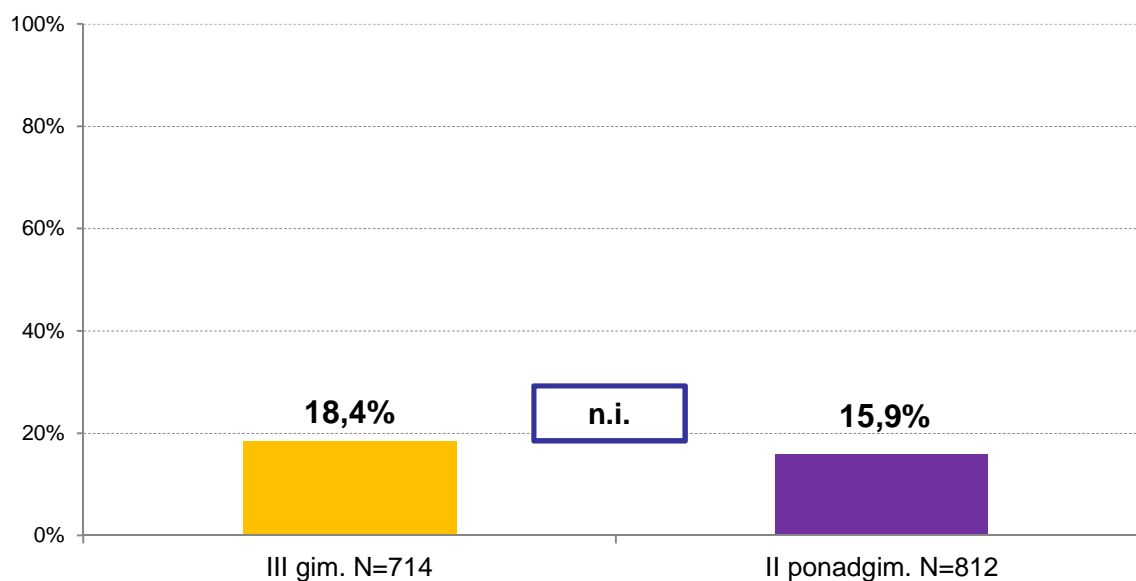
Wykres 13: Czy zdarza Ci się spędzać czas w sieci w godzinach nocnych? Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie – klasy II PG.

W przypadku szkół ponadgimnazjalnych problem nocnego korzystania „z sieci” dotyczył w nieco większym stopniu chłopców – 80,7%, podczas gdy jedynie 13,4% zadeklarowało, że takie doświadczenia są rzadkie lub w ogóle nie występują. Wśród uczennic odsetki te wyniosły odpowiednio 76,6% oraz 17,0%. Trudności z jednoznaczną odpowiedzią na pytanie miało 5,8% chłopców i 6,4% dziewcząt z tego rocznika.

2.2 Problemowe używanie internetu

Korzystanie z Internetu dla poprawy nastroju

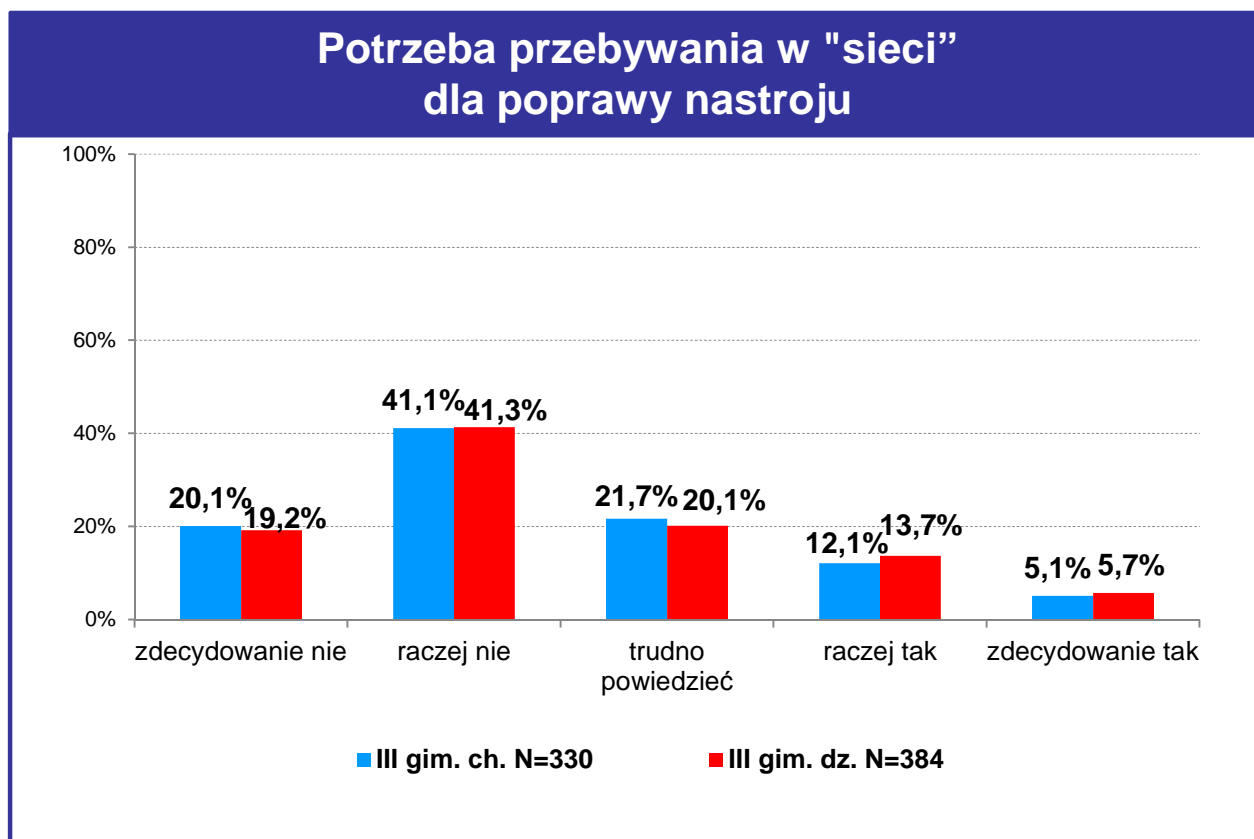
Wykres 14: Odsetki uczniów deklarujących potrzebę przebywania w „sieci” dla poprawy nastroju. Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Klasy III G i II PG - porównanie (test χ^2).

Z punktu widzenia zdrowia młodych ludzi istotna jest nie tylko liczba godzin i pora korzystania z Internetu, ale także ich osobiste odczucia dotyczące konieczności, („przymusu”) przebywania „w sieci” w celu poprawy nastroju, samopoczucia. Dlatego uczniów, którzy korzystają z Internetu w czasie wolnym prawie codziennie zapytano także o to, czy odczuwają potrzebę przebywania „w sieci” dla poprawy nastroju.

Jak pokazuje, wykres 14, w klasach trzecich gimnazjum taką deklarację złożyło 18,4% badanych, natomiast w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych - 15,9%. **Odnotowana różnica nie jest istotna statystycznie, co oznacza, że problem dotyczy w równej mierze uczniów młodszych i starszych.**

2.2 Problemowe używanie internetu

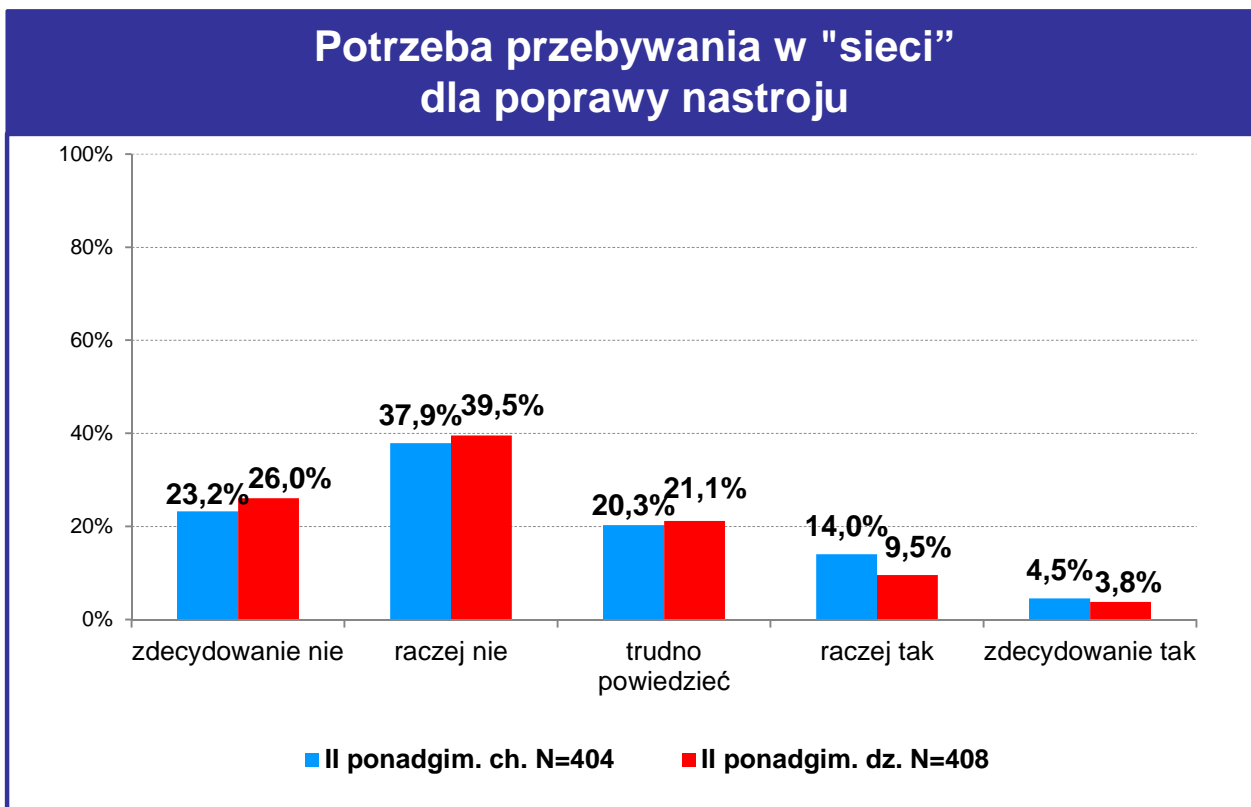
Wykres 15 A: Odsetki dziewcząt i chłopców, którzy odczuwają potrzebę przebywania „w sieci” w celu poprawy nastroju, wśród często korzystających z Internetu. Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Klasy III G – wyniki w podziale na płeć.

Jeśli przyjrzyć się wynikom uczniów trzecich klas gimnazjum spędzających czas w Internecie prawie codziennie w podziale na płeć, okazuje się, że problem przebywania „w sieci” dla poprawy nastroju dotyczy w zbliżonym stopniu chłopców i dziewcząt (odpowiednio 17,2% i 19,4%). Nieznaczne różnice w odsetkach osób deklarujących „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak” mogą jednak wskazywać na nieco większą intensywność problemu wśród dziewcząt.

Jak pokazuje wykres 15 A, średnio co piąty uczeń (20,1% chłopców i 19,2% dziewcząt) zdecydowanie zaprzeczył, że przebywanie w „sieci” wiąże się z potrzebą poprawy nastroju. Na uwagę zasługuje fakt, iż w przypadku tego pytania trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi miał średnio co piąty badany spośród korzystających z Internetu prawie codziennie (21,7% chłopców i 20,1% dziewcząt).

2.2 Problemowe używanie internetu

Wykres 15 B: Odsetki dziewcząt i chłopców, którzy odczuwają potrzebę przebywania „w sieci” w celu poprawy nastroju, wśród często korzystających z Internetu. Procentowanie do osób korzystających z Internetu prawie codziennie. Klasy II klasy PG – wyniki w podziale na płeć.

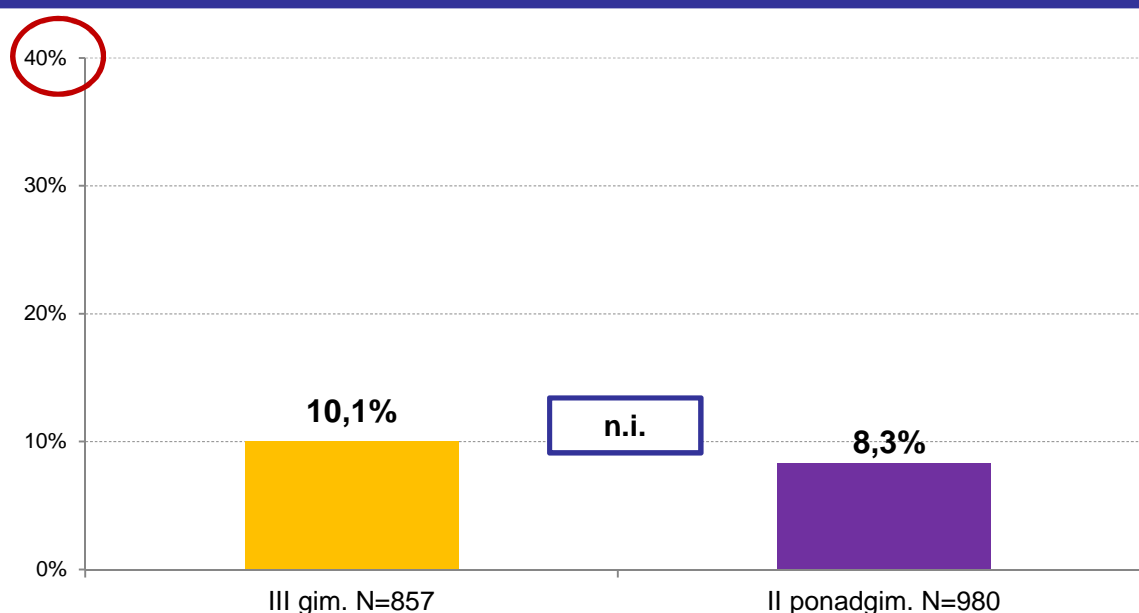
W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych układ wyników jest odmienny w porównaniu do wyników w klasach młodszych. Wśród uczniów spędzających czas w Internecie prawie codziennie problem przebywania „w sieci” dla poprawy nastroju dotyczy 18,6% chłopców oraz 13,3% dziewcząt. W porównaniu z trzecimi klasami gimnazjum rozpowszechnienie problemu jest zbliżone dla chłopców, jednak zdecydowanie niższe dla dziewcząt - o 6,1pp).

Jak pokazuje wykres 15 B, średnio co czwarty uczeń i uczennica (23,2% chłopców i 26,0% dziewcząt) zdecydowanie zaprzeczyło, że przebywanie w „sieci” wiąże się z potrzebą poprawy nastroju. Podobnie do gimnazjalistów, znaczna część uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych miała trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (20,3% chłopców i 21,1% dziewcząt korzystających z Internetu prawie codziennie).

2.2 Problemowe używanie internetu

Uczniowie zagrożeni uzależnieniem od Internetu

Wykres 16: Odsetki uczniów zagrożonych uzależnieniem od Internetu wśród często korzystających z Internetu. Procentowanie do ogółu badanych, którzy odpowiedzieli na pytanie o korzystaniu z Internetu.

Wśród osób, które korzystają często z Internetu (tj. prawie codziennie) wyodrębniono te, które spełniają **jednocześnie trzy następujące warunki:**

- przebywają „w sieci” 4 i więcej godzin,
- spędzają czas „w sieci” w godzinach nocnych i
- odczuwają przymus korzystania z Internetu, aby poczuć się lepiej.

Uczniów spełniających powyższe kryteria zakwalifikowano do grupy zagrożonych uzależnieniem od Internetu. Jak pokazuje wykres 16, w klasach trzecich gimnazjum takie osoby stanowią 10,1% badanych, którzy odpowiedzieli jak często korzystają z Internetu. Natomiast wśród uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetek wyniósł 8,3% (różnica nieistotna statystycznie). Oznacza to, że uzależnieniem od Internetu zagrożony jest średnio co dziesiąty uczeń w gimnazjum i co dwunasty w szkole ponadgimnazjalnej. Problem zagrożenia uzależnieniem od Internetu dotyczy zarówno uczniów trzecich klas gimnazjum, jak i drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Prezentowane odsetki nie są wprawdzie bardzo wysokie, niemniej trzeba podkreślić, iż w każdej z grup wiekowych odsetek osób, które już dziś wymagają kontroli i pomocy w związku z częstym przebywaniem „w sieci” i ponoszeniem szkód z tym związanych, jest znacznie wyższy (co pokazują wykresy 10-15 B).

2.3 Wydatki na gry hazardowe

Odsetki uczniów grających w gry hazardowe przynajmniej raz w miesiącu		
Klasa	Częstość	Procent ważnych
III gim.	37	4,3%
II ponadgim.	45	4,6%

Tabela 3: Odsetki uczniów grających na automatach co najmniej raz w miesiącu

10,0 % z nich wydaje jednorazowo 100 zł i więcej

23,1 % z nich wydaje jednorazowo 100 zł i więcej

Przedmiotem analiz była także częstotliwość grania przez uczniów na automatach hazardowych (takich, na których można wygrać pieniądze). W taki sposób przynajmniej raz w miesiącu lub częściej spędzał czas stosunkowo niewielki odsetek uczniów - w klasach trzecich gimnazjum było to 4,3% badanych (co dwudziesty trzeci uczeń), zaś w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych 4,6% uczniów (co dwudziesty drugi badany).

Warto jednak zwrócić uwagę na wysokość kwot wydawanych przez grających - jednorazowe wydawanie kwoty przekraczającej 100 zł było udziałem aż 23,1% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. W przypadku uczniów gimnazjów takie wydatki zadeklarowało 10,0% spośród grających na automatach co najmniej raz w miesiącu. Wszyscy ci uczniowie, którzy wydają na automaty hazardowe jednorazowo ponad 100 zł powinni być objęci oddziaływaniami profilaktycznymi.

2. Palenie papierosów

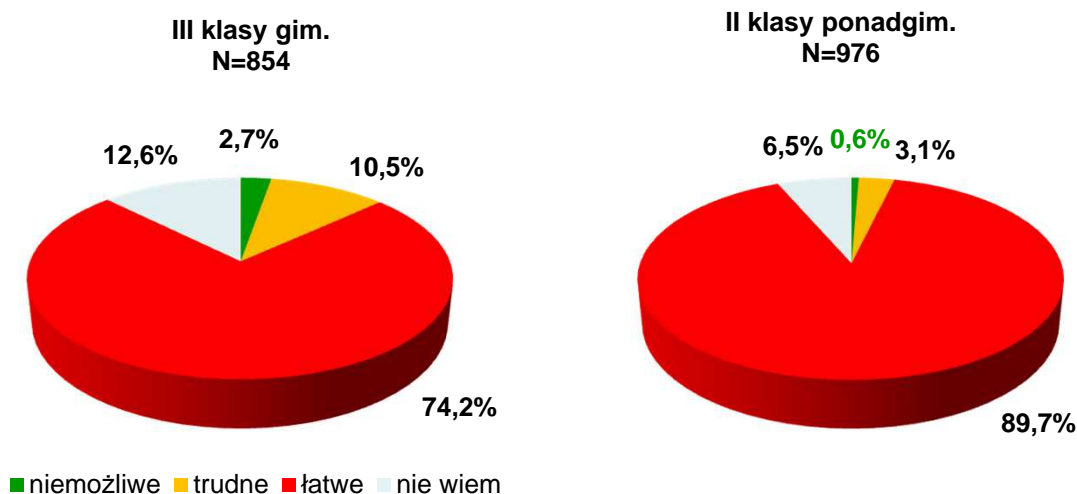
3.1 Dostępność tytoniu - w opinii badanych

Poziom dostępności papierosów w ocenie młodzieży, co wydaje się zgodne z oczekiwaniami, zwiększa się wraz z wiekiem badanych. 74,2% uczniów trzecich klas gimnazjum uważało, że zdobycie papierosów byłoby dla nich łatwe. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych uważało tak aż 89,7% respondentów. Jedynie 10,5% uczniów trzeciej klasy gimnazjum stwierdziło, iż zdobycie papierosów mogłoby być dla nich trudne, a 2,7% wskazało, iż byłoby to niemożliwe. Z kolei w przypadku uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych analogiczne odsetki wyniosły 3,1% i 0,6%. Stosunkowo wysoki odsetek uczniów trzecich klas gimnazjum wskazał odpowiedź „nie wiem”: 12,6%, czyli co ósmy badany z tego rocznika. W przypadku uczniów starszych odsetek ten był niższy i wyniósł 6,5% (co piętnasty uczeń).

W tym kontekście warto zwrócić uwagę, iż sprzedaż wyrobów tytoniowych (podobnie jak napojów alkoholowych) osobom w wieku poniżej 18 lat jest prawnie zabroniona. Jak widać z przedstawionych wyników badania, przestrzeganie tego przepisu w Łodzi nie jest zadowalające. **Warto rozważyć możliwość rozszerzenia działań interwencyjnych w tym zakresie, w szczególności przy okazji podejmowania kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których można również kupować papierosy.** Jedną z bardziej skutecznych metod wpływania na sprzedawców jest promowanie idei odpowiedzialnej sprzedaży i nagradzanie odpowiedzialnych sprzedawców. Warto łączyć takie działania z badaniami pokazującymi rzeczywiste rozmiary zjawiska sprzedaży papierosów nieletnim, opartymi na metodzie „tajemniczego klienta”.

Dostępność papierosów

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie papierosów, gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 17: Ocena dostępności papierosów dla młodzieży – klasy III G i II PG.

3.2 Wiek inicjacji tytoniowej

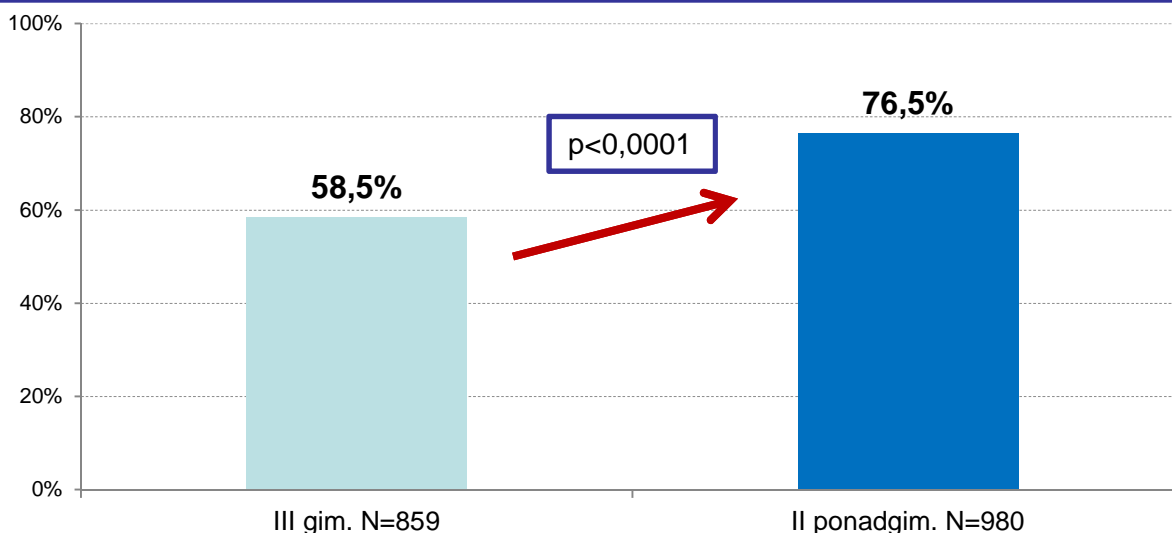
Analizując wyniki badania możemy stwierdzić, iż prawie trzy piąte uczniów klas trzecich gimnazjum (58,5%) i ponad trzy czwarte uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (76,5%) ma już za sobą inicjację nikotynową. **Różnica ta jest istotna statystycznie, co oznacza, że nasilenie problemu inicjacji nikotynowej wzrasta wraz z wiekiem uczniów.**

W młodszym roczniku brak inicjacji nikotynowej zadeklarowały zbliżone odsetki chłopców (41,8%) i dziewcząt (41,1%). Podobnie, nie odnotowano różnic w odsetkach dziewcząt i chłopców, którzy nie przeszli inicjacji nikotynowej w roczniku starszym – chłopców było tu 24,5%, zaś dziewcząt 22,4%. Oznacza to, że osoby mające za sobą inicjację tytoniową stanowiły wśród młodszych dziewcząt 58,9%, a wśród chłopców w tym wieku – 58,2%. W przypadku uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były wyraźnie wyższe i wyniosły odpowiednio 77,6% i 75,5%.

Spośród uczniów gimnazjów co czwarta z dziewcząt (26,0%) i co trzeci chłopiec (31,0%) wypalili pierwszego papierosa w wieku 13 lat lub wcześniej. Mając 14-15 lat inicjację nikotynową przeszła jedna trzecia dziewcząt (31,4%) i 17,9% (co szósty) badany chłopiec.

W populacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych co czwarta z dziewcząt (26,6%) i blisko co trzeci chłopiec (29,4%) wypalili pierwszego papierosa w wieku 13 lat lub wcześniej. Średnio jedna czwarta uczniów (28,6% dziewcząt i 24,0% chłopców) jako czas swojej inicjacji tytoniowej wskazali wiek 14-15 lat. Co piąty badany zadeklarował, że pierwszego papierosa wypalił mając 16 lat lub więcej (21,5% dziewcząt i 20,7% chłopców).

Odsetki uczniów po inicjacji nikotynowej

Wykres 18: Odsetek uczniów, którzy choć raz palili papierosy. Klasy 3 G i 2 PG – porównanie (test Chi²).

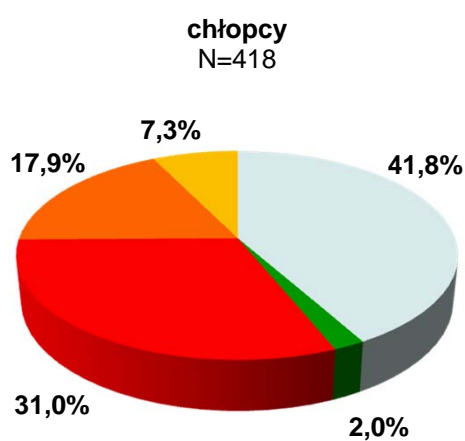
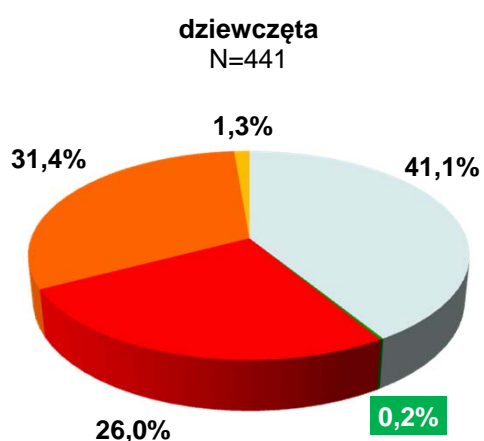

3.2 Wiek inicjacji tytoniowej

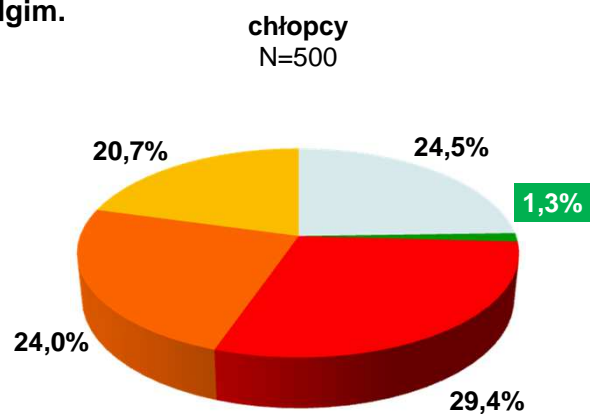
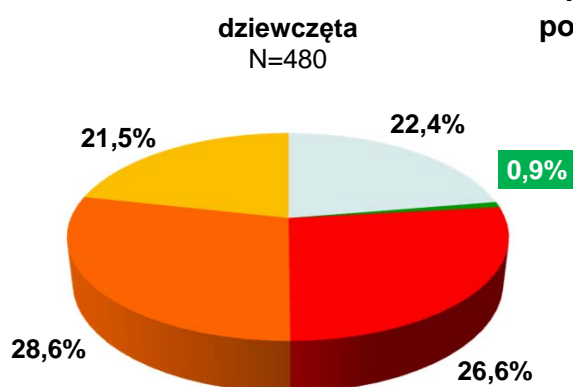
Wiek inicjacji tytoniowej

Ile miałe(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu palić papierosa?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 19: Wiek inicjacji nikotynowej - dziewczęta i chłopcy – klasy III G i II PG.

3.2 Wiek inicjacji tytoniowej

Do codziennego palenia papierosów w jakimś okresie życia przyznała się co czwarta dziewczyna (27,7%) i co piąty chłopak (20,4%) spośród uczniów klas trzecich gimnazjum. Wśród uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były wyraźnie wyższe i wyniosły odpowiednio 40,6% i 45,1% (ponad dwie piąte badanych).

Oznacza to, że chociaż odsetek młodzieży codziennie palącej papierosy rośnie wraz z wiekiem badanych, większość uczniów, zwłaszcza z trzecich klas gimnazjum nie ma za sobą doświadczeń nałogowego (codziennego) palenia papierosów. Warto jednak zauważyć, że **odsetki palących codziennie wśród tych, którzy przeszli inicjację nikotynową były bardzo wysokie - codzienne palenie było udziałem średnio dwóch piątych uczniów gimnazjów i blisko połowy uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy przeszli inicjację nikotynową.**

W przypadku uczniów z klas trzecich gimnazjum pierwsze doświadczenia z codziennym paleniem papierosów miały miejsce przeważnie w wieku 14-15 lat – tak zadeklarowało 14,9% dziewcząt i 8,1% chłopców z tego rocznika. 5,6% dziewcząt i 4,3% chłopców stwierdziło, że zaczęło palić codziennie mając 13 lat lub mniej.

W przypadku uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych większość badanych deklарowała, że zaczęła palić codziennie w wieku 16 lat lub później (19,9% dziewcząt i 25,0% chłopców). Inicjację w wieku 14-15 lat wskazało 12,7% uczennic i 10,0% chłopców z tego rocznika. Natomiast 3,4% dziewcząt i 6,2% chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych zaczęło palić w wieku 13 lat lub wcześniej.

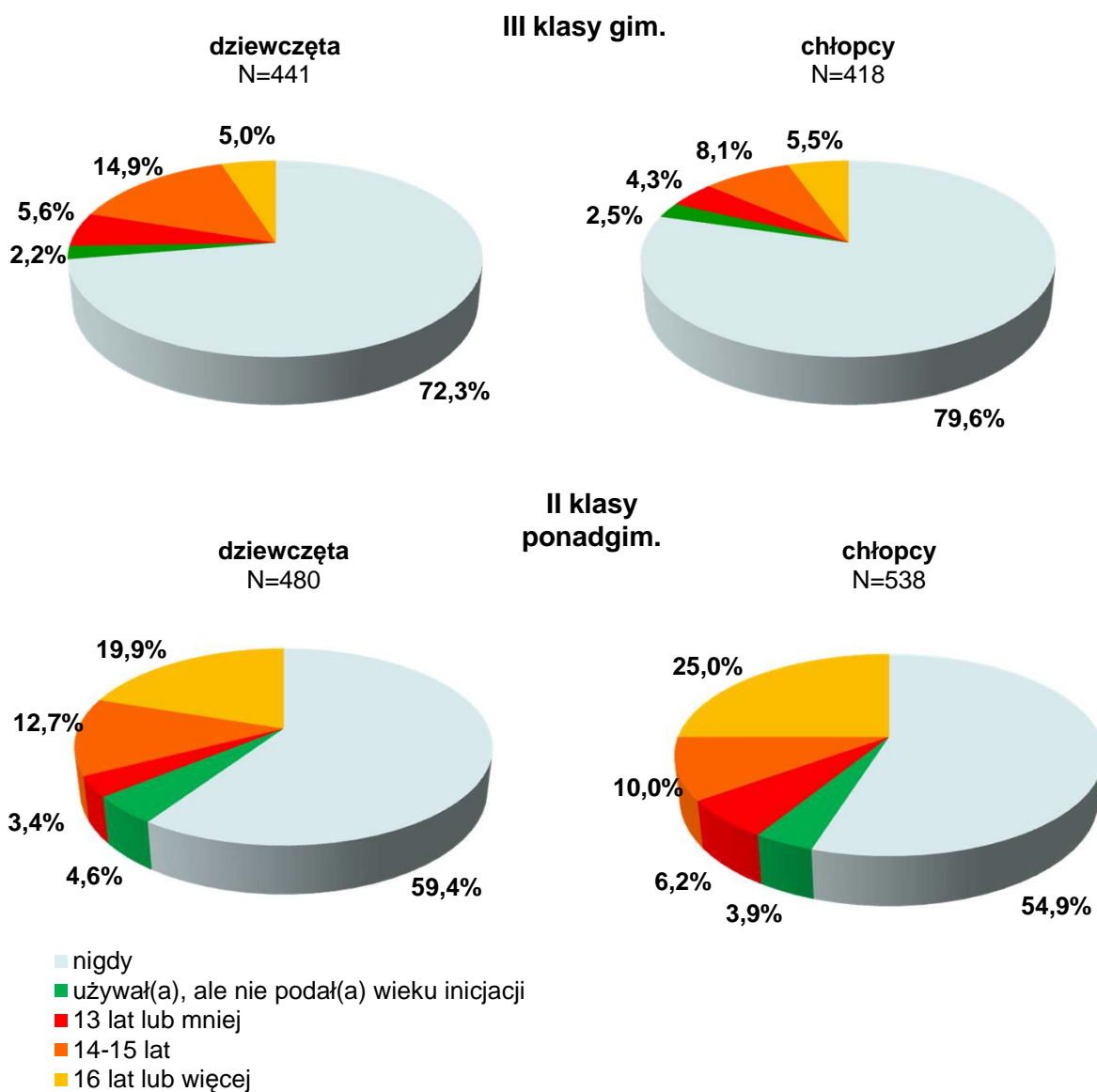
Ogółem, **wśród uczniów w klasach trzecich gimnazjum największą grupę wśród palących codziennie stanowili ci, którzy zaczęli palić papierosy w ten sposób w wieku 14-15 lat. W przypadku uczniów klas drugich ponadgimnazjalnych najwięcej było tych, którzy zaczęli palić codziennie mając 16 lat lub więcej.** Oznacza to, że działania prewencyjne i uświadamiające powinny być kierowane do uczniów w sposób ciągły, poczynając od najmłodszych roczników.

3.2 Wiek inicjacji tytoniowej

Wiek inicjacji tytoniowej – codzienne palenie

Ile miałe(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu palić codziennie papierosy?

Wykres 20: Wiek inicjacji nikotynowej – palenie codzienne – dziewczęta i chłopcy, klasy 3 G i 2 PG.

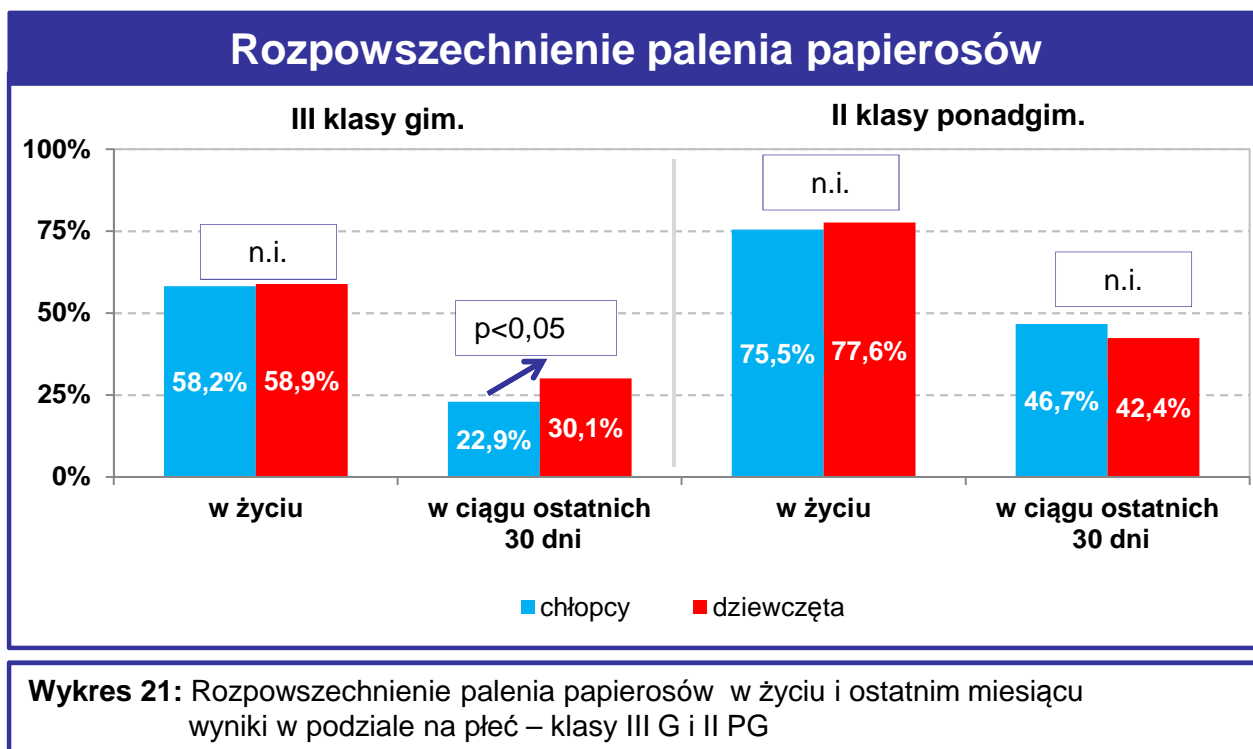
3.3. Rozpowszechnienie palenia papierosów

Jak pokazuje wykres 21, w klasach trzecich gimnazjum różnica pomiędzy odsetkiem palących chłopców (58,2%) i palących dziewcząt (58,9%) nie jest istotna statystycznie. Pod tym względem uczniowie i uczennice drugich klas szkół ponadgimnazjalnych również nie różnią się na istotnym statystycznie poziomie (odpowiednio 75,5% oraz 77,6%). **Oznacza to, że problem palenia dotyczy w równym stopniu chłopców i dziewcząt z obu roczników (choć ze względu na rozpowszechnienie, w większym stopniu starszych uczniów).**

W okresie ostatnich 30 dni przed przeprowadzaniem badania paliło papierosy 22,9% chłopców z trzecich klas gimnazjum i 30,1% uczennic z tego rocznika. Różnica ta jest istotna statystycznie, co oznacza, że problem w większym stopniu dotyczy dziewcząt niż chłopców.

W porównaniu z młodszymi uczniami, odsetek chłopców i dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych deklarujących palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni był znacznie wyższy (w przypadku chłopców – dwukrotnie) – problem dotyczył ponad dwóch piątych chłopców (46,7%) i dziewcząt (42,4%).

	N	
	w życiu	w ciągu ost. 30 dni
III kl. gim. chłopcy	418	418
III kl. gim. dziewczęta	441	441
II kl. ponadgim. chłopcy	500	500
II kl. ponadgim. dziewczęta	480	480

3.4 Ocena rozpowszechnienia palenia papierosów wśród przyjaciół

Rozpowszechnienie palenia papierosów w badanych środowiskach uczniowskich jest znaczne, w szczególności w grupie uczniów i uczennic drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Zaledwie 6,5% dziewcząt i 7,9% chłopców uczących się w trzecich klasach łódzkich gimnazjów nie miało w swoim najbliższym otoczeniu (wśród przyjaciół) osób palących papierosy. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych wskaźnik ten był jeszcze niższy i wyniósł 4,2% wśród dziewcząt i 3,9% wśród chłopców.

Wśród gimnazjalistek **co trzecia (33,3%) zadeklarowała, że większość lub wszyscy z jej przyjaciół palą papierosy**. Podobna część uczennic, tj. **co trzecia badana w tej populacji przyznała, że po papierosy sięga sporo (32,8%), a ponad jedna czwarta wskazała na kilku palących papierosy przyjaciół (27,4%)**. Nieco inaczej wygląda to w grupie chłopców. Co piąty badany gimnazjalista (21,1%) stwierdził, że wśród jego przyjaciół wszyscy lub większość pali papierosy, **co trzeci badany zadeklarował, że robi to sporo (35,6%) albo kilkoro przyjaciół (35,4%)**.

Wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych średnio dwie piąte badanych (**43,4% dziewcząt i 37,2% chłopców**) wskazywało, że **papierosy pali większość lub wszyscy z ich przyjaciół**. **Co trzecia dziewczyna (37,2%) i prawie co drugi chłopak (46,0%) zadeklarowali, że wśród ich przyjaciół jest sporo palaczy**. **Jedynie 15,2% dziewcząt i 12,9% chłopców stwierdziło, że ma wśród swych przyjaciół „jedynie” kilka osób palących papierosy**.

Wyniki te sugerują, że presja rówieśnicza na podejmowanie inicjacji nikotynowej oraz palenie papierosów może być istotną przyczyną podejmowania przez młodzież (szczególnie uczących się w szkołach ponadgimnazjalnych) tych ryzykownych zachowań.

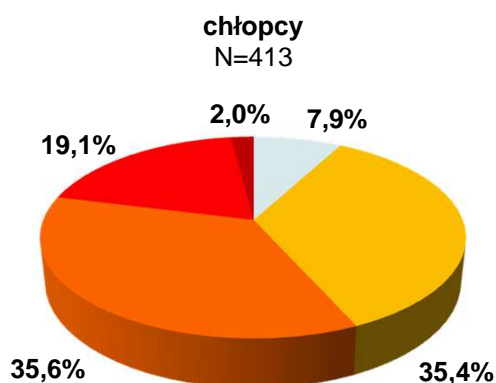
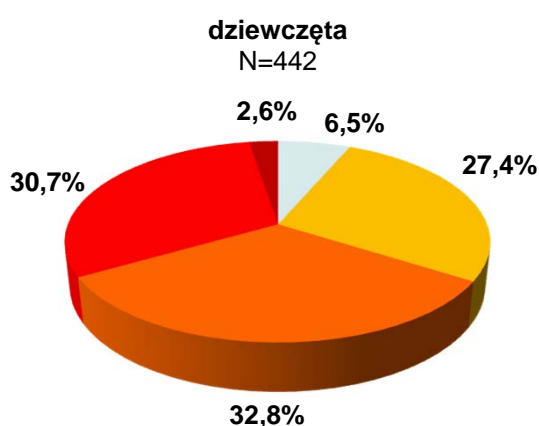
3.4 Ocena rozpowszechnienia palenia papierosów wśród przyjaciół

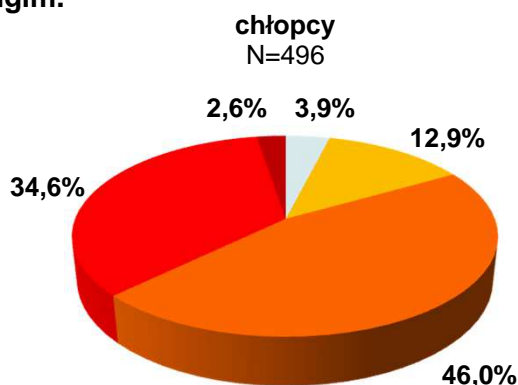
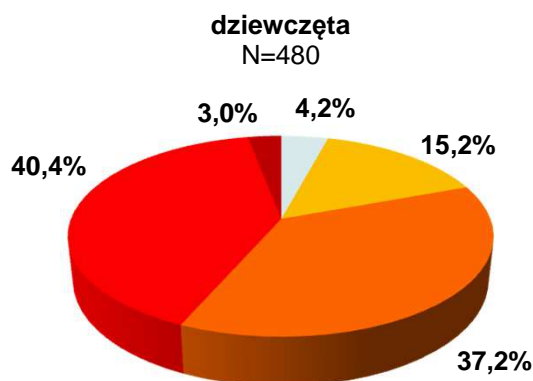
Rozpowszechnienie palenia papierosów wśród przyjaciół

Według Twojej oceny, ilu Twoich przyjaciół pali papierosy?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

■ nikt ■ kilku ■ sporo ■ większość ■ wszyscy

Wykres 22: Ocena rozpowszechnienia palenia papierosów wśród przyjaciół/znajomych – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

3.5 Częstotliwość i poziom natężenia palenia papierosów w okresie ostatnich 30 dni

Deklarowana przez badanych częstotliwość palenia papierosów w okresie ostatnich 30 dni przed przeprowadzeniem badania była stosunkowo wysoka i wskazuje, iż część spośród łódzkich nastolatków to **regularni palacze**. **Wskaźnikiem nałogowego palenia**, przyjętym na potrzeby przedstawianego badania **jest 6 lub więcej papierosów wypalanych dziennie**.

W grupie gimnazjalistów prawie co trzynasty badany wypala w ciągu dnia taką liczbę papierosów (7,4%). W starszej kohorcie odsetek ten jest wyższy i wyniósł 14,4%. Oznacza to, że co siódmy uczeń z drugich klas łódzkich szkół ponadgimnazjalnych był nałogowym palaczem.

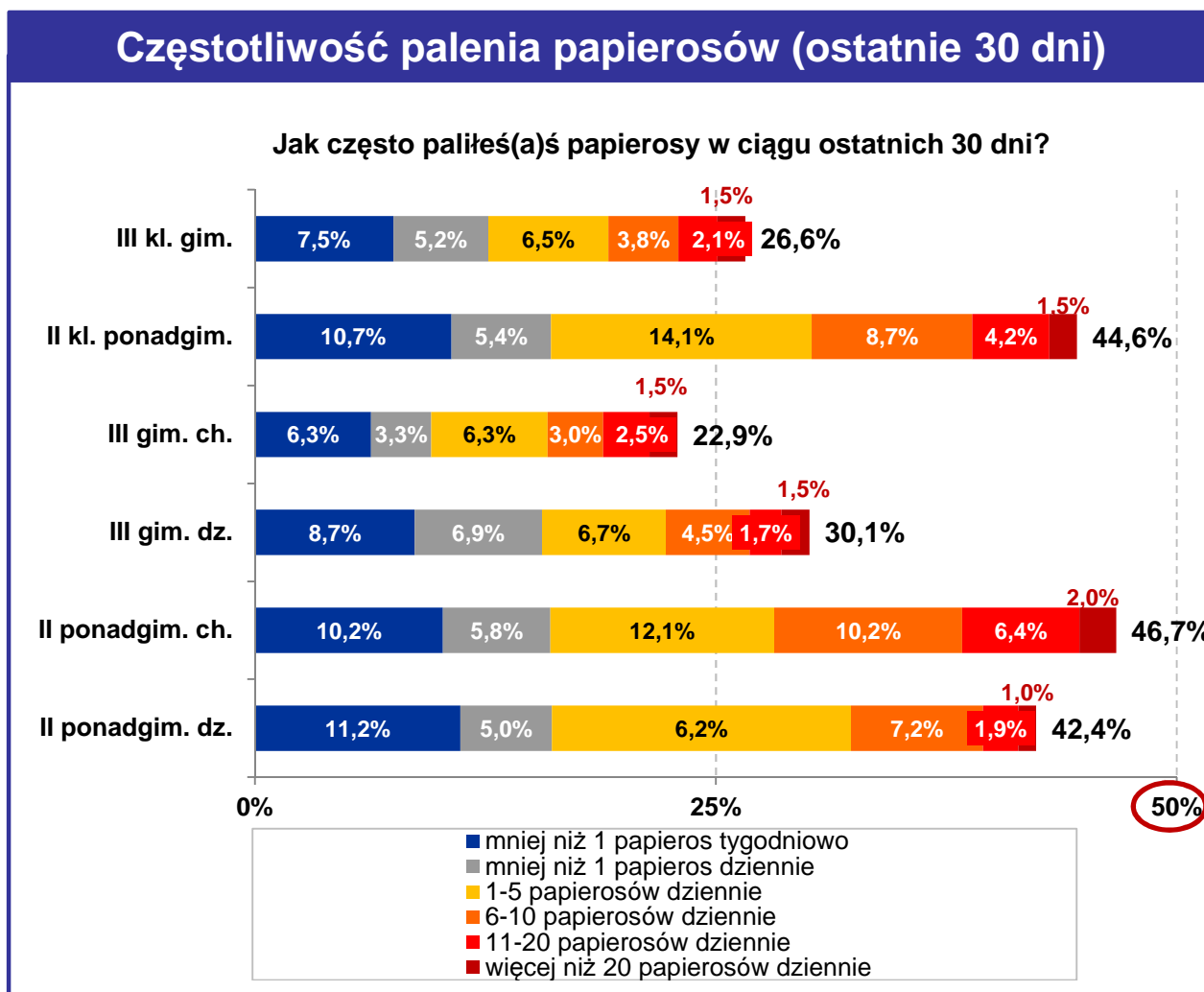
W trzeciej klasie gimnazjum odsetek regularnych palaczy wśród chłopców (7,1%) był zbliżony do analogicznego odsetka wśród dziewcząt (7,8%). Oznacza to, że nałogowo pali co czternasty uczeń i co trzynasta uczennica tego rocznika. W grupie uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych 6 i więcej papierosów dziennie palił co piąty chłopiec (18,5%) i co dziesiąta dziewczyna (10,0%).

Kolejną frakcję nastolatków palących papierosy możemy określić mianem „**umiarkowanych palaczy**”. Do tej grupy należą ci spośród badanych, którzy przyznali, że **dziennie wypalają od 1 do 5 papierosów**. Takich uczniów było 6,5% wśród gimnazjalistów oraz ponad dwukrotnie więcej wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (14,1%).

Trzecią wyróżnioną grupą są tzw. „**palacze incydentalni**”, którzy **wypalają mniej niż jednego papierosa dziennie**. Ta grupa stanowiła 5,2% uczniów trzecich klas gimnazjum i 5,4% w grupie respondentów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Warto zauważyć, że liczebności wyróżnionych grup palaczy „regularnych” i „umiarkowanych” rosną wraz z wiekiem badanych uczniów, zarówno wśród dziewcząt, jak i chłopców. Największy wzrost (o ponad 11pp) odnotowano wśród chłopców dla kategorii regularnego palenia.

3.5 Częstotliwość i poziom natężenia palenia papierosów w okresie ostatnich 30 dni

Wykres 23: Częstotliwość palenia papierosów w ciągu ostatnie 30 dni – klasy III G i II PG.

	N
III kl. gim.	859
II kl. ponadgim.	980
III kl. gim. chłopcy	418
III kl. gim. dziewczęta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	500
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

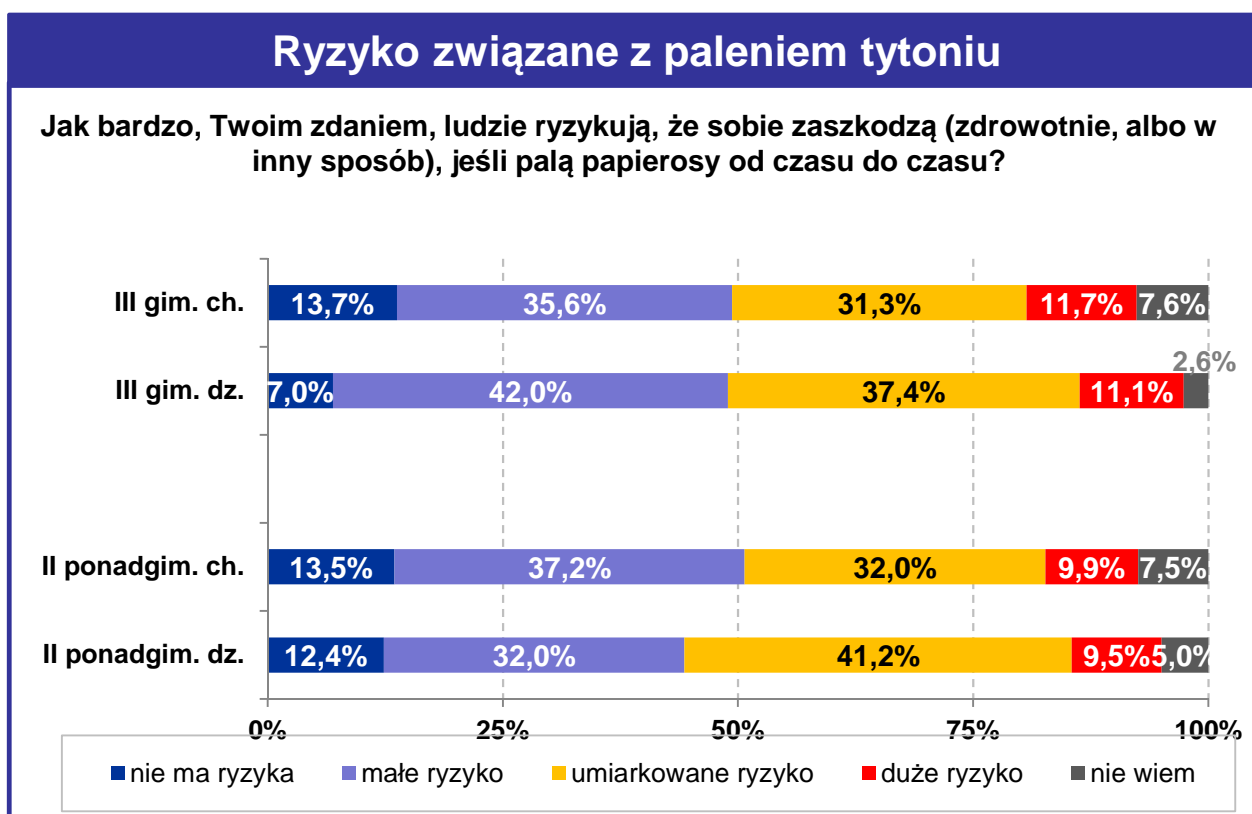
3.6 Ocena ryzyka związanego z paleniem tytoniu

Analizując wyniki badania można stwierdzić, iż znaczna część uczniów obu badanych frakcji wykazywała skłonność do **bagatelizowania zagrożeń związanych z paleniem tytoniu od czasu do czasu**. Prawie połowa ankietowanych – w obydwu badanych typach klas - stwierdziła, iż w takim przypadku **ryzyko związane z paleniem papierosów jest małe lub nie ma go w ogóle**. Takiej odpowiedzi udzieliło 49,4% chłopców z klas trzecich gimnazjum i 48,9% dziewcząt. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych odsetki te wyniosły odpowiednio 50,7% i 44,3%.

Co trzeci chłopiec (31,3%) i co trzecia dziewczyna (34,7%) ucząca się w trzeciej klasie gimnazjum była zdania, iż palenie papierosów od czasu do czasu niesie za sobą umiarkowane ryzyko. Wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych odsetki te kształtowały się na podobnym poziomie wśród chłopców (32,0%), a wśród dziewcząt były wyższe, wynosząc 41,2%.

Przekonanie o wysokim stopniu ryzyka związanym ze sporadycznym paleniem tytoniu wyraził co dziewiąty uczeń z trzecich klas gimnazjum (11,7% chłopców i 11,1% dziewcząt). W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych taką opinię wyraził średnio co dziesiąty badany (9,9% chłopców i 9,5% dziewcząt).

Wykres 24: Ocena ryzyka związanego z paleniem papierosów od czasu do czasu – klasy III G i II PG.

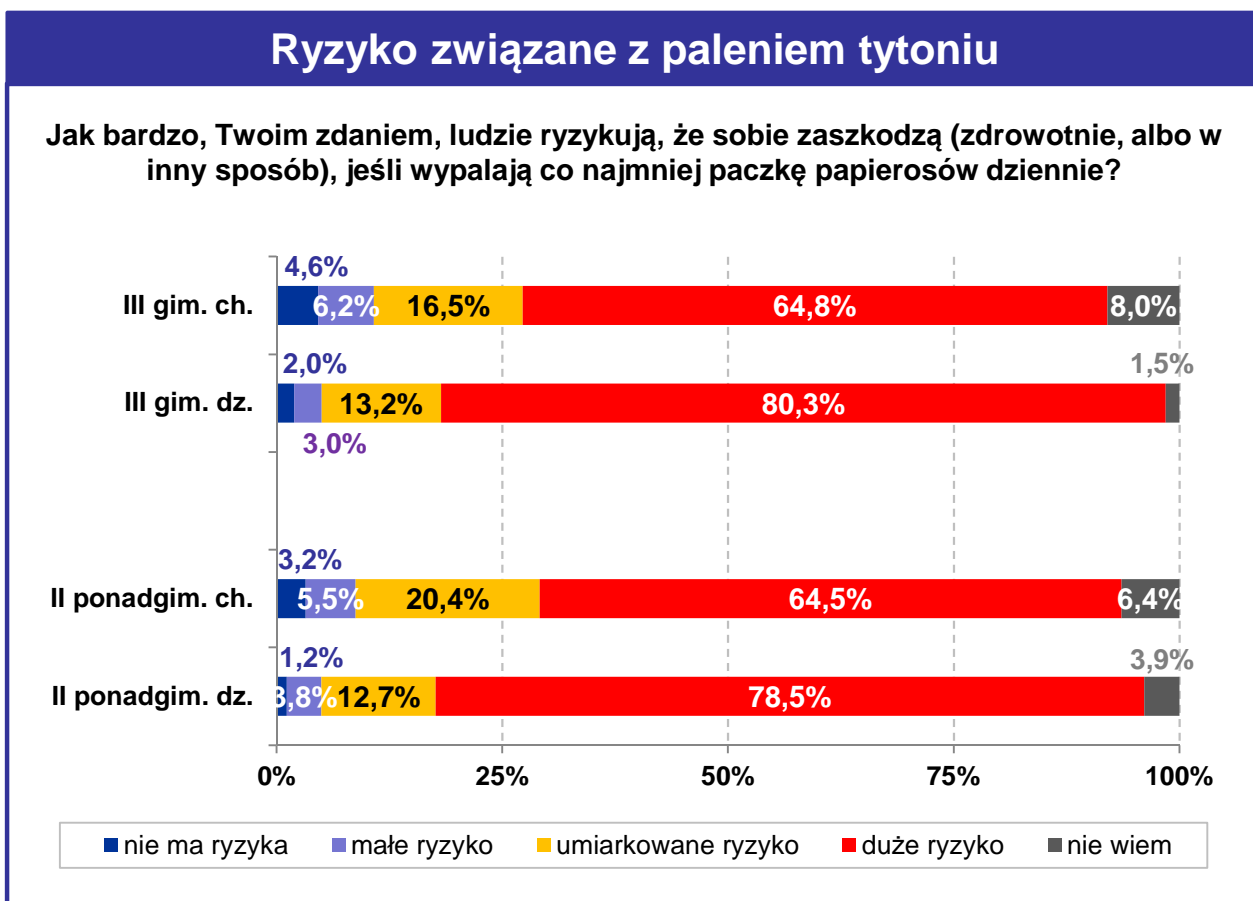
	N		N
III kl. gim. chłopcy	413	II kl. ponadgim. chłopcy	491
III kl. gim. dziewczęta	439	II kl. ponadgim. dziewczęta	480

3.6 Ocena ryzyka związanego z paleniem tytoniu

Osoby palące dziennie co najmniej paczkę papierosów, w opinii łódzkich nastolatków ryzykują znacznie bardziej, niż palący od czasu do czasu. **Wysoki poziom ryzyka związany z takim stylem palenia częściej podkreślają dziewczęta.** Zdecydowana większość spośród nich – 80,3% w trzecich klasach gimnazjum i 78,5% w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych uważała, iż palenie co najmniej paczki papierosów dziennie niesie za sobą duże ryzyko. W przypadku chłopców odsetki te były niższe i wynosiły odpowiednio: 64,8% i 64,5%.

Z kolei przekonanie o małym ryzyku bądź braku ryzyka związanego z paleniem paczki papierosów dziennie wyraziła co dwudziesta uczennica (po 5,0% w trzeciej klasie gimnazjum i w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych), co dziewięć uczeń trzeciej klasy gimnazjum (10,8%) oraz co jedenasty uczeń drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (8,8%).

Wykres 25: Ocena ryzyka związanego z paleniem co najmniej paczki papierosów dziennie – klasy III G i II PG.

	N
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	491
II kl. ponadgim. dziewczęta	481

4. Picie napojów alkoholowych przez młodzież

4.1 Ocena dostępności alkoholu - w opinii badanych

Decydujące znaczenie w kwestii oceny dostępności napojów alkoholowych dla młodzieży mają postawy dorosłych, przede wszystkim sprzedawców alkoholu i rodziców. Istotny wpływ na możliwość kupna alkoholu przez niepełnoletnich nastolatków mają także lokalne samorządy. To do nich należy monitorowanie przestrzegania prawa, które - co warto podkreślić - zabrania sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia. Jak pokazują badania prowadzone metodą "tajemniczego klienta", polskie miasta bardzo różnią się od siebie w kwestii sprzedaży alkoholu nieletnim. W poważnym stopniu na te różnice wpływają systematyczne i konsekwentne działania kontrolne oraz szkolenia sprzedawców i pracowników sektora HoReCa, w szczególności pubów, klubów i dyskotek. Warto także wspomnieć o potencjalnym partnerze pozarządowym, który w tym zakresie może być cennym wsparciem i uzupełnieniem lokalnych działań tj. **Ogólnopolskim Stowarzyszeniu "RoPSAN – Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu Nieletnim** (www.ropsan.org.pl).

Postrzegana przez uczniów dostępność napojów alkoholowych zwiększa się wyraźnie wraz z wiekiem badanych osób. W ocenie uczniów, dostępność **piwa** dla młodzieży szkolnej w obydwu grupach była w Łodzi bardzo wysoka. Trzy czwarte uczniów trzecich klas gimnazjum (75,0%) uważało, że zdobycie piwa byłoby dla nich łatwe, natomiast tylko 4,1% (co dwudziesty czwarty uczeń) sądziło, że byłoby to niemożliwe. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych, tj. wśród 17/18-latków, 93,3% uczniów stwierdziło, że piwo byłoby dla nich łatwo dostępne, a zaledwie 0,8% (mniej niż jeden uczeń na stu) uznało, że jego zdobycie byłoby dla nich niemożliwe.

Zdobycie **wina** byłoby łatwe w opinii 60,1% uczniów trzecich klas gimnazjum, natomiast tylko 6,4% uczniów w tej grupie wiekowej (co szesnasty uczeń) uznało, iż byłoby to niemożliwe. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych dostępność wina jest jeszcze częściej oceniana jako łatwa. Taką opinię wyraziło 91,3% uczniów, przy czym tylko 0,7% uznało, że zdobycie wina byłoby dla nich niemożliwe.

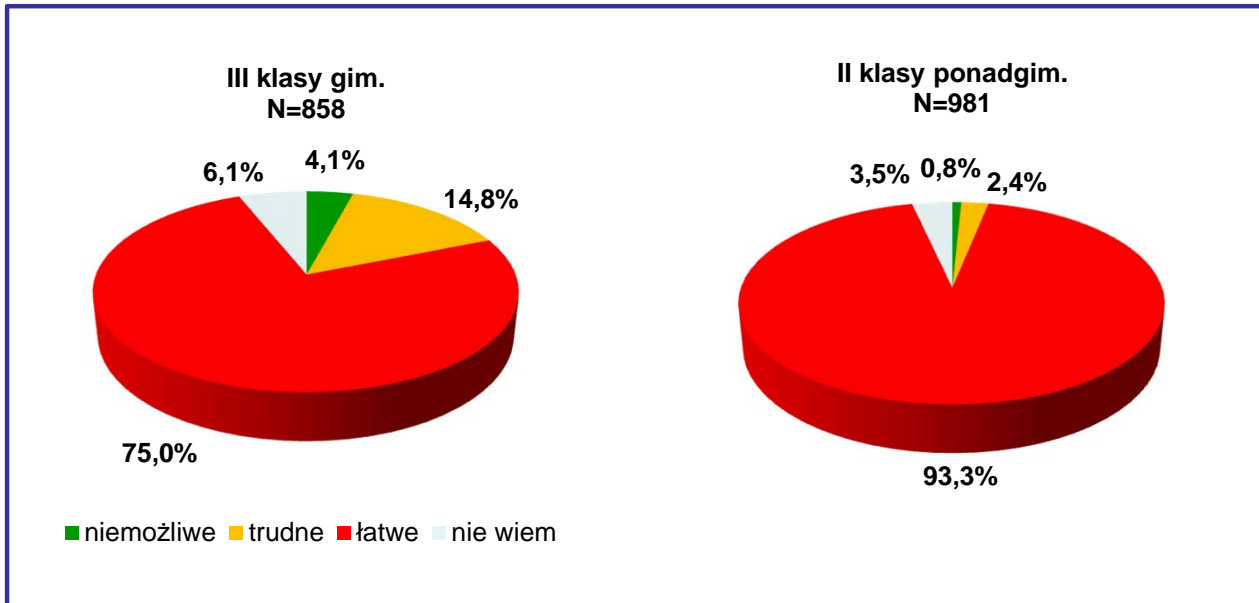
Według uczniów trzecich klas łódzkich gimnazjów **wódka** byłaby dla nich dostępna nieco trudniej niż piwo i wino. Jednak wciąż ponad połowa uczniów uznała, że byłoby to dla nich łatwe (56,0%). Za niemożliwe uznało jej zdobycie 9,2% badanych. Co jedenasty badany uczeń z tej frakcji wiekowej stwierdził, że nie wie, jak trudne byłoby dla niego zdobycie tego napoju alkoholowego (9,2%). Również w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych trudność zdobycia wódki była niższa niż zdobycia piwa i wina – jako łatwe określiło je 88,7% uczniów. Dla 5,8% uczniów zdobycie wódki byłoby trudne, a jedynie dla 1,3% - niemożliwe.

4.1 Ocena dostępności alkoholu - w opinii badanych

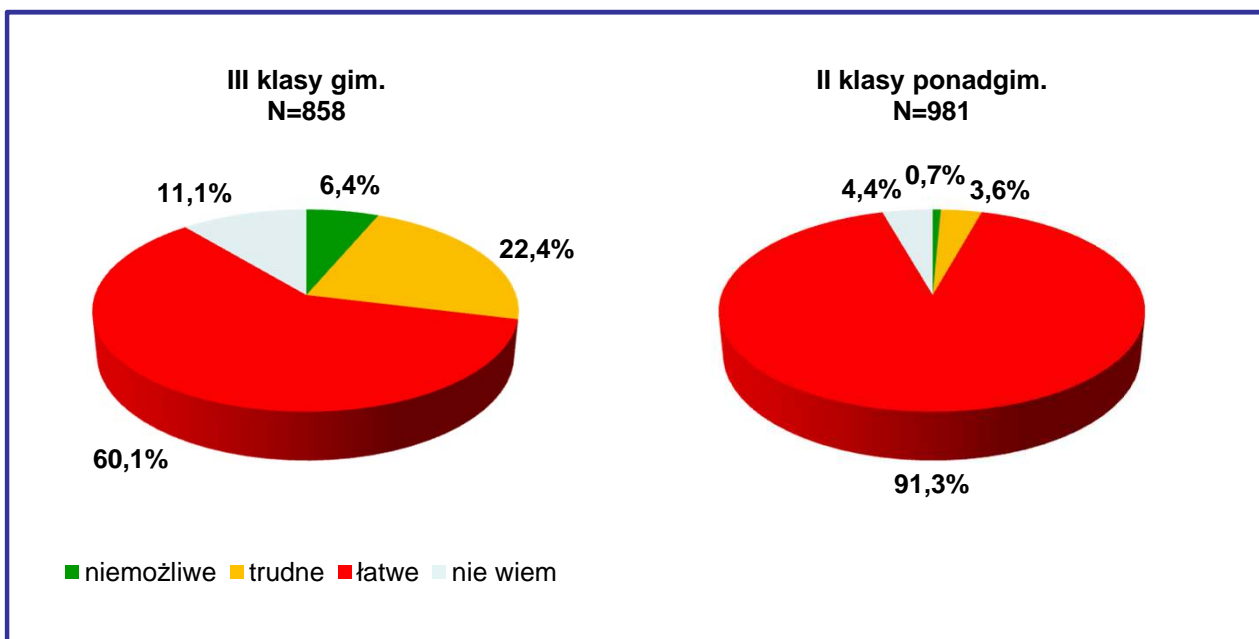

Dostępność piwa i wina

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie PIWA, gdybyś tego chciał(a)?

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie WINA, gdybyś tego chciał(a)?

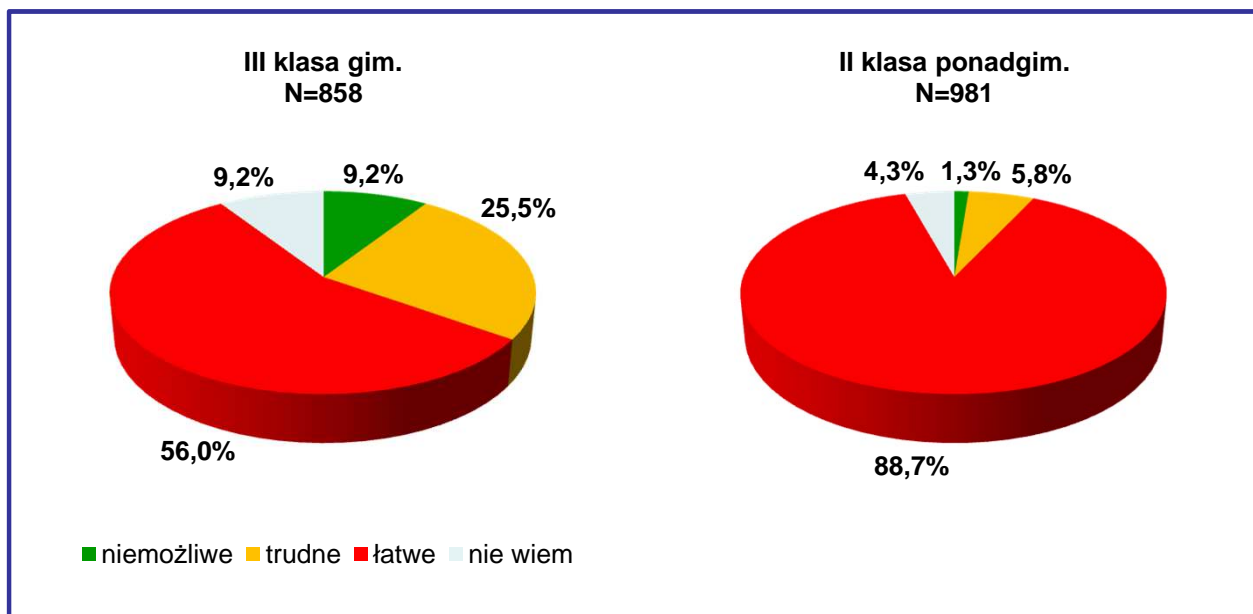
Wykres 26: Ocena dostępności piwa i wina – klasy III G i II PG.

4.1 Ocena dostępności alkoholu - w opinii badanych

Dostępność wódki

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie WÓDKI, gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 27: Ocena dostępności wódki – klasy III G i II PG.

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

Jednym z kluczowych celów programów profilaktycznych realizowanych w szkołach jest zahamowanie procesu obniżania się wieku inicjacji alkoholowej. Na podstawie różnych badań zrealizowanych w Polsce (m.in. E. Stępień, A. Frączek, 1992 oraz A. Zieliński i J. Sierosławski, 2002) określono średni wiek inicjacji alkoholowej wśród polskiej młodzieży na poziomie 14 -15 lat. Należy podkreślić, iż rzetelna ocena zmian, jakie następują w tym zakresie jest możliwa dopiero po przeprowadzeniu kilku pomiarów, dlatego szczególnie ciekawe pod tym względem będą porównania z wynikami kolejnych badań, za kilka lat.

Piwo było najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród łódzkich nastolatków. Spośród uczennic trzecich klas gimnazjów przynajmniej raz w życiu piło je 85,7%, wśród chłopców odsetek ten wyniósł 82,7%. Wśród uczniów starszego rocznika odsetki te kształtowały się na jeszcze wyższym poziomie: piwo piło 97,9% dziewcząt oraz 96,4% chłopców.

Ponad 1/3 młodszych uczeniów (35,7% dziewcząt oraz 38,4% chłopców) po raz pierwszy piło piwo w wieku 13 lat lub mniej. Inicjację w wieku 14-15 lat przeszła ponad jedna trzecia chłopców (36,3%) oraz ponad dwie piąte dziewcząt (44,5%).

Również w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych średnio jedna trzecia badanych przeszła inicjację w wieku 13 lat i mniej (32,2% dziewcząt oraz 33,7% chłopców). Blisko dwie piąte uczniów z tej frakcji wiekowej zadeklarowało, że po raz pierwszy w życiu wypić piwo w wieku 14-15 lat (37,0% dziewcząt oraz 37,6% chłopców). Przejście inicjacji w wieku 16 lat i więcej nieco częściej wskazywały dziewczęta niż chłopcy (27,9% vs 23,7%).

Odsetek uczniów, którzy nigdy jeszcze nie pili piwa wyraźnie maleje wraz z wiekiem. W trzecich klasach gimnazjum nie próbowało jeszcze piwa 14,3% dziewcząt i 17,3% chłopców. W grupie uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych takich osób było zdecydowanie mniej - 2,1% dziewcząt i 3,6% chłopców.

W tym kontekście należy podkreślić, iż wszelkie działania profilaktyczne, których celem jest opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej młodzieży mają sens tylko wtedy, gdy zostaną podjęte jeszcze w szkole podstawowej, nie później niż w czwartej lub piątej klasie. Rozpoczynanie tego typu działań w ostatniej klasie szkoły podstawowej lub w pierwszych klasach gimnazjum, kiedy znacząca grupa uczniów przeszła już inicjację alkoholową, nie przynosi większych korzyści uczestnikom takich zajęć i nie ma charakteru uprzedzającego.

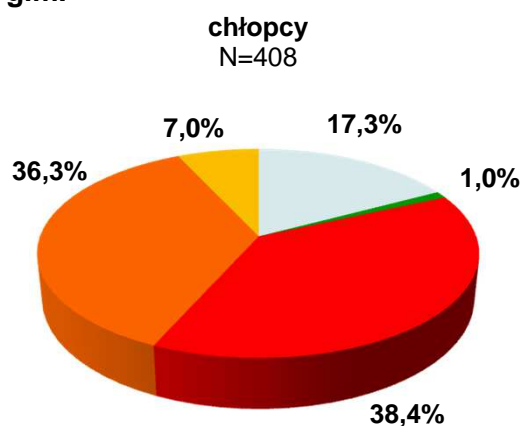
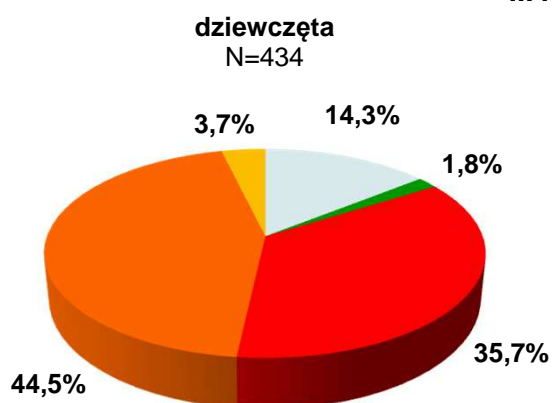

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

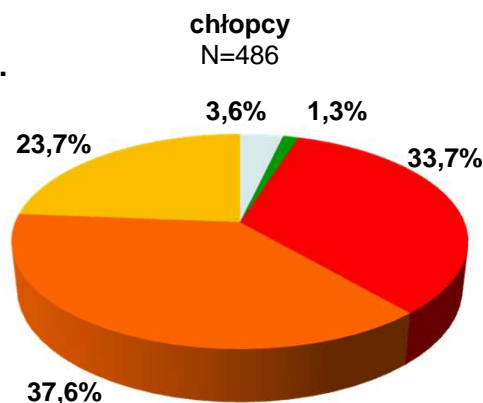
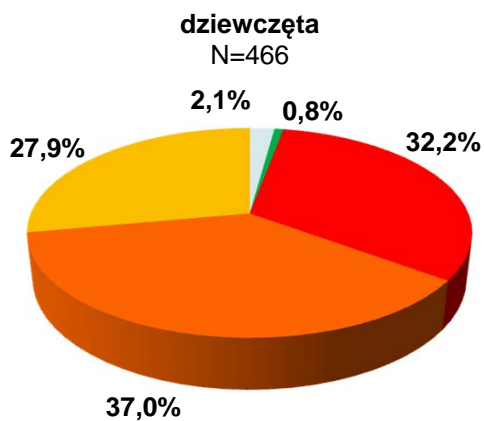
Wiek inicjacji – piwo

Ile miał(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu (jeśli w ogóle) pić piwo (co najmniej jedną szklanę)?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 28: Wiek inicjacji – PIWO – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

Alkopopy czyli tzw. drinki alkoholowe nie są wśród łódzkich nastolatków szczególnie popularnym napojem alkoholowym. Z deklaracji uczniów trzecich klas gimnazjum wynika, że próbowało ich blisko dwie piąte gimnazjalistek (38,0%) i jedna trzecia gimnazjalistów (30,3%). W przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaracje takie były udziałem średnio połowy badanych (odpowiednio 53,6% i 46,7%). Alkopopy były więc częściej spożywane przez dziewczęta w obydwu badanych grupach wiekowych.

Spośród gimnazjalistek najwięcej (18,9%) po raz pierwszy piło alkopop mając 14-15 lat, nieco mniej (14,1%) zadeklarowało, że uczyniło to w młodszym wieku (tj. mając 13 lat lub mniej). W przypadku gimnazjalistów takie osoby stanowiły najwyższy odsetek (14,2%), zaś chłopców pijących po raz pierwszy alkopop w wieku 14-15 lat było 9,9%.

W starszej kohorcie badanej młodzieży pierwsze doświadczenia z alkopopami wśród dziewcząt miały miejsce przeważnie w wieku w wieku 14-15 lat (21,3%) oraz w wieku 16 lat lub starszym (19,6%), natomiast inicjacja wśród chłopców rozkłada się równomiernie we wszystkich trzech badanych przedziałach wiekowych, ze wskazaniem na wiek 16 lat i więcej (17,2%).

Wśród łódzkich nastolatków **wino** jest zdecydowanie bardziej popularnym napojem alkoholowym niż alkopopy. Do picia wina przyznało się 77,1% dziewcząt i 62,9% chłopców uczących się w trzecich klasach gimnazjum, zaś w grupie uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych: 93,2% dziewcząt oraz 81,0% chłopców. Podobnie jak w przypadku alkopopów, spożycie wina było bardziej popularne wśród dziewcząt niż wśród chłopców (w obydwu badanych grupach wiekowych).

Prawie jedna czwarta gimnazjalistek po raz pierwszy piła wino mając zaledwie 13 lat lub mniej (23,8%), a ponad dwie piąte (43,3%) uczennic z tej grupy wiekowej pierwszy kontakt z winem miało w wieku 14-15 lat. Wśród chłopców z klas trzecich gimnazjum blisko co trzeci (29,4%) stwierdził, że po raz pierwszy pił wino mając 13 lat lub mniej. Zaś co piąty (20,6%) zrobił to rok lub dwa lata później (tj. mając 14-15 lat).

Średnio co czwarty uczeń drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej pił wino po raz pierwszy w wieku 13 lat lub niższym (23,0% dziewcząt i 27,1% chłopców). Blisko dwie piąte uczennic (38,4%) i jedna czwarta (25,0%) chłopców przeszła inicjację w wieku 14-15 lat. Pierwsze wypicie wina w wieku 16 lat lub wyższym zadeklarowała średnio jedna czwarta uczniów (28,3% dziewcząt i 22,8% chłopców).

Wyniki badania pokazują, że - podobnie jak w przypadku piwa - pierwsze spożycie wina często przypadało na okres nauki w szkole podstawowej lub początek nauki w gimnazjum.

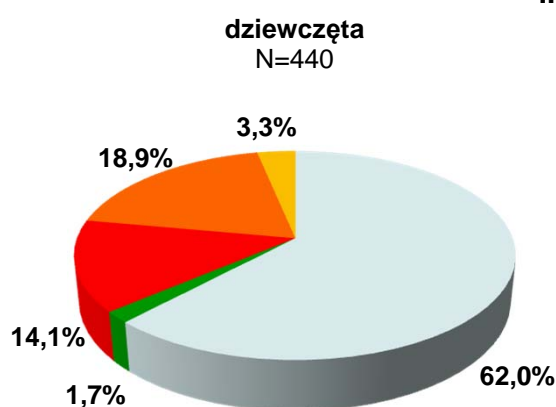

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

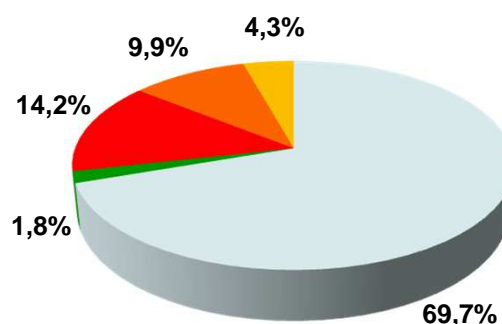
Wiek inicjacji – alkoPOP

Ile miał(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu (jeśli w ogóle) pić alkoPOP (co najmniej jedną szklanę)?

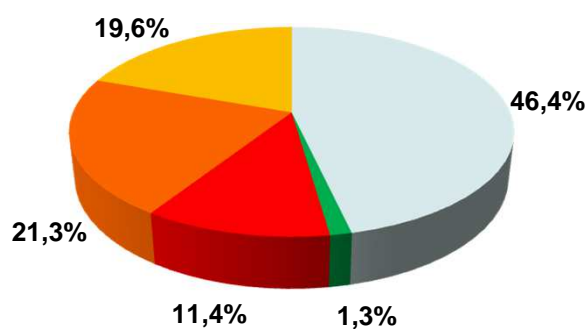
III klasy gim.

chłopcy
N=413

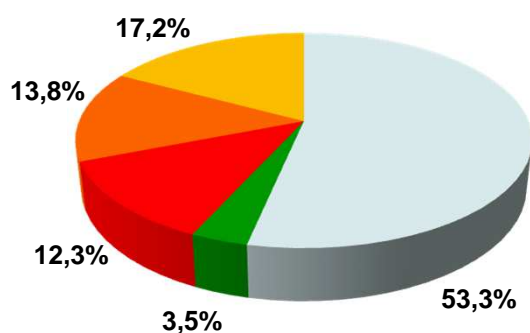

dziewczęta
N=473

II klasy
ponadgim.

chłopcy
N=493

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 29: Wiek inicjacji – ALKOPOP – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

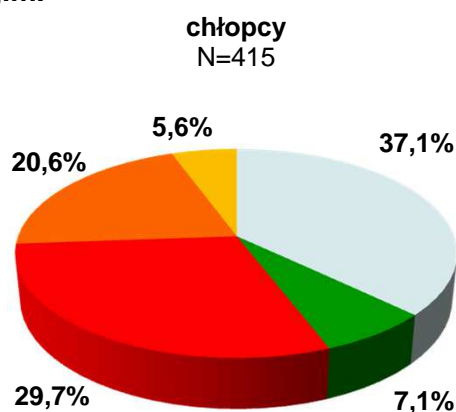
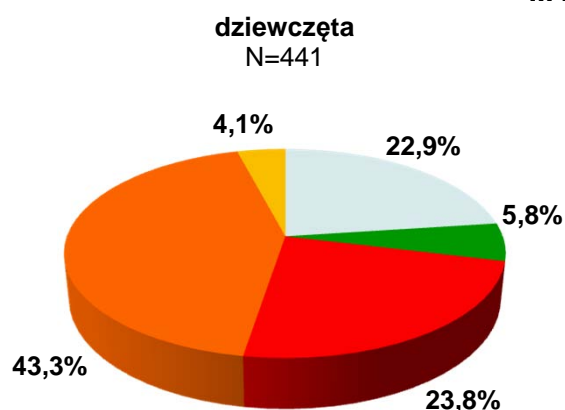

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

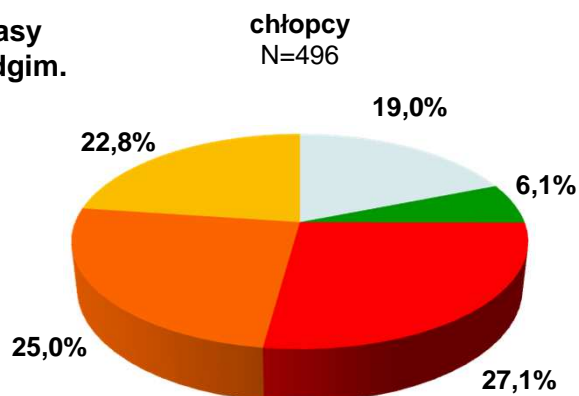
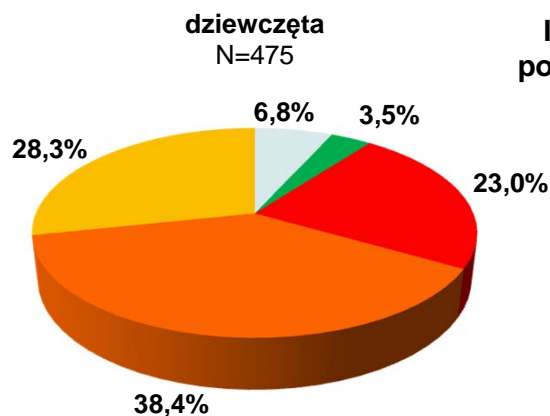
Wiek inicjacji – wino

Ile miał(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu (jeśli w ogóle) pić wino (co najmniej jeden kieliszek)?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 30: Wiek inicjacji – WINO – klasy 3 G i 2 PG, wyniki w podziale na płeć.

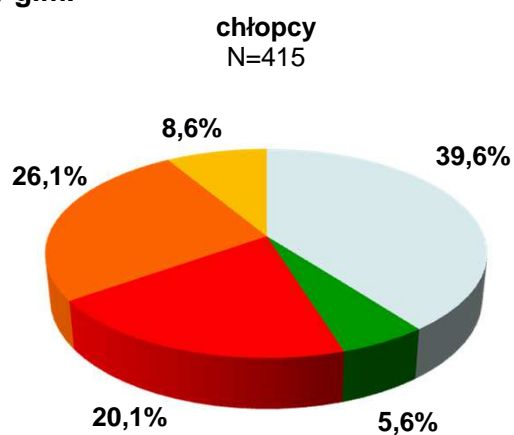
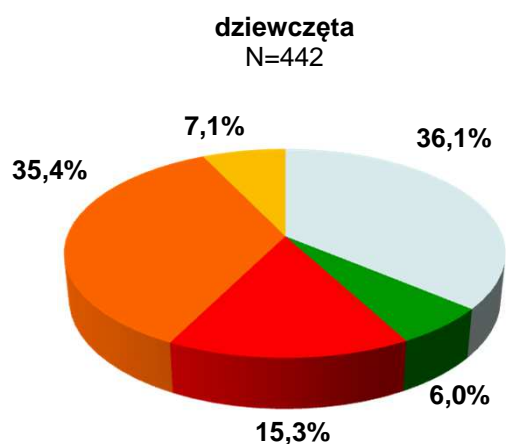

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

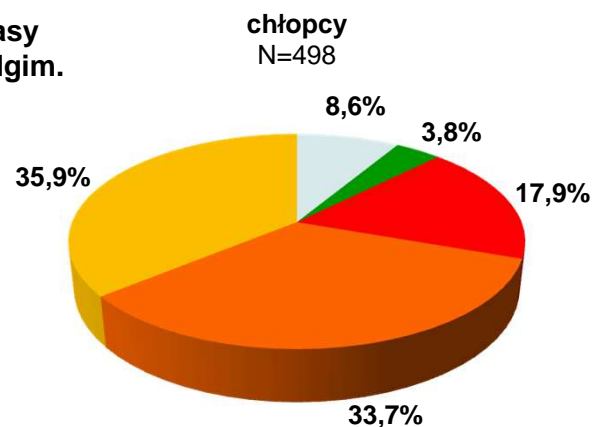
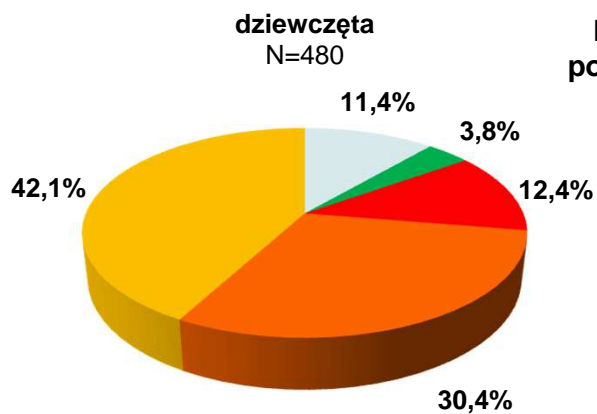
Wiek inicjacji – wódka

Ile miał(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu (jeśli w ogóle) pić wódkę (co najmniej kieliszek)?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 31: Wiek inicjacji – WÓDKA – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

4.2 Wiek inicjacji alkoholowej

Aż trzech na pięciu uczniów z trzecich klas gimnazjum przyznało, iż piło już wódkę (63,9% dziewcząt i 60,4% chłopców). Wśród starszych uczniów odsetki te były wyraźnie wyższe i wyniosły odpowiednio 88,6% i 91,4% (co oznacza, że jedynie średnio co dziesiąty uczeń nie miał za sobą takiego doświadczenia).

W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum pierwsze spożycie wódki najczęściej miało miejsce w wieku 14-15 lat – tak zadeklarowała jedna trzecia badanych dziewcząt (35,4%) i ponad jedna czwarta chłopców (26,1%). W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych inicjacja w wieku 14-15 lat była udziałem średnio jednej trzeciej badanych (odpowiednio 30,4% dziewcząt i 33,7% chłopców). Średnio dwie piąte badanych ze starszego rocznika wskazało na pierwsze doświadczenia z pić wódki na wiek 16 lat i więcej (42,1% dziewcząt i 35,9% chłopców). Warto jedna podkreślić, że znaczący odsetek młodzieży z obydwu grup wiekowych zadeklarował, że pierwsze spożycie wódki miało miejsce w wieku 13 lat lub mniej (od 12,4% wśród uczennic drugich klas ponadgimnazjalnych do aż 20,1% wśród uczniów z trzecich klas gimnazjum).

Wódka była trzecim pod względem popularności napojem alkoholowym (po piwie i winie) - tylko w grupie starszych chłopców była bardziej popularna od wina (o 10,4pp). Ponadto, wśród chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych spożycie wódki było zbliżone do spożycia piwa (różnica zaledwie 5pp; wśród trzecioklasistów różnica ta kształtuje się na poziomie 21,8-22,3pp, a wśród dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych 9,3pp).

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na stosunkowo wysokie odsetki uczniów, którzy mieli za sobą inicjację, ale nie podali w jakim wieku nastąpiła (przykładowo, w przypadku picia wina dotyczyło to od 3,5% do 7,1% badanych).

	piwo	alkopop	wino	wódka
III klasy gim. dz.	85,7%	38,0%	77,1%	63,9%
III klasy gim. ch.	82,7%	30,3%	62,9%	60,4%
II klasy ponadgim. dz.	97,9%	53,6%	93,2%	88,6%
II klasy ponadgim. ch.	96,4%	46,7%	81,0%	91,4%

Tabela 4: Odsetki uczennic i uczniów deklarujących, że mają już za sobą pierwsze doświadczenia związane z pić poszczególnych napojów alkoholowych – w podziale na pć.

4.3 Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych - w życiu oraz w ostatnim roku przed badaniem

Zdecydowana większość ankietowanych uczniów ma już za sobą inicjację alkoholową. Dotyczy to średnio dziewięciu na dziesięciu uczniów trzecich klas gimnazjów (91,8% dziewcząt i 87,1% chłopców) oraz niemal wszystkich uczących się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych (98,7% uczennic i 98,0% uczniów).

Do picia alkoholu w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie przyznało się 83,4% dziewcząt i 75,1% chłopców z trzecich klas gimnazjów, a w przypadku starszej frakcji wiekowej – 95,8% uczennic oraz 96,0% uczniów.

W okresie ostatnich 30 dni przed badaniem spożycie alkoholu zadeklarowało średnio trzy piąte młodszych uczniów (65,0% dziewcząt i 56,9% chłopców). W starszej grupie badanych takie doświadczenia miało za sobą aż 89,2% uczennic i 88,4% uczniów.

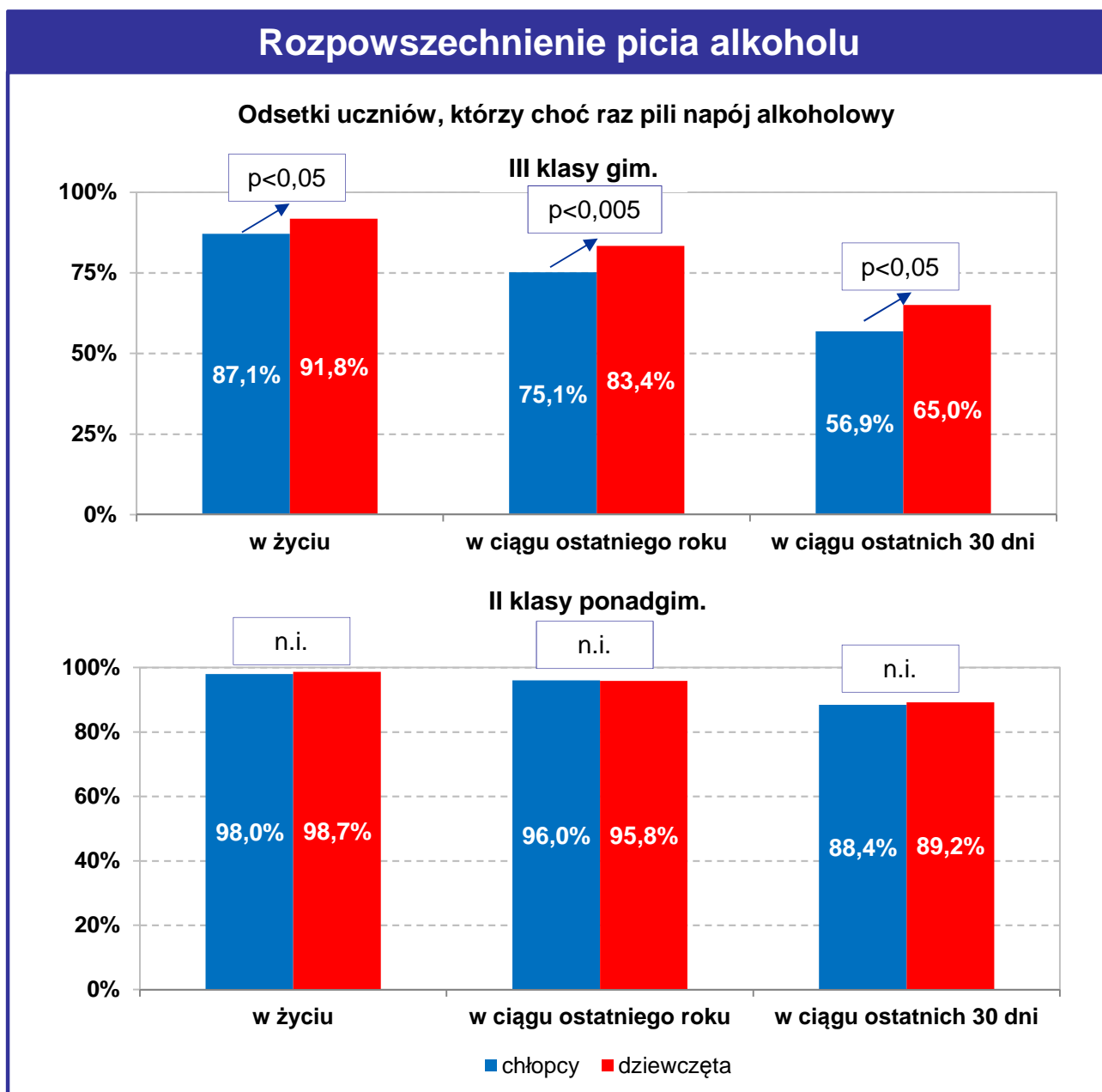
Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych wśród dziewcząt i chłopców uczących się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych kształtowało się na zbliżonym poziomie - zarówno w życiu, w ostatnim roku, jak i w ciągu ostatnich 30 dni. **Różnice odnotowano natomiast w poziomie rozpowszechnienia picia alkoholu przez uczniów trzecich klas gimnazjum – we wszystkich badanych przedziałach czasowych odsetek pijących dziewcząt był istotnie wyższy niż odsetek chłopców (wykres 32).**

Z punktu widzenia oszacowania rozpowszechnienia picia alkoholu wśród młodzieży interesujące są również deklaracje badanych na temat tego, ilu z ich przyjaciół pije alkohol (wykres 33). Zdaniem co trzeciej uczennicy (37,3%) z klas trzecich gimnazjum alkohol pije większość spośród przyjaciół (6,7% uznało, że wszyscy). Odsetki chłopców z tej grupy wiekowej wskazujących, że pije większość albo wszyscy ich przyjaciele były niższe i wyniosły odpowiednio 27,8% oraz 5,6%.

W grupie starszej młodzieży, tj. **wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, średnio połowa badanych (49,8% dziewcząt i 51,4% chłopców) przyznała, że większość ich przyjaciół sięga po alkohol. Co czwarta uczennica (27,2%) i co piąty uczeń (19,7%) stwierdzili, że robią to wszyscy ich przyjaciele.**

Zaledwie 4,8% gimnazjalistek i 7,1% gimnazjalistów z klas trzecich stwierdziło, że alkoholu nie pije nikt spośród ich przyjaciół. Wśród uczniów drugich klas ponadgimnazjalnych te odsetki były jeszcze niższe – takie zdanie wyraziło jedynie 0,6% dziewcząt i 1,9% chłopców.

4.3 Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych - w życiu oraz w ostatnim roku przed badaniem

Wykres 32: Rozpowszechnienie picia alkoholu – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	415
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	498
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

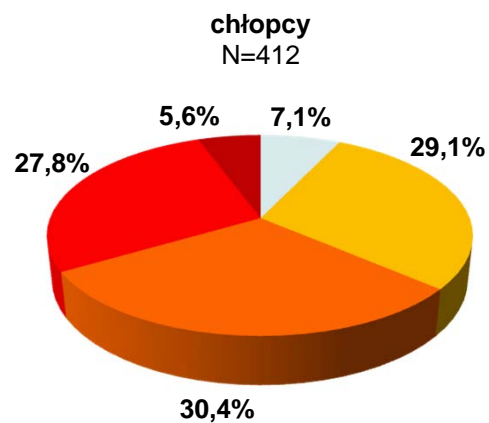
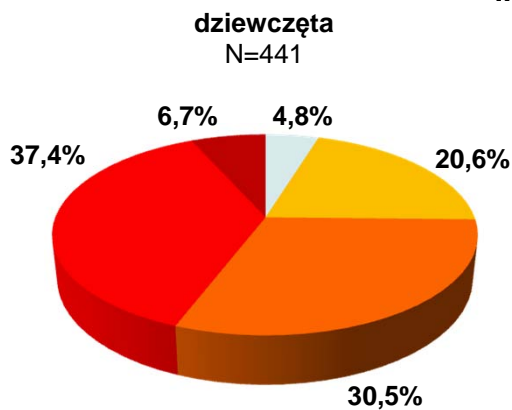
4.4 Ocena rozpowszechnienie picia alkoholu wśród przyjaciół

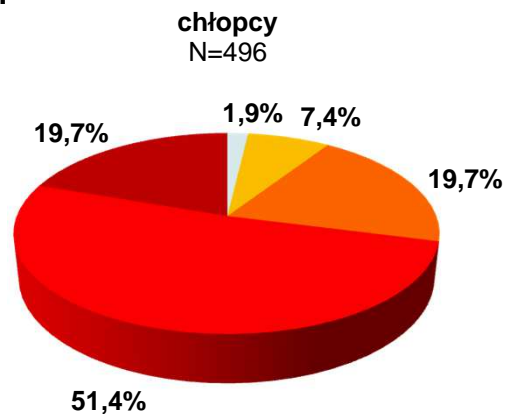
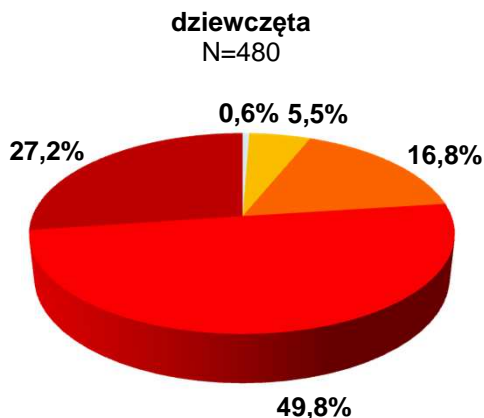
Picie alkoholu przez przyjaciół

Według Twojej oceny, ilu Twoich przyjaciół pije napoje alkoholowe (piwo, wino, wódkę, itp.)?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

■ nikt ■ kilku ■ sporo ■ większość ■ wszyscy

Wykres 33: Ocena rozpowszechnienia picia wśród przyjaciół/znajomych – klasy III G i II PG, wynik w podziale na płeć.

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

Jak pokazały wcześniejsze analizy, znacząca część łódzkiej młodzieży uczestniczącej w badaniu piła alkohol w okresie 30 dni poprzedzających badanie.

W ciągu ostatniego miesiąca przed przeprowadzeniem badania 10 razy lub częściej pił alkohol co czwarty uczeń drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (27,1%) i blisko co dziesiąty (9,5%) uczeń klasy trzeciej gimnazjum. Wśród uczniów młodszych odsetki chłopców pijących alkohol co najmniej 10 razy był nieco wyższe niż w przypadku dziewcząt (odpowiednio 11,2% vs 8,0%). Wśród uczniów starszego rocznika odnotowano większe różnice - w grupie dziewcząt odsetek ten wynosił 22,7% zaś w grupie chłopców był wyraźnie wyższy: 31,3%. Problem częstego sięgania po alkohol w skali miesiąca dotyczył w największym stopniu chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie największy odsetek młodzieży pił **piwo**: tak zadeklarowała połowa badanych gimnazjalistów z klas trzecich (51,3%) i cztery piąte uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (82,8%). W obydwu badanych kohortach odsetki pijących piwo były zbliżone dla chłopców i dziewcząt (w trzecich klasach gimnazjum odpowiednio 50,3% vs 52,3%, w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych 82,4% vs 83,2%). Drugim najpopularniejszym napojem wśród łódzkich nastolatków była **wódka**. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie piła ją ponad jedna trzecia gimnazjalistów (32,2%) i dwie trzecie uczniów starszych (66,7%), przy czym w trzecich klasach gimnazjum spożycie wódki wśród dziewcząt było wyższe niż wśród chłopców, a w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych - niższe. W analizowanym okresie **wino** piła średnia jedna czwarta uczniów z trzeciej klasy gimnazjum (27,1%) oraz dwie piąte uczniów z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (43,8%) – w obydwu grupach wiekowych po wino częściej sięgały dziewczęta niż chłopcy. Najmniej osób piło **alkopopy** (13,0% gimnazjalistów i 21,9% uczniów starszych), dziewczęta z obydwu grup wiekowych piły ten rodzaj napoju alkoholowego częściej od chłopców. **Odsetki osób pijących w ciągu 30 dni poprzedzających badanie były wyższe wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych niż wśród uczniów trzecich klas gimnazjum w przypadku każdego z ww. rodzajów alkoholi.**

W analizowanym okresie piwo 10 razy lub częściej (tj. regularnie) pił średnio co czternasty uczeń trzecich klas gimnazjum (7,0%) i co piąty uczeń klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (18,3%). W obydwu badanych rocznikach regularnie pijących piwo chłopców było więcej niż dziewcząt – odpowiednio 8,9% i 5,2% oraz 15,0% i 21,4%. **W okresie ostatnich 30 dni przed badaniem regularnie (tj. 10 razy lub częściej) piło wódkę 2,5% gimnazjalistów z klas trzecich i 6,3% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.** Podobnie, jak w przypadku piwa, w starszym roczniku regularnie pijących wódkę chłopców było więcej niż dziewcząt - 9,0% vs 3,4%. Różnice odnotowano też w przypadku częstości konsumpcji **wina i alkopopów** przez badanych z dwóch analizowanych grup wiekowych. W ostatnim miesiącu wino piło regularnie 0,5% uczniów w trzecich klasach gimnazjum i 2,1% uczniów w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych; **alkopopy** piło regularnie 0,8% uczniów młodszych i 1,5% uczniów starszych.

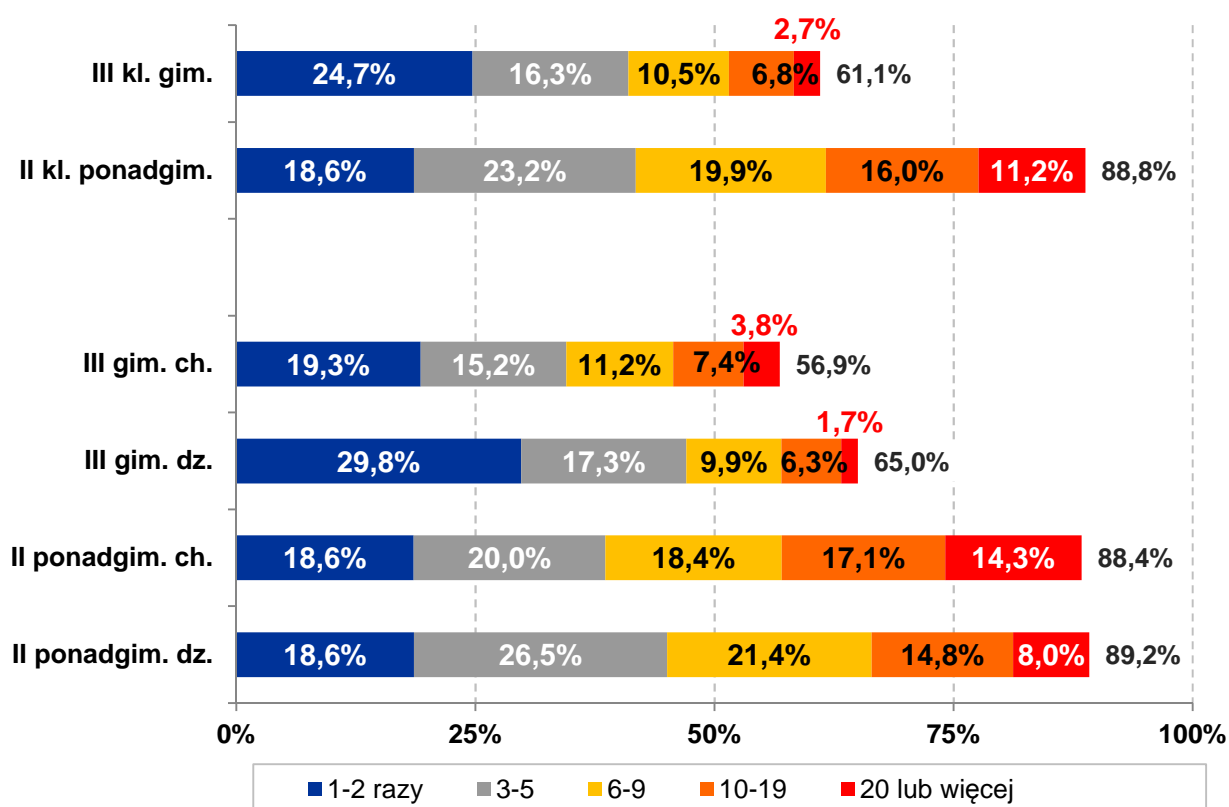
Wyzwaniem dla osób zajmujących się profilaktyką w Łodzi jest nie tylko bardzo wysokie rozpowszechnienie picia alkoholu wśród młodzieży, ale również natężenie doświadczeń z alkoholem i fakt, że znaczące odsetki uczniów piją alkohol nie sporadycznie, lecz regularnie. Warto przypomnieć, że takie zachowania podejmował w ostatnim miesiącu przed badaniem prawie co dziesiąty uczeń trzeciej klasy gimnazjum i co czwarty uczeń drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej.

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

Częstotliwość picia alkoholu – ostatnie 30 dni

Ile razy (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się pić napój alkoholowy, tzn. piwo, wino, wódkę lub inny napój spirytusowy w ciągu ostatnich 30 dni?

Wykres 34: Częstotliwość picia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni – klasy III gimnazjum i klasy II szkół ponadgimnazjalnych.

	N
III kl. gim.	857
II kl. ponadgimn.	977
III kl. gim. chłopcy	415
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	498
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

	III klasy gim. N=857	II klasy ponadgim. N=977
w ogóle	48,7%	← 17,2%
1-2 razy	25,6%	26,0%
3-5 razy	11,7%	→ 23,2%
6-9 razy	7,1%	→ 15,3%
10-19 razy	5,4%	11,8%
20 razy lub więcej	1,6%	6,5%

III klasy gim.	dziewczęta N=442	chłopcy N=415
w ogóle	47,7%	49,7%
1-2 razy	29,8%	21,1%
3-5 razy	11,2%	12,2%
6-9 razy	6,0%	8,1%
10-19 razy	4,3%	6,6%
20 razy lub więcej	0,9%	2,3%

II klasy ponadgim.	dziewczęta N=480	chłopcy N=498
w ogóle	16,8%	17,6%
1-2 razy	28,7%	23,4%
3-5 razy	25,2%	21,2%
6-9 razy	14,2%	16,3%
10-19 razy	11,1%	12,4%
20 razy lub więcej	3,9%	→ 9,0%

Tabela 5: Częstotliwość picia piwa – ostatnie 30 dni – klasy III G i II PG.

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

	III klasy gim. N=850	II klasy ponadgim. N=955
w ogóle	87,0%	78,1%
1-2 razy	9,2%	12,4%
3-5 razy	2,4%	5,6%
6-9 razy	0,6%	2,3%
10-19 razy	0,6%	0,6%
20 razy lub więcej	0,2%	0,9%

III klasy gim.	dziewczęta N=439	chłopcy N=410
w ogóle	84,1%	90,0%
1-2 razy	11,7%	6,4%
3-5 razy	3,3%	1,5%
6-9 razy	0,4%	0,8%
10-19 razy	0,4%	0,8%
20 razy lub więcej	0,0%	0,5%

II klasy ponadgim.	dziewczęta N=466	chłopcy N=489
w ogóle	75,3%	80,8%
1-2 razy	14,7%	10,2%
3-5 razy	6,0%	5,2%
6-9 razy	2,8%	1,9%
10-19 razy	0,8%	0,4%
20 razy lub więcej	0,4%	1,4%

Tabela 6: Częstotliwość picia alkoholi – ostatnie 30 dni – klasy III G i II PG.

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

	III klasy gim. N=853	II klasy ponadgim. N=964
w ogóle	72,9%	← 56,2%
1-2 razy	20,9%	→ 29,9%
3-5 razy	4,9%	→ 9,0%
6-9 razy	0,8%	2,8%
10-19 razy	0,3%	1,3%
20 razy lub więcej	0,2%	0,8%

III klasy gim.	dziewczęta N=441	chłopcy N=411
w ogóle	69,3%	→ 76,7%
1-2 razy	23,2%	← 18,4%
3-5 razy	6,1%	3,6%
6-9 razy	1,1%	0,5%
10-19 razy	0,4%	0,3%
20 razy lub więcej	0,0%	0,5%

II klasy ponadgim.	dziewczęta N=471	chłopcy N=492
w ogóle	46,8%	→ 65,2%
1-2 razy	35,5%	← 24,5%
3-5 razy	11,8%	6,3%
6-9 razy	3,7%	2,0%
10-19 razy	1,5%	1,1%
20 razy lub więcej	0,6%	1,0%

Tabela 7: Częstotliwość picia wina – ostatnie 30 dni – klasy III G i II PG.

4.5 Częstotliwość konsumpcji alkoholu w okresie ostatnich 30 dni

	III klasy gim. N=855	II klasy ponadgim. N=970
w ogóle	67,8%	← 33,3%
1-2 razy	19,5%	→ 32,6%
3-5 razy	6,6%	→ 18,0%
6-9 razy	3,7%	9,7%
10-19 razy	1,8%	3,4%
20 razy lub więcej	0,7%	2,9%

III klasy gim.	dziewczęta N=441	chłopcy N=413
w ogóle	65,6%	→ 70,2%
1-2 razy	22,5%	← 16,3%
3-5 razy	6,5%	6,6%
6-9 razy	3,0%	4,3%
10-19 razy	1,7%	1,8%
20 razy lub więcej	0,6%	0,8%

II klasy ponadgim.	dziewczęta N=474	chłopcy N=496
w ogóle	36,4%	← 30,3%
1-2 razy	33,8%	31,5%
3-5 razy	17,7%	18,4%
6-9 razy	8,6%	10,7%
10-19 razy	2,1%	4,7%
20 razy lub więcej	1,3%	→ 4,4%

Tabela 8: Częstotliwość picia wódki – ostatnie 30 dni – klasy III G i II PG.

4.6 Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja

Jakie napoje pił(a)ś podczas ostatniej okazji, kiedy pił(a)ś alkohol?

	piwo	alkopop	wino	wódka
III klasy gim.	57,3%	5,2%	16,2%	21,4%
II klasy ponadgim.	70,3%	3,9%	14,7%	31,7%

Tabela 9: Odsetki uczniów pijących poszczególne napoje alkoholowe podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG.

Deklaracje odnośnie rodzaju napoju, spożywanego podczas ostatniej konsumpcji alkoholu były zgodne z przedstawionym wcześniej ogólnym obrazem picia alkoholu przez łódzkich nastolatków.

Uogólniając, można powiedzieć, że najbardziej popularnym rodzajem alkoholu było piwo - podczas ostatniej konsumpcji napojów alkoholowych piła je ponad połowa badanych z klas trzecich gimnazjum (57,3%) i ponad dwie trzecie badanych z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (70,3%). Kolejnym bardzo popularnym napojem była wódka. Pił ją podczas ostatniej okazji co piąty 15/16-latek (21,4%) i blisko co trzeci spośród starszych uczniów (31,7%).

Znacznie mniej popularne wśród łódzkich uczniów było wino, które podczas ostatniej okazji piło 16,2% gimnazjalistów i 14,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz alkopopy, po które sięgnął średnio co dziewiętnasty spośród młodszych (5,2%) i co dwudziesty szósty spośród starszych uczniów (3,9%).

Warto zauważyć, że uczniowie starszego rocznika zdecydowanie częściej od młodszych deklarowali podczas ostatniej okazji picie piwa i wódki, podczas gdy w przypadku spożycia wina i alkopopów różnice pomiędzy starszymi i młodszymi badanymi były mniejsze. Ponadto, starsi uczniowie w trakcie ostatniej okazji częściej od młodszych pili różne rodzaje alkoholi (przeciętnie 1,2 rodzaju alkoholu).

Obok danych na temat częstotliwości picia alkoholu oraz jego rozpowszechnienia wśród młodzieży ważne informacje niosą ze sobą także wyniki dotyczące ilości poszczególnych napojów alkoholowych wypijanych przez uczniów podczas ostatniej okazji. Zostały one zaprezentowane na kolejnych wykresach (wykresy 35-37).

4.6 Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja

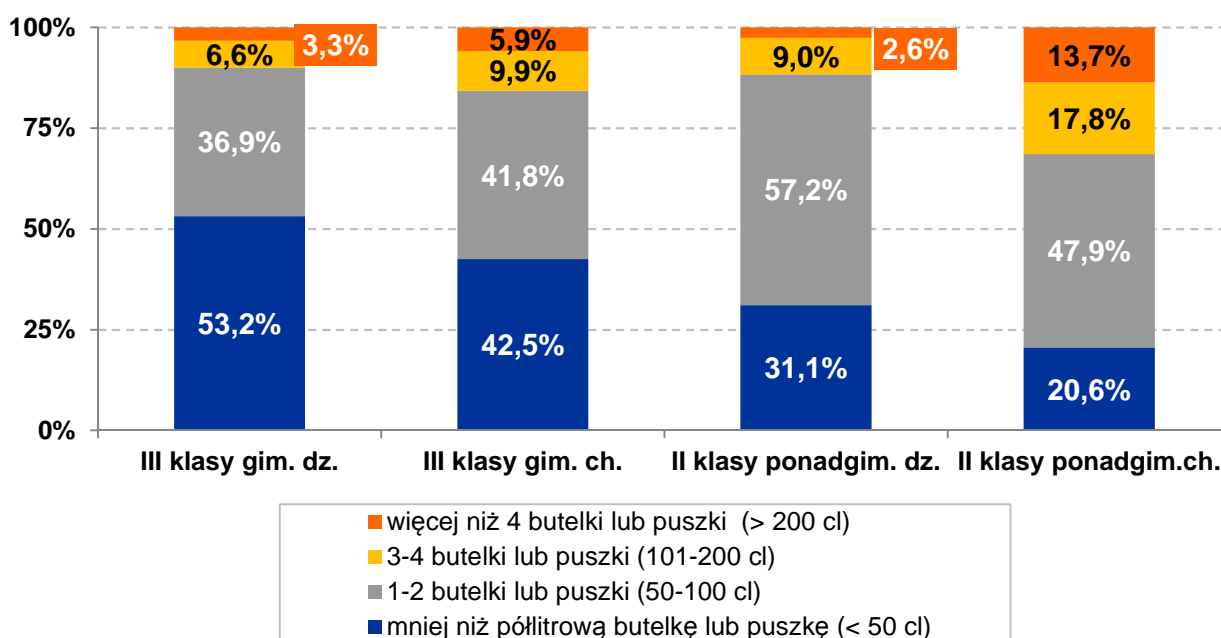
Ponieważ piwo było najbardziej popularnym napojem wśród badanej młodzieży, w pierwszej kolejności przedstawimy analizę ilości wypijanego przez łódzkie nastolatki piwa podczas ostatniej okazji konsumpcji.

Wśród osób, które piły piwo podczas ostatniej okazji, średnio dwie piąte dziewcząt (36,9%) i chłopców (41,8%) z trzech klas gimnazjum wypilo 1-2 butelki/puszki. W przypadku starszych uczniów odsetki te były wyższe i wyniosły odpowiednio 57,2% i 47,9%. Spośród osób pijących piwo podczas ostatniej okazji **trzy lub więcej butelek/puszek wypila co dziesiąta (10,0%) gimnazjalistka i co szósty (15,8%) gimnazjalista. Analogiczne odsetki wśród uczniów starszych wyniosły 11,7% (co ósma uczennica) i aż 31,5% (co trzeci uczeń).** Wynika z tego, że odsetek chłopców wypijających 3 lub więcej piw jest blisko trzykrotnie wyższy niż odsetek dziewcząt w ich wieku. **Należy podkreślić, iż wypicie takiej ilości piwa przy jednej okazji oznacza, że wszyscy ci młodzi ludzie znaleźli się w stanie nietrzeźwości, a w przypadku części z nich (tych, którzy wypili powyżej 4 butelek piwa), w stanie głębokiego upojenia alkoholowego (mając we krwi ponad 2 promile alkoholu).**

Poziom konsumpcji piwa

Jeśli podczas ostatniego dnia, kiedy piłeś(aś) jakiś napój alkoholowy, piłeś(aś) piwo, to ile go wypitesz(aś)?

100% = osoby, które podczas ostatniej okazji piły piwo

Wykres 35: Ilość piwa wypita podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N		N
III kl. gim. chłopcy	287	II kl. ponadgim. chłopcy	414
III kl. gim. dziewczęta	288	II kl. ponadgim. dziewczęta	373

4.6 Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja

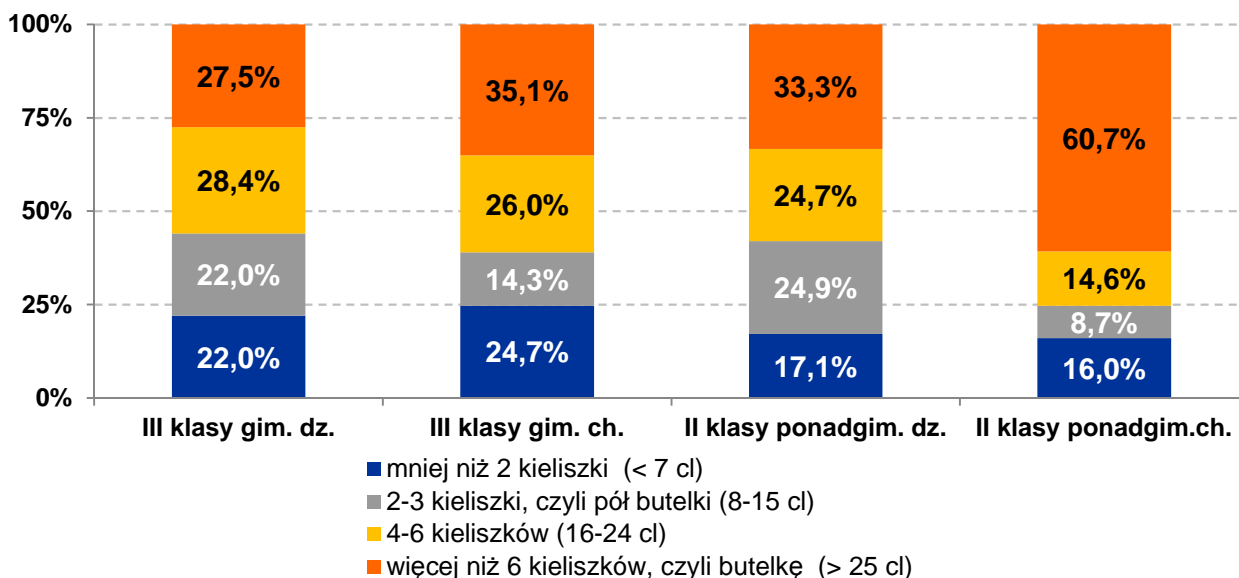

Wódka to drugi napój alkoholowy wśród łódzkich nastolatków, który był przez nich spożywany w ciągu ostatnich 30 dni, a także przy ostatniej okazji konsumpcji alkoholu. Alkohol jest nie tylko popularny, ale również spożywany przez część badanej młodzieży w znacznych ilościach. **Na uwagę zasługuje fakt, że bardzo wysokie odsetki osób sięgających po wódkę podczas ostatniej okazji wypity 4 lub więcej kieliszków tego napoju.** Wśród pijących wódkę podczas ostatniej okazji dziewcząt z trzecich klas gimnazjum taką ilość wypity ponad połowa (56,0%), zaś wśród chłopców trzy piąte badanych (61,0%). W grupie starszych dziewcząt odsetki tych, które podczas ostatniej okazji wypity 4 i więcej kieliszków wódki kształtowały się na zbliżonym poziomie do spożycia wśród młodszych uczennic (58,0%). Natomiast wśród starszych chłopców były już zdecydowanie wyższe niż wśród młodszych badanych (75,3%). Ponadto, o ile w przypadku innych napojów alkoholowych osoby wypijające ich duże ilości stanowiły mniejszość, o tyle w przypadku wódki stanowią one większość badanych. **Reasumując można sformułować wniosek, że większość osób, które piły wódkę podczas ostatniej okazji, wypijała ilości prowadzące do stanu upicia się.**

Poziom konsumpcji wódki

Jeśli podczas ostatniego dnia, kiedy piłeś(aś) jakiś napój alkoholowy, piłeś(aś) wódkę, to ile jej wypitesz(aś)?

100% = osoby, które podczas ostatniej okazji piły wódkę

Wykres 36: Ilość wódki wypita podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

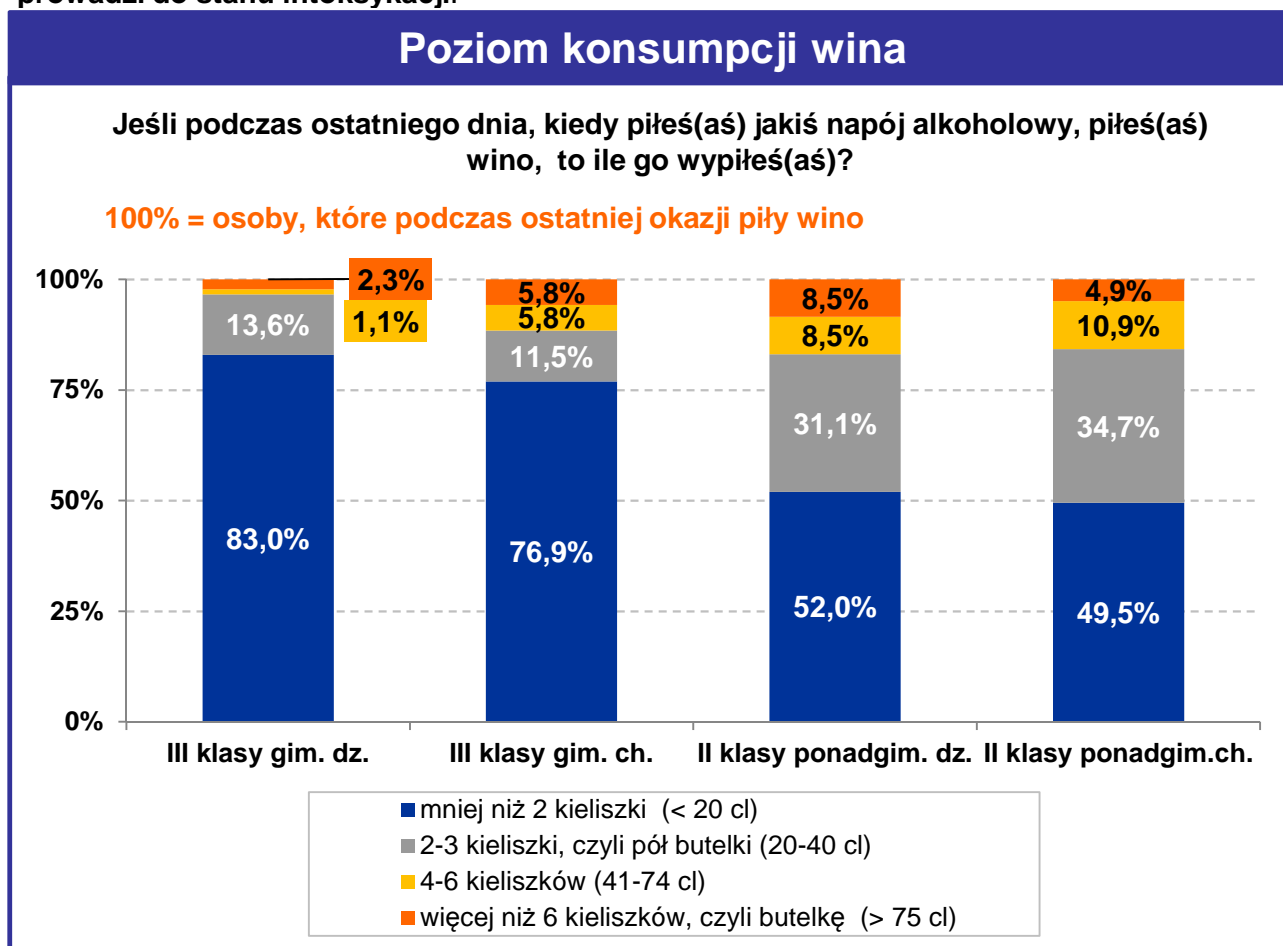
	N
III kl. gim. chłopcy	81
III kl. gim. dziewczęta	104
II kl. ponadgim. chłopcy	178
II kl. ponadgim. dziewczęta	139

4.6 Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja

Wino jest trzecim pod względem popularności alkoholem, po który sięgała łódzka młodzież w ciągu 30 dni poprzedzających badanie oraz przy ostatniej okazji konsumpcji alkoholu. Spośród pijących je podczas ostatniej okazji gimnazjalistów po 4 lub więcej kieliszków tego napoju sięgnęło 3,4% dziewcząt i 11,5% chłopców. W przypadku starszych uczniów konsumujących wino podczas ostatniej okazji odnotowano zbliżone odsetki dziewcząt i chłopców, którzy wypili co najmniej 4 kieliszki – 16,9% dziewcząt i 15,8% chłopców.

Mniejsza popularność wina nie umniejsza znaczenia faktu, że dość znaczna liczba badanych uczniów, którzy pili wino podczas ostatniej okazji (szczególnie uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych), wypija jednorazowo taką jego ilość, która prowadzi do stanu intoksykacji.

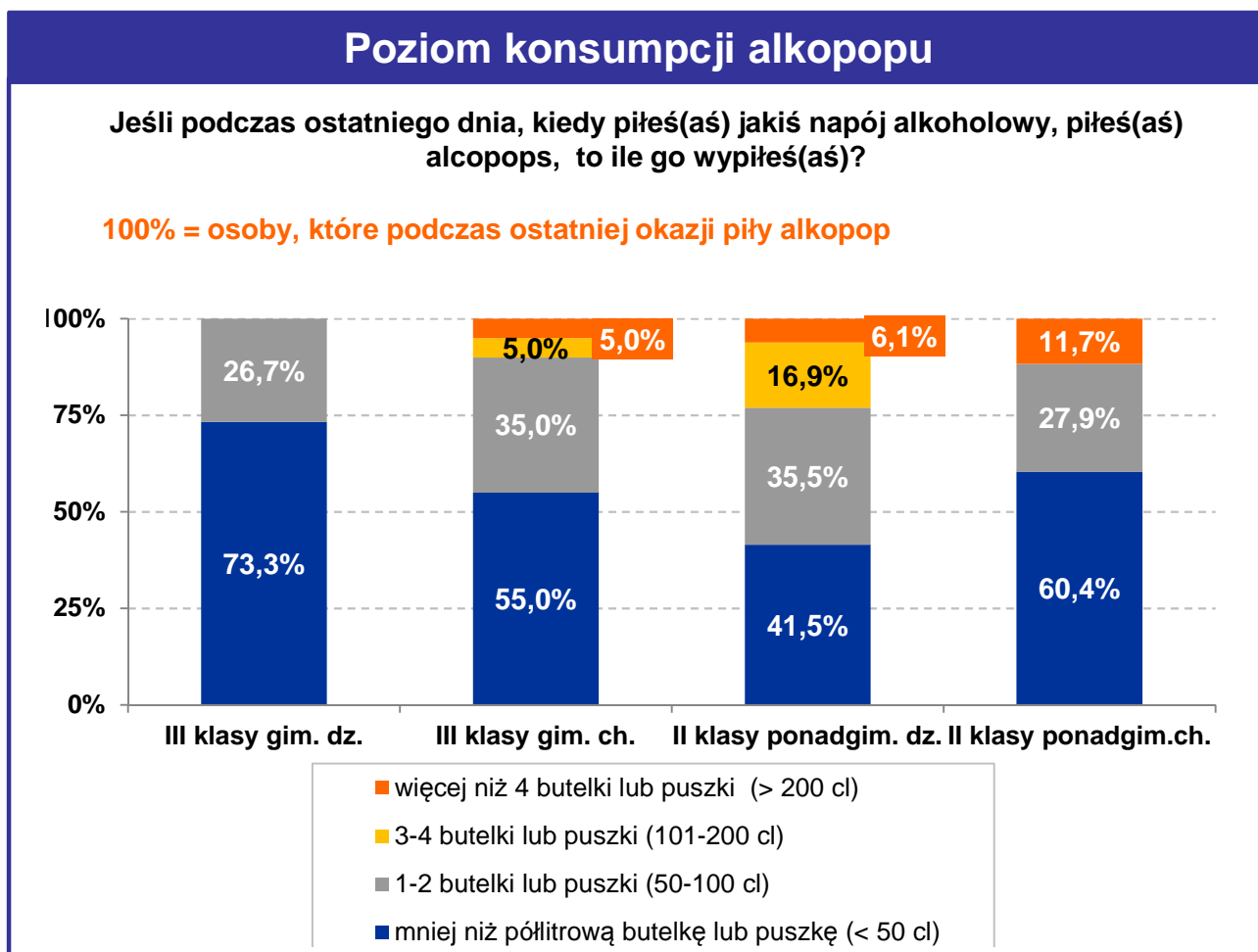
Wykres 38: Ilość wina wypita podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	55
III kl. gim. dziewczęta	84
II kl. ponadgim. chłopcy	48
II kl. ponadgim. dziewczęta	95

4.6 Rodzaje pitych napojów alkoholowych - ostatnia okazja

Alkopopy były najmniej popularnym alkoholem wśród łódzkich uczniów. Wśród osób, które piły je podczas ostatniej okazji co dziesiąty gimnazjalista z klas trzecich (10,0%) wypił co najmniej trzy butelki/puszki alkopopu, w grupie dziewcząt z tego rocznika nie odnotowano przypadków spożycia więcej niż dwóch butelek/puszek. W klasach starszych w grupie dziewcząt co najmniej trzy butelki/puszki alkopopu wypić co dziewiąta (11,7%) uczennica pijąca alkopop podczas ostatniej okazji, zaś wśród chłopców prawie co czwarty badany (23,1%).

Wykres 37: Ilość alkopopu wypita podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG. Uwaga: tylko 50 badanych z klas III G i 43 z klas II PG zadeklarowało, że podczas ostatniej okazji piło alkopop. Oznacza to, iż jest to stosunkowo mało popularny napój alkoholowy wśród uczniów na obydwu szczeblach edukacji. UWAGA: niskie liczebności.

	N
III kl. gim. chłopcy	21
III kl. gim. dziewczęta	29
II kl. ponadgim. chłopcy	14
II kl. ponadgim. dziewczęta	29

4.7 Ocena ryzyka związanego z piciem alkoholu

Postrzeżenie ryzyka związanego z piciem alkoholu przez badaną młodzież zależy od płci badanych uczniów i od kategorii wiekowej. W obydwu badanych grupach wiekowych najbardziej ryzykownym zachowaniem jest zdaniem uczniów picie 4-5 drinków prawie codziennie. Picie 5 drinków lub więcej w czasie weekendu zostało ocenione jako bardziej ryzykowne od spożywania 1- 2 drinków prawie codziennie przez młodszych badanych, w grupie starszych badanych oceny kształtowały się odmiennie (chłopcy wskazywali na podobnie wysokie ryzyko, a dziewczęta na niższe niż w przypadku spożywania 1- 2 drinków prawie codziennie). Dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały na duże ryzyko związane z poszczególnymi modelami spożywania alkoholu, przy czym najmniejsze różnice odnotowano w przypadku ocen dotyczących picia 5 drinków lub więcej w czasie weekendu.

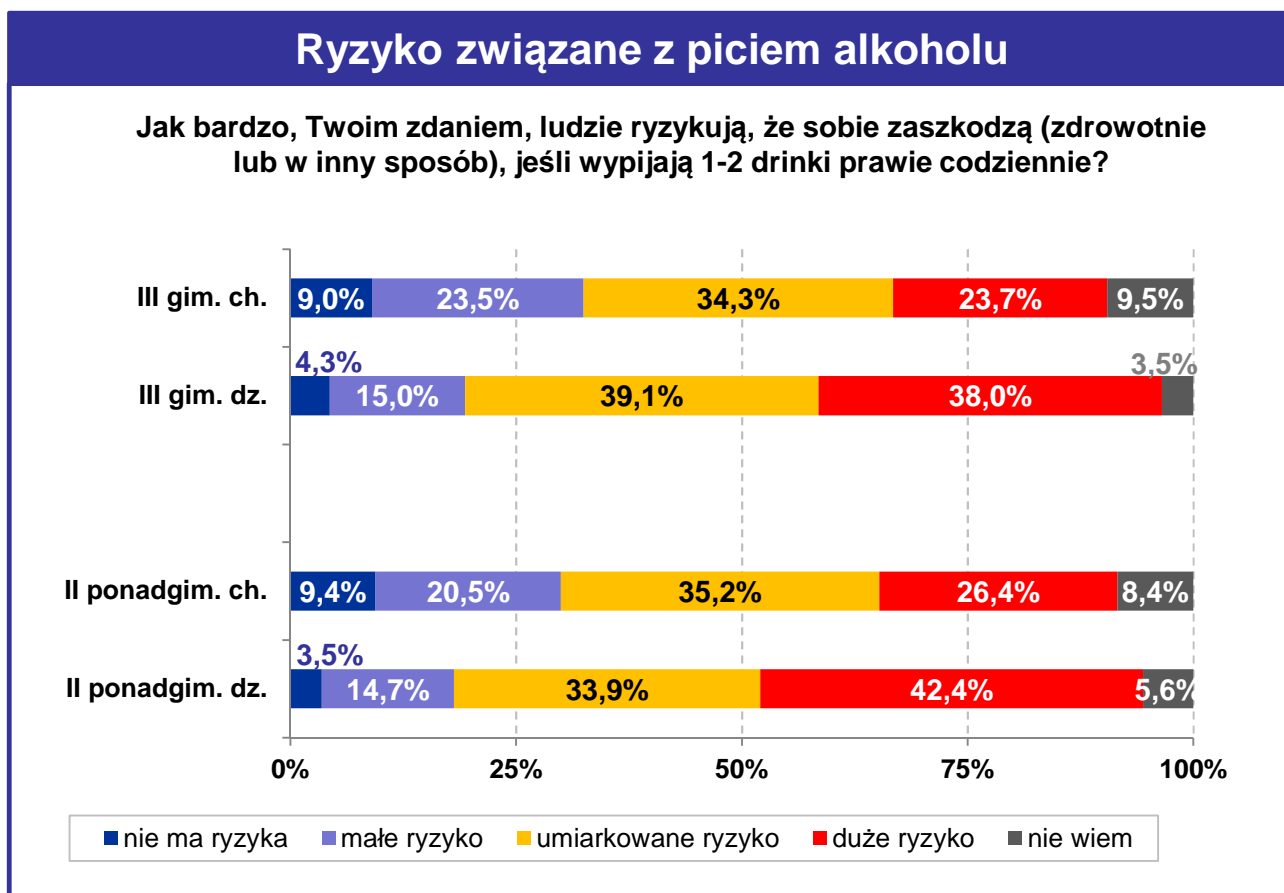
Dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy oceniali ryzyko związane z **wypijaniem 1-2 drinków prawie codziennie** jako wysokie. Wśród uczennic trzecich klas gimnazjum taką ocenę wyraziło 38,0%, zaś wśród uczennic drugich klas ponadgimnazjalnych 42,4%. Analogiczne odsetki wśród chłopców z tych roczników wyniosły 23,7% oraz 26,4%. Warto zauważyć, że wśród chłopców z obu roczników większa część – w porównaniu do odsetka respondentów mówiących o dużym ryzyku - uważa, że ryzyko dla zdrowia związane z takim modelem picia nie występuje lub jest małe (odpowiednio 32,5% oraz 30,0%).

Podobną zależność oceny ryzyka od płci badanych uczniów zanotowano w ewaluacji ryzyka związanego z intensywnym piciem alkoholu, tj. **4-5 drinków prawie codziennie**. Pogląd, że taki model picia wiąże się z dużym ryzykiem dla zdrowia wyraziło trzy czwarte dziewcząt (77,2% gimnazjalistek z klas trzecich oraz 74,0% starszych uczennic). Wśród chłopców taki pogląd wyraziło trzy piąte badanych (60,8% młodszych uczniów i 58,2% starszych). Opinię, że taki model picia alkoholu nie stwarza ryzyka dla zdrowia lub jest ono małe wyraziło 5,9% uczennic trzeciej klasy gimnazjum oraz 5,4% starszych dziewcząt. Wśród chłopców taki pogląd pojawiał się znacznie częściej – wyraził go średnio co ósmy badany (13,0% gimnazjalistów i 12,0% starszych uczniów).

Picie znacznych ilości alkoholu w weekendy (5 lub więcej drinków) jest w opinii badanej młodzieży mniej ryzykowne niż codzienne picie 4-5 drinków. Jak wspomniano wyżej, wysoka ocena ryzyka związanego z takim modelem picia, w porównaniu do spożywania 1- 2 drinków prawie codziennie była częściej udziałem młodszych badanych. Spośród uczniów młodszej kohorty opinię, że picie w weekendy 5 lub więcej drinków niesie duże ryzyko dla zdrowia wyraziło ponad dwie piąte badanych (47,2% dziewcząt i 43,7% chłopców). W starszej kohorcie odsetki te były wyraźnie niższe i wyniosły odpowiednio 33,4% oraz 27,5%. Przekonanie o braku lub niskim ryzyku wyraził co czwarty uczeń z drugiej klasy ponadgimnazjalnej (23,3% dziewcząt i 26,0% chłopców) oraz co siódma dziewczyna (14,8%) i co piąty uczeń (18,5%) z trzeciej klasy gimnazjum.

Wydaje się, że u podłoża związku oceny ryzyka picia w weekendy z wiekiem badanych, może leżeć fakt, że taki model picia jest najbliższy sposobowi konsumpcji alkoholu przez starszy rocznik młodzieży. Dlatego też, niwelując dysonans poznawczy, obniżają ocenę ryzyka związanego z takim modelem picia alkoholu.

4.7 Ocena ryzyka związanego z pićm alkoholu

Wykres 39: Ocena ryzyka związanego z pićm 1-2 drinków dziennie – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

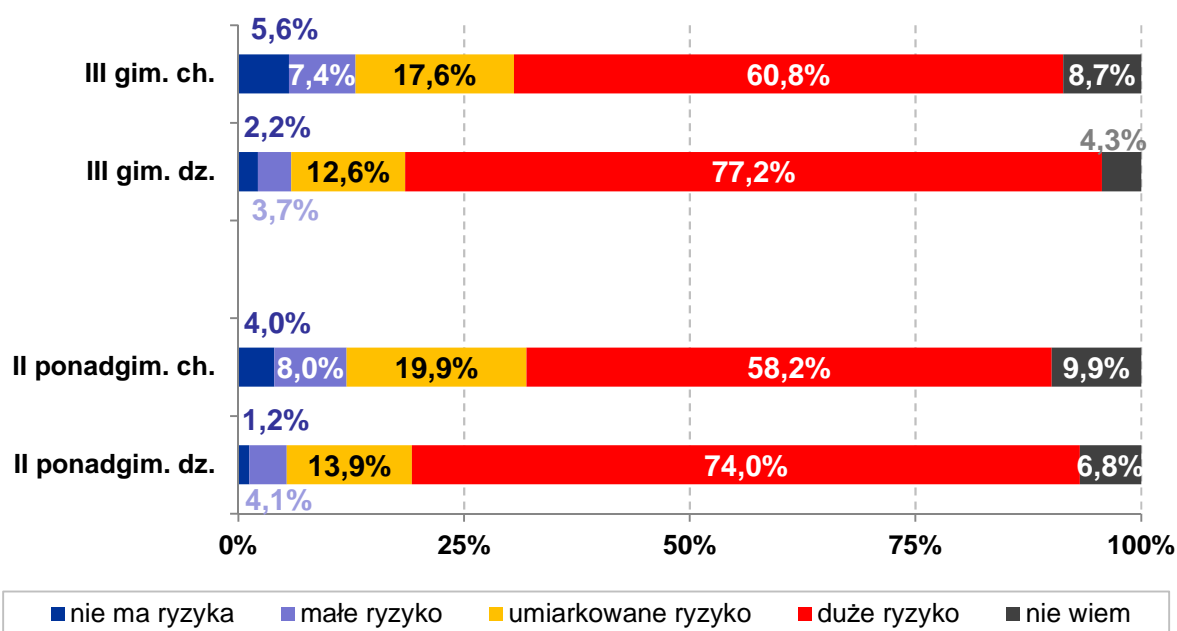
	N
III kl. gim. chłopcy	408
III kl. gim. dziewczęta	439
II kl. ponadgim. chłopcy	487
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

4.7 Ocena ryzyka związanego z piciem alkoholu

Ryzyko związane z piciem alkoholu

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie?

Wykres 40: Ocena ryzyka związanego z piciem 4-5 drinków dziennie – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

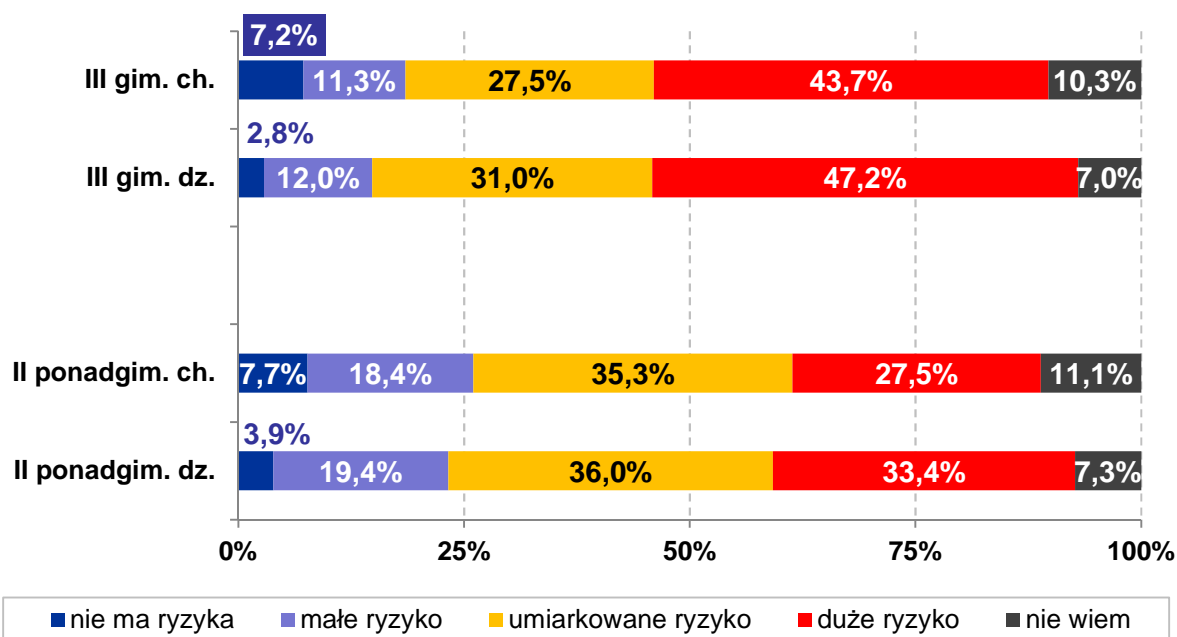
	N
III kl. gim. chłopcy	413
III kl. gim. dziewczęta	439
II kl. ponadgim. chłopcy	489
II kl. ponadgim. dziewczęta	477

4.7 Ocena ryzyka związanego z pićm alkoholu

Ryzyko związane z pićm alkoholu

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu?

Wykres 41: Ocena ryzyka związanego z pićm 5 i więcej drinków podczas weekendu – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na pćć.

	N
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	438
II kl. ponadgimn. chłopcy	488
II kl. ponadgimn. dziewczęta	480

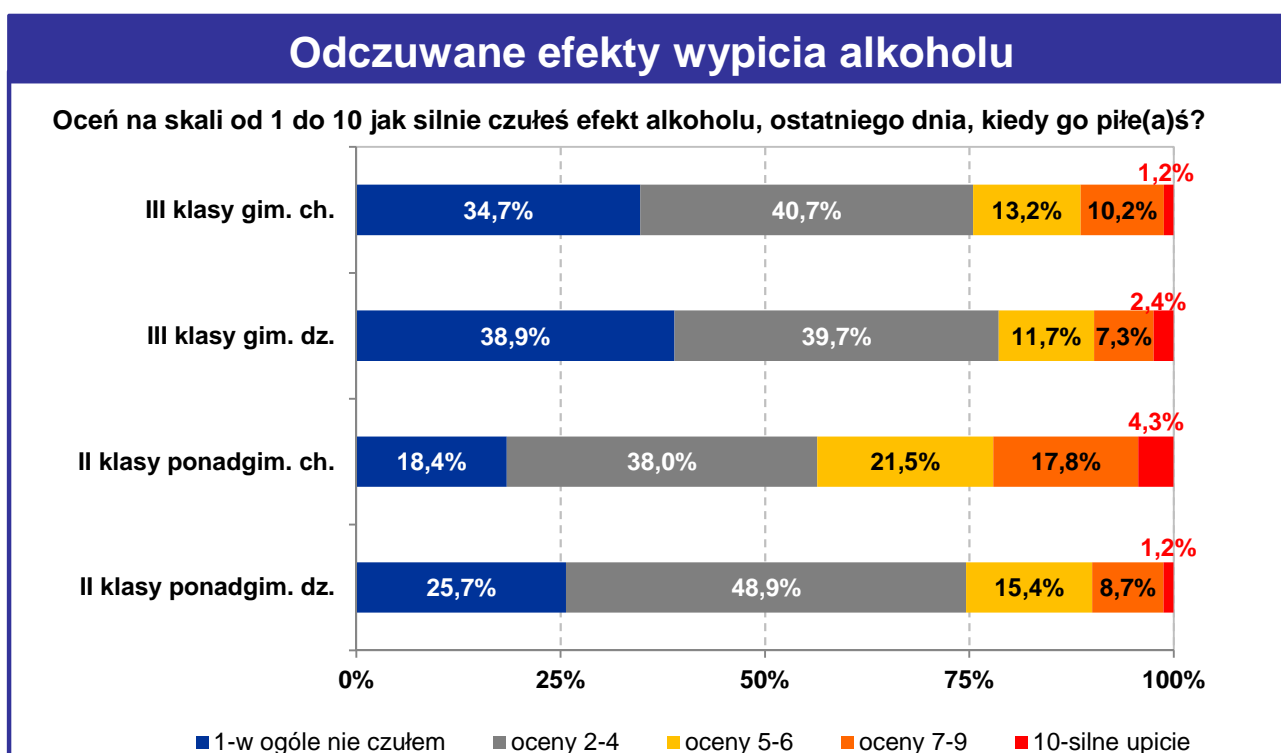

5. Problem upijania się młodzieży

5.1 Odczuwane efekty wypicia alkoholu - ostatnia okazja

Podczas badania poproszono uczniów, aby subiektywnie ocenili w skali od 1 do 10 własne odczuwanie efektu działania alkoholu, podczas ostatniej okazji, kiedy zdarzyło im się pić. W analizie wyników uwzględniono odpowiedzi tylko tych uczniów, którzy kiedykolwiek w życiu pili alkohol. Średnio co trzeci uczeń gimnazjum (38,9% dziewcząt i 34,7% chłopców) stwierdził, że w ogóle nie poczuł efektów jego wypicia. Wśród starszych uczniów takie oceny były udziałem co czwartej z dziewcząt (25,7%) i co piątego z chłopców (18,4%). Efekt działania alkoholu jako słaby (2-4 punkty na dziesięciopunktowej skali) zadeklarowało dwie piąte uczniów trzecich klas gimnazjum (39,7% dziewcząt i 40,7% chłopców). Natomiast **1,2% badanych chłopców i 2,4% dziewcząt w tej grupie przyznało, że podczas ostatniej okazji, kiedy pili alkohol bardzo silnie odczuli jego działanie (ocena 10).** W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych odsetki dla takich ocen wynosiły **4,3% w przypadku chłopców i 1,2% wśród dziewcząt.** Blisko połowa starszych dziewcząt, oceniając efekty swojego ostatniego picia zaznaczyło cyfry od 2 do 4 (48,9%), wśród chłopców oceny te pojawiały się rzadziej (38,0%). Na doznanie umiarkowanych oraz silnych efektów wypicia alkoholu (oceny 5-9) wskazał średnio co ósmy uczeń z trzeciej klasy gimnazjum (11,7% dziewcząt i 13,2% chłopców). W starszym roczniku takie oceny podał co piąty chłopiec (21,5%) i co szósta dziewczyna (15,4%).

Wykres 42: Ocena subiektywnych efektów picia alkoholu – ostatnia okazja – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

*Podstawą procentowania na wykresie byli ci uczniowie, którzy kiedykolwiek pili napoje alkoholowe.

	N*
III kl. gim. chłopcy	351
III kl. gim. dziewczęta	393
II kl. ponadgim. chłopcy	482
II kl. ponadgim. dziewczęta	470

5.2 Rozpowszechnienie zjawiska upijania się

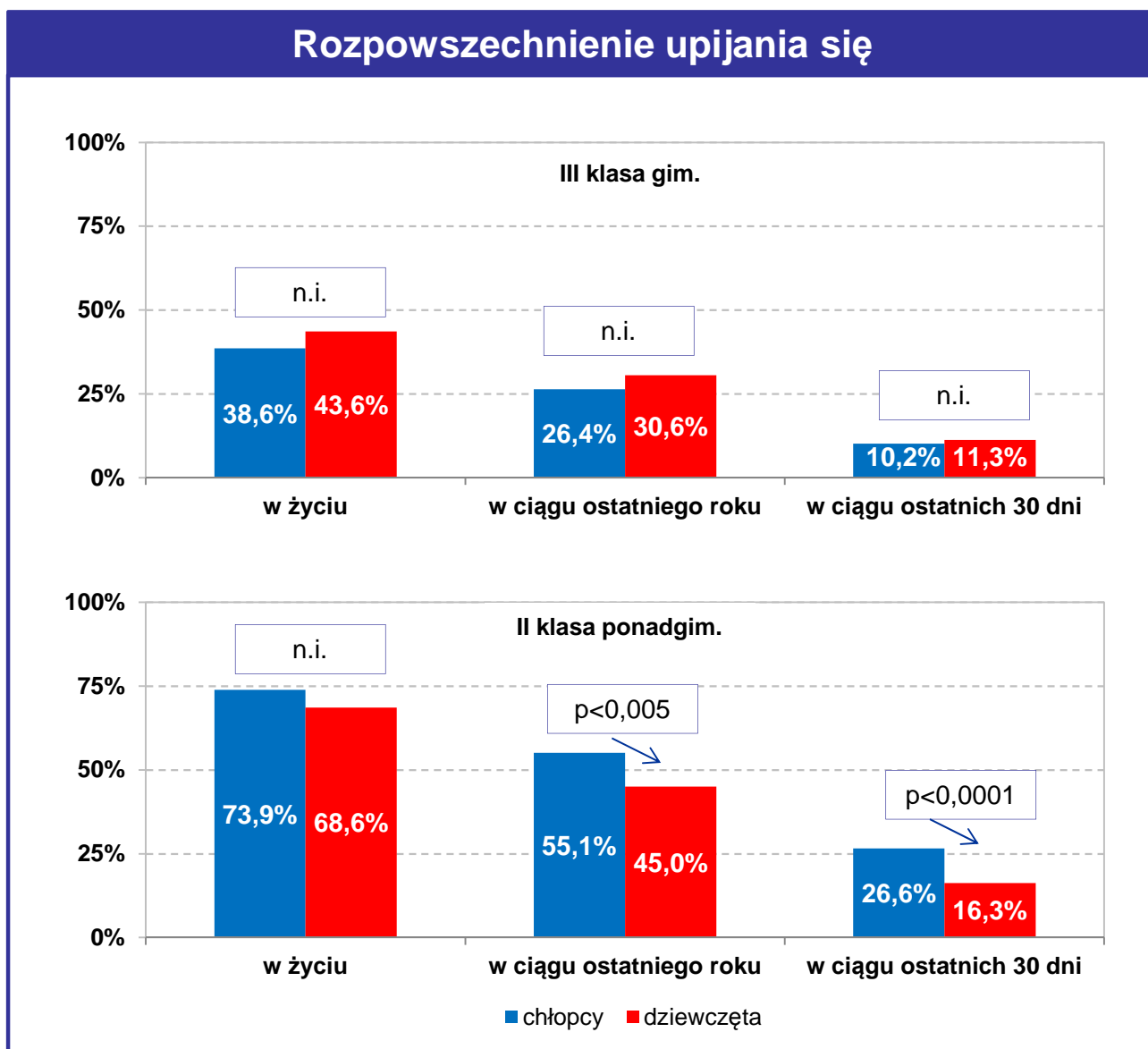
Upijanie się jest jednym z najbardziej ryzykownych zachowań, jakie podejmują młodzi ludzie. Wielu z nich właśnie na skutek upicia się popada w poważne problemy, ulega wypadkom, narusza prawo, traci szansę na dalszą edukację. Konsekwencją upijania się nastolatków mogą być również poważne problemy emocjonalne oraz konflikty i zaburzone relacje z rodzicami i rówieśnikami. Bezpośrednim następstwem upicia się mogą być także niechciane kontakty seksualne oraz eksperymenty z narkotykami. W tym kontekście warto podkreślić, iż kontrola zachowań związanych z piciem alkoholu powinna stanowić jeden z kluczowych elementów działań profilaktycznych adresowanych do młodzieży.

Jak pokazuje wykres 43, w trzecich klasach gimnazjum doświadczenie upicia się miało już za sobą 38,6% chłopców i 43,6% dziewcząt. **W ciągu ostatniego roku upił się co czwarty uczeń (26,4%) i blisko co trzecia uczennica (30,6%) gimnazjów. Upicie się w ciągu 30 dni poprzedzających badanie zadeklarował średnio co dziesiąty uczeń z tego rocznika (10,2% chłopców oraz 11,3% dziewcząt). Różnice między płciami nie są istotne statystycznie, co oznacza, że problem upijania się w równym stopniu dotyczy uczniów, jak i uczennic z tego rocznika.**

W porównaniu z uczniami gimnazjum, odsetki uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, którzy upili się przynajmniej raz w życiu wzrastają niemal dwukrotnie (różnica istotna statystycznie ($p < 0,0001$)). Takie doświadczenie miało już za sobą niemal trzy czwarte chłopców (73,9%) i ponad dwie trzecie dziewcząt (68,6%) z tego rocznika. Upicie w ciągu ostatniego roku zadeklarowała średnio połowa badanych (55,1% chłopców i 45,0% dziewcząt), zaś w ciągu ostatnich 30 dni odpowiednio 26,6% i 16,3% badanych. Podobnie jak w przypadku upicia przynajmniej raz w życiu również w pozostałych analizowanych przedziałach czasowych starsi uczniowie upijali się istotnie częściej od młodszych ($p < 0,0001$).

Warto zauważyć, że w starszej z badanych kohort odsetki chłopców, którzy upili się w ciągu ostatniego roku i ostatnich 30 dni były wyższe od analogicznych odsetków upijających się dziewcząt na istotnym statystycznie poziomie ($p < 0,005$ i $p < 0,0001$). Można więc powiedzieć, że w tym roczniku problem upijania się w większym stopniu dotyczy chłopców niż dziewcząt.

5.2 Rozpowszechnienie zjawiska upijania się

Wykres 43: Rozpowszechnienie upijania się – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N		
	w życiu	w ciągu ost. 12 mies.	w ciągu ost. 30 dni
III kl. gim. chłopcy	415	415	415
III kl. gim. dziewczęta	440	440	440
II kl. ponadgim. chłopcy	499	499	499
II kl. ponadgim. dziewczęta	477	477	477

5.3 Ocena rozpowszechnienia upijania się wśród przyjaciół

Tylko co szósta badana gimnazjalistka (16,5%) i co czwarty z przebadanych gimnazjalistów (26,1%) zadeklarował, iż nikt spośród ich przyjaciół nie upija się. W przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były znacznie niższe i wynosiły 6,1% w grupie dziewcząt i 5,7% wśród chłopców (zaledwie co szesnasta uczennica i co siedemnasty uczeń).

W trzecich klasach gimnazjum **ponad jedna czwarta uczennic** (28,8%) przyznała, że **sporo ich przyjaciół upija się**. W starszej kohorcie badanych taką opinię wyraziło prawie dwie piąte badanych uczennic (37,1%). Spośród przebadanych gimnazjalistów blisko co czwarty (22,3%) stwierdził, że spora liczba jego przyjaciół się upija, podczas gdy wśród starszych uczniów taki pogląd wyraził blisko co trzeci badany (30,5%).

14,9% uczennic i 10,0% uczniów z gimnazjum deklarowało, iż większość ich przyjaciół upija się. W starszej frakcji wiekowej taką opinię wyraziła jedna czwarta badanych (24,0% dziewcząt i 23,4% chłopców) (odnotowano więc średnio dwukrotny wzrost).

Wyraźny wzrost między kohortami można zauważyć także w przypadku uczniów twierdzących, że wszyscy ich przyjaciele się upijają. W klasach trzecich gimnazjum stwierdziło tak 2,2% dziewcząt i 1,8% chłopców, zaś w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych już 3,8% uczennic i 4,1% uczniów.

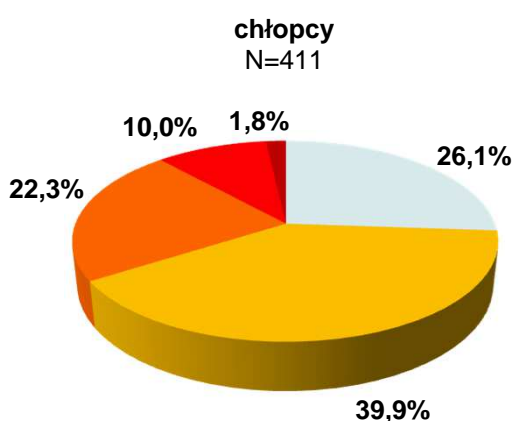
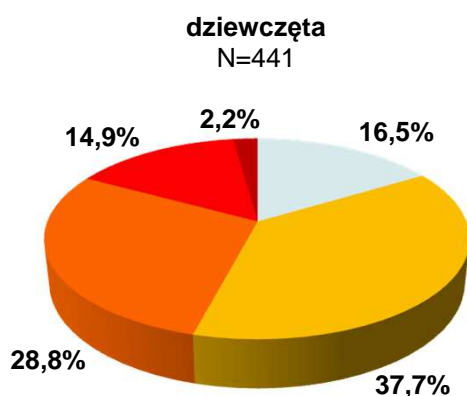
5.3 Ocena rozpowszechnienia upijania się wśród przyjaciół

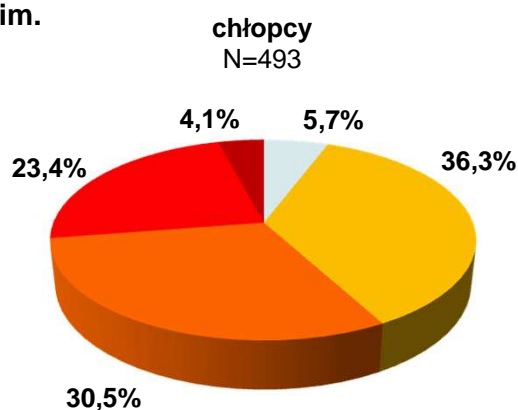
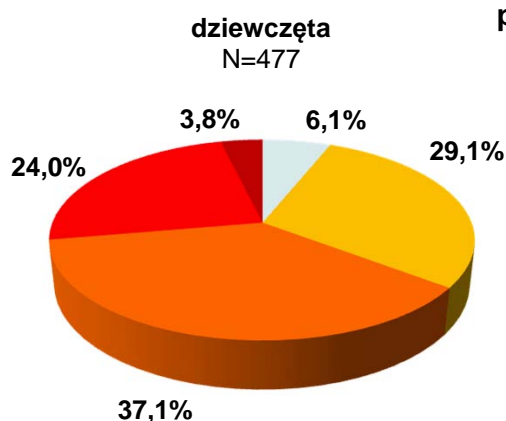
Upijanie się wśród przyjaciół

Według Twojej oceny, ilu Twoich przyjaciół upija się?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

■ nikt ■ kilku ■ sporo ■ większość ■ wszyscy

Wykres 44: Ocena rozpowszechnienia upijania się wśród przyjaciół – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

5.4 Pierwsze doświadczenia z upijaniem się

Doświadczenie upicia się (co najmniej raz w życiu) ma już za sobą 41,2% uczniów klas trzecich gimnazjum oraz 71,3% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Różnica między odsetkami upijających się w obu frakcjach wiekowych jest istotna statystycznie ($p < 0,0001$).

Co piętnasta (6,5%) z dziewcząt z młodszej grupy badanych upiła się po raz pierwszy mając mniej niż 14 lat, w przypadku chłopców odsetek ten wyniósł 7,6% (co trzynasty uczeń). Wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych tak młody wiek wskazało 7,1% dziewcząt i 8,5% chłopców.

Co czwarta gimnazjalistka (28,9%) i co piąty gimnazjalista (18,0%) upił się po raz pierwszy mając 14-15 lat. W starszej badanej grupie odpowiedź taką wskazał co piąty badany (21,0% dziewcząt i 19,4% chłopców). Uczniowie drugich klas szkół ponadgimnazjalnych najczęściej jednak wskazywali jako czas pierwszego upicia się wiek 16 lat lub więcej (38,5% dziewcząt i 42,6% chłopców).

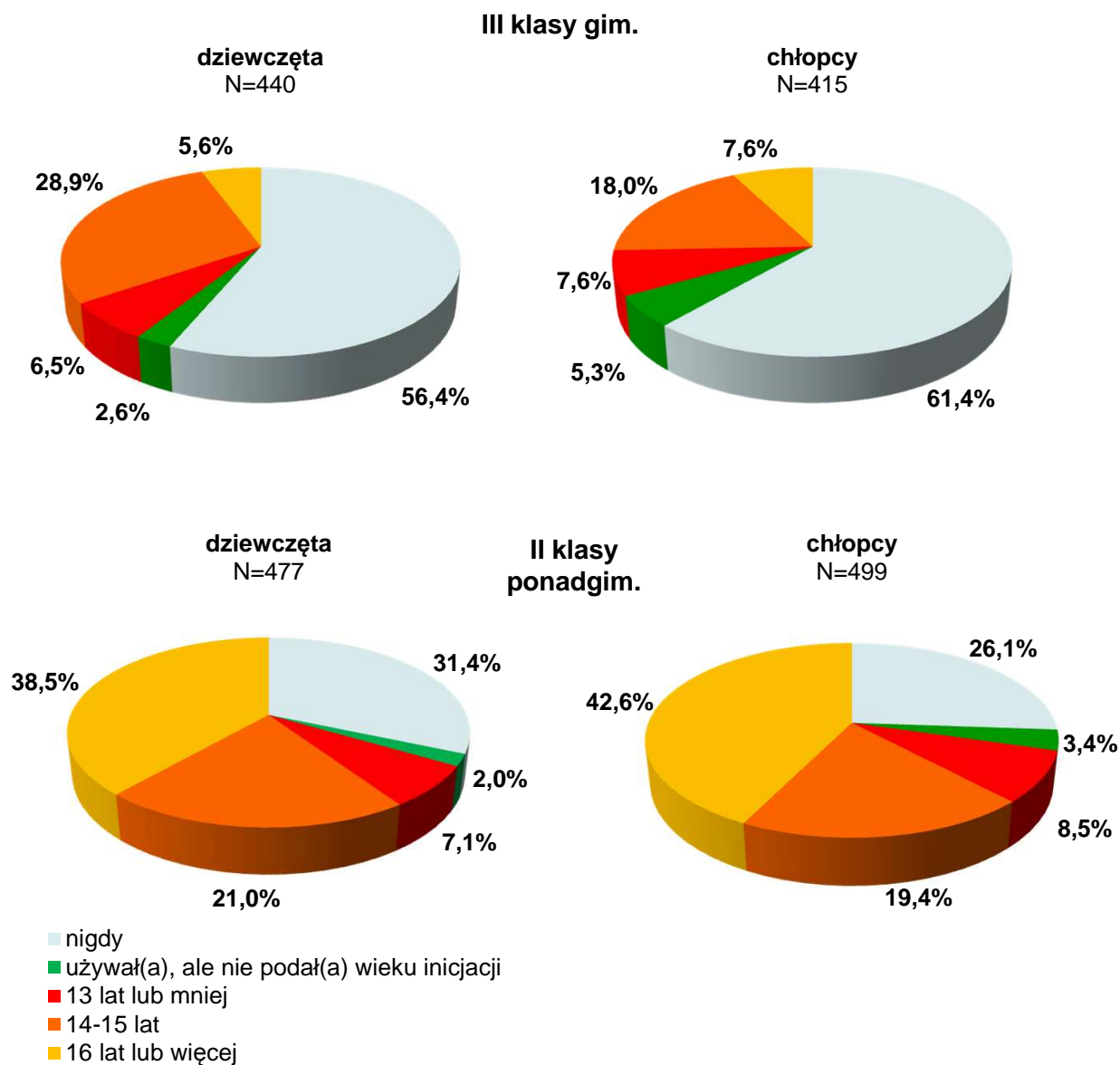
Przedstawione wyniki wskazują wyraźnie, że istnieje grupa młodych ludzi, którzy po raz pierwszy upili się będąc jeszcze uczniami szkoły podstawowej, a znacząca część badanych takie doświadczenie odnotowała na początku nauki w gimnazjum. To kolejny ważny sygnał pokazujący, że działania profilaktyczne, których celem jest m.in. opóźnienie momentu inicjacji alkoholowej powinny być prowadzone jeszcze w czwartej, a najpóźniej piątej klasie szkoły podstawowej.

5.4 Pierwsze doświadczenia z upijaniem się

Wiek inicjacji – upicie się

Ile miałeś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle), upić się alkoholem?

Wykres 45: Wiek inicjacji – pierwsze upicie się – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

5.5 Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni

Pytania dotyczące upijania się były zadawane uczniom na kilka różnych sposobów. Respondentów pytano zarówno o upicie się rozumiane jako subiektywne odczucie, jak i zadawano pytania mające na celu zobiektywizowanie pojęcia „upicia się”, odnosząc je do konkretnej ilości wypitego alkoholu.

Analizowane poniżej pytanie opiera się na takiej właśnie definicji, która znalazła się w kwestionariuszu ankiety i została przytoczona w podtytule wykresu 46. Na wstępie warto zauważyć, iż tak uszczegółowione pytanie - dotyczące wypicia pięciu lub więcej **wystandaryzowanych drinków** przy jednej okazji (co należy traktować jako wskaźnik upicia się) daje w konsekwencji zupełnie inne – znacznie wyższe wyniki niż wówczas, gdy pytamy uczniów o ich subiektywne odczucie upicia się w jakimś okresie czasu.

Odsetki uczniów, którzy w ciągu ostatnich 30 dni **wypili przy jednej okazji pięć lub więcej drinków** rosną wyraźnie wraz z wiekiem badanych, przy czym nie jest to skorelowane z płcią badanych osób.

Do wypicia w ciągu ostatniego miesiąca przed przeprowadzeniem badania pięciu lub więcej drinków podczas jednej okazji przyznała się jedna trzecia badanych gimnazjalistów (34,2%) oraz trzy piąte respondentów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (59,1%). Wśród młodszych dziewcząt wypicie takiej ilości alkoholu podczas jednej okazji zadeklarowało 36,0%, zaś wśród starszych – 58,6% badanych. Wśród chłopców analogiczne odsetki wyniosły 32,4% i 59,6%.

Wśród wszystkich przebadanych gimnazjalistów co czwarty (23,3%) zadeklarował, iż taka sytuacja zdarzyła mu się 1-2 razy w ciągu ostatniego miesiąca, a co dziewiąty (10,9%) stwierdził, że takie doświadczenie miało miejsce 3 lub więcej razy.

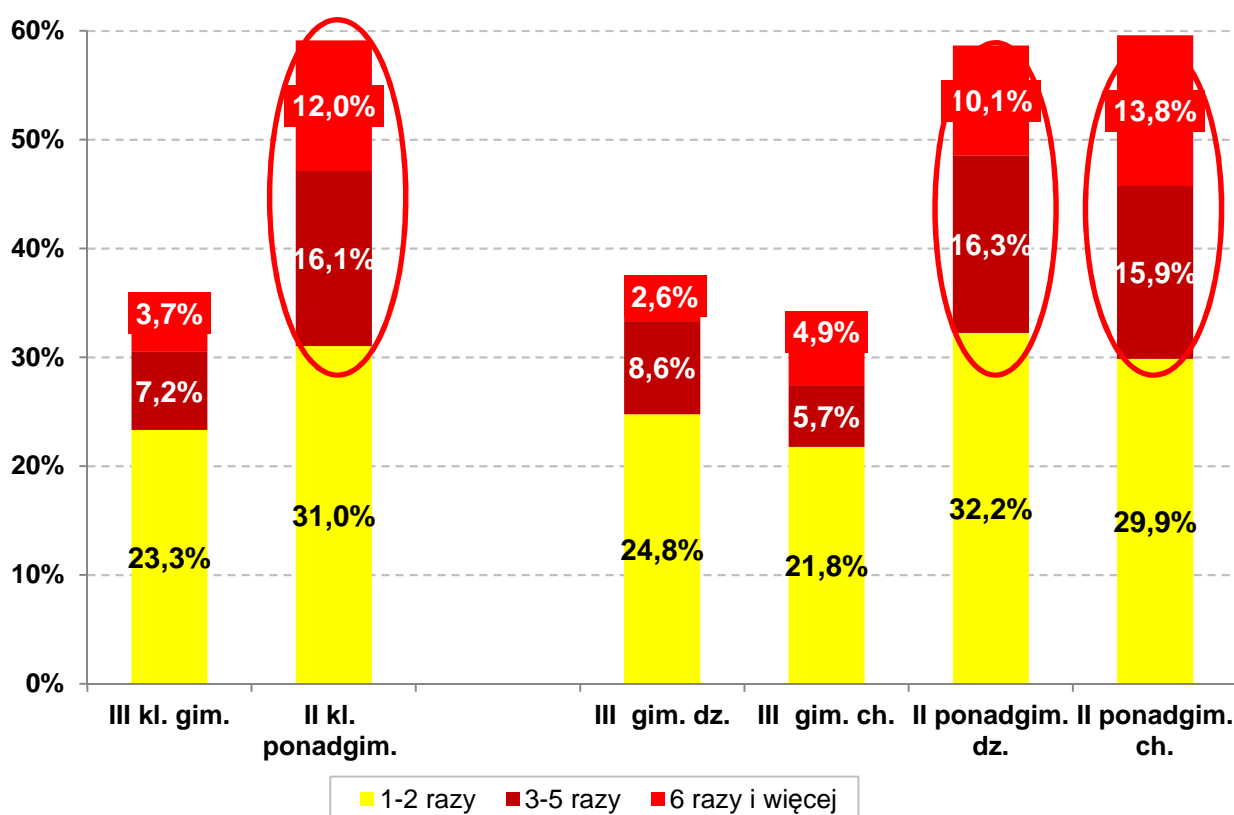
W starszej kohorcie badanych tj. **wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych pojedyncze przypadki (1-2 razy w miesiącu) wypicia 5 lub więcej drinków podczas jednej okazji potwierdziła blisko jedna trzecia badanych (31,0%). Zbliżony odsetek badanych (28,1%) przyznał, że takie doświadczenie spotkało ich w tym czasie 3 lub więcej razy.** Odsetek takich wskazań był nieco wyższy w grupie chłopców (29,7%) niż w grupie dziewcząt (26,4%).

5.5 Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni

Częstotliwość upijania się

Znowu pomyśl o OSTATNICH 30 DNIACH. Ile razy, (jeśli w ogóle) wypite (a)ś pięć lub więcej drinków przy jednej okazji? („drink” to jest szklanka/butelka/puszka piwa (ok. pół litra), szklanka/butelka/puszka cidera (ok. pół litra), 2 szklanki/butelki alcopopsa (ok. pół litra), kieliszek wina (ok. 15 cl), kieliszek wódki lub innego napoju spirytusowego (ok. 5 cl) lub szklanka koktajlu alkoholowego).

Wykres 46: Rozpowszechnienie picia dużych ilości alkoholu tj. 5 lub więcej standardowych drinków podczas ostatniej okazji - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl.gim.	842
II kl.ponadgim.	962
III kl. gim. chłopcy	406
III kl. gim. dziewczęta	436
II kl. ponadgim. chłopcy	485
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

5.5 Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni

Poniższa tabela zawiera porównanie odsetków uczniów, którzy deklarowali, że upili się przynajmniej raz w ciągu ostatniego miesiąca zgodnie z ich subiektywną miarą oraz odsetki uczniów, którzy wypili podczas jednej okazji w ciągu 30 dni poprzedzających badanie 5 lub więcej drinków standardowych (co jest obiektywną miarą upicia się).

Jak pokazuje zestawienie danych, upicie się w ostatnim miesiącu zadeklarowało 11,3% dziewcząt uczących się w trzecich klasach gimnazjum, jednocześnie aż 36,0% przyznało, że wypilo w tym czasie jednorazowo 5 lub więcej standardowych drinków. W przypadku chłopców z tego rocznika odsetki te wynoszą odpowiednio: 10,2% i 32,4%.

Wśród dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych do upicia się w ostatnim miesiącu przyznało się 16,3%, a do wypicia co najmniej raz 5 lub więcej drinków standardowych aż 58,6% badanych. W przypadku chłopców z tego rocznika odsetki te wynosiły odpowiednio: 26,6% i 59,6%.

Biorąc pod uwagę tylko te wyniki można szacować, że w analizowanym czasie upiło się znacznie więcej uczniów, niż by to wynikało z subiektywnej oceny badanych.

Ostatni miesiąc	Upijanie się – ocena subiektywna badanych		Upijanie się – wypicie 5 lub więcej standardowych drinków	
	1-2 razy	3 razy lub więcej	1-2 razy	3 razy lub więcej
III kl. gim. chłopcy	7,4%	2,8%	21,8%	10,6%
III kl. gim. dziewczęta	8,0%	3,3%	24,8%	11,2%
II kl. ponadgim. chłopcy	18,9%	7,7%	29,9%	29,7%
II kl. ponadgim. dziewczęta	13,3%	2,9%	32,2%	26,4%

<p>Zgodnie z subiektywną oceną badanych, w ostatnim miesiącu upiło się :</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10,2% chłopców z klas III G • 11,3% dziewcząt z klas III G • 26,6% chłopców z klas II PG • 16,3% dziewcząt z klas II PG 	<p>Zgodnie z obiektywnym kryterium, w ostatnim miesiącu upiło się :</p> <ul style="list-style-type: none"> • 32,4 % chłopców z klas III G • 36,0% dziewcząt z klas III G • 59,6% chłopców z klas II PG • 58,6% dziewcząt z klas II PG
--	--

Tabela 10: Porównanie odsetków badanych, którzy deklarowali że upili się w ciągu ostatniego miesiąca oraz badanych, którzy przyznali, że wypili w tym czasie przynajmniej raz 5 lub więcej standardowych drinków podczas ostatniej okazji – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

5.5 Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni

W kwestionariuszu poproszono również respondentów, aby zadeklarowali, ile razy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie zdarzyło im się upić. Analiza danych wskazuje, iż wiek respondentów znacząco wpływa na częstotliwość upijania się: **starsi uczniowie upijają się częściej niż młodsi.**

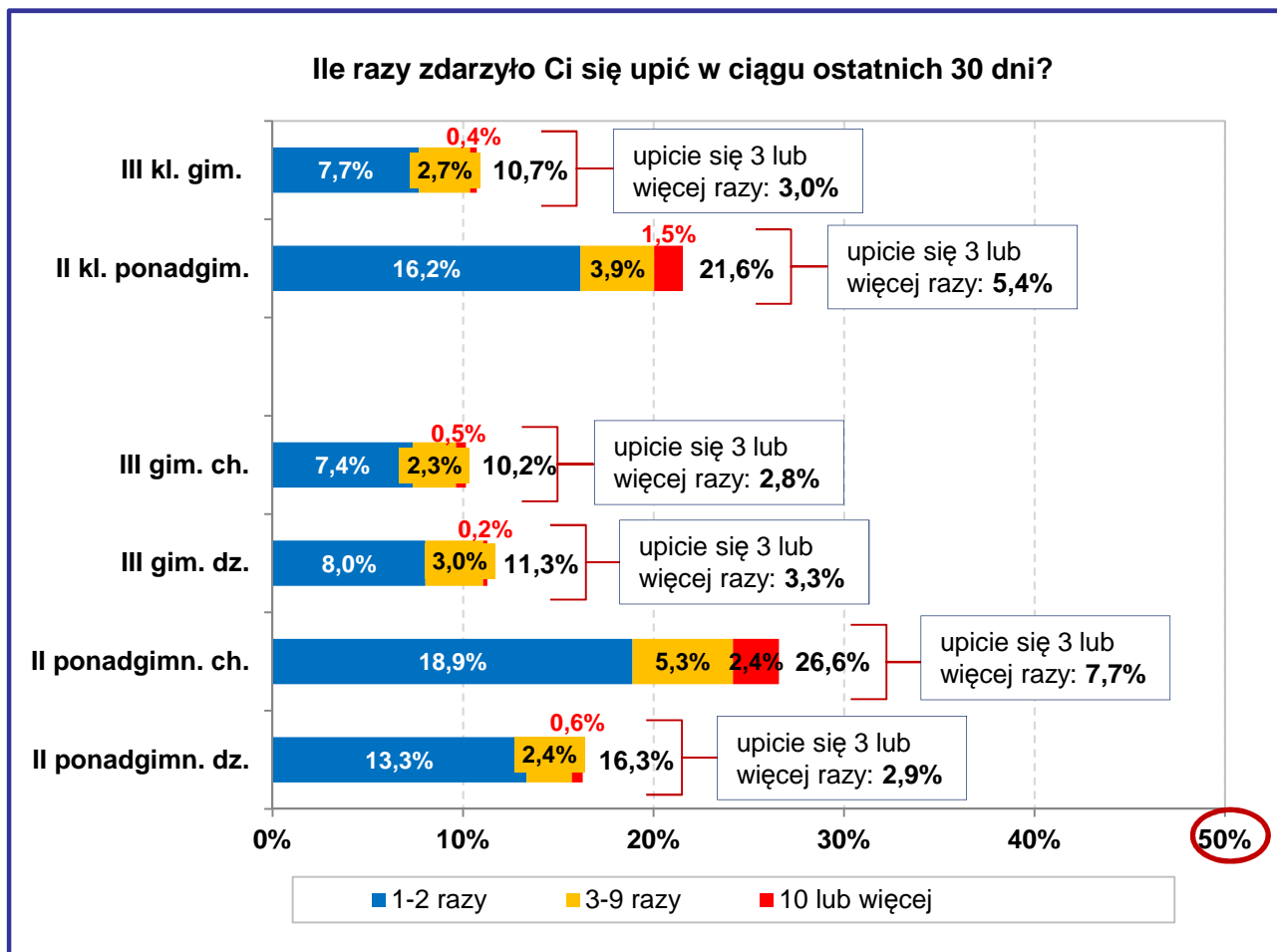
W okresie ostatnich 30 dni przed badaniem upił się co dziewiąty (10,7%) gimnazjalista oraz co piąty (21,6%) uczeń szkół ponadgimnazjalnych.

W większości przypadków takie sytuacje zdarzały się sporadycznie (1-2 razy), ale co osiemnasty badany w starszej kohorcie (5,4%) przyznał, iż zdarzyło się mu to co najmniej 3 razy. Wśród gimnazjalistów odsetek ten wynosił 3,0% (co trzydziesty trzeci badany).

Znaczne zróżnicowania w częstotliwości upijania się młodzieży obserwujemy porównując obie kohorty chłopców (uczniów trzecich klas gimnazjów oraz uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych). W pierwszej z wymienionych grup do upicia się w okresie ostatnich 30 dni przyznał się co jedenasty uczeń (10,2%), zaś wśród starszych uczniów co czwarty (26,6%). Starsi chłopcy znacznie częściej (7,7%) niż młodsi (2,8%) przyznawali się, że upicie się zdarzyło im się co najmniej trzy razy w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie.

Warto zauważyć, że o ile w starszym roczniku chłopcy częściej niż dziewczęta przyznawali się do upicia (a także do upicia się 3 lub więcej razy), w młodszym roczniku odsetki upijających się dziewcząt i chłopców były zbliżone (10,2% vs 11,3%, z czego odpowiednio 2,8% i 3,3% co najmniej 3 razy).

5.5 Częstotliwość i nasilenie zjawiska upijania się w okresie ostatnich 30 dni

Wykres 47: Częstotliwość upijania się w ciągu ost. 30 dni – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	855
II kl. ponadgim.	976
III kl. gim. chłopcy	415
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	499
II kl. ponadgim. dziewczęta	477

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

Palenie papierosów

- Analizując wyniki badania możemy stwierdzić, iż **prawie trzy piąte uczniów klas trzecich gimnazjum (58,5%) i ponad trzy czwarte uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (76,5%) ma już za sobą inicjację nikotynową**. Różnica ta jest istotna statystycznie, co oznacza, że nasilenie problemu inicjacji nikotynowej wzrasta wraz z wiekiem uczniów.
- W młodszym roczniku brak inicjacji nikotynowej zadeklarowały zbliżone odsetki chłopców (41,8%) i dziewcząt (41,1%). Podobnie, nie odnotowano różnic w odsetkach dziewcząt i chłopców, którzy nie przeszli inicjacji nikotynowej w roczniku starszym – chłopców było tu 24,5% zaś dziewcząt 22,4%. **Oznacza to, że osoby mające za sobą inicjację tytoniową stanowiły wśród młodszych dziewcząt 58,9%, a wśród chłopców w tym wieku – 58,2%. W przypadku uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były wyraźnie wyższe i wyniosły odpowiednio 77,6% i 75,5%.**
- **Spośród uczniów gimnazjów** co czwarta z dziewcząt (26,0%) i co trzeci chłopiec (31,0%) wypalili pierwszego papierosa w wieku 13 lat lub wcześniej. Mając 14-15 lat inicjację nikotynową przeszła jedna trzecia dziewcząt (31,4%) i 17,9% (co szósty) badany chłopiec.
- **W populacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych** co czwarta z dziewcząt (26,6%) i blisko co trzeci chłopiec (29,4%) wypalili pierwszego papierosa w wieku 13 lat lub wcześniej. Średnio jedna czwarta uczniów (28,6% dziewcząt i 24,0% chłopców) jako czas swojej inicjacji tytoniowej wskazali wiek 14-15 lat. Co piąty badany zadeklarował, że pierwszego papierosa wypalił mając 16 lat lub więcej (21,5% dziewcząt i 20,7% chłopców).
- **W okresie ostatnich 30 dni przed przeprowadzeniem badania** paliło papierosy 22,9% chłopców z trzecich klas gimnazjum i 30,1% uczennic z tego rocznika. Różnica ta jest istotna statystycznie, co oznacza, że problem w większym stopniu dotyczy dziewcząt niż chłopców. W porównaniu z młodszymi uczniami, odsetek chłopców i dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych deklarujących palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni był znacznie wyższy (w przypadku chłopców – dwukrotnie) – problem dotyczył ponad dwóch piątych chłopców (46,7%) i dziewcząt (42,4%).
- Deklarowana przez badanych **częstotliwość palenia papierosów w okresie ostatnich 30 dni przed przeprowadzeniem badania** była stosunkowo wysoka i wskazuje, iż część spośród łódzkich nastolatków to **regularni palacze**. Wskaźnikiem nałogowego palenia, przyjętym na potrzeby przedstawianego badania jest 6 lub więcej papierosów wypalanych dziennie. **W grupie gimnazjalistów prawie co trzynasty badany wypala w ciągu dnia taką liczbę papierosów (7,4%). W starszej kohorcie odsetek ten jest wyższy i wyniósł 14,4%. Oznacza to, że co siódmy uczeń z drugich klas łódzkich szkół ponadgimnazjalnych był nałogowym palaczem.**

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

Picie napojów alkoholowych

- **Zdecydowana większość ankietowanych uczniów ma już za sobą inicjację alkoholową. Dotyczy to średnio dziewięciu na dziesięciu uczniów trzecich klas gimnazjów (91,8% dziewcząt i 87,1% chłopców) oraz niemal wszystkich uczących się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych (98,7% uczennic i 98,0% uczniów). Do picia alkoholu w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie przyznało się 83,4% dziewcząt i 75,1% chłopców z trzecich klas gimnazjów, a w przypadku starszej frakcji wiekowej – 95,8% uczennic oraz 96,0% uczniów. W okresie ostatnich 30 dni przed badaniem spożycie alkoholu zadeklarowało średnio trzy piąte młodszych uczniów (65,0% dziewcząt i 56,9% chłopców). W starszej grupie badanych takie doświadczenia miało za sobą aż 89,2% uczennic i 88,4% uczniów.**
- Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych wśród dziewcząt i chłopców uczących się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych kształtowało się na zbliżonym poziomie - zarówno w życiu, w ostatnim roku, jak i w ciągu ostatnich 30 dni. **Różnice odnotowano natomiast w poziomie rozpowszechnienia picia alkoholu przez uczniów trzecich klas gimnazjum – we wszystkich badanych przedziałach czasowych odsetek pijących dziewcząt był istotnie wyższy niż odsetek chłopców.**
- **Piwo** było najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród łódzkich nastolatków. Spośród uczennic trzecich klas gimnazjów przynajmniej raz w życiu piło je 85,7%, wśród chłopców odsetek ten wyniósł 82,7%. Wśród uczniów starszego rocznika odsetki te kształtowały się na jeszcze wyższym poziomie: piwo piło 97,9% dziewcząt oraz 96,4% chłopców. Średnio co trzeci młodszy uczeń (35,7% dziewcząt oraz 38,4% chłopców) po raz pierwszy piło piwo w wieku 13 lat lub mniej. Inicjację w wieku 14-15 lat przeszła ponad jedna trzecia chłopców (36,3%) oraz ponad dwie piąte dziewcząt (44,5%). Również w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych średnio jedna trzecia badanych przeszła inicjację w wieku 13 lat i mniej (32,2% dziewcząt oraz 33,7% chłopców). Blisko dwie piąte uczniów z tej frakcji wiekowej zadeklarowało, że po raz pierwszy w życiu wypijało piwo w wieku 14-15 lat (37,0% dziewcząt oraz 37,6% chłopców). Przejście inicjacji w wieku 16 lat i więcej nieco częściej wskazywały dziewczęta niż chłopcy (27,9% vs 23,7%).
- **Wódka** to drugi napój alkoholowy wśród łódzkich nastolatków, który był przez nich spożywany w ciągu ostatnich 30 dni, a także przy ostatniej okazji konsumpcji alkoholu. **Aż trzech na pięciu uczniów z trzecich klas gimnazjum przyznało, iż piło już wódkę (63,9% dziewcząt i 60,4% chłopców). Wśród starszych uczniów odsetki te były wyraźnie wyższe i wyniosły odpowiednio 88,6% i 91,4% (co oznacza, że jedynie średnio co dziesiąty uczeń nie miał za sobą takiego doświadczenia).** W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum pierwsze spożycie wódki najczęściej miało miejsce w wieku 14-15 lat – tak zadeklarowała jedna trzecia badanych dziewcząt (35,4%) i ponad jedna czwarta chłopców (26,1%). W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych inicjacja w wieku 14-15 lat była udziałem średnio jednej trzeciej badanych (odpowiednio 30,4% dziewcząt i 33,7% chłopców). Średnio dwie piąte badanych ze starszego rocznika wskazało na pierwsze doświadczenia z piciem wódki na wiek 16 lat i więcej (42,1% dziewcząt i 35,9% chłopców). Warto jedna podkreślić, że znaczący odsetek młodzieży z obydwu grup wiekowych zadeklarował, że pierwsze spożycie wódki miało miejsce w wieku 13 lat lub mniej (od 12,4% wśród uczennic drugich klas ponadgimnazjalnych do aż 20,1% wśród uczniów z trzecich klas gimnazjum).

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

Picie napojów alkoholowych cd.

- **W ciągu ostatniego miesiąca przed przeprowadzeniem badania 10 razy lub częściej pił alkohol co czwarty uczeń drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (27,1%) i blisko co dziesiąty (9,5%) uczeń klasy trzeciej gimnazjum.** Wśród uczniów młodszych odsetki chłopców pijących alkohol co najmniej 10 razy był nieco wyższe niż w przypadku dziewcząt (odpowiednio 11,2% vs 8,0%). Wśród uczniów starszego rocznika odnotowano większe różnice - w grupie dziewcząt odsetek ten wynosił 22,7% zaś w grupie chłopców był wyraźnie wyższy: 31,3%. **Problem częstego sięgania po alkohol w skali miesiąca dotyczył w największym stopniu chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.**
- **W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie największy odsetek młodzieży pił piwo:** tak zadeklarowała połowa badanych gimnazjalistów z klas trzecich (51,3%) i cztery piąte uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (82,8%). W obydwu badanych kohortach odsetki pijących piwo były zbliżone dla chłopców i dziewcząt (w trzecich klasach gimnazjum odpowiednio 50,3% vs 52,3%, w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych 82,4% vs 83,2%). Drugim najpopularniejszym napojem wśród łódzkich nastolatków była **wódka**. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie piła ją ponad jedna trzecia gimnazjalistów (32,2%) i dwie trzecie uczniów starszych (66,7%), przy czym w trzecich klasach gimnazjum spożycie wódki wśród dziewcząt było wyższe niż wśród chłopców, a w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych - niższe. W analizowanym okresie **wino** piła średnia jedna czwarta uczniów z trzeciej klasy gimnazjum (27,1%) oraz dwie piąte uczniów z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (43,8%) – w obydwu grupach wiekowych po wino częściej sięgały dziewczęta niż chłopcy. Najmniej osób piło **alkopopy** (13,0% gimnazjalistów i 21,9% uczniów starszych), dziewczęta z obydwu grup wiekowych piły ten rodzaj napoju alkoholowego częściej od chłopców. **Odsetki osób pijących w ciągu 30 dni poprzedzających badanie były wyższe wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych niż wśród uczniów trzecich klas gimnazjum w przypadku każdego z ww. rodzajów alkoholi.**
- **Postrzeżenie ryzyka związanego z piciem alkoholu przez badaną młodzież zależy od płci badanych uczniów i od kategorii wiekowej.** W obydwu badanych grupach wiekowych najbardziej ryzykownym zachowaniem jest zdaniem uczniów picie 4-5 drinków prawie codziennie. Picie 5 drinków lub więcej w czasie weekendu zostało ocenione jako bardziej ryzykowne od spożywania 1- 2 drinków prawie codziennie przez młodszych badanych, w grupie starszych badanych oceny kształtowały się odmiennie (chłopcy wskazywali na podobnie wysokie ryzyko, a dziewczęta na niższe niż w przypadku spożywania 1- 2 drinków prawie codziennie). Dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały na duże ryzyko związane z poszczególnymi modelami spożywania alkoholu, przy czym najmniejsze różnice odnotowano w przypadku ocen dotyczących picia 5 drinków lub więcej w czasie weekendu.

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

Picie napojów alkoholowych cd.

- Postrzegana przez uczniów dostępność napojów alkoholowych zwiększa się wyraźnie wraz z wiekiem badanych osób. W ocenie uczniów, dostępność **piwa** dla młodzieży szkolnej w obydwu grupach była w Łodzi bardzo wysoka. Trzy czwarte uczniów trzecich klas gimnazjum (75,0%) uważało, że zdobycie piwa byłoby dla nich łatwe, natomiast tylko 4,1% (co dwudziesty czwarty uczeń) sądziło, że byłoby to niemożliwe. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych, tj. wśród 17/18-latków, 93,3% uczniów stwierdziło, że piwo byłoby dla nich łatwo dostępne, a zaledwie 0,8% (mniej niż jeden uczeń na stu) uznało, że jego zdobycie byłoby dla nich niemożliwe.
- Zdobycie **wina** byłoby łatwe w opinii 60,1% uczniów trzecich klas gimnazjum, natomiast tylko 6,4% uczniów w tej grupie wiekowej (co szesnasty uczeń) uznało, iż byłoby to niemożliwe. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych dostępność wina jest jeszcze częściej oceniana jako łatwa. Taką opinię wyraziło 91,3% uczniów, przy czym tylko 0,7% uznało, że zdobycie wina byłoby dla nich niemożliwe.
- Według uczniów trzecich klas łódzkich gimnazjów **wódka** byłaby dla nich dostępna nieco trudniej niż piwo i wino. Jednak wciąż ponad połowa uczniów uznała, że byłoby to dla nich łatwe (56,0%). Za niemożliwe uznało jej zdobycie 9,2% badanych. Co jedenasty badany uczeń z tej frakcji wiekowej stwierdził, że nie wie, jak trudne byłoby dla niego zdobycie tego napoju alkoholowego (9,2%). Również w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych trudność zdobycia wódki była niższa niż zdobycia piwa i wina – jako łatwe określiło je 88,7% uczniów. Dla 5,8% uczniów zdobycie wódki byłoby trudne, a jedynie dla 1,3% - niemożliwe.
- **Najczęściej kupowanym przez łódzkich nastolatków napojem alkoholowym było piwo. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem do jego zakupu w sklepie przyznała się prawie jedna trzecia gimnazjalistów (30,4%) oraz ponad trzy piąte uczniów szkół ponadgimnazjalnych (63,2%).** W obu grupach wiekowych chłopcy kupowali piwo częściej niż dziewczęta (34,8% vs 26,4% wśród gimnazjalistów oraz 68,5% vs 57,7% wśród uczniów starszych).
- Drugim w kolejności najczęściej kupowanym napojem alkoholowym była **wódka**. Zgodnie z deklaracjami badanych, w ostatnim miesiącu przed badaniem **kupił ją co siódmy gimnazjalista (15,2%) i co trzeci uczeń szkoły ponadgimnazjalnej (34,0%).** W starszym roczniku znacznie częściej takiego zakupu dokonywali chłopcy (41,3% vs 26,4%), zaś wśród uczniów trzecich klas gimnazjum różnice w odsetkach kupujących wódkę chłopców i dziewcząt były niższe (odpowiednio 17,2% i 13,3%).
- **Wino** było kupowane przez łódzkich nastolatków rzadziej niż piwo i wódka. W okresie ostatniego miesiąca przed badaniem kupił je średnio co trzynasty (7,6%) uczeń gimnazjum i co piąty uczeń szkoły ponadgimnazjalnej (21,5%). Odmienne niż w przypadku wyżej opisanych rodzajów alkoholu, w starszej badanej grupie wiekowej wino częściej kupują dziewczęta niż chłopcy (24,2% vs 18,9%), zaś w młodszej odsetki kupujących dziewcząt i chłopców kształtują się na zbliżonym poziomie (7,5% wśród chłopców i 7,7% wśród dziewcząt z trzecich klas gimnazjum).

6. Palenie papierosów, picie alkoholu i upijanie się - podsumowanie

Upijanie się

- **W trzecich klasach gimnazjum doświadczenie upicia się miało już za sobą 38,6% chłopców i 43,6% dziewcząt.** W ciągu ostatniego roku upił się co czwarty uczeń (26,4%) i blisko co trzecia uczennica (30,6%) gimnazjów. Upicie się w ciągu 30 dni poprzedzających badanie zadeklarował średnio co dziesiąty uczeń z tego rocznika (10,2% chłopców oraz 11,3% dziewcząt). Różnice między płciami nie są istotne statystycznie, co oznacza, że problem upijania się w równym stopniu dotyczy uczniów, jak i uczennic z tego rocznika.
- **W porównaniu z uczniami gimnazjum, odsetki uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, którzy upili się przynajmniej raz w życiu wzrastają niemal dwukrotnie** (różnica istotna statystycznie ($p < 0,0001$)). Takie doświadczenie miało już za sobą niemal trzy czwarte chłopców (73,9%) i ponad dwie trzecie dziewcząt (68,6%) z tego rocznika. Upicie w ciągu ostatniego roku zadeklarowała średnio połowa badanych (55,1% chłopców i 45,0% dziewcząt), zaś w ciągu ostatnich 30 dni odpowiednio 26,6% i 16,3% badanych. Podobnie jak w przypadku upicia przynajmniej raz w życiu również w pozostałych analizowanych przedziałach czasowych starsi uczniowie upijali się istotnie częściej od młodszych ($p < 0,0001$). Warto zauważyć, że w starszej z badanych kohort odsetki chłopców, którzy upili się w ciągu ostatniego roku i ostatnich 30 dni były wyższe od analogicznych odsetków upijających się dziewcząt na istotnym statystycznie poziomie ($p < 0,005$ i $p < 0,0001$). Można więc powiedzieć, że w tym roczniku problem upijania się w większym stopniu dotyczy chłopców niż dziewcząt.
- Pytania dotyczące upijania się były zadawane respondentom na kilka różnych sposobów. Raz pytano ich o upicie się rozumiane jako subiektywne odczucie, innym razem starano się zobiektywizować pojęcie „upicia się” odnosząc je do konkretnej ilości alkoholu tj. 5 lub więcej drinków alkoholowych wypitych podczas jednej okazji. Warto zauważyć, iż tak uszczegółowione pytanie - dotyczące wypicia pięciu lub więcej wystandaryzowanych drinków przy jednej okazji (co należy traktować jako wskaźnik upicia się) daje w konsekwencji zupełnie inne – znacznie wyższe wyniki niż wówczas, gdy pytamy uczniów o ich subiektywne odczucie upicia się w jakimś okresie czasu.
- Odsetki uczniów, którzy w ciągu ostatnich 30 dni wypili przy jednej okazji pięć lub więcej drinków rosną wyraźnie wraz z wiekiem badanych, przy czym nie jest to skorelowane z płcią badanych osób. **Do wypicia w ciągu ostatniego miesiąca przed przeprowadzeniem badania pięciu lub więcej drinków podczas jednej okazji przyznała się jedna trzecia badanych gimnazjalistów (34,2%) oraz trzy piąte respondentów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (59,1%).** Wśród młodszych dziewcząt wypicie takiej ilości alkoholu podczas jednej okazji zadeklarowało 36,0%, zaś wśród starszych – 58,6% badanych. Wśród chłopców analogiczne odsetki wyniosły 32,4% i 59,6%.

7. Częstość zakupu napojów alkoholowych

7. Częstotliwość zakupu napojów alkoholowych

Na podstawie przeprowadzonego badania możemy stwierdzić, iż napojem alkoholowym najczęściej kupowanym w sklepach przez łódzkich uczniów było **piwo**. **W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem do jego zakupu w sklepie przyznała się prawie jedna trzecia gimnazjalistów (30,4%) oraz ponad trzy piąte uczniów szkół ponadgimnazjalnych (63,2%).** W obu grupach wiekowych chłopcy kupowali piwo częściej niż dziewczęta (34,8% vs 26,4% wśród gimnazjalistów oraz 68,5% vs 57,7% wśród uczniów starszych).

Drugim w kolejności najczęściej kupowanym napojem alkoholowym była **wódka**. Zgodnie z deklaracjami badanych, w ostatnim miesiącu przed badaniem **kupił ją co siódmy gimnazjalista (15,2%) i co trzeci uczeń szkoły ponadgimnazjalnej (34,0%).** W starszym roczniku znacznie częściej takiego zakupu dokonywali chłopcy (41,3% vs 26,4%), zaś wśród uczniów trzecich klas gimnazjum różnice w odsetkach kupujących wódkę chłopców i dziewcząt były niższe (odpowiednio 17,2% i 13,3%).

Wino było kupowane przez łódzkich nastolatków rzadziej niż piwo i wódka. W okresie ostatniego miesiąca przed badaniem kupił je średnio co trzynasty (7,6%) uczeń gimnazjum i co piąty uczeń szkoły ponadgimnazjalnej (21,5%). Odmienne niż w przypadku wyżej opisanych rodzajów alkoholu, w starszej badanej grupie wiekowej wino częściej kupują dziewczęta niż chłopcy (24,2% vs 18,9%), zaś w młodszej odsetki kupujących dziewcząt i chłopców kształtują się na zbliżonym poziomie (7,5% wśród chłopców i 7,7% wśród dziewcząt z trzecich klas gimnazjum).

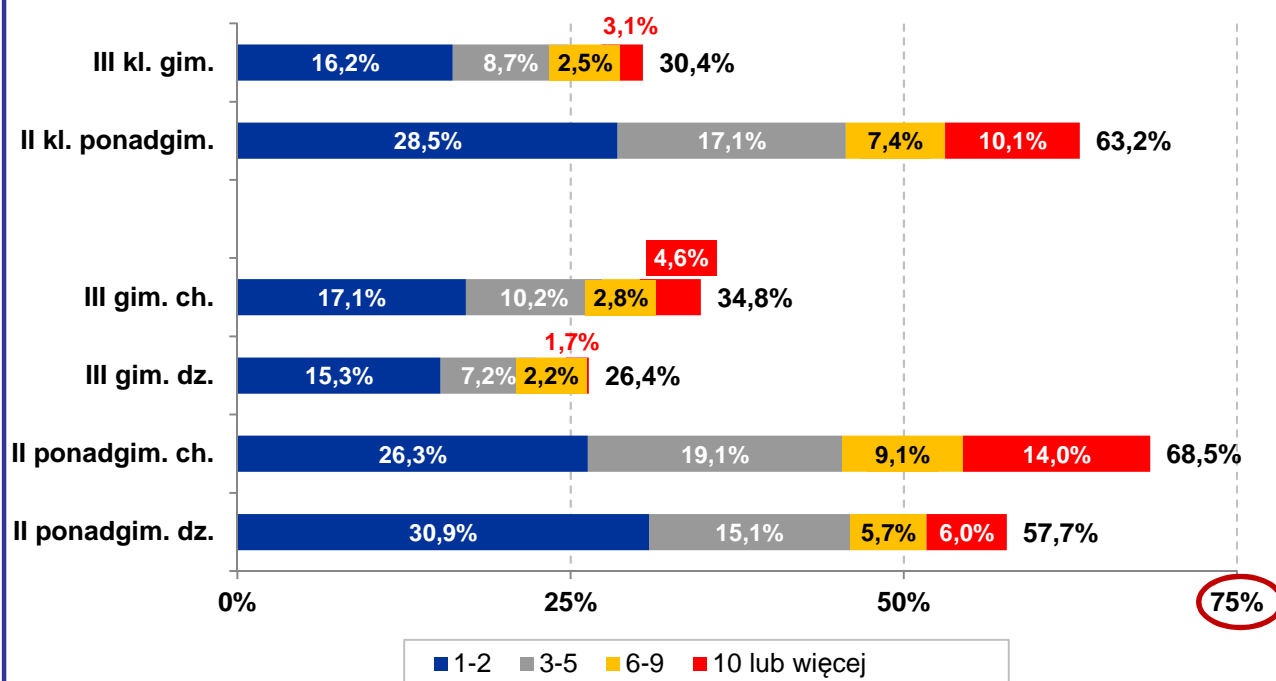
W tym miejscu jeszcze warto podkreślić ogromne znaczenie jakie mają postawy osób dorosłych, w tym sprzedawców alkoholu, w zakresie dostępności napojów alkoholowych dla młodzieży. Warto też podkreślić rolę, jaką w tym ważnym społecznie problemie mogą i powinny odgrywać władze samorządów, np. poprzez monitorowanie przestrzegania prawa, które - co warto podkreślić - zabrania sprzedaży alkoholu osobom poniżej osiemnastego roku życia.

7. Częstotliwość zakupu napojów alkoholowych

Zakup piwa

Teraz pomyśl o OSTATNICH 30 DNIACH. Ile razy, (jeśli w ogóle) zdarzyło się, że kupiłeś na własne potrzeby piwo w jakimś sklepie sprzedającym na wynos (sklep monopolowy, sklep osiedlowy, supermarket, sklep na stacji benzynowej, itp.)?

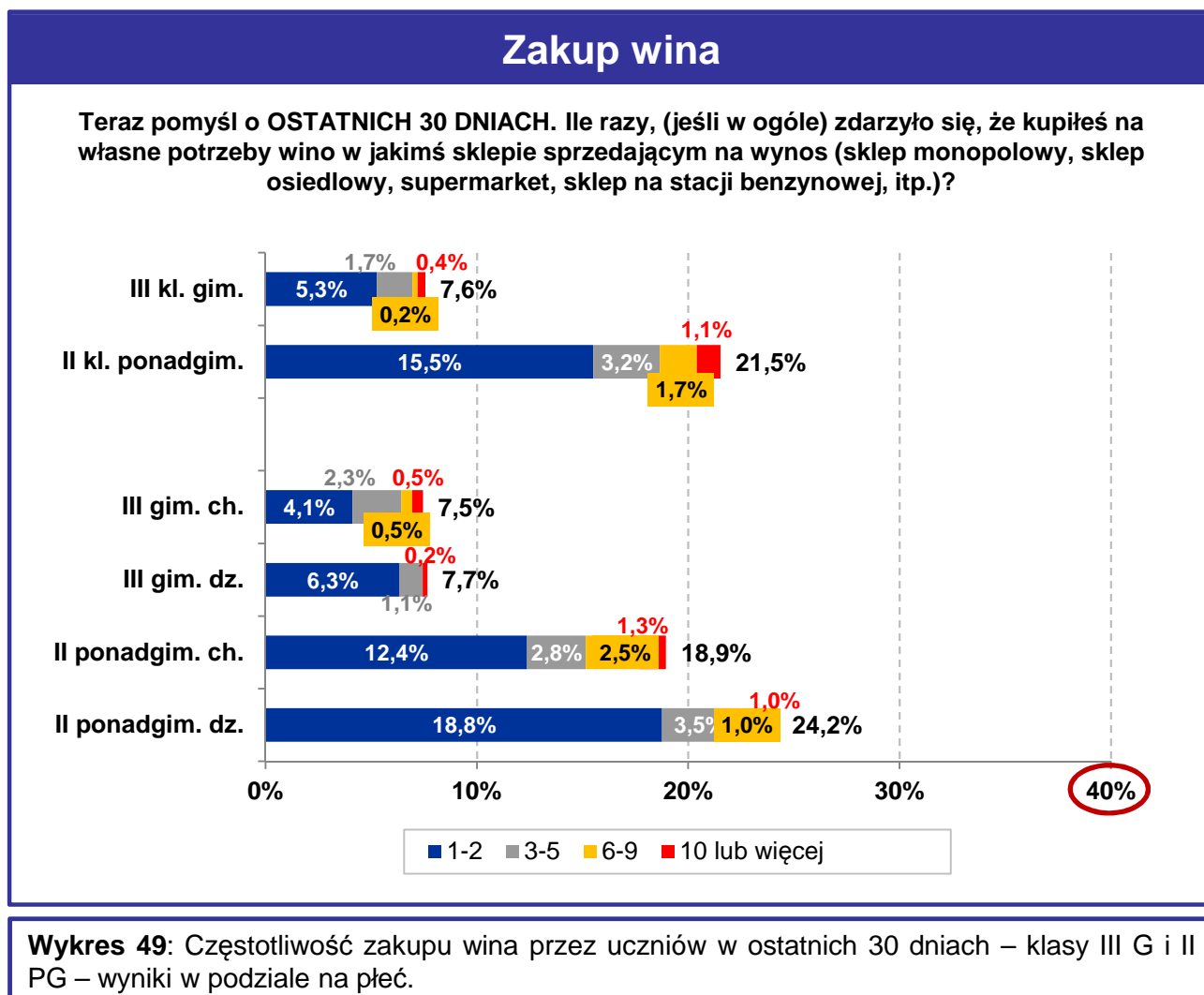

Wykres 48: Częstotliwość zakupu piwa przez uczniów w ostatnich 30 dniach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	850
II kl. ponadgim.	970
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	438
II kl. ponadgim. chłopcy	494
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

7. Częstotliwość zakupu napojów alkoholowych

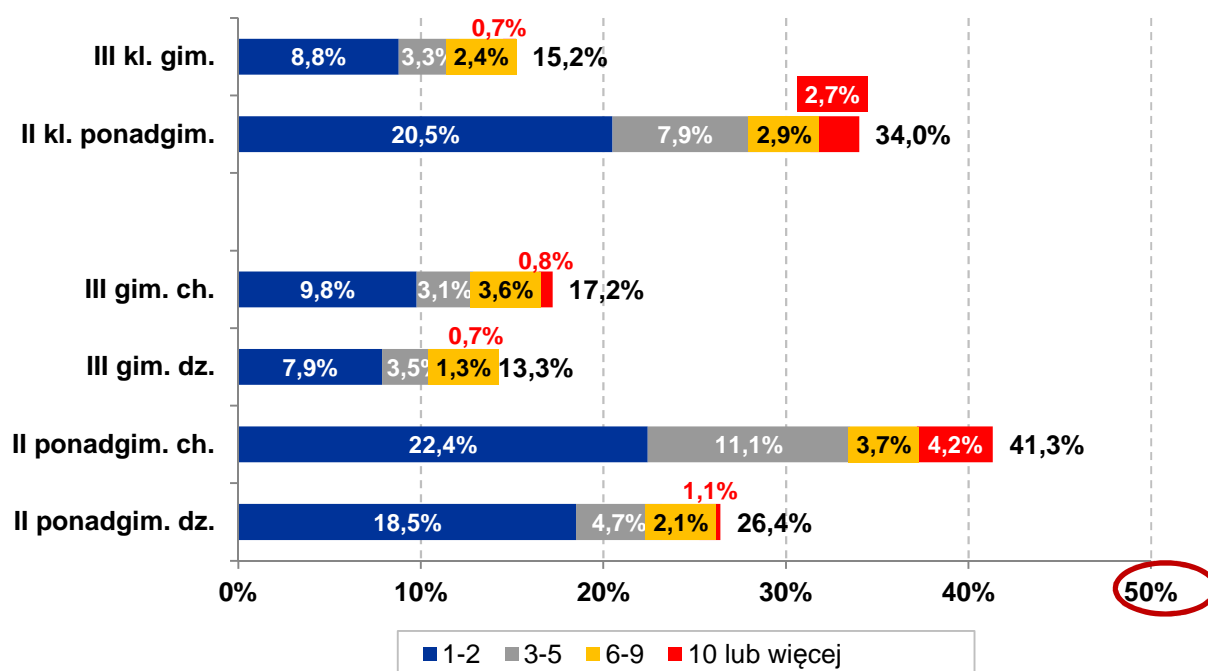
	N
III kl. gim.	846
II kl. ponadgim.	957
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	437
II kl. ponadgim. chłopcy	486
II kl. ponadgim. dziewczęta	471

7. Częstotliwość zakupu napojów alkoholowych

Zakup wódki

Teraz pomyśl o OSTATNICH 30 DNIACH. Ile razy, (jeśli w ogóle) zdarzyło się, że kupiłeś na własne potrzeby wódkę w jakimś sklepie sprzedającym na wynos (sklep monopolowy, sklep osiedlowy, supermarket, sklep na stacji benzynowej, itp.)?

Wykres 50: Częstotliwość zakupu wódki przez uczniów w ostatnich 30 dniach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	846
II kl. ponadgim.	961
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	437
II kl. ponadgim. chłopcy	489
II kl. ponadgim. dziewczęta	471

8. Częstość picia napojów alkoholowych w lokalach gastronomicznych

8. Częstotliwość picia napojów alkoholowych w lokalach gastronomicznych

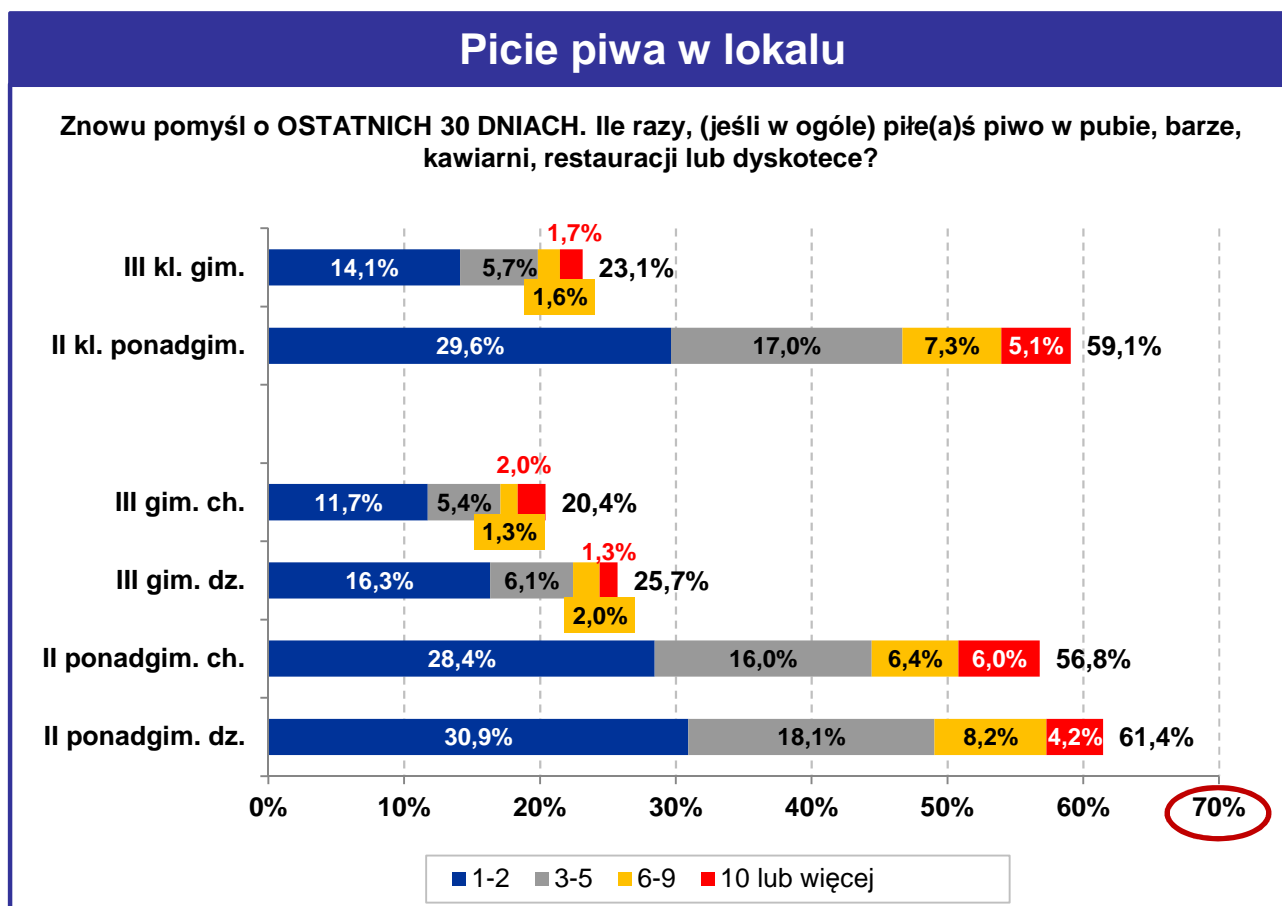
Jak pokazują wyniki badania – w okresie ostatnich 30 dni przed przeprowadzeniem badania – młodzież ucząca się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych znacznie częściej niż młodsi uczniowie z trzecich klas gimnazjum **piła piwo w klubie, pubie lub dyskotecie – 59,1%**. W młodszej grupie badanych uczniów taka sytuacja była udziałem blisko **jednej czwartej badanych** (23,1%), w tym co piątego chłopca (20,4%) i co czwartej z dziewcząt (25,7%). Również w starszej kohorcie, tj. w grupie uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, odsetek pijących piwo w lokalu (pubie, barze lub dyskotecie) w ciągu ostatnich 30 dni był nieco wyższy w przypadku dziewcząt (61,4%) niż chłopców (56,8%).

Picie wódki w pubach, klubach lub dyskotekach było nieco mniej rozpowszechnione niż picie piwa. Do wystąpienia takiego zachowania w ostatnim miesiącu przed badaniem przyznał się **co siódmy gimnazjalista (15,2%) i czterech na dziesięciu uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (40,6%)**. W przypadku pijących wódkę w lokalu gastronomicznym dziewcząt i chłopców z trzecich klas gimnazjum nie odnotowano znaczących różnic w odsetkach deklarujących takie zachowanie (14,1% chłopców i 16,2% dziewcząt), natomiast w przypadku uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych picie wódki w lokalu było nieco częściej wskazywane przez chłopców niż dziewczęta (42,5% w stosunku do 38,6%).

Picie wina w kawiarniach, klubach lub pubach było stosunkowo najmniej rozpowszechnione wśród łódzkich nastolatków. Wśród gimnazjalistów 6,9% badanych przyznało, iż miało takie doświadczenie w ciągu ostatnich 30 dni, a spośród ogółu uczniów starszych – 14,1%. Warto jednak zauważyć, że **odsetek dziewcząt z drugich klas ponadgimnazjalnych deklarujących konsumpcję wina w lokalu (17,1%) był wyraźnie wyższy niż odsetek chłopców z tego rocznika (11,3%)**.

8. Częstotliwość picia napojów alkoholowych w lokalach gastronomicznych

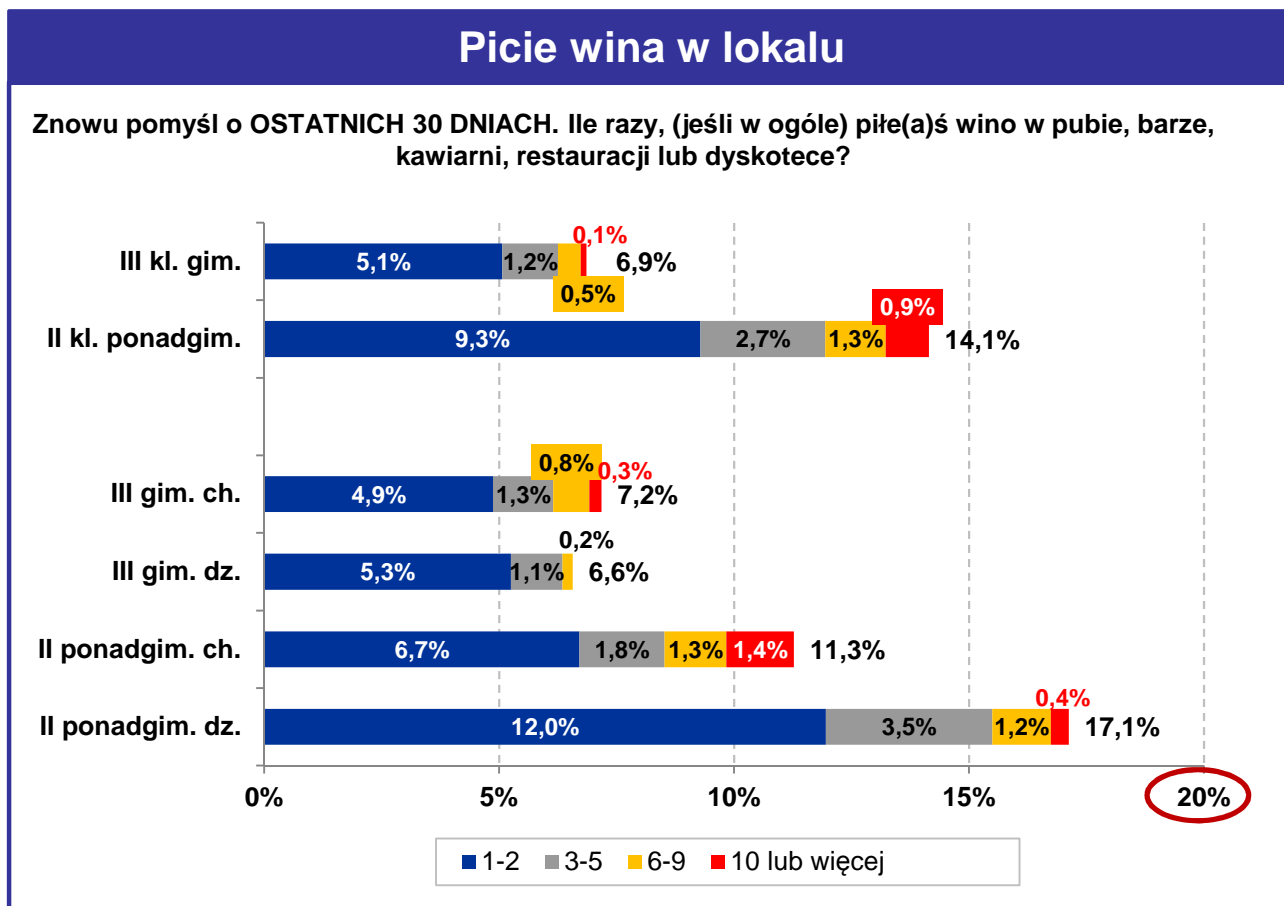

Wykres 51: Częstotliwość picia piwa w pubie, barze, kawiarni lub dyskotecie w ostatnich 30 dniach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	851
II kl. ponadgim.	972
III kl. gim. chłopcy	412
III kl. gim. dziewczęta	438
II kl. ponadgim. chłopcy	497
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

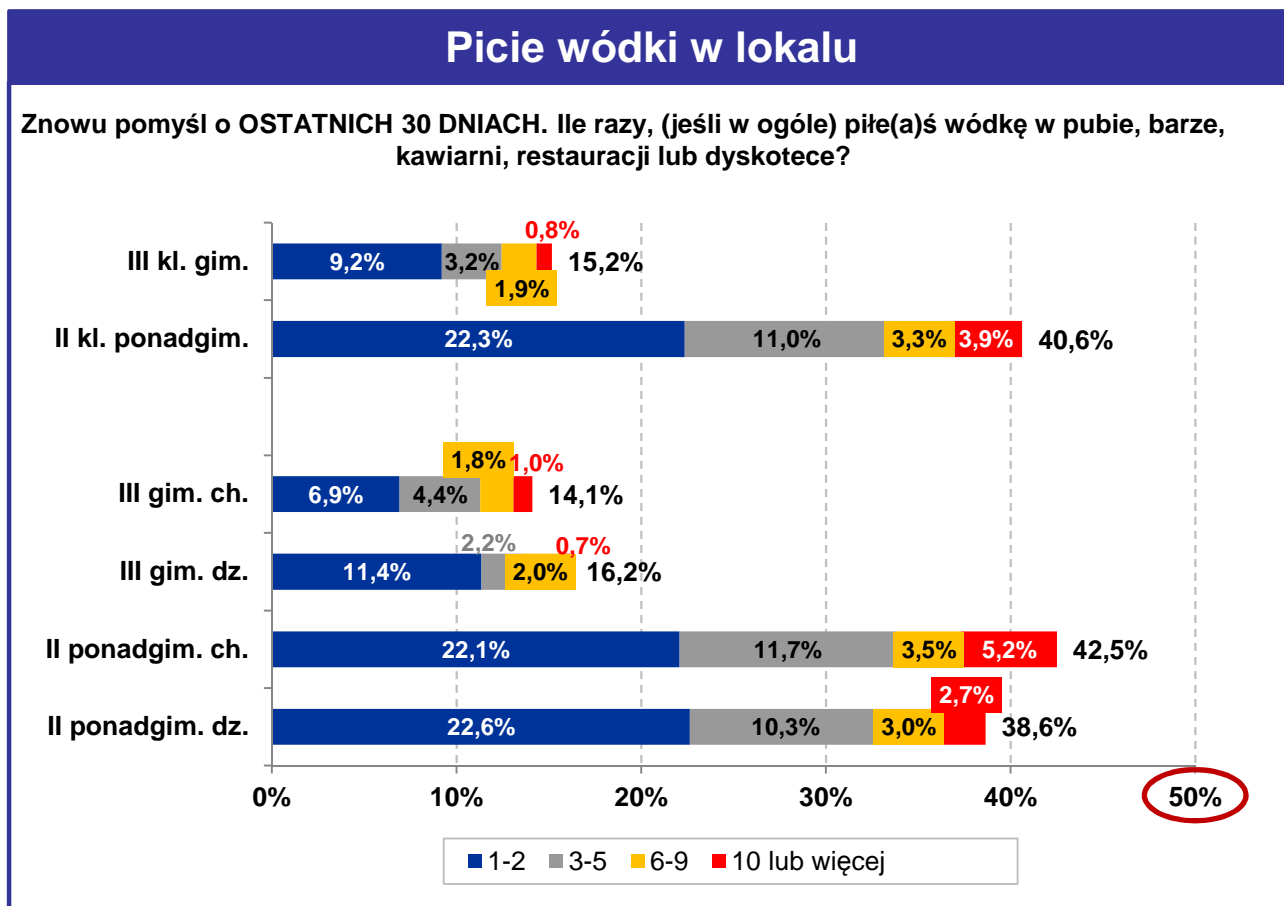
8. Częstość picia napojów alkoholowych w lokalach gastronomicznych

Wykres 52: Częstość picia wina w pubie, barze, kawiarni lub dyskotecie w ostatnich 30 dniach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	847
II kl. ponadgim.	956
III kl. gim. chłopcy	410
III kl. gim. dziewczęta	437
II kl. ponadgim. chłopcy	486
II kl. ponadgim. dziewczęta	469

8. Częstość picia napojów alkoholowych w lokalach gastronomicznych

Wykres 53: Częstość picia wódki w pubie, barze, kawiarni lub dyskotecie w ostatnich 30 dniach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	848
II kl. ponadgim.	962
III kl. gim. chłopcy	410
III kl. gim. dziewczęta	438
II kl. ponadgim. chłopcy	492
II kl. ponadgim. dziewczęta	470

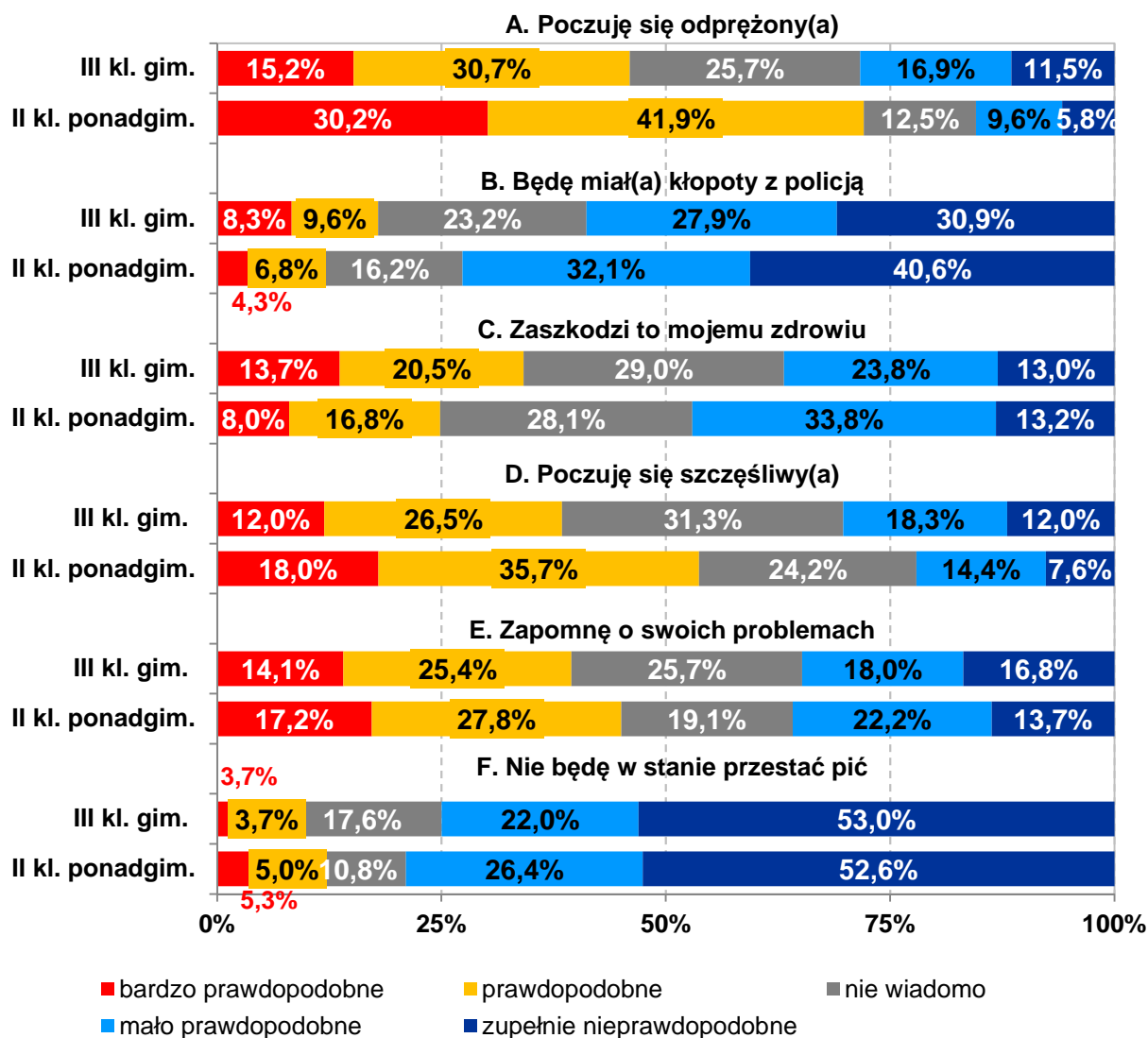
9. Oczekiwania uczniów związane z piciem alkoholu

9. Oczekiwania uczniów związane z pićem alkoholu

Oczekiwania dotyczące picia

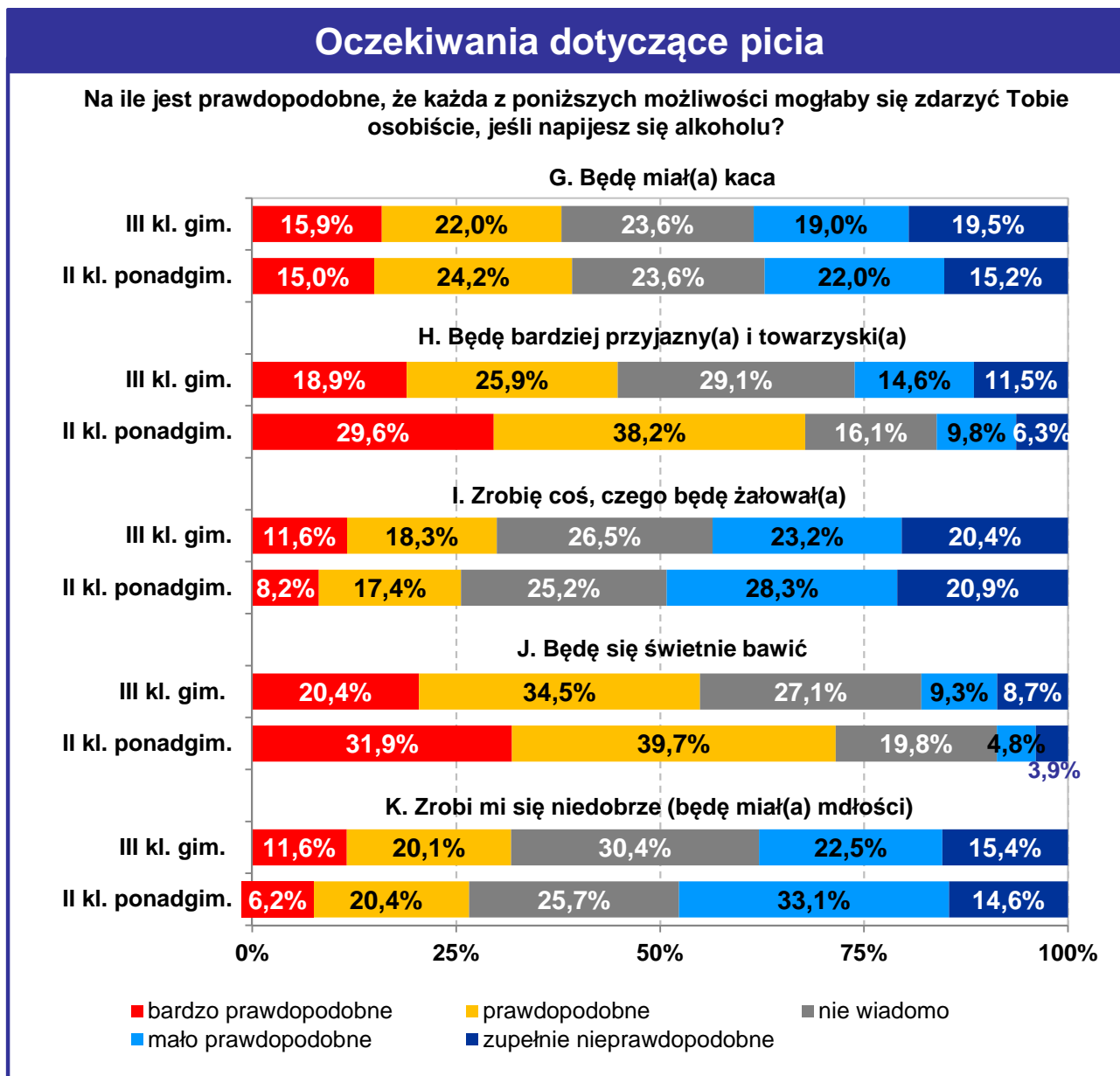
Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?

Wykres 54 A: Oczekiwania związane z pićem alkoholu – klasy III G i II PG.

	N					
	A	B	C	D	E	F
III kl. gim.	843	842	838	842	839	840
II kl. ponadgim.	973	969	966	971	969	968

9. Oczekiwania uczniów związane z piciem alkoholu

Wykres 54 B: Oczekiwania związane z piciem alkoholu – klasy III G i II PG.

	N				
	G	H	I	J	K
III kl. gim.	838	838	839	838	842
II kl. ponadgim.	965	967	971	968	972

9. Oczekiwania uczniów związane z piciem alkoholu

W kwestionariuszu proszono także respondentów o ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia pewnych typów zdarzeń związanych z piciem alkoholu. Respondent miał określić, na ile prawdopodobne jest to, że po alkoholu będzie doświadczał następujących stanów bądź sytuacji:

- odprężenie, poczucie szczęścia,
- kłopoty z policją,
- zapomnienie o problemach,
- niemożność powstrzymania się od picia,
- zwiększona przyjazność i towarzyskość, świetna zabawa,
- zrobienie czegoś, czego będzie się żałowało,
- kłopoty ze zdrowiem, złe samopoczucie (mdłości), kac.

Wyniki wskazują jednoznacznie, że w opinii badanych większe jest prawdopodobieństwo wystąpienia pozytywnych efektów/sytuacji związanych z piciem:

- świetnej zabawy jako prawdopodobnego lub bardzo prawdopodobnego efektu picia spodziewało się aż 54,9% uczniów gimnazjów i 71,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- odprężenia jako skutku wypicia alkoholu oczekiwało 46,0% młodszych i 72,1% starszych uczniów;
- bycia bardziej przyjaznym i towarzyskim – odpowiednio 44,8% i 67,8%;
- zapomnienia o swoich problemach: 39,5% i 45,0%;
- poczucia szczęścia: 38,5% i 53,7%.

Negatywne efekty/sytuacje związane z piciem alkoholu jako prawdopodobne lub wysoce prawdopodobne wskazywały na ogół niższe odsetki badanych, np.:

- tego, że będzie mieć kaca obawiało się 37,9% gimnazjalistów i 39,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- tego, że picie zaszkodzi ich zdrowiu: 34,2% młodszych i 24,8% starszych uczniów;
- o złym samopoczuciu i mdłościach pisało odpowiednio 31,7% i 26,6%;
- o możliwości zrobienia czegoś, czego będzie się żałować – 30,0% i 25,6%;
- o tym, że badany nie będzie w stanie przestać pić – 7,4% i 10,3%.

Jak widać z powyższego zestawienia, starsi uczniowie w większym stopniu niż młodszy spodziewali się pozytywnych efektów picia alkoholu.

9. Oczekiwania uczniów związane z pićm alkoholu

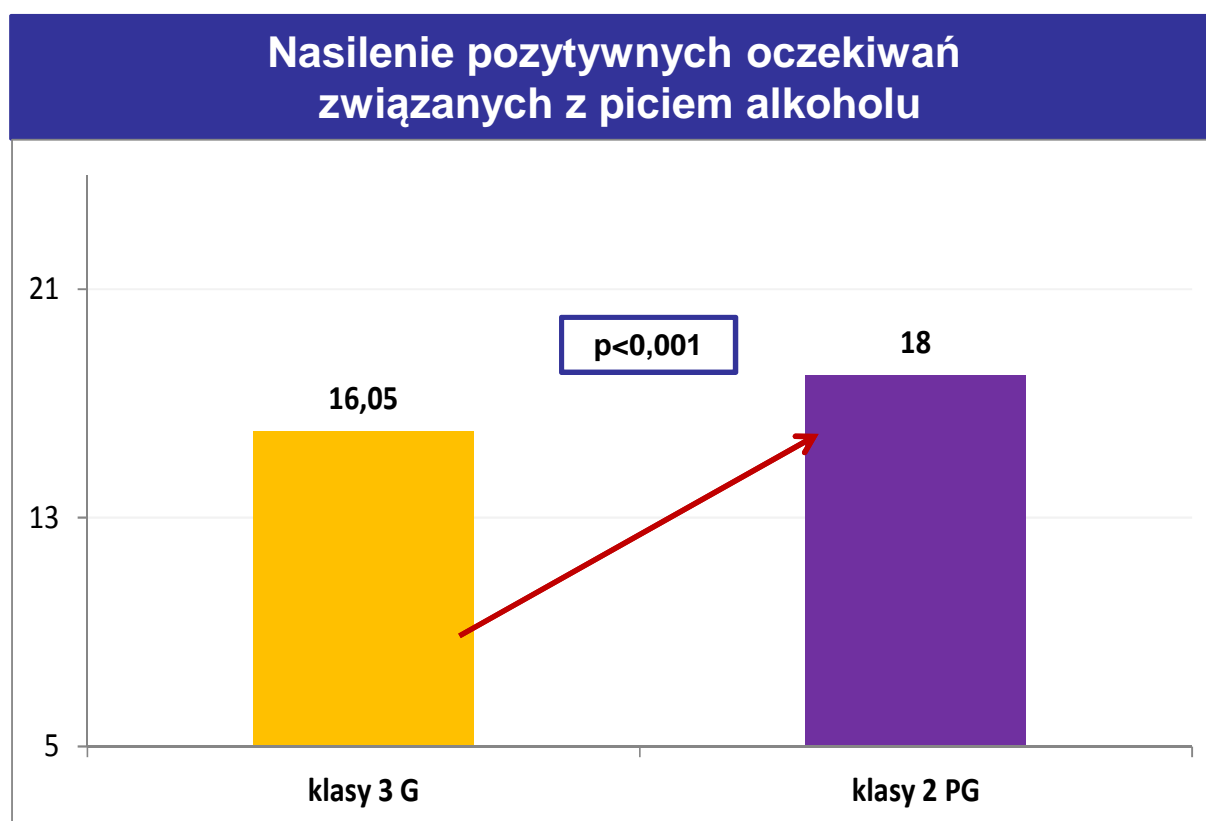

W trakcie analiz odnotowano, że wskaźnik sumaryczny ze skal dotyczących oczekiwań związanych z pićm alkoholu stanowi dobrą, samodzielną skalę.

Utworzono więc zmienną pn. **Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z alkoholem**, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na pytania ankiety dotyczące pozytywnych efektów/sytuacji związanych z pićm alkoholu. (26 A,D,E,H i J).

Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,842. Zmienna może przyjmować wartości od 5-25. Średnią wartość w klasach III G: $M=16,05$ $SD=4,82$, w II G: $M=18,67$, $SD=4,47$.

W pierwszej kolejności analizowano związek pomiędzy wiekiem a **Nasileniem pozytywnych oczekiwań dotyczących pićcia alkoholu**. Była ona istotnie niższa w klasach trzecich gimnazjum w porównaniu z klasami drugimi szkół ponadgimnazjalnych. **W badaniu nie odnotowano różnicy pomiędzy nasileniem pozytywnych oczekiwań związanych z pićm wśród chłopców i dziewcząt w klasach 2 PG. Taką różnicę zaobserwowano natomiast w klasach 3 gimnazjum. Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z pićm było wyższe wśród dziewcząt.**

Wykres 55: Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z pićm alkoholu- klasy III G i II PG.- wartości średnich.

10. Przykre doświadczenia związane z piciem alkoholu

10. Przykre doświadczenia związane z piciem alkoholu

W badaniu poproszono respondentów także o to, aby określili częstotliwość przykrych zdarzeń, które spotkały ich w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem z powodu picia alkoholu. Były to: bójka, wypadek lub uszkodzenie ciała, poważne problemy z rodzicami, poważne problemy z przyjaciółmi, gorsze wyniki w nauce lub pracy, bycie ofiarą rabunku/kradzieży, kłopoty z policją, interwencja pogotowia ratunkowego, seks bez zabezpieczenia oraz niechciane przez respondenta doświadczenie seksualne.

Generalizując odpowiedzi respondentów można stwierdzić, iż niezależnie od typu tych doświadczeń w obrębie poszczególnych rodzajów szkół na ogół częściej ofiarami takich przykrych sytuacji byli chłopcy niż dziewczęta. W większości analizowanych sytuacji przykre doświadczenia badanych miały charakter incydentalny.

Bójka

W ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem w związku z piciem alkoholu 18,8% chłopców uczących się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych (wobec 6,8% dziewcząt) wdało się w bójkę, z czego aż 7,5% zrobiło to 3 lub więcej razy. W młodszej kohorcie badanych (wśród uczniów z trzecich klas gimnazjum) podobna sytuacja zdarzyła się 12,8% chłopców, z czego 4,1% doświadczyła jej 3 lub więcej razy. Dla porównania, wśród dziewcząt w tym samym wieku uczestnikiem bójki było 6,7% badanych (wykres 56A).

Wypadek lub uszkodzenie ciała

Z kolei aż 19,9% chłopców (co piąty) z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych i 17,5% dziewcząt z tego rocznika miało wypadek lub uszkodzenie ciała z powodu picia alkoholu (wykres 56B). Średnio 5% uczniów z tej kohorty zadeklarowało, że takie zdarzenie dotknęło ich co najmniej trzykrotnie. Tego typu doświadczenia rzadziej zdarzały się młodszymi uczniami (8,9% chłopców i 10,9% dziewcząt), przy czym wśród dziewcząt zdarzenia te częściej niż w przypadku chłopców miały charakter incydentalny.

Poważne problemy z rodzicami i przyjaciółmi

W porównaniu z uczniami z gimnazjum, poważne problemy z rodzicami (wykres 57C) oraz przyjaciółmi (wykres 57D) z powodu picia alkoholu częściej mieli uczniowie starsi. Problemy z rodzicami miał średnio co szósty uczeń klas ponadgimnazjalnych (14,4% dziewcząt i 17,0% chłopców) oraz co dziewiąty uczeń gimnazjum (11,9% dziewcząt i 11,0% chłopców). Z kolei poważne problemy z przyjaciółmi zadeklarowało 15,5% dziewcząt oraz 14,4% chłopców ze starszej grupy uczniów oraz 12,4% dziewcząt i 8,7% chłopców z grupy młodszej. Warto zauważyć, że w obu grupach wiekowych nieco częściej deklarowały występowanie takiego problemu dziewczęta niż chłopcy.

10. Przykre doświadczenia związane z pićem alkoholu

Gorsze wyniki w nauce lub pracy

Gorsze wyniki w nauce lub pracy z powodu picia alkoholu były powiązane z wiekiem badanych – miało je 14,3% dziewcząt i 17,3% chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Odsetki te były ponad dwukrotnie niższe wśród gimnazjalistów i wyniosły 6,7% wśród dziewcząt i 7,4% wśród chłopców (wykres 58E).

Bycie ofiarą rabunku lub kradzieży

Ofiarą rabunku lub kradzieży z powodu picia alkoholu w ostatnim roku przed badaniem częściej padali chłopcy niż dziewczęta (wykres 58F). W trzecich klasach gimnazjum na takie zdarzenia wskazało 3,3% chłopców (0,6% dziewcząt), a w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych 4,5% chłopców (1,7% dziewcząt).

Kłopoty z policją

Również kłopoty z policją z powodu picia alkoholu częściej niż dziewcząt były udziałem chłopców, zwłaszcza starszych (18,2%, z czego 6,1% co najmniej trzykrotnie). Spośród uczniów młodszych co czternasty (7,1%) zadeklarował, że miał takie kłopoty. Wśród dziewcząt odsetki te wyniosły odpowiednio 6,9% oraz 3,7% (wykres 59G).

Interwencja pogotowia ratunkowego

Dla średnio 2,9% badanych uczniów picie alkoholu zakończyło się interwencją pogotowia ratunkowego (wykres 59H). Najwyższe odsetki takich deklaracji zanotowano wśród chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (5,8%) oraz chłopców z trzecich klas gimnazjum (3,8%).

Seks bez zabezpieczeń

Do związanego z pićem alkoholu seksu bez zabezpieczenia przyznała się większa liczba chłopców niż dziewcząt w obu rocznikach uczniów (wykres 60I). Takie doświadczenie było udziałem co szóstego ucznia drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej (16,3%, z czego 10,3% stwierdziło, że miało to miejsce co najmniej trzykrotnie) i co jedenastego ucznia gimnazjum (9,2%, z czego 5,6% ponad trzykrotnie). Do seksu bez zabezpieczeń po alkoholu przyznało się jedynie 1,9% młodszych i co piętnasta (6,4%) starsza uczennica.

Niechciane doświadczenia seksualne

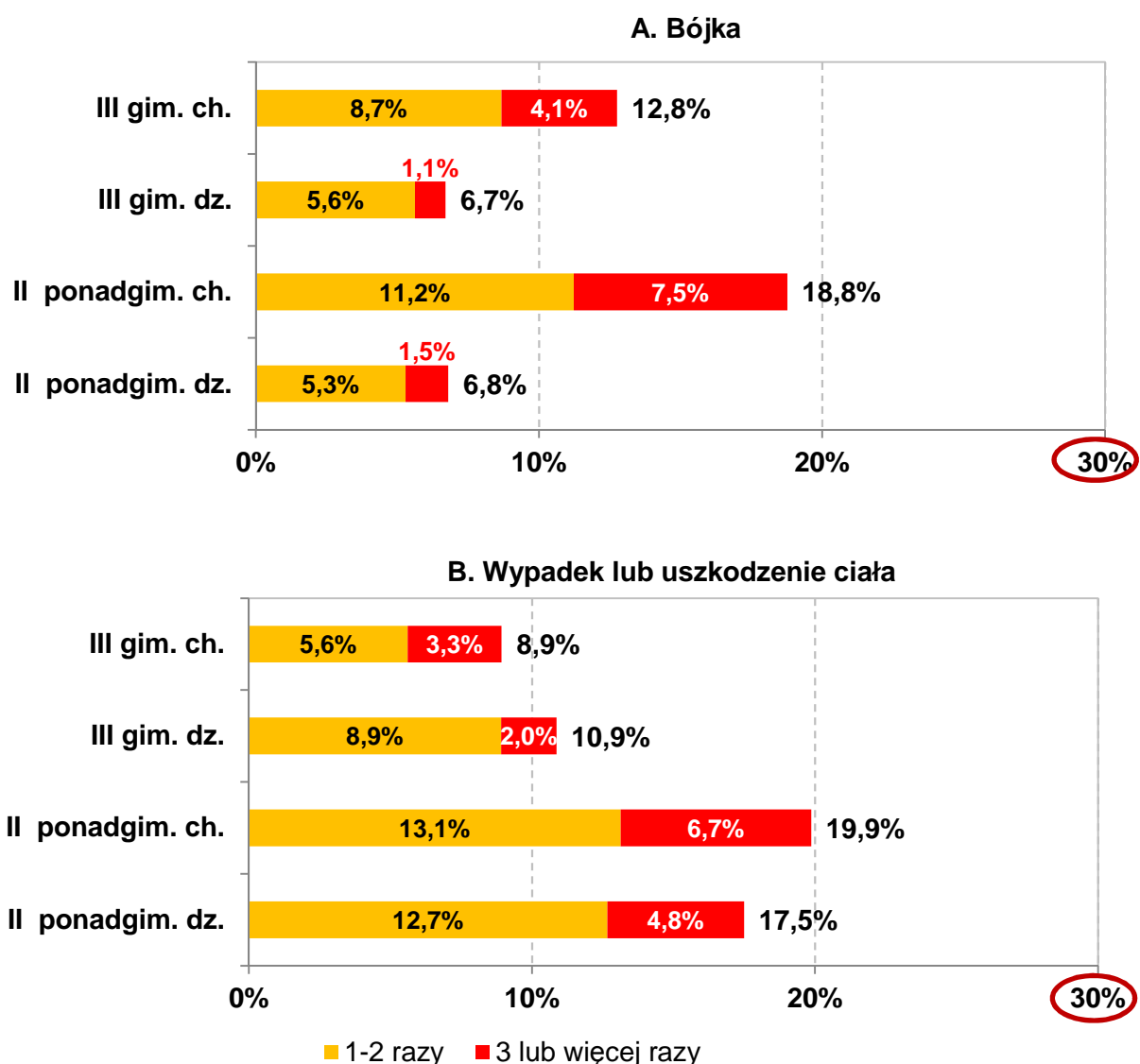
Z kolei dla co jedenastego ucznia z drugiej klasy ponadgimnazjalnej (8,8%) i co siedemnastego z trzeciej klasy gimnazjum (5,9%) picie alkoholu w ciągu roku poprzedzającego badanie zakończyło się niechcianymi doświadczeniami seksualnymi. Wśród dziewcząt takie zdarzenia miały miejsce zdecydowanie rzadziej niż wśród chłopców z danych grup wiekowych (odpowiednio 4,8% i 2,6%). (wykres 60J).

10. Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)ś Z POWODU PICIA ALKOHOLU następujących problemów?

Wykres 56: Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu w ostatnich 12 miesiącach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na pćć.

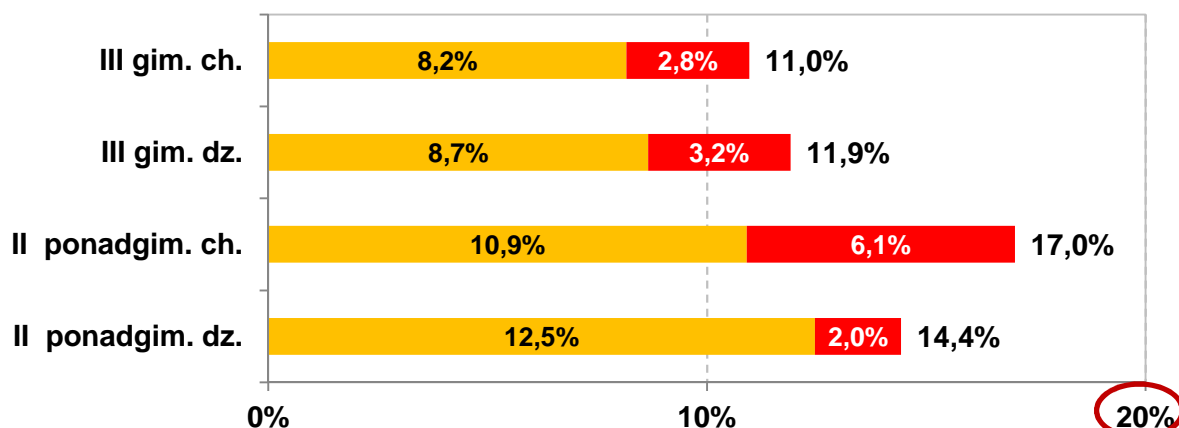
10. Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

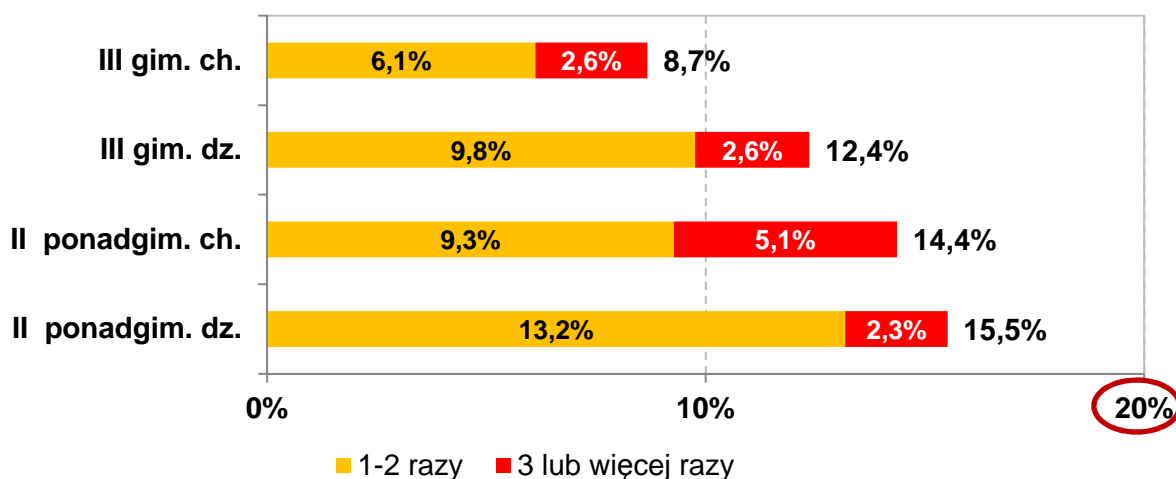
Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)ś Z POWODU PICIA ALKOHOLU następujących problemów?

C. Poważne problemy z rodzicami

D. Poważne problemy z przyjaciółmi

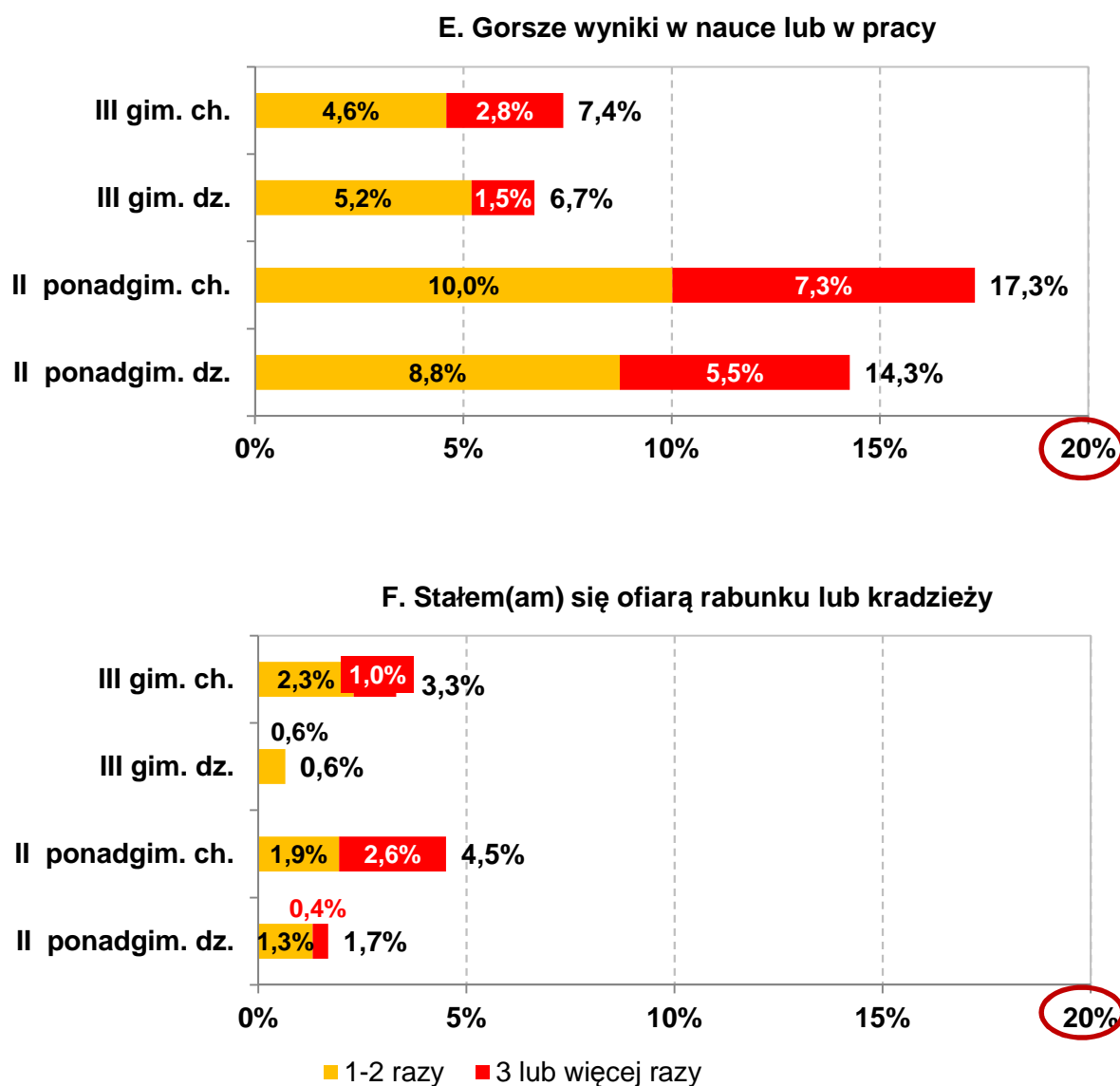
Wykres 57: Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu w ostatnich 12 miesiącach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na pćć.

10. Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)ś Z POWODU PICIA ALKOHOLU następujących problemów?

Wykres 58: Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu w ostatnich 12 miesiącach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

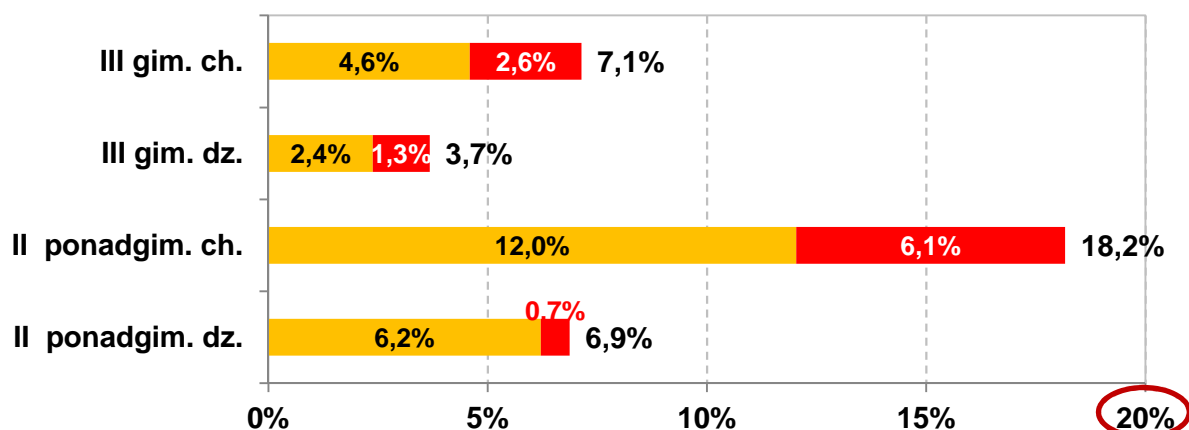
10. Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

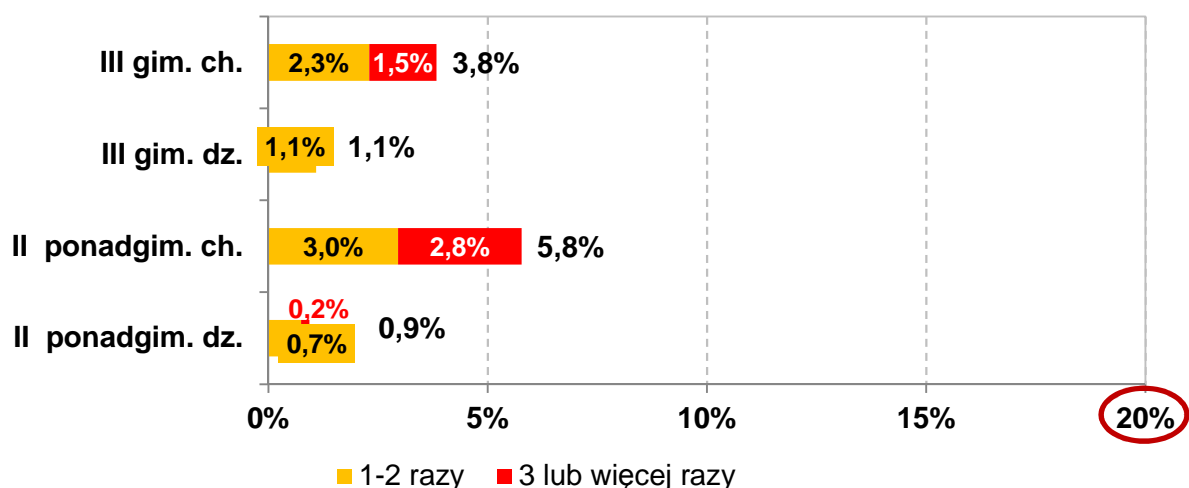
Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)ś Z POWODU PICIA ALKOHOLU następujących problemów?

G. Kłopoty z policją

H. Interwencja pogotowia ratunkowego

Wykres 59: Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu w ostatnich 12 miesiącach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

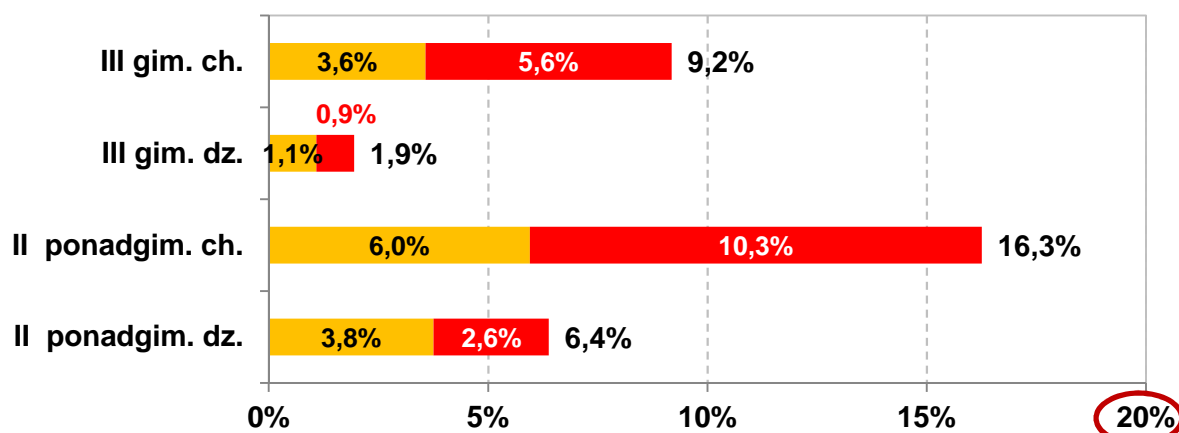
10. Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

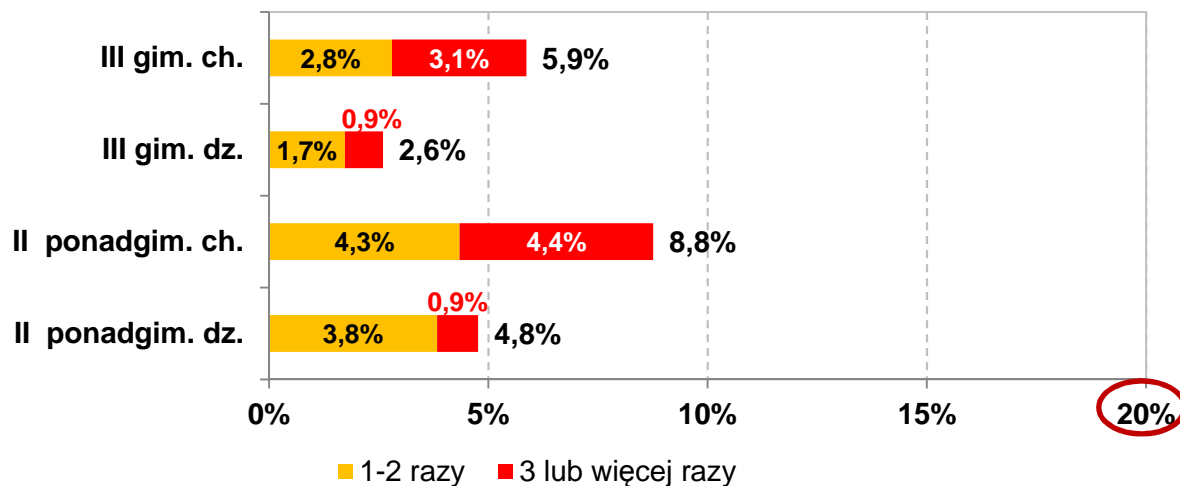
Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)ś Z POWODU PICIA ALKOHOLU następujących problemów?

I. Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)

J. Niechciane przez Ciebie doświadczenie seksualne

Wykres 60: Przykre doświadczenia związane z pićm alkoholu w ostatnich 12 miesiącach – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na pćć.

10. Przykre doświadczenia związane z pićem alkoholu

	N									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
III kl. gim. chłopcy	412	412	412	412	412	412	412	411	412	412
III kl. gim. dziewczęta	442	439	441	440	441	441	441	438	441	441
II kl. ponadgim. chłopcy	493	493	493	490	493	493	493	493	490	490
II kl. ponadgim. dziewczęta	480	479	480	480	480	480	480	480	479	480

* Podane liczebności dotyczą wykresów 56-60.

11. Rozpowszechnienie zjawiska używanie leków uspokajających i nasennych oraz dopalaczy przez młodzież

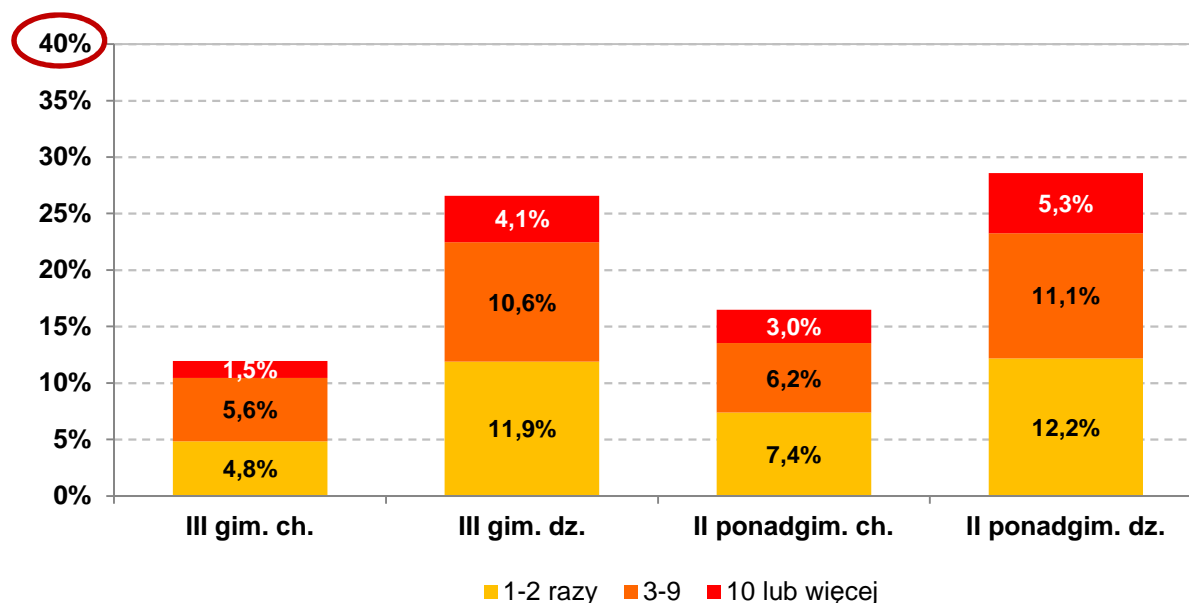
11.1 Rozpowszechnienie używania leków

Zebrane dane wskazują, że po środki uspokajające lub nasenne przynajmniej raz w życiu sięgnęła średnio co czwarta uczennica klasy trzeciej gimnazjum (26,6%) i drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (28,3%). W przypadku chłopców miało to miejsce rzadziej - odpowiednio 12,0% i 16,2%. **W obu frakcjach wiekowych odnotowano różnicę pomiędzy odsetkami dziewcząt i chłopców używających leków: były one istotnie wyższe wśród dziewcząt ($p < 0,0001$).**

Wśród badanych gimnazjalistek 11,9% przyznało, że używało leków 1-2 razy, 14,7% uczyniło to częściej. W grupie uczennic klas drugich szkół ponadgimnazjalnych 12,2% badanych zadeklarowało, że użyło leków 1-2 razy, a 16,4% uznało, że miało to miejsce 3 lub więcej razy. Większość spośród dziewcząt, które przyznały, że używały leków uspokajających bez przepisu lekarza używało leków krócej niż przez 3 tygodnie (średnio dziewięć na dziesięć uczennic w przypadku obydwu badanych roczników).

Częstość używania leków

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza?

Wykres 61a: Częstość używania leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	413
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgimn. chłopcy	496
II kl. ponadgimn. dziewczęta	480

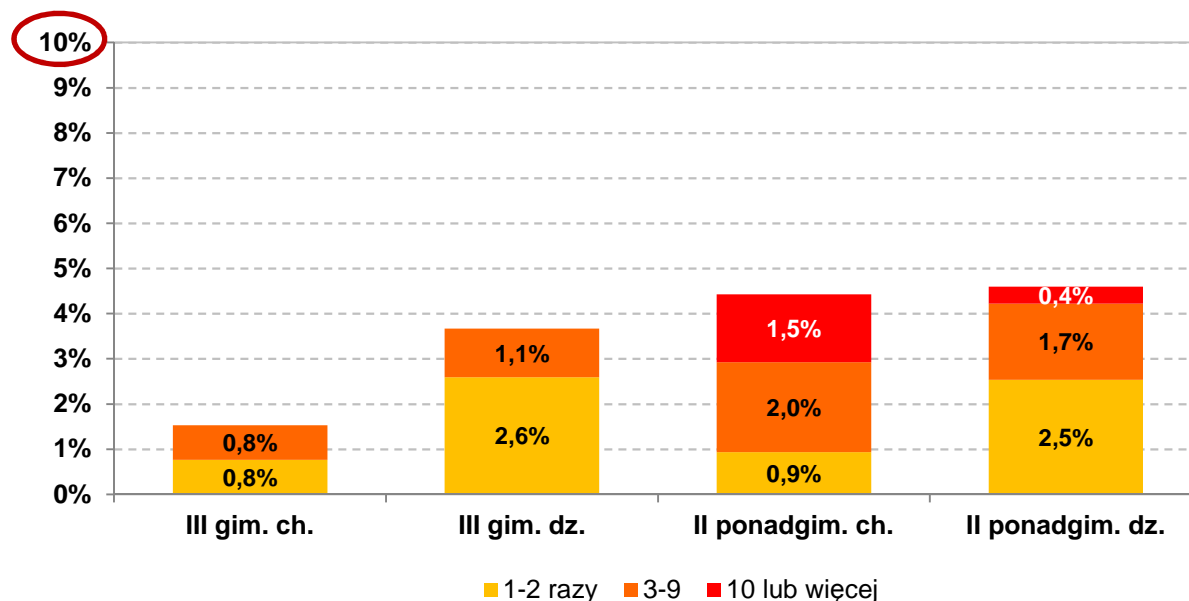
11.2 Rozpowszechnienie używania leków i alkoholu

Na podstawie zgromadzonych danych można stwierdzić, że **łączenie alkoholu z tabletkami w młodszym roczniku było bardziej popularne wśród dziewcząt, niż wśród chłopców, zaś w przypadku starszych uczniów nie odnotowano istotnych różnicowań ze względu na płeć badanych.** Posiadanie takich doświadczeń zadeklarowało 3,7% uczennic z trzecich klas gimnazjum, odsetek chłopców z tego samego rocznika był niższy – 1,5% (**odnotowana różnica jest istotna statystycznie ($p < 0,05$)**). W stosunku do klas trzecich gimnazjum, w grupie uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odnotowano istotnie wyższe odsetki osób, którym zdarzyło się używać alkoholu łącznie z lekami - do posiadania takich doświadczeń przyznało się 4,6% dziewcząt i 4,4% chłopców.

Wśród dziewcząt z trzecich klas gimnazjum jedno lub dwa doświadczenia z mieszaniem alkoholu z lekami zadeklarowało 2,6% badanych, wśród dziewcząt z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych – 2,5%. Natomiast w przypadku chłopców obydwu grup wiekowych takie zachowania rzadziej miały charakter incydentalny - warto zwrócić uwagę na rozkład odpowiedzi udzielanych przez chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, wśród których 3,5% zadeklarowało, że mieszało alkohol z lekami uspokajającymi co najmniej trzy razy w życiu.

Częstość używania alkoholu z lekami

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać alkoholu wraz z lekami?

Wykres 61b: Częstość używania leków uspokajających wraz z alkoholem w celu odurzenia się – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	413
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgimn. chłopcy	493
II kl. ponadgimn. dziewczęta	478

11.3 Wiek inicjacji

Analizując grupę osób, które mają za sobą inicjację z lekami uspokajającymi lub nasennymi bez zalecenia lekarza można wysnuć wniosek, że najczęściej pierwsze próby z tego typu substancjami w przypadku młodszych badanych miały miejsce w wieku 14-15 lat (12,3% w przypadku dziewcząt, 5,1% w przypadku chłopców). W grupie uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych rozkłady odpowiedzi wyglądają odmiennie. Dziewczęta najczęściej wskazywały na wiek 14-15 lat i 16 lat i więcej (odpowiednio 7,6% i 11,7%), zaś chłopcy na wiek poniżej 14 lat oraz 16 i więcej (odpowiednio 3,9% i 3,8%). Warto także zwrócić uwagę na stosunkowo wysokie odsetki badanych, którzy mają za sobą inicjację, jednak nie wskazali wieku, w którym po raz pierwszy spróbowali leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza - od 3,3% w przypadku chłopców z trzecich klas gimnazjum po 7,0% w przypadku chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Wyniki wskazują, że jedynie nieznaczna grupa uczniów **próbowała już eksperymentować łącząc leki z alkoholem (od 1,5% do 4,6%)**. W przypadku dziewcząt takie próby po raz pierwszy miały miejsce na ogół w wieku 14-15 lat oraz 16 lat i więcej, zaś w przypadku chłopców odpowiedzi rozkładały się pomiędzy wszystkie wyróżnione przedziały wiekowe.

Uczniów, którzy używali leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza zapytano również o **nazwy stosowanych środków**. Uczniowie klas trzecich gimnazjum wymieniali m.in. hydroksyzynę i relanium. Uczniowie klas drugich szkół ponadgimnazjalnych - melisę, relanium, Xanax (lek wydawany z przepisu lekarza), Nervomix (preparat ziołowy) oraz leki nasenne (m.in. Apap Noc, Nasen).

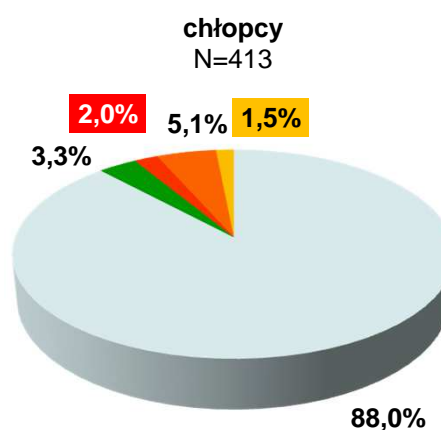
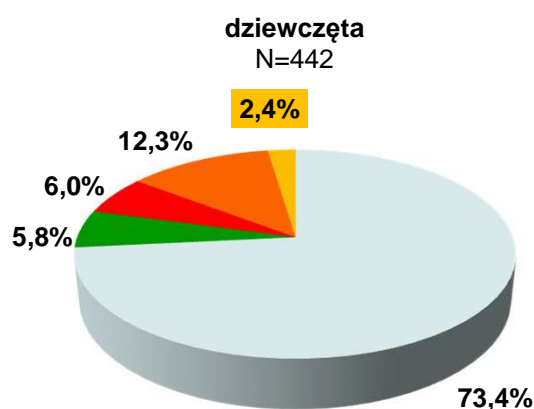

11.3 Wiek inicjacji

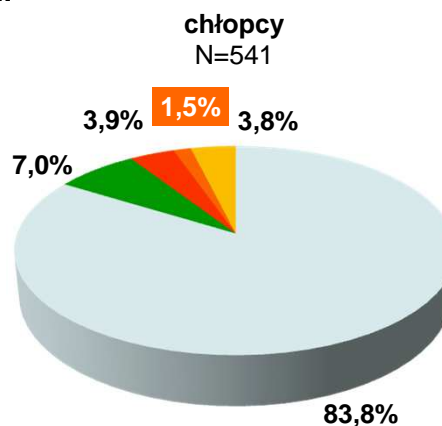
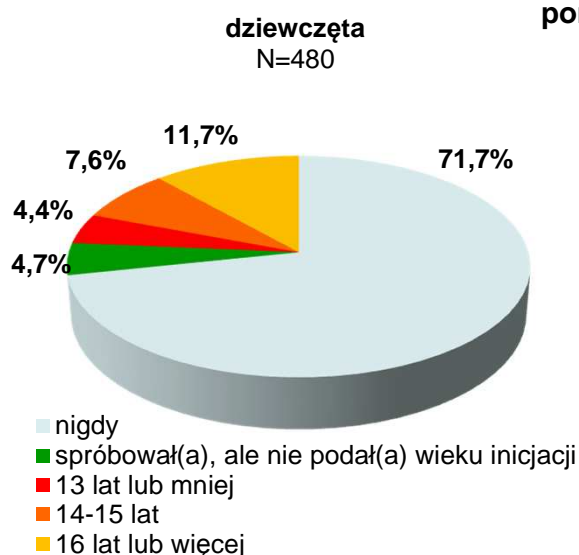
Wiek inicjacji – leki

Ile miałe(a)s lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- spróbował(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 62: Pierwsze doświadczenia z lekami uspokajającymi i nasennymi - wiek inicjacji
- klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

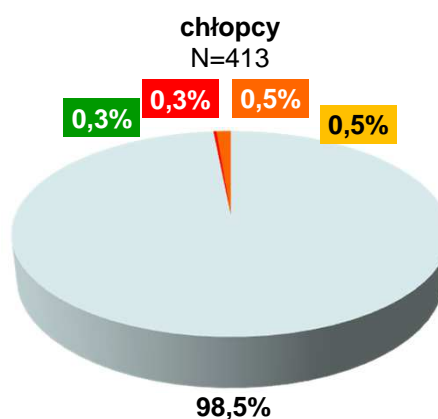
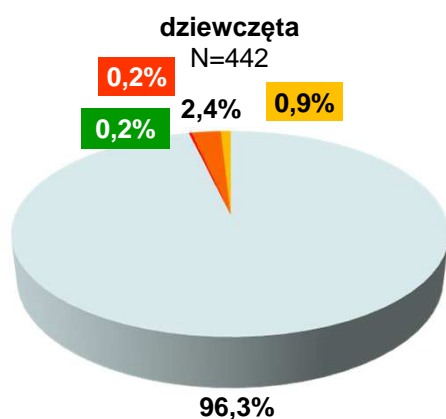

11.3 Wiek inicjacji

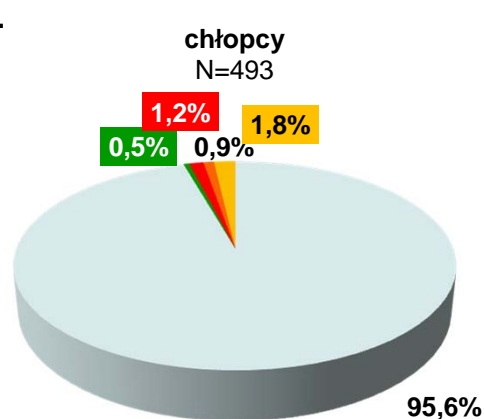
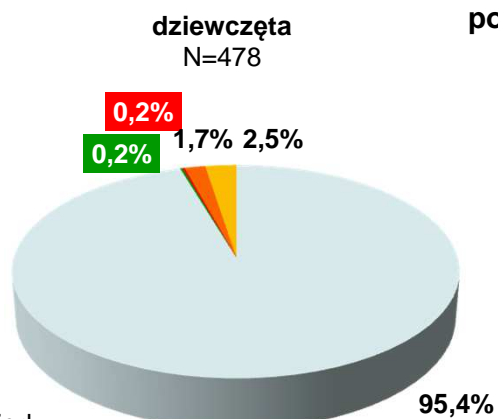
Wiek inicjacji – alkohol z tabletkami

Ile miał(a)ś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować alkohol razem z tabletkami (leki) w celu odurzenia?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- spróbował(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 63: Pierwsze doświadczenia z łączeniem alkoholu z lekami uspokajającymi i nasennymi – wiek inicjacji – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

11.4 Ocena dostępności leków

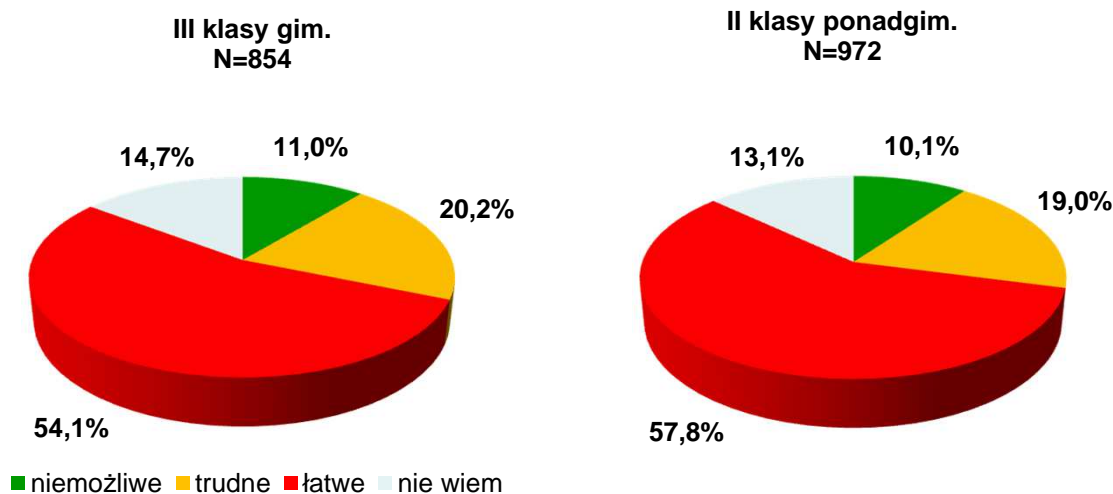
Dostępność leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza uczniowie trzecich klas gimnazjum i drugich klas szkół ponadgimnazjalnych ocenili podobnie.

Ponad połowa młodszych i starszych badanych (odpowiednio 54,1% i 57,8%) stwierdziło, że zdobycie takich leków byłoby dla nich łatwe. Zaledwie co dziewiąty uczeń klas trzecich gimnazjum (11,0%) i co dziesiąty z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (10,1%) stwierdził natomiast, że byłoby to niemożliwe.

Szczegółowa analiza pokazuje, że zarówno w gimnazjach, jak i w przypadku szkół ponadgimnazjalnych większy odsetek dziewcząt niż chłopców ocenia dostępność leków jako łatwą. W przypadku gimnazjum na łatwość w dostępie do takich leków wskazało 60,9% dziewcząt w stosunku do 46,8% chłopców, a w przypadku szkół ponadgimnazjalnych odpowiednio: 62,9% oraz 52,9%.

Dostępność leków

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie leków uspokajających i nasennych, gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 64: Ocena dostępności leków uspokajających lub nasennych dla młodzieży – klasy III G i II PG.

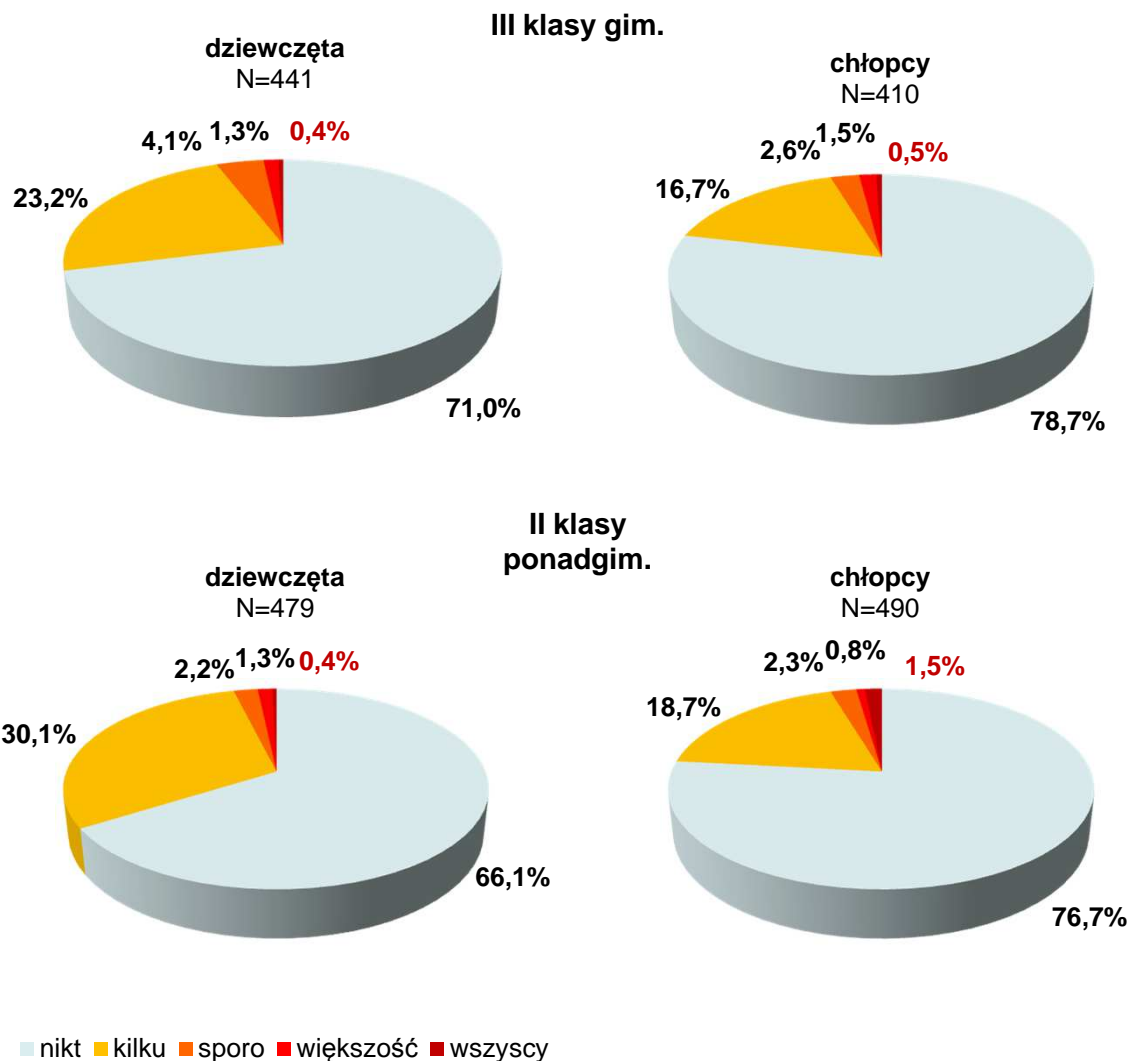
Uczniowie zostali również zapytani o **rozpowszechnienie stosowania leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza wśród przyjaciół** (wykres 65). Zdecydowana większość badanych zadeklarowała, że zachowania te nie mają miejsca w ich środowisku (od 66,1% do 78,7%), zaś wśród tych uczniów, którzy odnotowali takie zachowania większość wskazywała na zażywanie leków bez przepisu lekarza przez co najwyżej kilku przyjaciół. Warto zauważyć, że rozkłady odpowiedzi potwierdzających posiadanie przyjaciół zażywających leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza są wyższe wśród dziewcząt niż wśród chłopców, zarówno w trzecich klas gimnazjum, jak i w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych.

11.5 Rozpowszechnianie stosowania leków uspokajających przez kolegów/koleżanki

Rozpowszechnianie stosowania leków uspokajających przez kolegów/koleżanki

Jak sądzisz, ilu kolegów/koleżanek z Twojej klasy bierze środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza?

Wykres 65: Ocena rozpowszechnienia stosowania leków uspokajających przez kolegów/koleżanki - klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

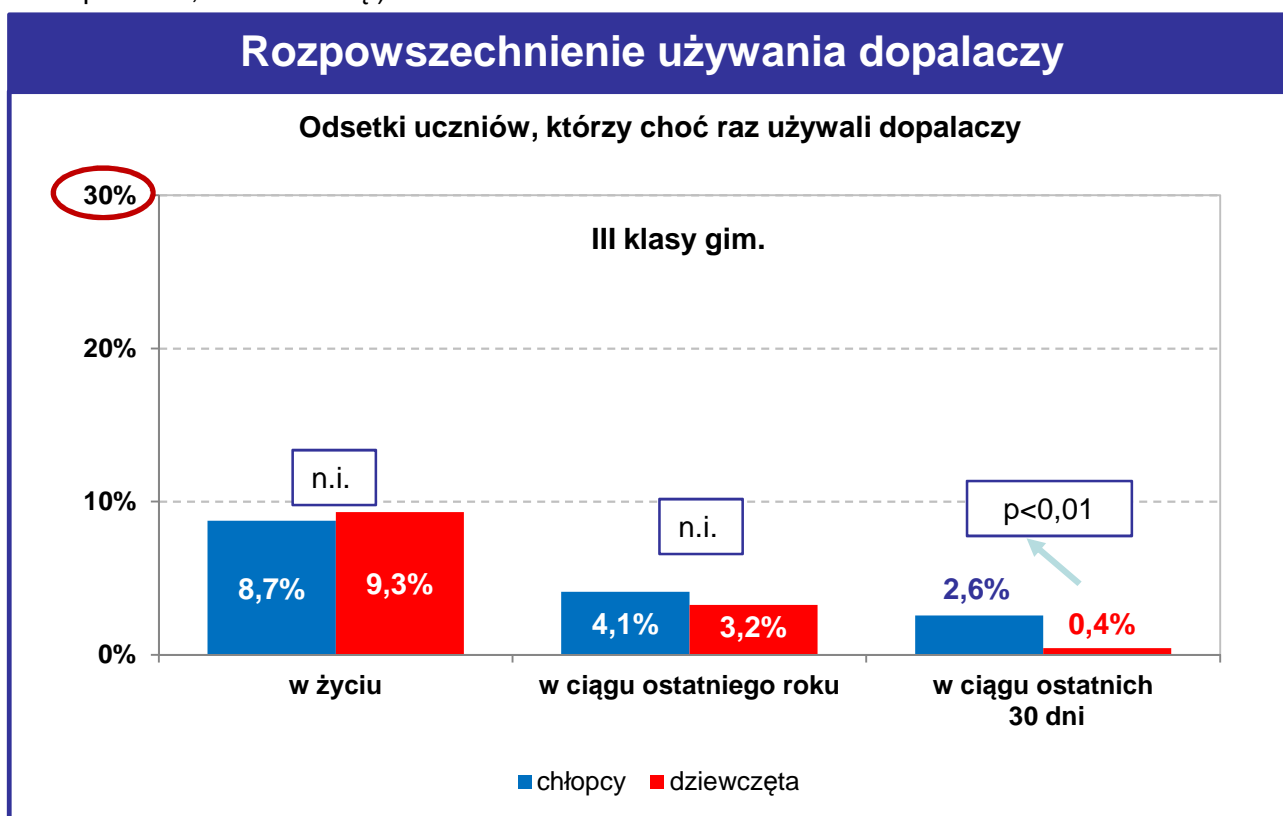
11.6 Rozpowszechnienie używania dopalaczy

Oprócz pytania o używanie leków uspokajających oraz nasennych bez przepisu lekarza, a także łączenie leków z alkoholem, uczniów zapytano także o to, czy używali kiedykolwiek (w życiu), w ciągu ostatniego roku oraz miesiąca substancji określanych mianem **dopalaczy** (wykresy 66a i 66b).

Jak wynika z zebranych danych, w klasach trzecich gimnazjum dopalaczy używało przynajmniej raz w życiu 8,7% chłopców i 9,3% dziewcząt. W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych po dopalacze przynajmniej raz sięgnęło aż 19,0% chłopców (co piąty) i 12,2% dziewcząt (różnica istotna statystycznie).

W ostatnim roku tego typu substancji użyło 4,1% chłopców i 3,2% dziewcząt z młodszych roczników i odpowiednio 8,1% i 5,1% uczniów z roczników starszych. W przypadku używania dopalaczy w ciągu ostatniego roku nie odnotowano istotnych statystycznie różnic w odpowiedziach ze względu na płeć badanych w obydwu analizowanych rocznikach.

W przypadku analizy danych dotyczących ostatniego miesiąca odnotowano istotnie wyższe odsetki sięgających po dopalacze chłopców niż dziewcząt z trzecich klas gimnazjum (2,6% vs 0,4%). Natomiast w przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych takich różnic nie odnotowano (w ciągu 30 dni poprzedzających badanie dopalacze zastosowało 3,9% chłopców i 2,4% dziewcząt).

Wykres 66a: Rozpowszechnienie używania dopalaczy – klasy III G, wyniki w podziale na płeć.

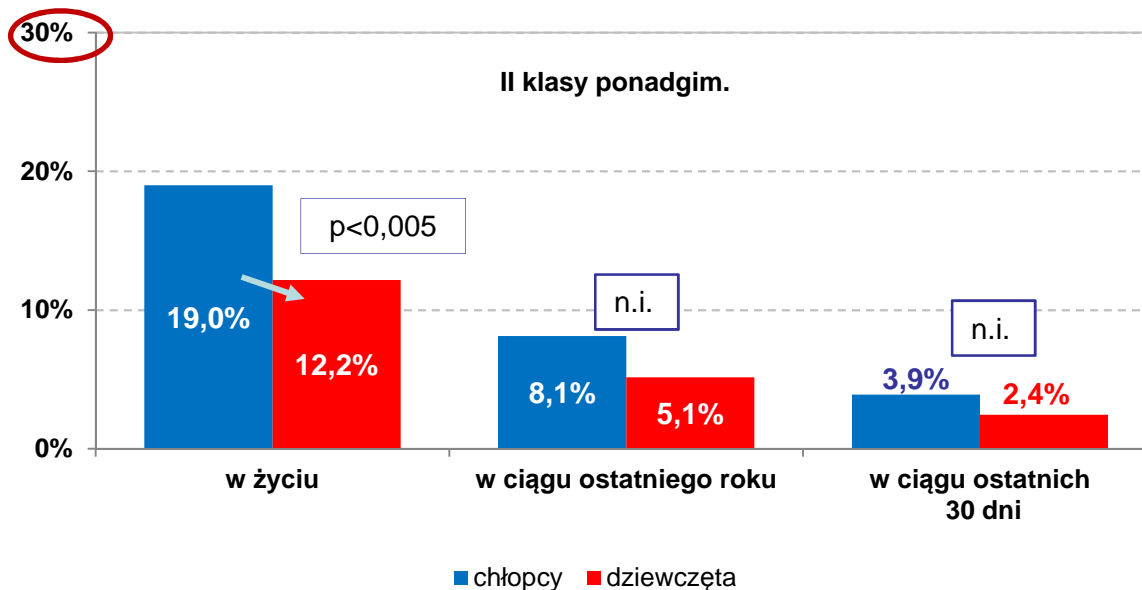
	N
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	441

11.6 Rozpowszechnienie używania dopalaczy

Rozpowszechnienie używania dopalaczy

Odsetki uczniów, którzy choć raz używali dopalaczy

Wykres 66b: Rozpowszechnienie używani dopalaczy – klasy II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	477

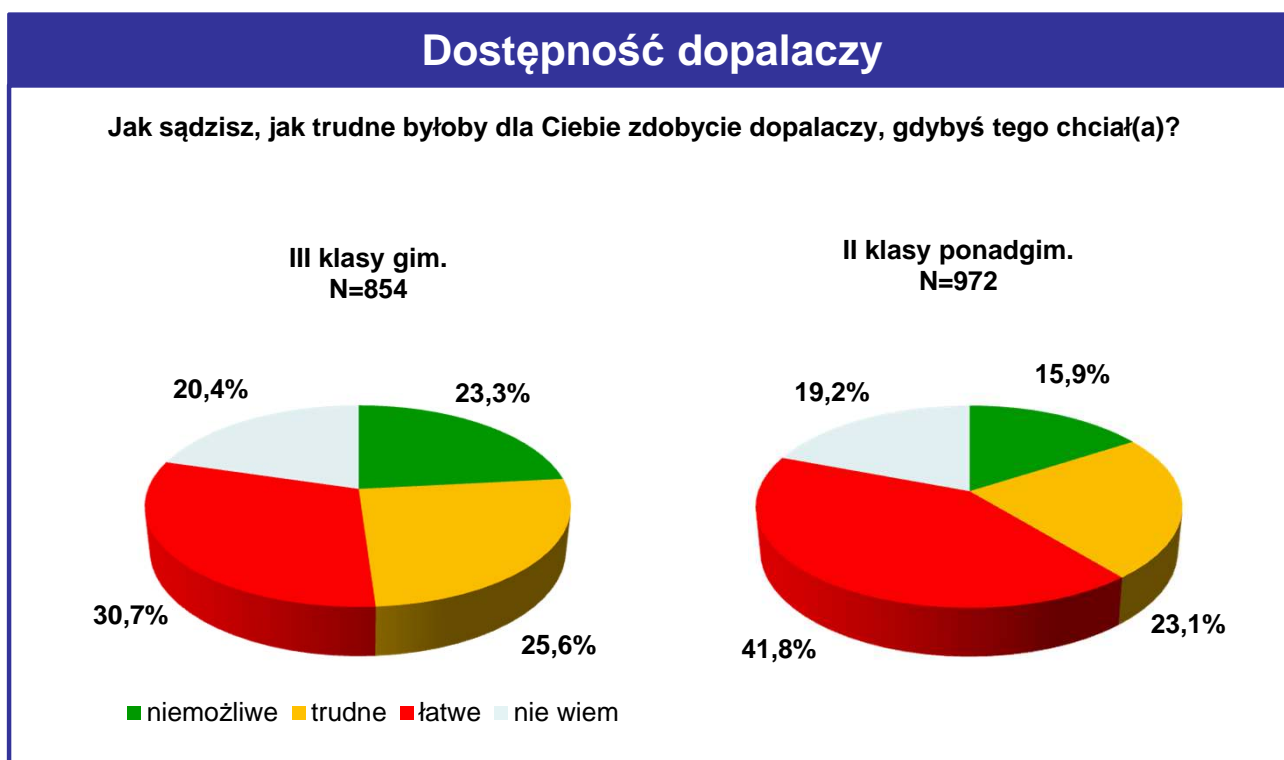
Uczniów, którzy używali dopalaczy zapytano o **nazwy** tych, których spróbowali. Badani wskazywali m.in. na mefedron (substancja psychotropowa, sprzedawana w postaci kryształków, tabletek, kapsułek lub proszku do wdychania) i metafedron 3mmc, dopalacze w postaci suszu do palenia: w tym „Mocarz”, „Rasta” i „Kosiarz”; dopalacze sprzedawane w postaci kryształków („soli do kąpiei”), przyjmowanych wziewnie do nosa (wiśniowy powiew/wiśniowy dym) oraz dopalacze sprzedawane w formie „talizmanów”.

11.7 Ocena dostępności dopalaczy

W odróżnieniu od leków nasennych i uspakajających zażywanych bez przepisu lekarza, ocena dostępności dopalaczy była zróżnicowana ze względu na wiek badanych – młodsi uczniowie częściej od starszych deklarowali potencjalne problemy ze zdobyciem tego typu środków odurzających.

Blisko jedna trzecia uczniów gimnazjum i dwie piąte uczniów szkół ponadgimnazjalnych stwierdziło, że zdobycie dopalaczy byłoby dla nich łatwe (odpowiednio 30,7% i 41,8%). Trudność w zdobyciu środków zadeklarowało odpowiednio 25,6% i 23,1% badanych. Brak możliwości zdobycia dopalaczy częściej deklarowali uczniowie młodsi niż starsi (23,3% vs 15,9%). Natomiast w przypadku obydwu badanych grup wiekowych, odsetki osób, które zadeklarowały, że nie są w stanie określić stopnia trudności zdobycia dopalaczy były zbliżone i dotyczyły jednej piątej uczniów (20,4% i 19,2%).

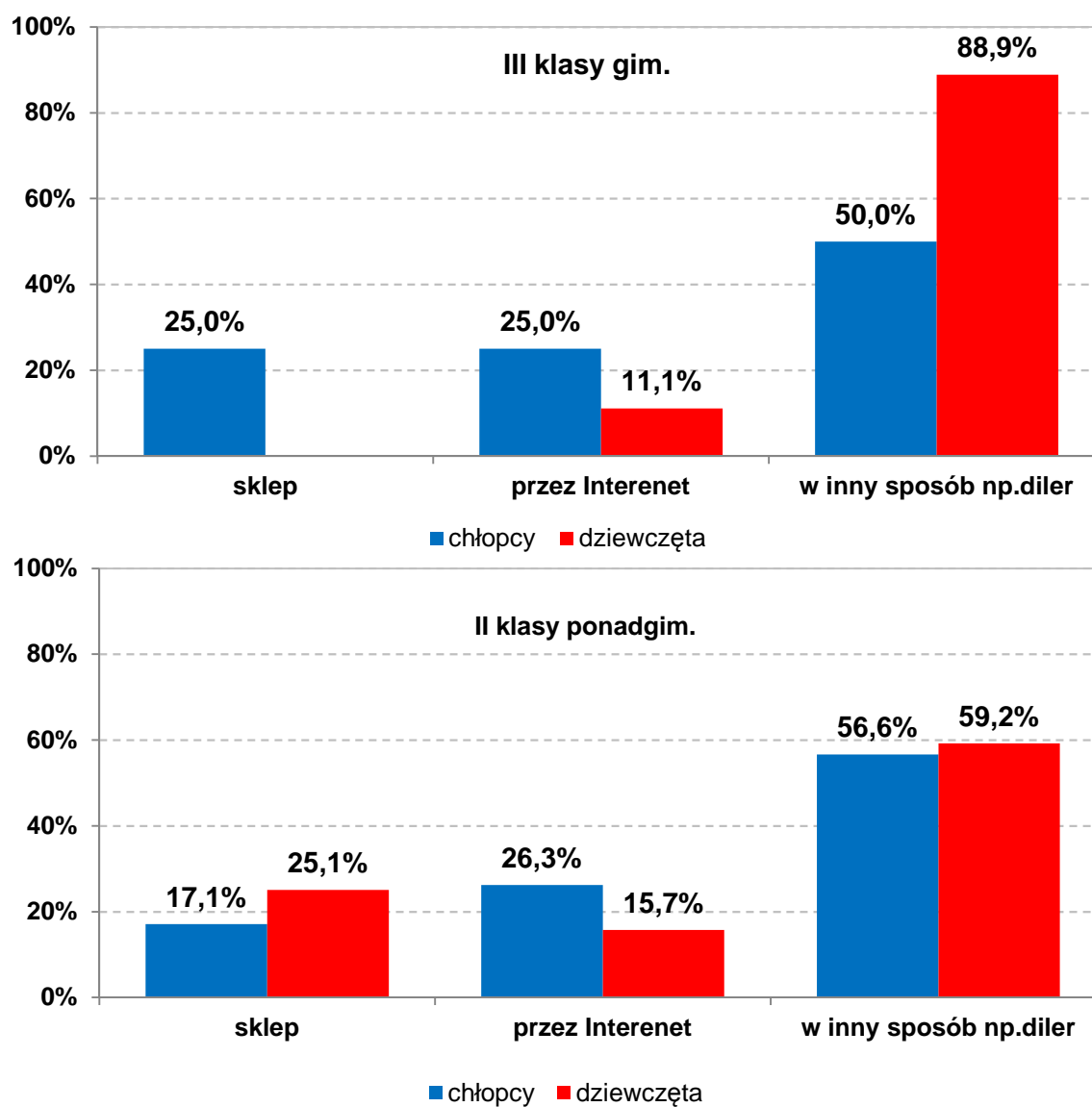
Wykres 67: Ocena dostępności dopalaczy dla młodzieży – klasy III G i II PG.

Osoby, które przyznały, że w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie kupiły dopalacze poproszono o wskazanie miejsc zakupu (wykres 68). Do zakupu dopalaczy przyznało się 22 uczniów z trzecich klas gimnazjum i 33 uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. W obu badanych grupach wiekowych osoby, które dokonały takiego zakupu wskazywały przede wszystkim na inne miejsca zakupu niż sklep lub Internet (co oznacza, że zakupów takich dokonywano np. za pośrednictwem dilerów).

11.7 Ocena dostępności dopalaczy

W jaki sposób kupowałeś(aś) dopalacze w ciągu ost. 12 miesięcy?

Wykres 68: Miejsce zakupu dopalaczy – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Uwaga – niskie podstawy.

*Podstawą procentowania na wykresie byli ci uczniowie, którzy kupowali dopalacze w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie.

	N*
III kl. gim. chłopcy	13
III kl. gim. dziewczęta	9
II kl. ponadgim. chłopcy	22
II kl. ponadgim. dziewczęta	11

12. Rozpowszechnienie używania napojów energetycznych

12.1 Częstotliwość picia napojów energetycznych - ostatnie 30 dni

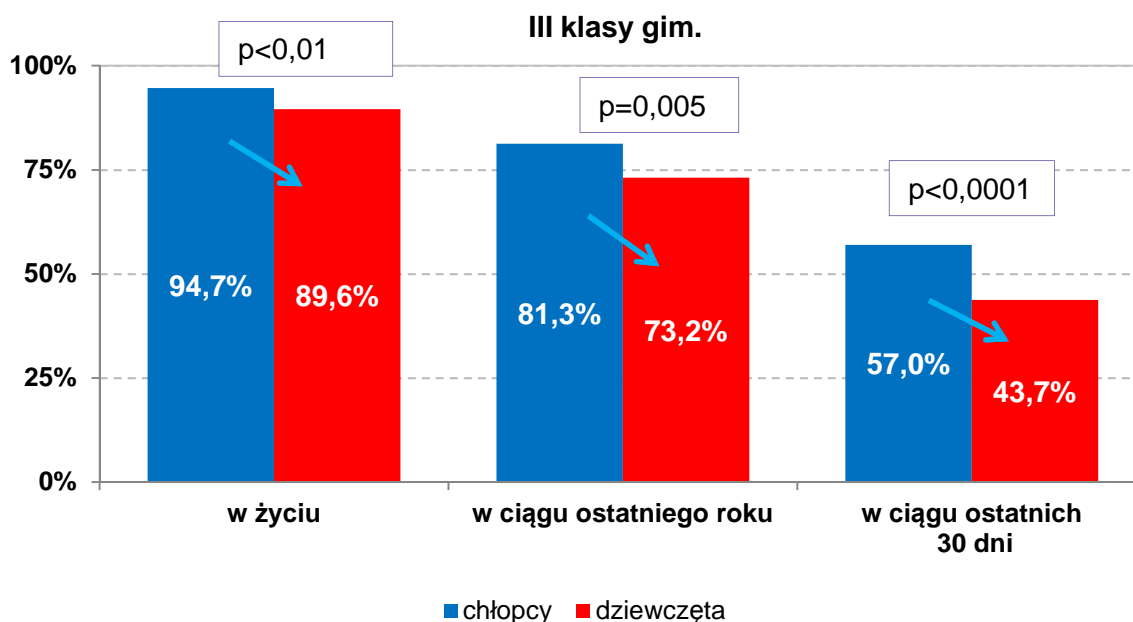
Napoje energetyczne piło 94,7% chłopców i 89,6% dziewcząt z trzecich klas gimnazjów oraz odpowiednio 96,2% i 96,1% spośród uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Wysokie odsetki spożywających napoje energetyczne odnotowano również dla pozostałych analizowanych okresów – ostatniego roku i ostatniego miesiąca – zarówno wśród młodszych, jak i starszych badanych. W ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem po napoje energetyczne sięgnęło średnio trzy piąte chłopców (57,0% w klasach trzecich gimnazjum i 60,6% w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych) oraz ponad dwie piąte dziewcząt (odpowiednio 43,7% i 43,8%).

W obu rocznikach, w okresie ostatniego roku i ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie odsetki chłopców pijących napoje energetyczne były wyższe niż odsetki dziewcząt (różnice istotne statystycznie).

Wyniki wskazują, że popularność napojów energetycznych wśród łódzkich uczniów (zwłaszcza chłopców) była bardzo wysoka. Tymczasem lekarze ostrzegają, że ich duże spożycie, zwłaszcza przez młodzież, może przyczynić się m.in. do epidemii otyłości. Spożywanie nadmiernych ilości napojów energetycznych wiąże się również z ryzykiem zawału serca i udaru.

Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych

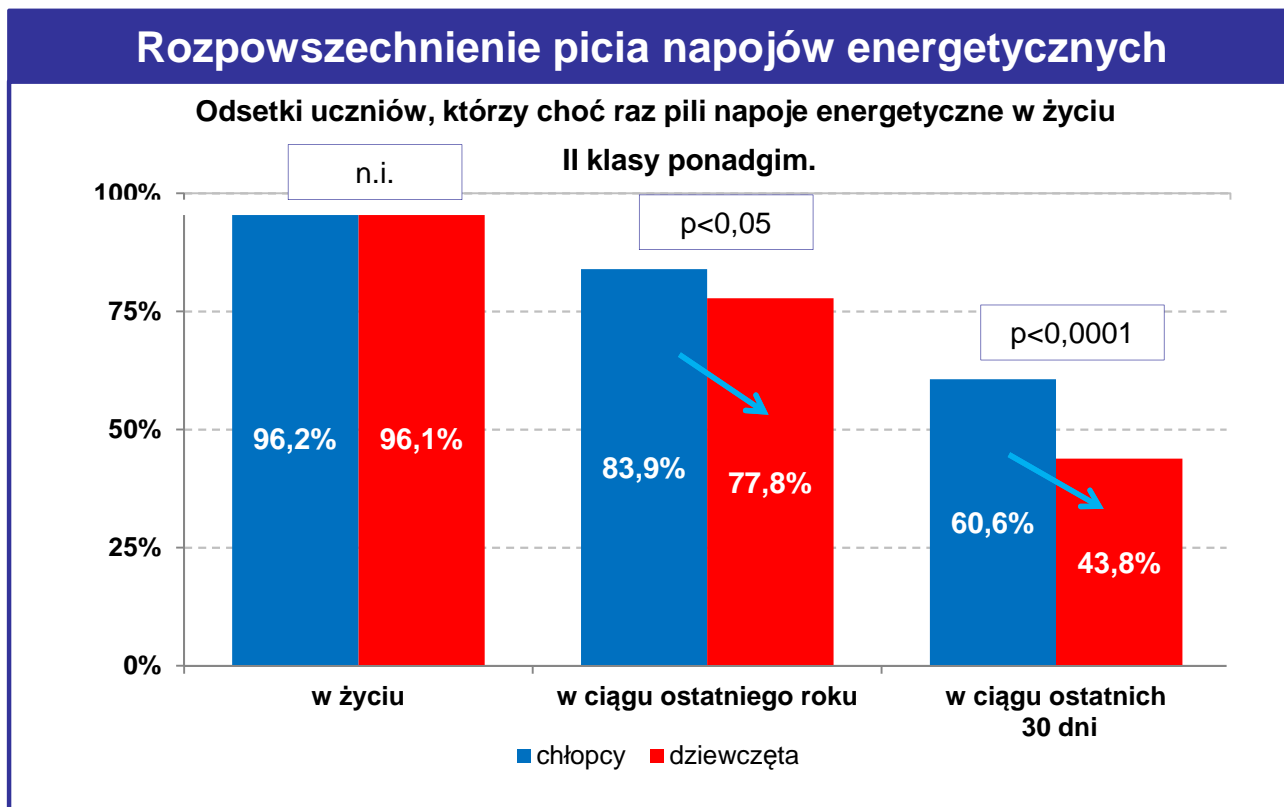
Odsetki uczniów, którzy choć raz pili napoje energetyczne w życiu

Wykres 69a: Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych – klasy III G – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	416
III kl. gim. dziewczęta	441

12.1 Częstotliwość picia napojów energetycznych - ostatnie 30 dni

Wykres 69b: Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych – klasy II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
II kl. ponadgim. chłopcy	500
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

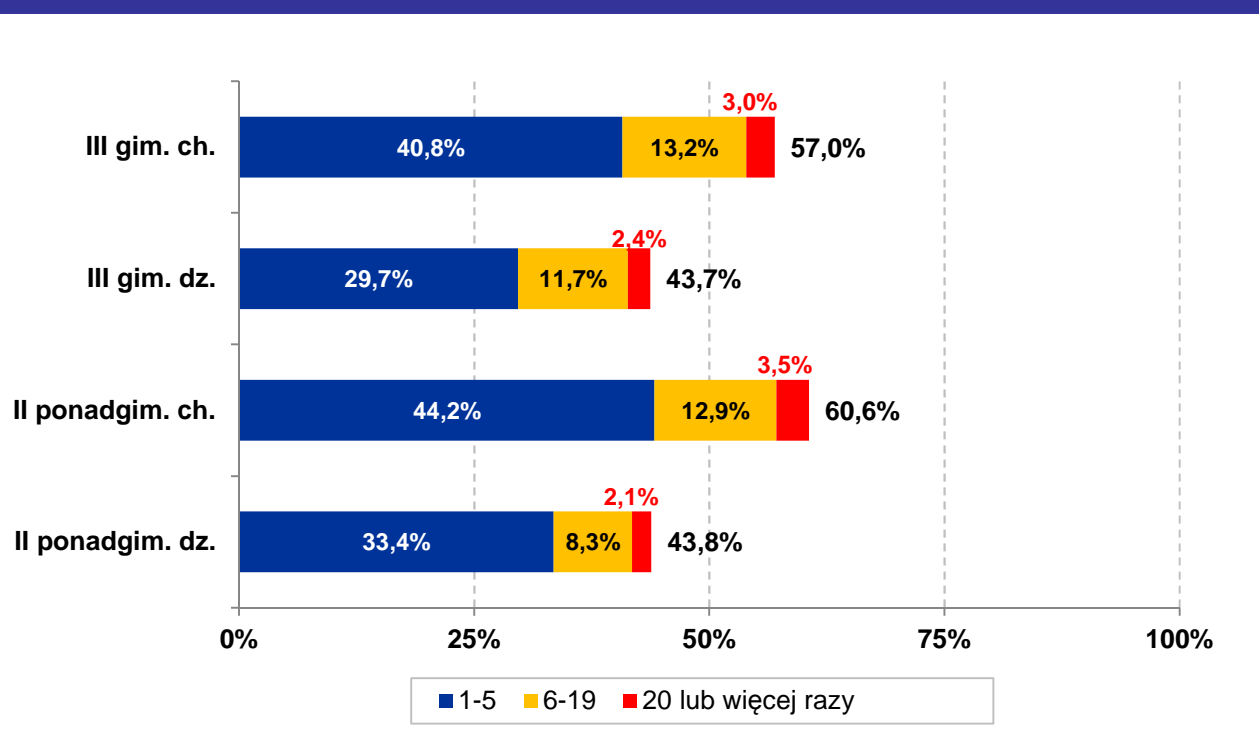

12.1 Częstotliwość picia napojów energetycznych - ostatnie 30 dni

Szczegółowe analizy pokazują, że średnio dwie piąte chłopców z obydwu badanych roczników piło napoje energetyczne 1-5 razy w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie (40,8% w trzecich klasach gimnazjum oraz 44,2% w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych). Co szósty chłopiec (16,2% z klasy trzeciej gimnazjum i 16,4% z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych) zadeklarował, że pił napoje energetyczne w ww. okresie 6 i więcej razy - można więc uznać, że uczniowie ci byli regularnymi konsumentami napojów energetycznych.

W przypadku uczennic odsetki regularnie (tj. co najmniej sześciokrotnie w ciągu miesiąca) pijących napoje energetyczne były niższe niż wśród chłopców - robiła tak co siódma z dziewcząt z klas trzecich gimnazjum (14,1%) i co dziesiąta uczennica z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (10,4%).

Częstotliwość picia napojów energetycznych – ost. 30 dni

Wykres 70 : Częstotliwość picia napojów energetycznych-ostatni miesiąc- – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	416
III kl. gim. dziewczęta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	500
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

12.2 Rodzaje wypijanych napojów energetycznych

Uczniom, którzy kiedykolwiek w życiu pili napoje energetyczne zadano pytanie o to, jakie spośród napojów piją najczęściej. Zarówno w grupie gimnazjalistów, jak i w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych do najczęściej wymienianych napojów należały:

- **Tiger,**
- **Red Bull,**
- **Monster.**

Uczniowie wskazywali również na:

- **Be-Power,**
- **Black,**
- **Level up,**
- **Burn,**
- **V-Power**
- **Rockstar.**

Badanych poproszono również o odpowiedź na pytanie, czy napoje energetyczne można kupić w szkolnych sklepikach (wykres 71). Udzielone odpowiedzi były zróżnicowane ze względu na wiek badanych. Dostępność napojów energetycznych w sklepiku szkolnym wskazała co piętnasta z dziewcząt (6,6%) i co dziesiąty chłopiec (10,5%) z trzecich klas gimnazjum. W przypadku uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były znacznie wyższe i wyniosły odpowiednio 26,5% i 34,4% (potwierdziło taki fakt jedna czwarta dziewcząt i jedna trzecia chłopców).

Warto zwrócić też uwagę na wysokie odsetki uczniów, którzy nie potrafili udzielić odpowiedzi na tak zadane pytanie – wśród młodszych badanych takich wskazań zanotowano 28,1% wśród dziewcząt i 23,7% wśród chłopców, w klasach starszych – odpowiednio 36,5% i 30,0%.

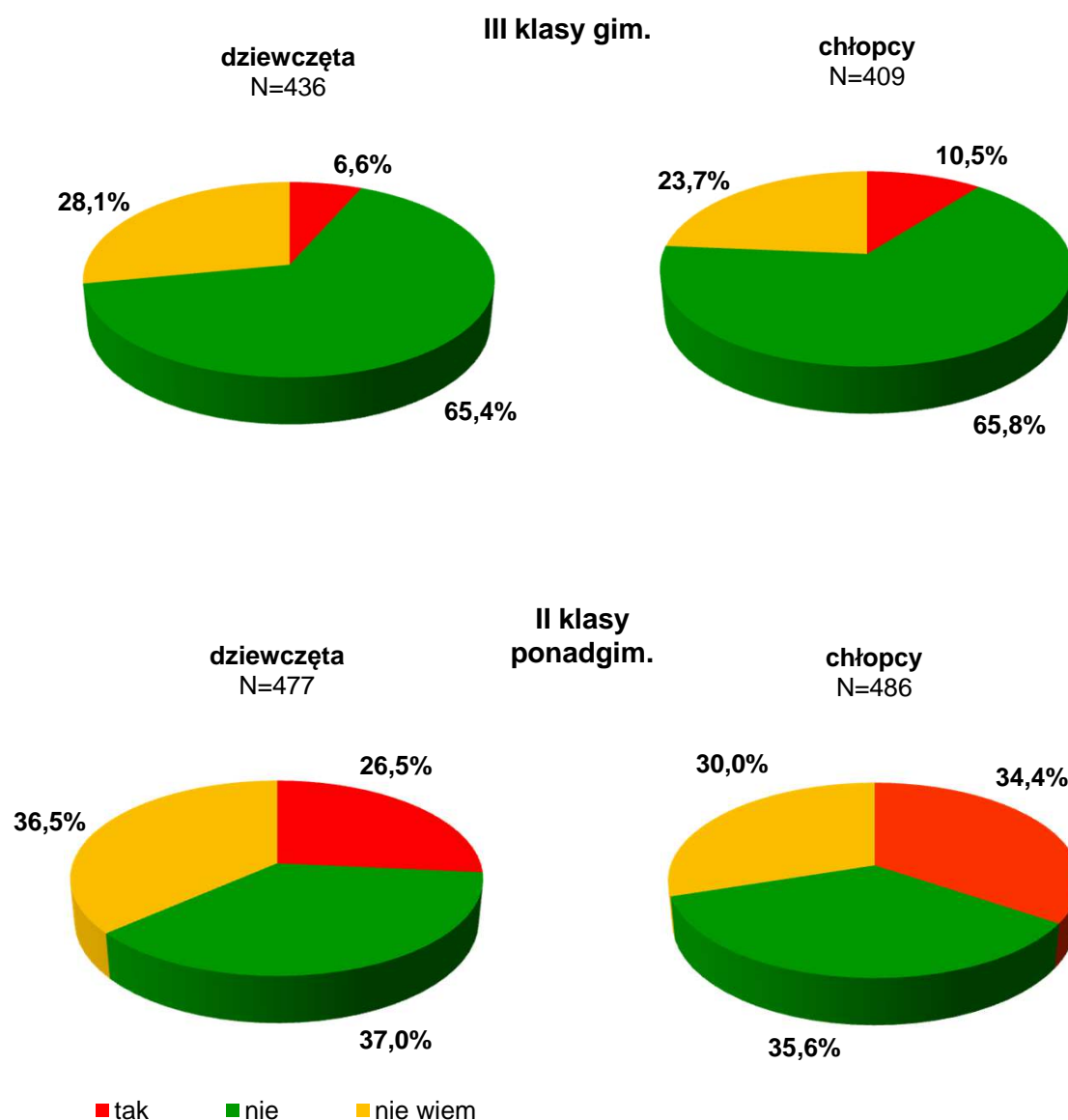
Na wykresie 72 przedstawiono natomiast **opinie uczniów dotyczące rozpowszechnienia częstego picia napojów energetycznych wśród kolegów i koleżanek**, przy czym należy podkreślić, że respondentom wyjaśniono, że częste picie napojów oznacza spożywanie ich przynajmniej kilka razy w tygodniu.

Wyniki potwierdzają dużą popularność tego rodzaju napojów wśród młodzieży. Jedynie od 5,9% do 7,5% badanych z poszczególnych badanych grup zadeklarowało, że nikt z ich grupy nie pije często napojów energetycznych, podczas gdy od 35,1% do 39,3% wskazało, że czynni tak sporo, większość lub wszyscy spośród ich znajomych.

12.3 Ocena dostępności napojów energetycznych na terenie szkoły

Dostępność napojów energetycznych w sklepiku szkolnym

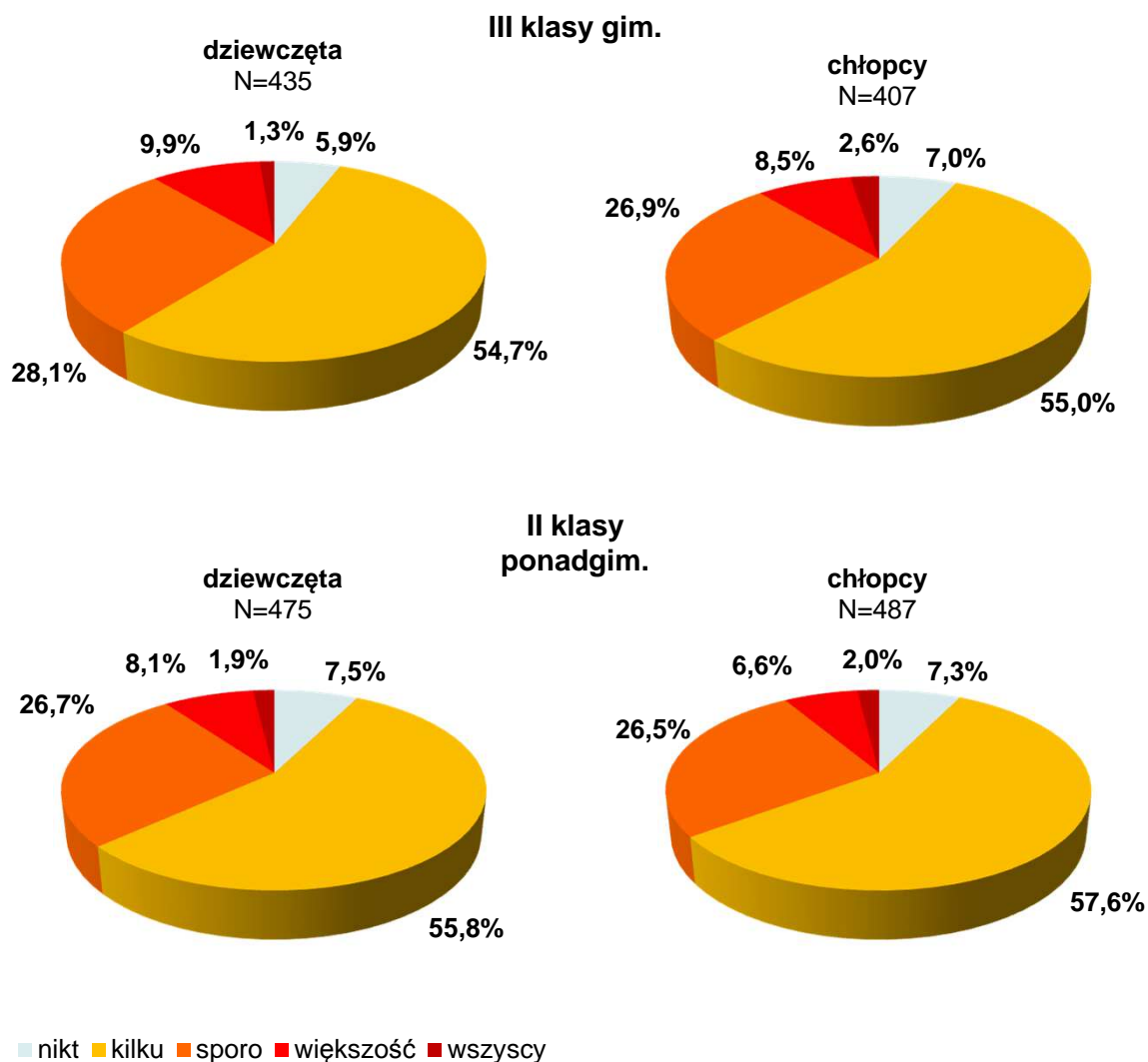
Wykres 71: Ocena dostępności napojów energetycznych w szkole (sklepiku szkolnym) – klasy III G i II PG.

12.4 Ocena rozpowszechnienia picia napojów energetycznych wśród przyjaciół

Częste picie napojów energetycznych przez kolegów/koleżanki

Jak sądzisz, ilu kolegów/koleżanek z Twojej klasy często tj. przynajmniej kilka razy w tygodniu pije napoje energetyczne?

Wykres 72: Ocena rozpowszechnienia częstego picia napojów energetycznych przez kolegów/koleżanki - klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

13. Używanie marihuany lub haszyszu przez młodzież

13.1 Ocena dostępności marihuany lub haszyszu (konopi)

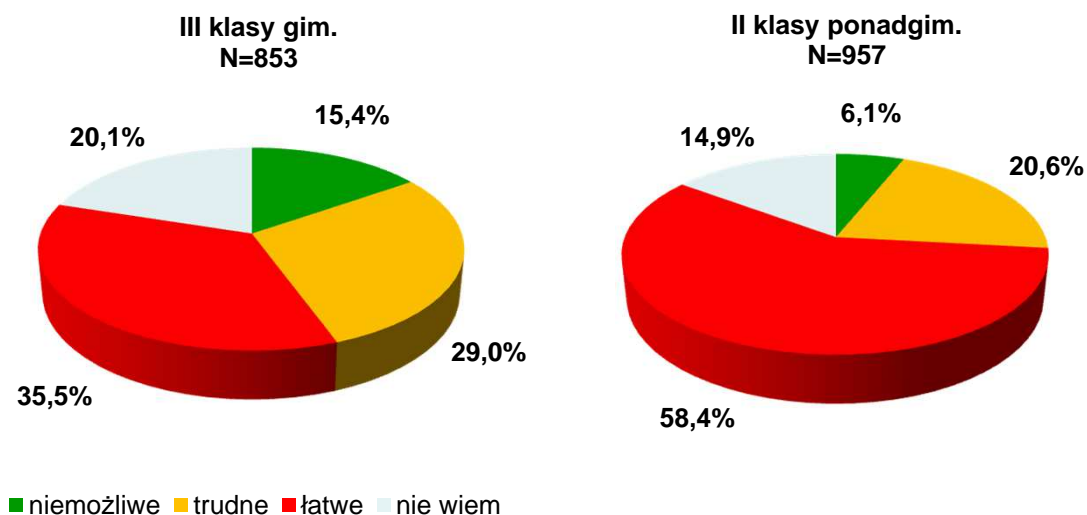
O ile alkohol i papierosy to substancje legalne, o tyle zarówno marihuana lub haszysz jak i narkotyki twarde mają charakter substancji nielegalnych. Ich posiadanie jest w Polsce karane. Pomimo to badani uczniowie często deklarują, że zdobycie takiej substancji jak marihuana, czy haszysz nie sprawiłoby im trudności. **W klasach trzecich jedna trzecia uczniów (35,5%) uznała, że byłoby to dla nich łatwe, natomiast w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych taką opinię wyraziło prawie trzy piąte badanych (58,4%).**

Za trudne zdobycie marihuany lub haszyszu uznało jedynie trzech na dziesięciu (29,0%) trzecioklasistów i co piąty spośród uczniów starszych (20,6%). **Co szósty (15,4%) gimnazjalista i co szesnasty spośród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (6,1%) stwierdził, że zdobycie przez niego marihuany lub haszyszu byłoby niemożliwe.**

Warto zauważyć, że znaczna część uczniów nie potrafiła (lub nie chciała) ocenić stopnia trudności zdobycia omawianych narkotyków – odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 20,1% uczniów młodszych i 14,9% starszych.

Dostępność marihuany/haszyszu

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie marihuany lub haszyszu (konopi), gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 73: Ocena dostępności marihuany/haszyszu – klasy III G i II PG.

13.2 Pierwszy kontakt z marihuaną lub haszyszem – wiek inicjacji

Mimo nielegalności substancji średnio jedna czarta uczniów trzecich klas gimnazjum (22,8% dziewcząt i 28,1% chłopców) oraz połowa uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (46,3% dziewcząt i 58,1% chłopców) miało już za sobą inicjację z marihuaną lub haszyszem.

Jak pokazują wyniki badania (wykres 74), w przypadku uczniów klas trzecich najczęściej inicjacja z marihuaną miała miejsce w wieku 14-15 lat, dotyczy to zarówno dziewcząt, jak i chłopców (po 15,2%). Natomiast wśród uczniów starszych inicjacja najczęściej miała miejsce, kiedy mieli oni 16 lat lub więcej. Pierwsze doświadczenia z marihuaną odnotowało wówczas 28,0% dziewcząt i 34,0% chłopców.

Szczegółowa analiza grupy uczniów używających tej substancji wskazuje, że spośród uczniów klas trzecich gimnazjum 3,7% dziewcząt i 2,8% chłopców po raz pierwszy użyło marihuany w wieku 13 lat lub wcześniej. Wśród starszych uczniów odsetek takich wskazań wynosił odpowiednio: 2,8% i 6,4%.

Przedstawione wyniki wskazują, że dla uczniów młodszych okresem inicjacji narkotykowej (marihuana/haszysz) najczęściej był czas nauki w gimnazjum, a dla uczniów starszych – czas nauki w szkole ponadgimnazjalnej.

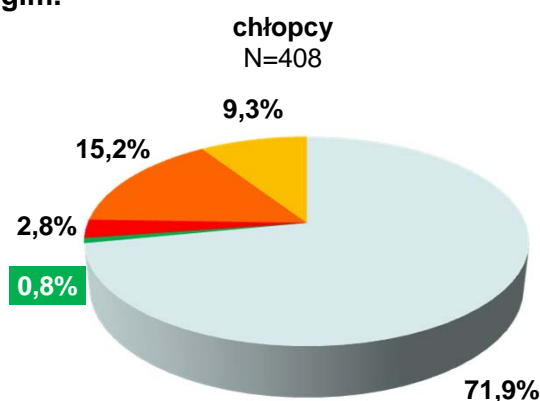
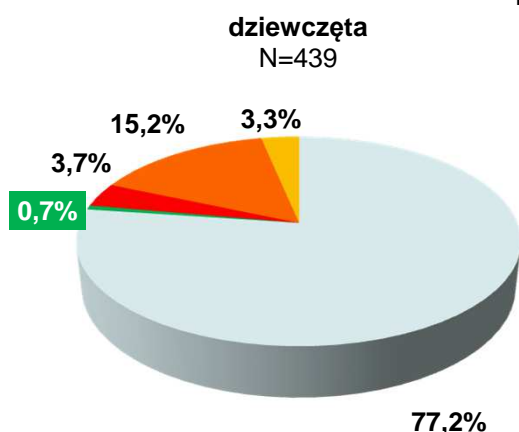

13.2 Pierwszy kontakt z marihuaną lub haszyszem – wiek inicjacji

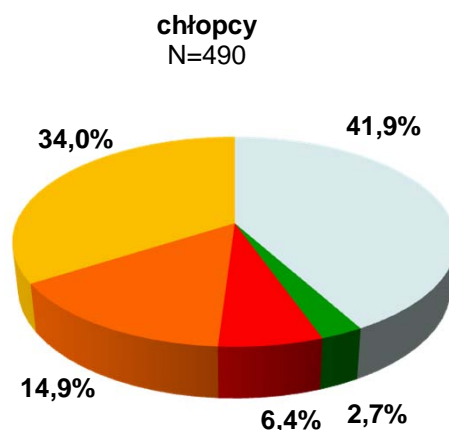
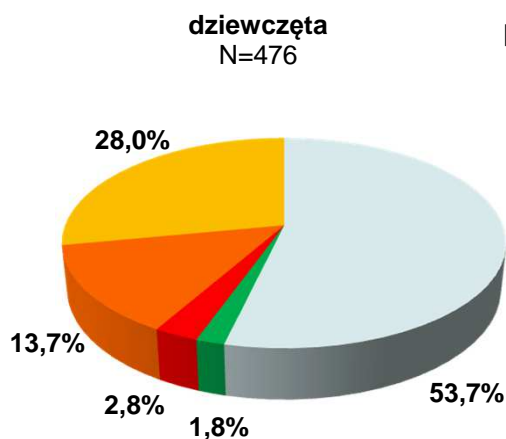
Wiek inicjacji – marihuana/haszysz

Ile miałe(a)s lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować marihuany lub haszyszu (konopi)?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- używał(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 74: Pierwsze doświadczenia z marihuaną lub haszyszem – inicjacja – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

13.3 Rozpowszechnienie używania marihuany lub haszyszu

Wśród uczniów trzecich klas gimnazjum przynajmniej raz w życiu paliła marihuanę lub haszysz ponad jedna czwarta chłopców (28,1%) i ponad jedna piąta dziewcząt (22,8%). W ciągu roku poprzedzającego badanie użyła narkotyku prawie jedna piąta chłopców (19,3%) i 15,4% dziewcząt, zaś w miesiącu przed badaniem 9,8% chłopców oraz 6,1% dziewcząt. **W przypadku używania marihuany przynajmniej raz w życiu i w okresie 12 miesięcy przed przeprowadzeniem badania odnotowane różnice w odsetkach dziewcząt i chłopców sięgających po ten narkotyk nie są istotne statystycznie, natomiast w przypadku analizy dotyczącej ostatniego miesiąca, młodsi uczniowie sięgali po marihuanę częściej od swoich rówieśniczek ($p < 0,05$).**

Inaczej rzecz się przedstawia w grupie uczniów starszych – w tym przypadku we wszystkich analizowanych okresach rozpowszechnienie marihuany/haszyszu jest większe wśród chłopców na istotnym statystycznie poziomie ($p < 0,0001$), co oznacza, że w tej grupie wiekowej problem w znacznie większym stopniu dotyczy chłopców.

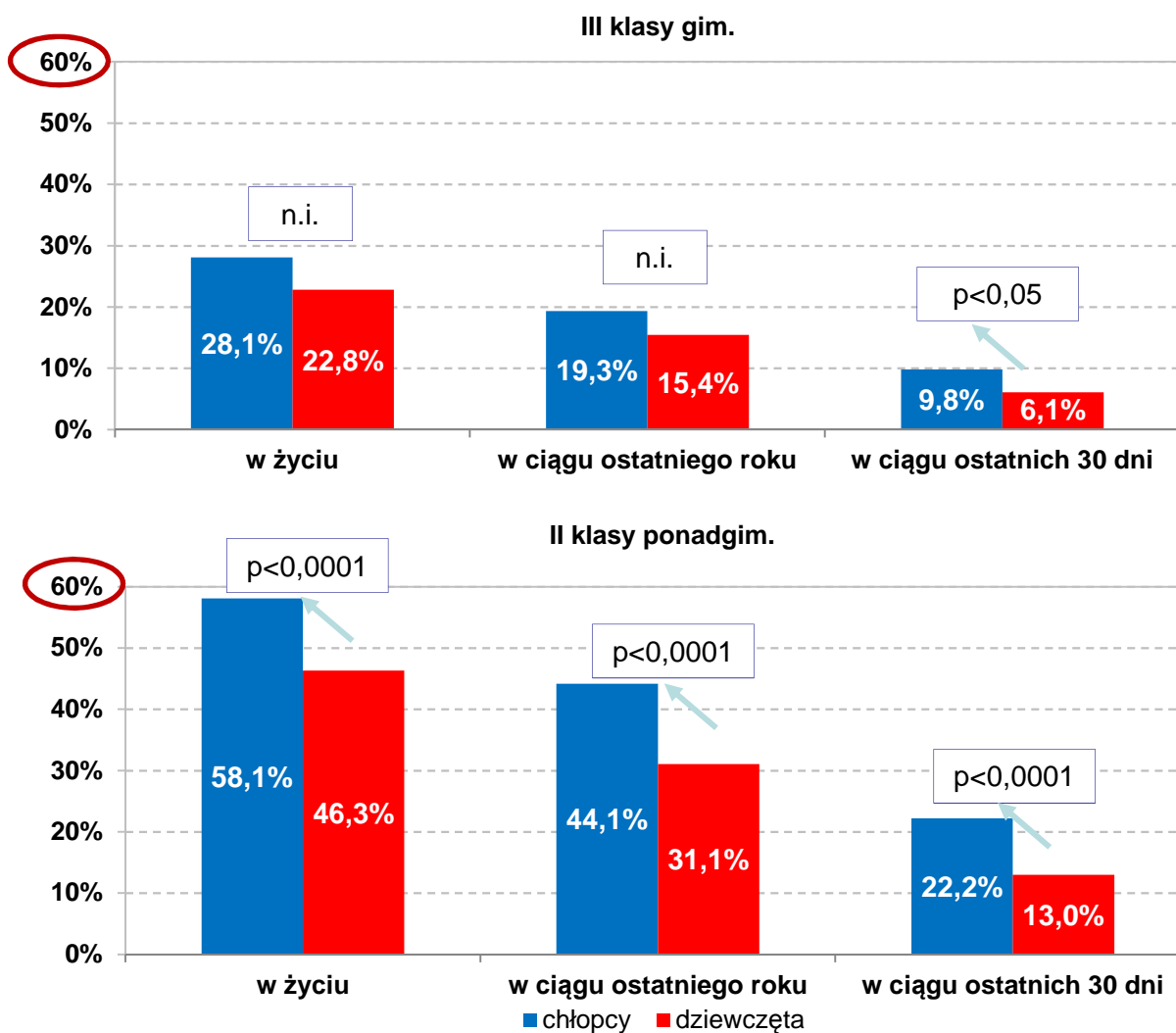
Wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu paliło marihuanę lub haszysz prawie trzy piąte chłopców (58,1%) i prawie połowa dziewcząt (46,3%). W ciągu roku poprzedzającego badanie użyło narkotyku ponad dwie piąte chłopców z tego rocznika (44,1%) oraz prawie jedna trzecia uczennic (31,1%). Do palenia marihuany w ciągu 30 dni poprzedzających badanie przyznał się co piąty uczeń (22,2%) i co ósma uczennica (13,0%).

13.3 Rozpowszechnienie używania marihuany lub haszyszu

Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu

Odsetki uczniów, którzy choć raz palili marihuanę lub haszysz

Wykres 75: Rozpowszechnienie używania marihuany lub haszyszu – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	408
III kl. gim. dziewczęta	439
II kl. ponadgim. chłopcy	490
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

13.4 Używanie marihuany/haszyszu wśród przyjaciół

Odsetki uczniów, którzy wyrazili przekonanie, że wszyscy ich przyjaciele używają marihuany, są stosunkowo niskie i nie przekraczają 2,3%. W przypadku uczniów gimnazjum na fakt używania marihuany przez wszystkich przyjaciół wskazało 0,9% badanych dziewcząt i 0,8% badanych chłopców, w przypadku uczennic szkół ponadgimnazjalnych 0,8%. Wśród chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych odsetki te były zdecydowanie wyższe (co może mieć związek z sygnalizowanym wcześniej większym rozpowszechnieniem narkotyku) – 2,3%.

Wśród trzecioklasistów 40,9% dziewcząt wyraziło przekonanie, że kilku z ich przyjaciół używa marihuany, wśród chłopców – 39,0%. W starszym badanym roczniku odsetki te były wyższe i wynosiły odpowiednio: 49,6% i 51,4%.

Co jedenasta uczennica gimnazjum (8,9%) i co dziesiąty uczeń z tego rocznika (9,7%) uznali, że po marihuanę/haszysz sięga spora część ich przyjaciół. W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych taką opinię wyraził co piąty badany (po 22,7% wśród dziewcząt i chłopców).

O tym, że po marihuanę sięga większość przyjaciół zadeklarowało w badaniu: 3,5% dziewcząt i 5,4% chłopców z gimnazjum oraz 6,6% dziewcząt i 8,3% chłopców ze szkół ponadgimnazjalnych.

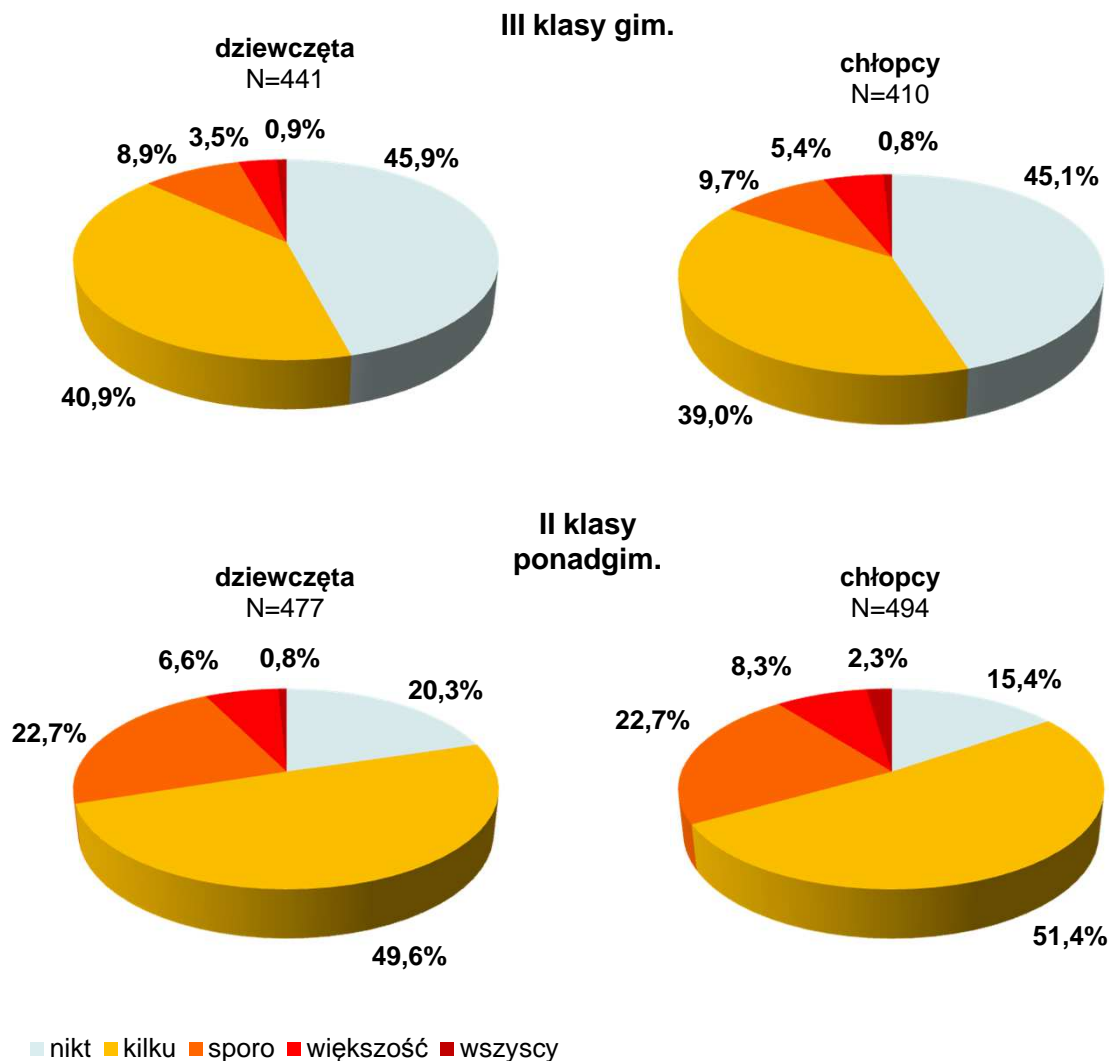
Reasumując można stwierdzić, że zdaniem 54,1% gimnazjalistek i 54,9% gimnazjalistów ich przyjaciele sięgają po marihuanę/haszysz. Wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych taką opinię wyraziło aż 79,7% dziewcząt i 84,6% chłopców.

13.4 Używanie marihuany/haszyszu wśród przyjaciół

Używanie marihuany/haszyszu przez przyjaciół

Według Twojej oceny, ilu Twoich przyjaciół pali marihuanę lub haszysz (konopie)?

Wykres 76: Ocena rozpowszechnienia używania marihuany lub haszyszu wśród przyjaciół klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

* **UWAGA:** W poniższych analizach podstawą procentowania byli uczniowie, którzy używali marihuany/haszyszu w ostatnim roku przed badaniem.

Wśród łódzkich uczniów palących konopie w ciągu ostatnich 12 miesięcy, pewna grupa osób przyznała się do zachowań oraz występowania objawów związanych z używaniem marihuany, które wskazują, że sięganie po tę substancję stanowi w ich przypadku poważny problem.

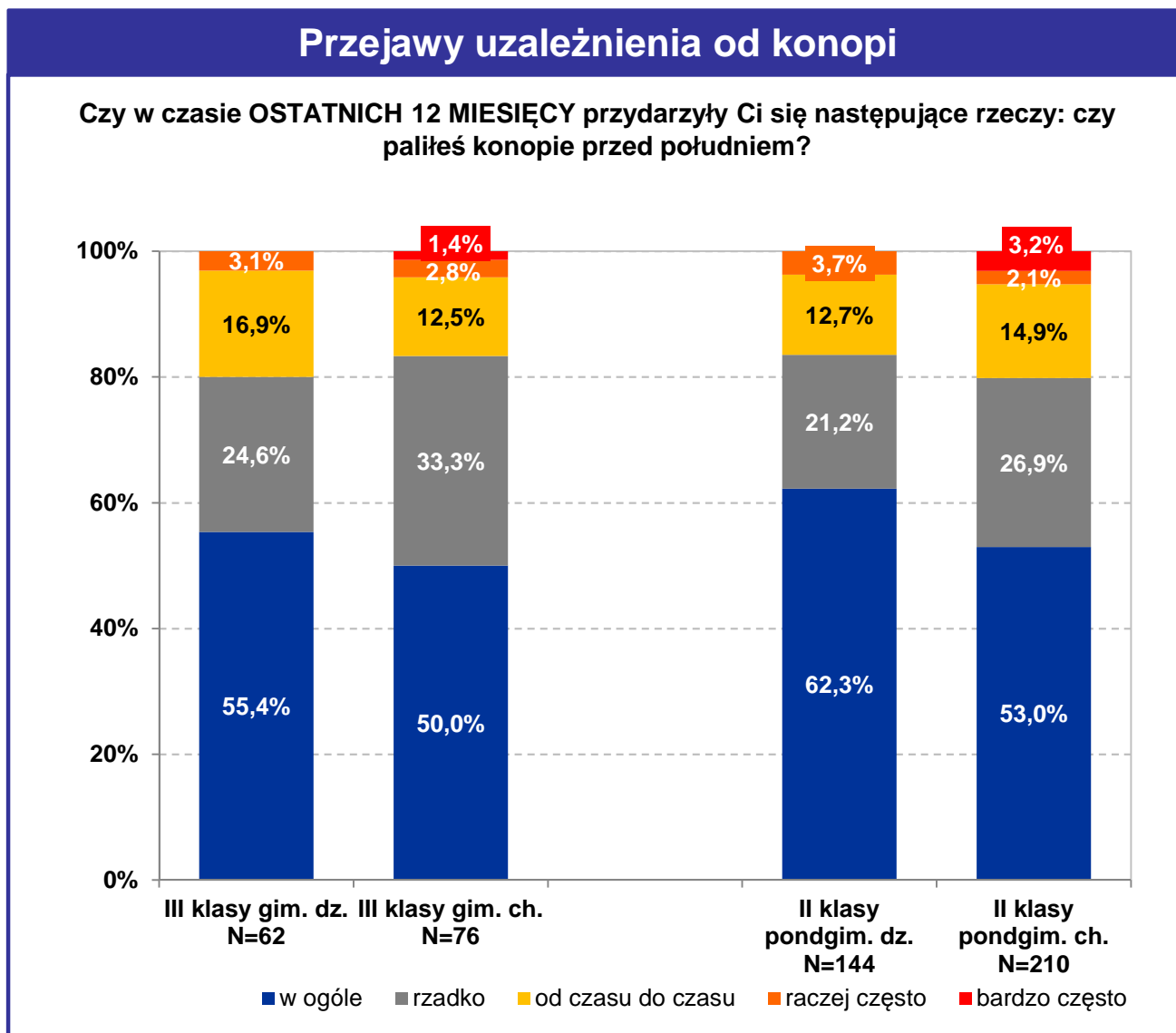
Uwagę zwracają następujące wyniki badania (podstawą procentowania były osoby, które używały konopi w ostatnim roku):

- 4,2% chłopców z gimnazjum oraz 5,2% chłopców z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych zadeklarowało, że często paliło konopie przed południem. Takie doświadczenia miało za sobą 3,1% gimnazjalistek i 3,7% starszych dziewcząt (wykres 77);
- wśród młodszych chłopców do częstego samotnego palenia konopi przyznało się 1,4% badanych, zaś w wśród starszych 3,8%. Odsetki dziewcząt, które przyznały się do takich zachowań wyniosły odpowiednio 1,5% oraz 2,8% (wykres 78);
- częstych problemów z pamięcią z powodu palenia konopi doświadczyło 4,1% chłopców z gimnazjum oraz 7,4% ze starszego rocznika. Wśród dziewcząt takie objawy miało 1,5% gimnazjalistek i 4,0% starszych dziewcząt (wykres 79);
- 3,0% dziewcząt z klas trzecich i 4,2% chłopców z tego rocznika zadeklarowało, iż często ich przyjaciele lub krewni zwracali się do nich z sugestiami, iż powinni ograniczyć lub zaprzestać używania konopi. Takie uwagi ze strony bliskich osób wielokrotnie usłyszało również 2,2% dziewcząt oraz 3,8% chłopców ze starszych klas (wykres 80). Biorąc pod uwagę inne wyniki badania może to sugerować, że wśród uczniów starszych istnieje większe przyzwolenie na używanie konopi;
- 5,6% spośród palących konopie gimnazjalistów i 4,7% gimnazjalistek zadeklarowało, że często próbowali w ciągu ostatniego roku ograniczyć lub zaprzestać używania konopi, co zakończyło się niepowodzeniem. Częste i nieudane próby zaprzestania lub ograniczenia palenia w czasie ostatnich 12 miesięcy były też udziałem 5,7% chłopców z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych i 4,8% dziewcząt z tej grupy wiekowej (wykres 81);
- najrzadziej występującym zjawiskiem związanym z paleniem konopi były poważne problemy takie, jak np. kłótnia, bójka, wypadek, złe wyniki w szkole itp.- przyznało się do nich jedynie 2,2% dziewcząt i 1,3% chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, zaś wśród trzecioklasistów nie odnotowano odpowiedzi potwierdzających częste występowanie ww. problemów (wykres 82).

Należy podkreślić, że różne przejawy uzależnienia od konopi odnotowano przede wszystkim w grupach chłopców z obydwu badanych roczników i dotyczyły one odsetka badanych mieszczącego się w przedziale 1,3% - 7,4% (w grupie używających konopi w ostatnim roku). Warto jednak zauważyć, że odsetki badanych deklarujących podejmowanie częstych, bezowocnych prób ograniczenia lub zaprzestania używania konopi były zbliżone we wszystkich omawianych grupach.

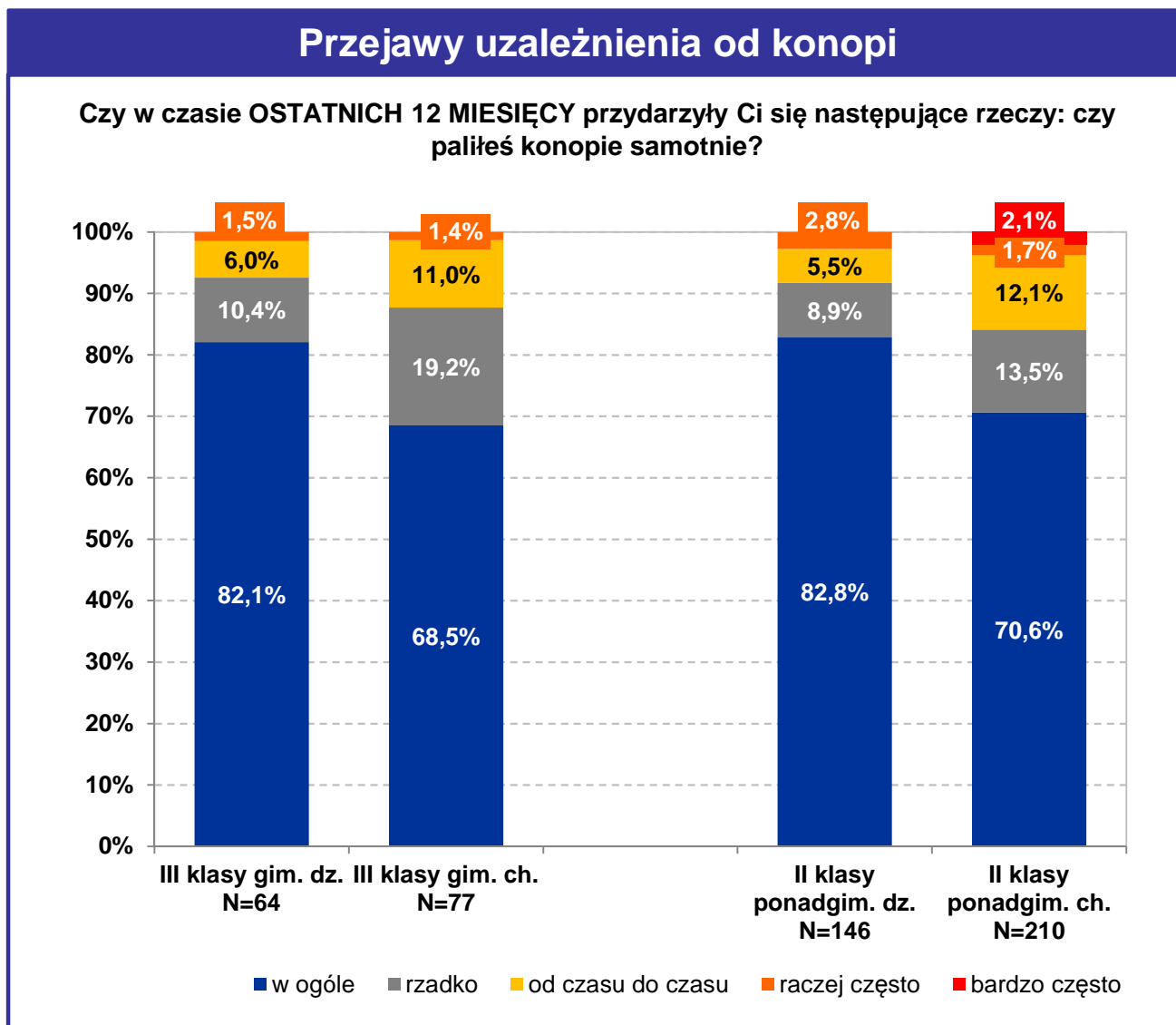

13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

Wykres 77: Rozpowszechnienie palenia konopi przed południem – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

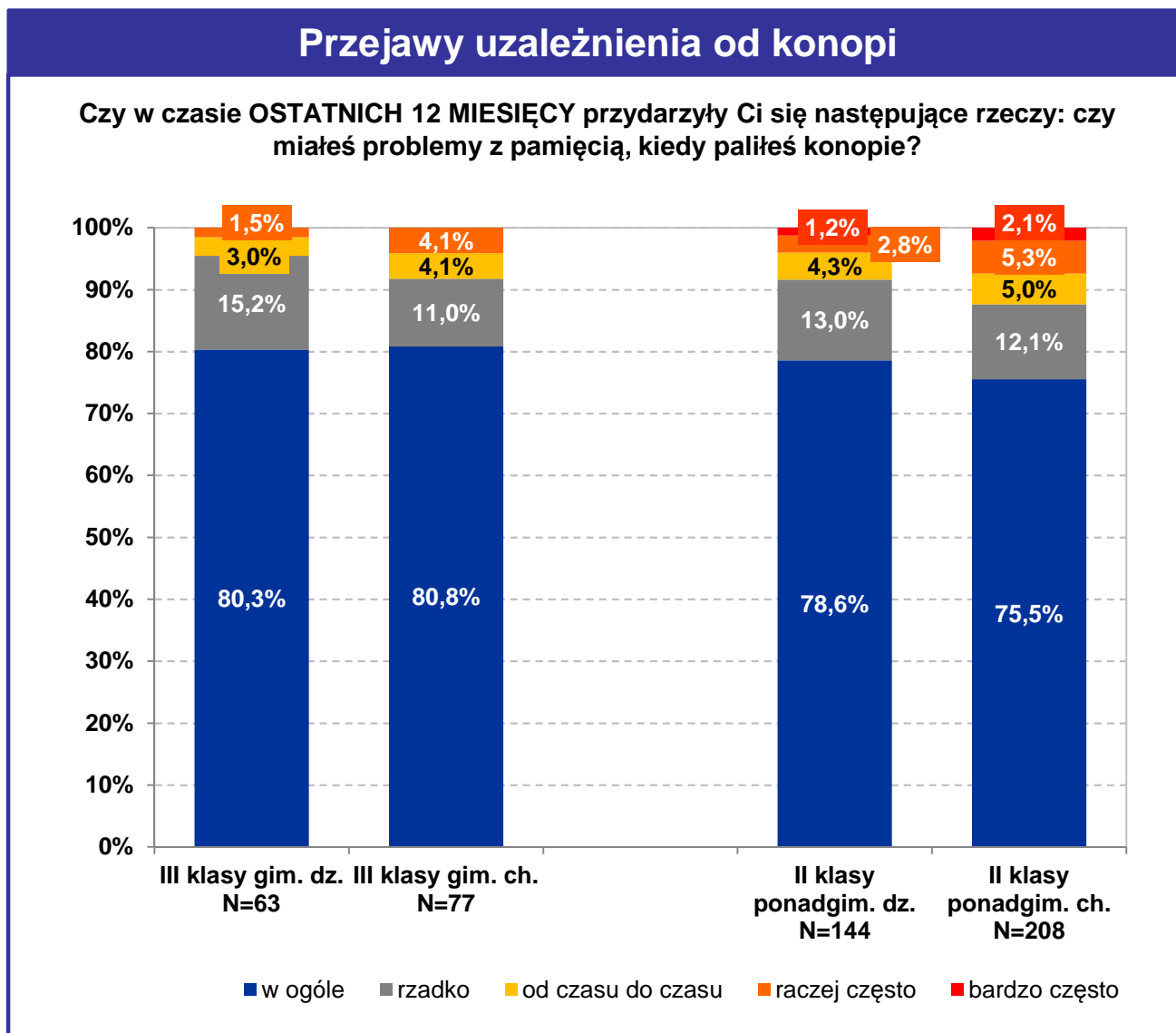
13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

Wykres 78: Rozpowszechnienie palenia konopi samotnie – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

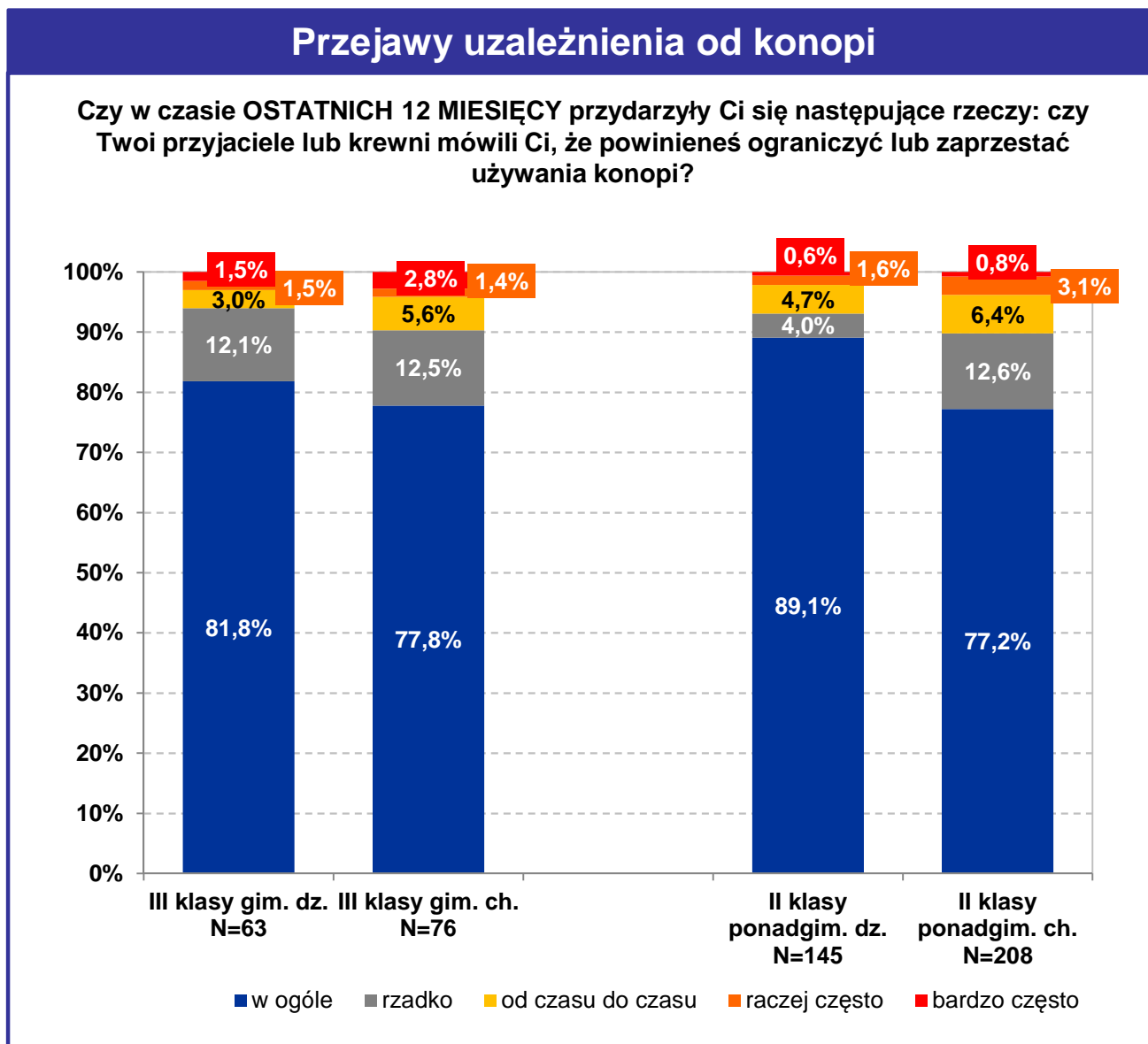
13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

Wykres 79: Rozpowszechnienie problemów z pamięcią w związku z paleniem konopi – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

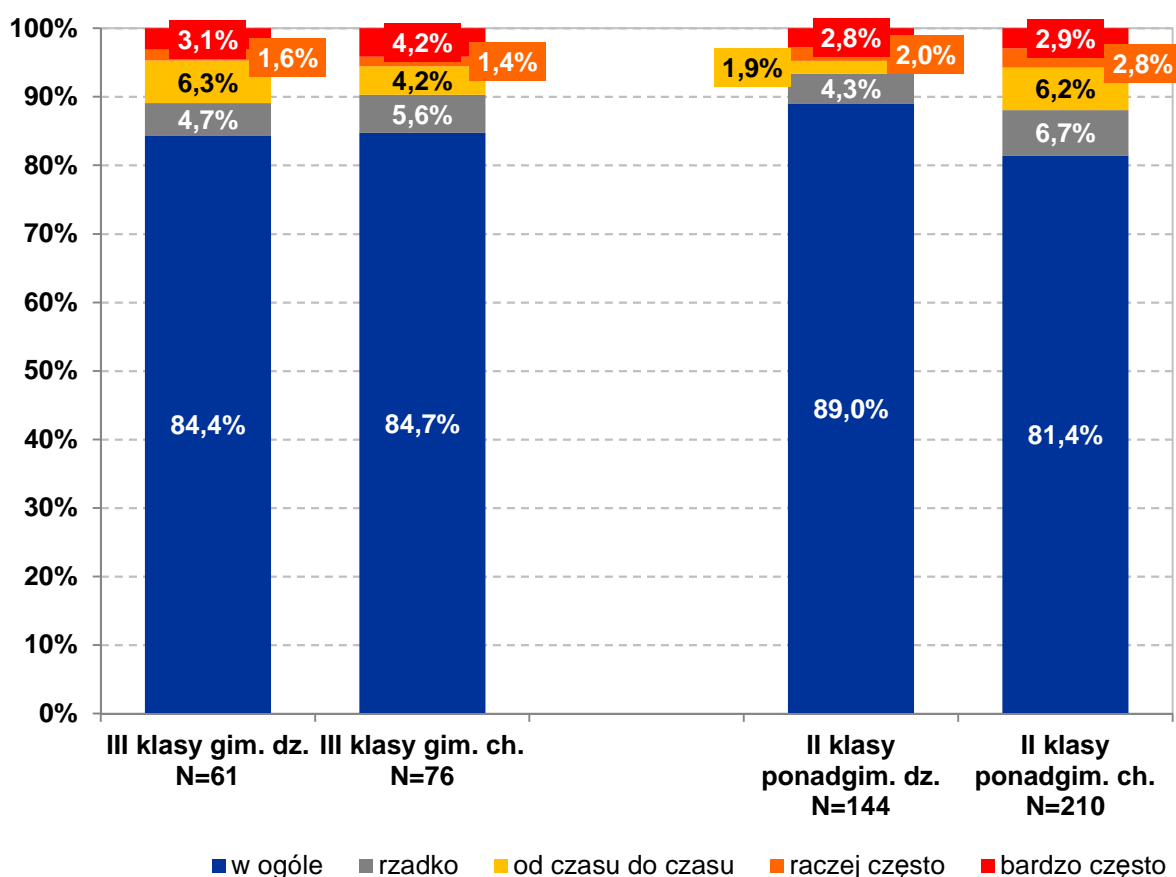
Wykres 80: Odsetki uczniów, którzy odnotowali sugestie przyjaciół lub krewnych dotyczące konieczności ograniczenia lub zaprzestania palenia konopi – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

Przejawy uzależnienia od konopi

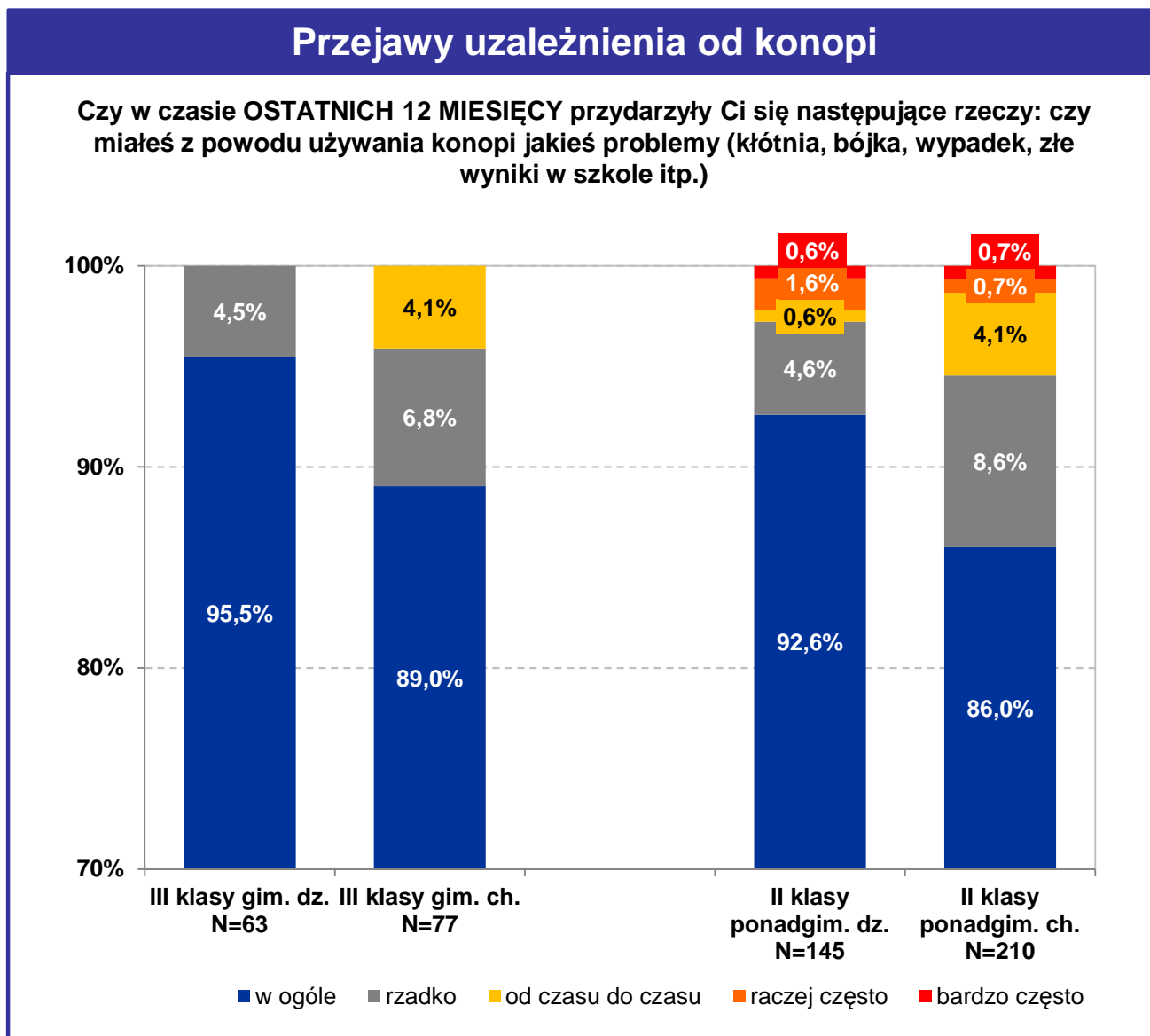
Czy w czasie OSTATNICH 12 MIESIĘCY przydarzyły Ci się następujące rzeczy: czy próbowałeś bezowocnie ograniczyć lub zaprzestać używania konopi?

Wykres 81: Odsetki uczniów, którzy podjęli bezowocne próbny ograniczenia lub zaprzestania używania konopi – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

13.5 Przejawy uzależnienia od konopi

Wykres 82: Odsetki uczniów, którzy doświadczyli kłótni, bójek itp. z powodu używania konopi – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć. Procentowanie do osób, które używały marihuany w ostatnich 12 miesiącach.

13.6 Częstotliwość sięgania po marihuanę lub haszysz w okresie ostatnich 30 dni

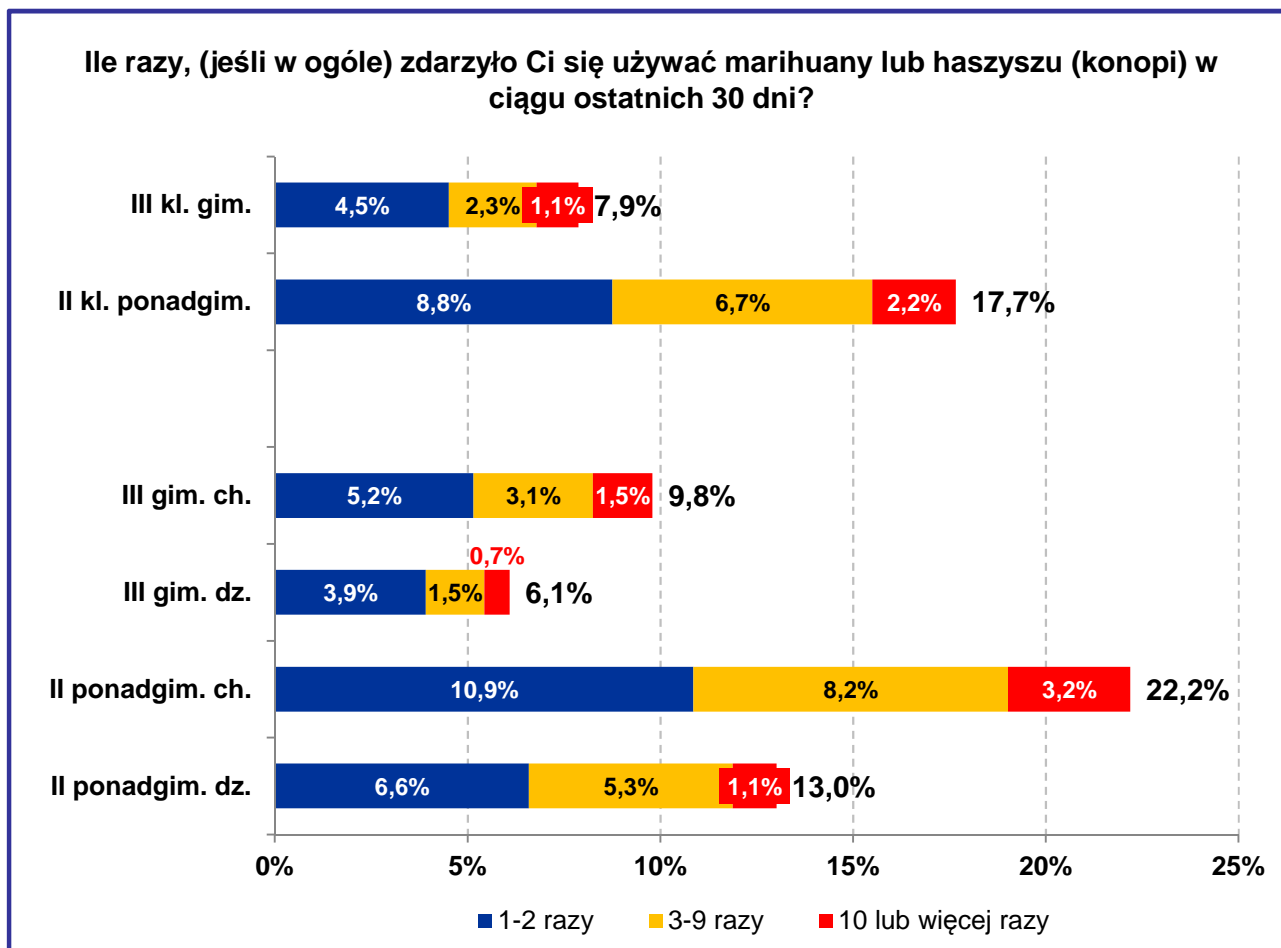
Po marihuanę/haszysz w ciągu ostatnich 30 dni sięgnął co trzynasty (7,9%) uczeń z klas trzecich gimnazjum i co szósty (17,7%) uczeń klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Zarówno w klasach trzecich gimnazjum, jak i drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki chłopców używających tej substancji były wyższe niż odsetki dziewcząt (odpowiednio 9,8% vs 6,1% i 22,0% vs 13,0%).

Incydentalni użytkownicy marihuany/haszyszu (pałący w ciągu ostatnich 30 dni 1-2 razy) stanowili 3,9% dziewcząt i 5,2% chłopców w klasach trzecich oraz 6,6% dziewcząt i 10,9% chłopców w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych. Od 3 do 9 razy w ciągu ostatniego miesiąca po marihuanę/haszysz sięgnęło 1,5% uczniów i 3,1% uczennic z klas trzecich i odpowiednio: 8,2% i 5,3% z klas drugich. Regularnie (10 i więcej razy w ciągu miesiąca) tej substancji używało 3,2% chłopców w starszej i 1,5% chłopców w młodszej grupie. W porównaniu do chłopców, w ramach badanych roczników, bardzo częste (regularne) używanie marihuany/haszyszu w okresie ostatnich 30 dni dotyczyło mniejszego odsetka dziewcząt - odpowiednio 1,1% oraz 0,7%.

Oznacza to, że problem częstego lub regularnego używania marihuany/haszyszu dotyczy szczególnie chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (11,3%).

13.6 Częstotliwość sięgania po marihuanę lub haszysz w okresie ostatnich 30 dni

Wykres 83: Rozpowszechnienie używania konopi w ciągu ostatnich 30 dni – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim.	848
II kl. ponadgimn.	967
III kl. gim. chłopcy	408
III kl. gim. dziewczęta	439
II kl. ponadgim. chłopcy	490
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

13.7 Umiejętność odmawiania na propozycje spróbowania marihuany lub haszyszu

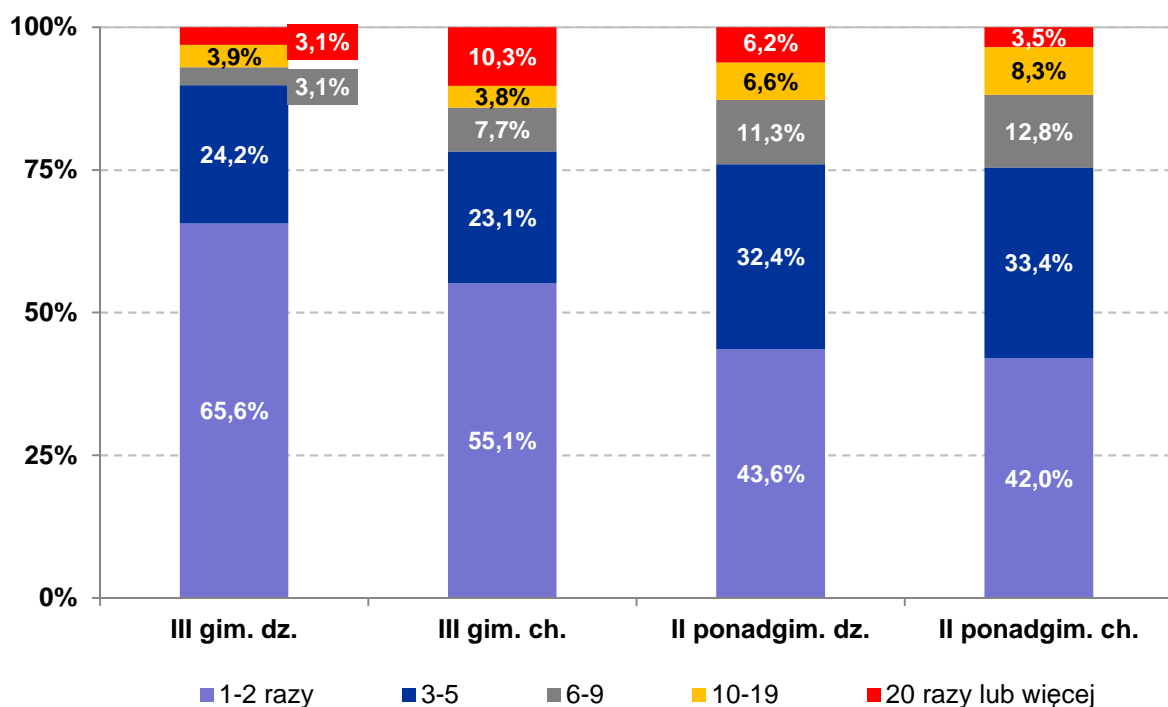

W badaniu pytano uczniów, na ile okazali się odporni na namowy innych osób dotyczące używania marihuany. W klasach trzecich rezygnację ze spróbowania marihuany pomimo okazji zadeklarowało 36,7% dziewcząt i 28,2% chłopców. W przypadku starszego rocznika takiej odpowiedzi udzieliło 45,7% dziewcząt i 42,9% chłopców.

Odmawiający najczęściej mieli propozycję spróbowania narkotyku 1 lub 2 razy (od 42,0% do 65,6% wskazań). 3-5 razy taką sytuację odnotował co czwarty uczeń z trzecich klas gimnazjum (24,2% dziewcząt i 23,1% chłopców) i co trzeci uczeń z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (32,4% dziewcząt i 33,4% chłopców). Nieskorzystanie z nadarzającej się wielokrotnie (6 lub więcej razy) okazji najrzadziej deklarowały dziewczęta z trzecich klas gimnazjum (10,2%), podczas gdy wśród ich rówieśników takie sytuacje były udziałem co piątego badanego (21,8%), a w starszej badanej grupie co czwartego (24,0% dziewcząt i 24,6% chłopców).

Umiejętność odmawiania – konopie

Ile razy miały(a)s okazję spróbować marihuany lub haszyszu, ale nie zrobiły(a)s tego?

Wykres 84: Odsetki uczniów, którzy mieli okazję spróbować marihuany lub haszyszu, ale odmówili – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	82
III kl. gim. dziewczęta	122
II kl. ponadgim. chłopcy	85
II kl. ponadgim. dziewczęta	116

13.8 Wydatki na zakup marihuany (konopi)

W obu grupach uczniów chłopcy częściej niż dziewczęta wydawali pieniądze na zakup marihuany.

Wśród uczniów klas trzecich gimnazjum 11,3% chłopców zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 30 dni poniosło wydatki związane z zakupem konopi, odsetek ten wśród uczennic wyniósł 4,1%. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych do takich wydatków przyznał się co piąty chłopiec (18,3%) i co trzynasta dziewczyna (7,5%). 95,9% trzecioklasistek i 88,7% trzecioklasistów stwierdziło, że nie wydało żadnych pieniędzy na konopie w analizowanym okresie. W klasach drugich takiej odpowiedzi udzieliło 92,5% dziewcząt i 81,7% chłopców.

Wydatkowanie znacznych środków na zakup konopi (26-100 zł miesięcznie) w ostatnim miesiącu przed badaniem zadeklarowało 2,2% dziewcząt z trzecich klas gimnazjum i 3,6% uczennic z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Wśród chłopców z trzecich klas gimnazjum wskaźnik ten wynosił 6,5%, natomiast wśród chłopców starszych był znacznie wyższy w porównaniu z pozostałymi badanymi grupami uczniów i kształtował się na poziomie 9,4%.

Odsetek osób, które na konopie wydały w ostatnim miesiącu więcej niż 100 zł był wyższy wśród chłopców, w porównaniu z dziewczętami i wynosił 1,3% wśród gimnazjalistów oraz 3,8% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W przypadku dziewcząt wydatki takie poniosło odpowiednio: 0,2% i 1,1% badanych.

Różnice między odsetkami wydających na konopie pieniądze oraz wydających na nie ponad 100 zł w ciągu miesiąca korespondują z rozkładami rozpowszechnienia używania marihuany wśród uczniów, zwłaszcza w przypadku wysokich odsetków palących konopie chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Wydatki na zakup konopi – ostatnie 30 dni					
	0 zł	1-25 zł	26-50 zł	51-100 zł	powyżej 100 zł
III klasy gim. dz. N=438	95,9% ↑	1,7%	0,7%	1,5%	0,2%
III klasy gim. ch. N=410	88,7%	3,6%	4,4%	2,1%	1,3%
II klasy ponadgim. dz. N=477	92,5% ↑	2,8%	2,4%	1,2%	1,1%
II klasy ponadgim. ch. N=487	81,7%	5,1%	5,7%	3,7%	3,8%

Tabela 11 : Wydatki uczniów na zakup konopi w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

13.8 Wydatki na zakup marihuany (konopi)

Znacznie wyższe odsetki badanych, niż w przypadku konopi, zadeklarowały ponoszenie wydatków na alkohol. Na zakup napojów alkoholowych w ostatnim miesiącu więcej wydawali starsi badani uczniowie, przy czym dziewczęta, w porównaniu z chłopcami wydawały na ten cel mniejsze kwoty - powyżej 100 zł przeznaczyło na zakup alkoholu 15,3% chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych i 7,6% ich rówieśniczek. Mniejsze różnice odnotowano w przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum, gdzie wydatki powyżej 100 zł były udziałem 2,4% dziewcząt i 3,3% chłopców.

Również wydatki na tytoń częściej ponosili starsi uczniowie. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych powyżej 25 zł na zakup papierosów przeznaczył w ostatnim miesiącu co czwarty chłopiec (26,2%) i co czwarta dziewczyna (23,3%). Takie wydatki wśród uczniów trzecich klas gimnazjów zadeklarowało 7,4% chłopców i 12,2% dziewcząt.

Wydatki na zakup alkoholu – ostatnie 30 dni

	0 zł	1-25 zł	26-50 zł	51-100 zł	powyżej 100 zł
III klasy gim. dz. N=438	57,1%	25,9%	7,8%	6,8%	2,4%
III klasy gim. ch. N=411	59,8%	24,0%	7,7%	5,1%	3,3%
II klasy ponadgim. dz. N=477	25,3%	33,1%	21,3%	12,9%	7,6%
II klasy ponadgim. ch. N=488	21,4%	29,2%	17,9%	16,2%	15,3%

Wydatki na zakup papierosów – ostatnie 30 dni

	0 zł	1-25 zł	26-50 zł	51-100 zł	powyżej 100 zł
III klasy gim. dz. N=438	73,9%	13,9%	4,6%	3,9%	3,7%
III klasy gim. ch. N=410	80,5%	12,1%	3,8%	1,8%	1,8%
II klasy ponadgim. dz. N=479	64,0%	12,7%	7,1%	8,8%	7,4%
II klasy ponadgim. ch. N=488	59,0%	14,8%	7,4%	9,3%	9,5%

Tabela 12: Wydatki uczniów na zakup alkoholu i papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

13.9 Oczekiwania uczniów związane z używaniem marihuany

W badaniu zapytano uczniów o prawdopodobieństwo wystąpienia określonych zdarzeń i stanów związanych z paleniem marihuany lub haszyszu. Zdarzenia te, to:

- bardziej intensywne postrzeganie rzeczy, zwiększenie intensywności doświadczeń,
- trudności z prowadzeniem rozmowy, utrata wątku myślenia, trudności z koncentracją,
- mniejsza nieśmiałość, zwiększenie otwartości, zwiększenie intensywności radości, zmniejszenie zahamowań oraz
- poczucie bycia prześladowanym przez innych.

Za pewne lub całkiem prawdopodobne **bardziej intensywne postrzeganie rzeczy** po użyciu marihuany/haszyszu uznał co piąty uczeń ze starszego rocznika (21,5%) i co szósty z młodszego (15,8%). Takie doświadczenia za niemożliwe uznało 28,0% starszych i 26,2% młodszych uczniów. Średnio co trzeci uczeń, zarówno w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych (31,6%) i co czwarty w trzecich klasach gimnazjum (24,6%) oczekiwał jako efektu użycia narkotyku wzrostu **zwiększenia intensywności doświadczeń**. Natomiast za niemożliwe uznało to po 22,3% uczniów z obydwu badanych roczników.

Trudności z prowadzeniem rozmowy za pewne lub prawdopodobne uznało 14,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych i 16,2% trzecioklasistów, zaś za niemożliwe: 29,9% starszych i 26,7% młodszych uczniów. O **utracie wątku myślenia** jako bardzo prawdopodobnym lub pewnym efekcie palenia konopi napisał co piąty uczeń klas drugich (20,6%) i trzecich (21,1%). Za niemożliwe uznało pojawienie się takiego efektu: 28,4% starszych i 26,6% młodszych uczniów. Na to, że wysoce prawdopodobne są **trudności z koncentracją** wskazało 20,3% uczniów klas drugich i 24,6% z klas trzecich.

O tym, że jest bardzo prawdopodobne lub pewne, iż **po użyciu marihuany zmniejszy się nieśmiałość** był przekonany co czwarty uczeń (28,4% uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych i 27,9% gimnazjalistów). **Zwiększenie otwartości** uznał za bardzo prawdopodobne lub pewne po użyciu marihuany co trzeci badanych spośród uczniów klas drugich (34,2%) i trzecich gimnazjum (33,6%). Ponad dwie piąte starszych uczniów (43,5%) i jedna trzecia młodszych (35,7%) oczekiwały **zwiększenia intensywności radości**. Co czwarty badany (25,3% uczniów starszych oraz 26,0% młodszych) było przekonany, że po użyciu marihuany jest możliwe **zmniejszenie zahamowań**.

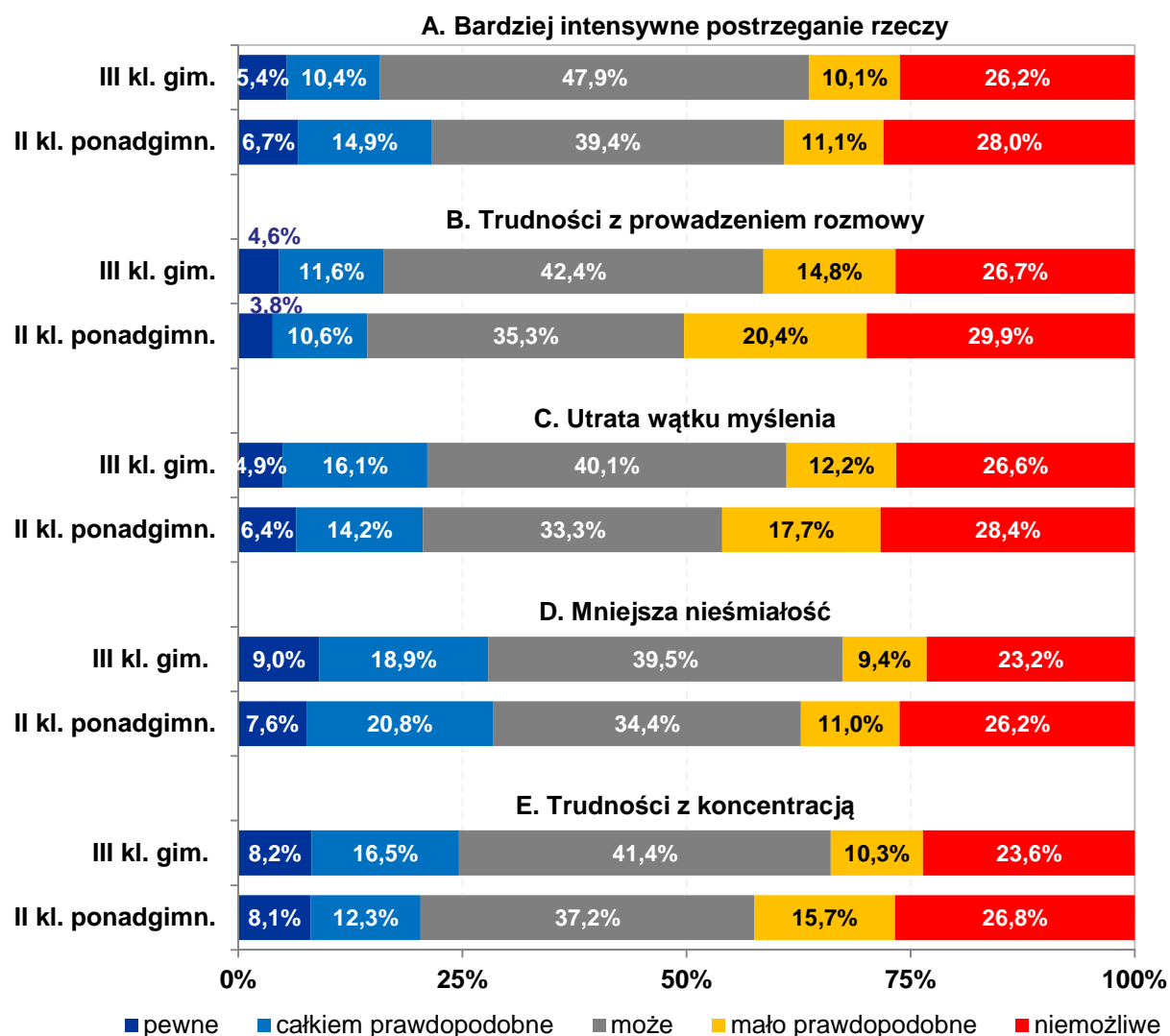
Prawie połowa (47,2%) starszych uczniów i dwie piąte uczniów z gimnazjum (38,8%) uznało za niemożliwe, że po użyciu wspomnianej substancji można czuć się **prześladowanym przez innych**. Możliwość takiego doznania jako pewne lub prawdopodobne uznało jedynie 5,9% uczniów starszych oraz 6,6% młodszych.

Poznanie oczekiwań młodzieży związanych z używaniem substancji jest istotne z punktu widzenia przygotowywania oddziaływań profilaktycznych, zwłaszcza edukacji przekazującej rzetelną wiedzę na temat ich działania, „rozbijającą” często funkcjonującą wśród młodzieży mity i stereotypy.

13.9 Oczekiwania uczniów związane z używaniem marihuany

Oczekiwania związane z używaniem marihuany/haszyszu

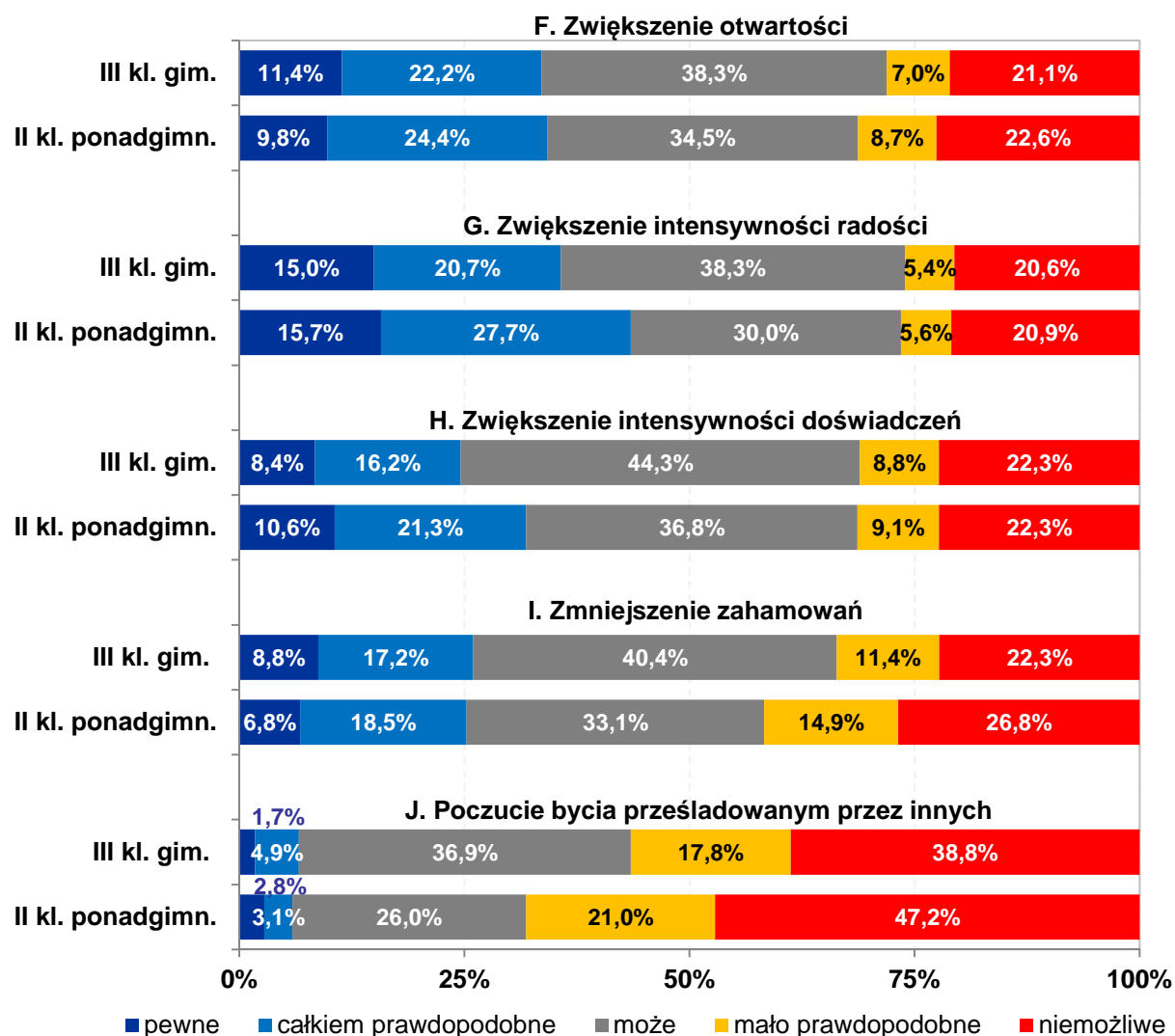
Wykres 85: Oczekiwania uczniów związanych z używaniem marihuany/haszyszu – klasy III G i II PG.

	N				
	A	B	C	D	E
III kl. gim.	813	816	816	814	812
II kl. ponadgimn.	914	917	915	920	917

13.9 Oczekiwania uczniów związane z używaniem marihuany

Oczekiwania związane z używaniem marihuany/haszyszu

Wykres 86: Oczekiwania uczniów związanych z używaniem marihuany/haszyszu – klasy III G i II PG.

	N				
	F	G	H	I	J
III kl. gim.	812	813	813	814	814
II kl. ponadgimn.	916	918	917	911	919

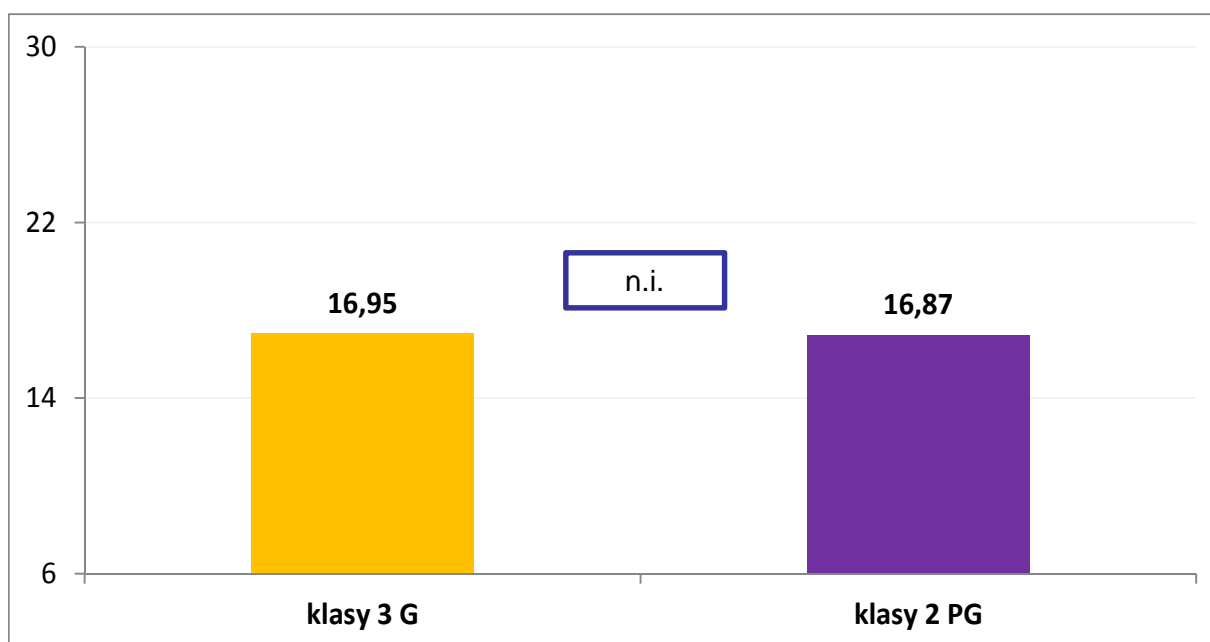
13.9 Oczekiwania uczniów związane z używaniem marihuany

W trakcie analiz odnotowano, że wskaźnik sumaryczny ze skal dotyczących pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem marihuany stanowi dobrą, samodzielną skalę. Utworzono więc zmienną pn. **Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem marihuany**, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na pytania ankiety dotyczące pozytywnych efektów/sytuacji związanych z piciem alkoholu (64 A,D,F,G,H,I).

Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,935. Zmienna może przyjmować wartości od 6-30. Średnią wartość w klasach III G: $M=16,95$, $SD=6,41$ w II G: $M=16,87$ $SD=6,61$.

W pierwszej kolejności analizowano związek pomiędzy wiekiem a nasileniem pozytywnych oczekiwań dotyczących używania marihuany. Wartości zmiennej były zbliżone w klasach trzecich gimnazjum i w drugich szkoł ponadgimnazjalnych (brak istotnej różnicy). W badaniu odnotowano istotną różnicę pomiędzy nasileniem pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem marihuany wśród chłopców i dziewcząt w gimnazjach. Było ono wyższe w grupie chłopców. W klasach 2 Pg takiej różnicy nie zaobserwowano.

Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem marihuany/haszyszu

Wykres 87: Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem marihuany/haszyszu- klasy III G i II PG, wartości średnich.

13.10 Ocena ryzyka związanego z używaniem marihuany/haszyszu

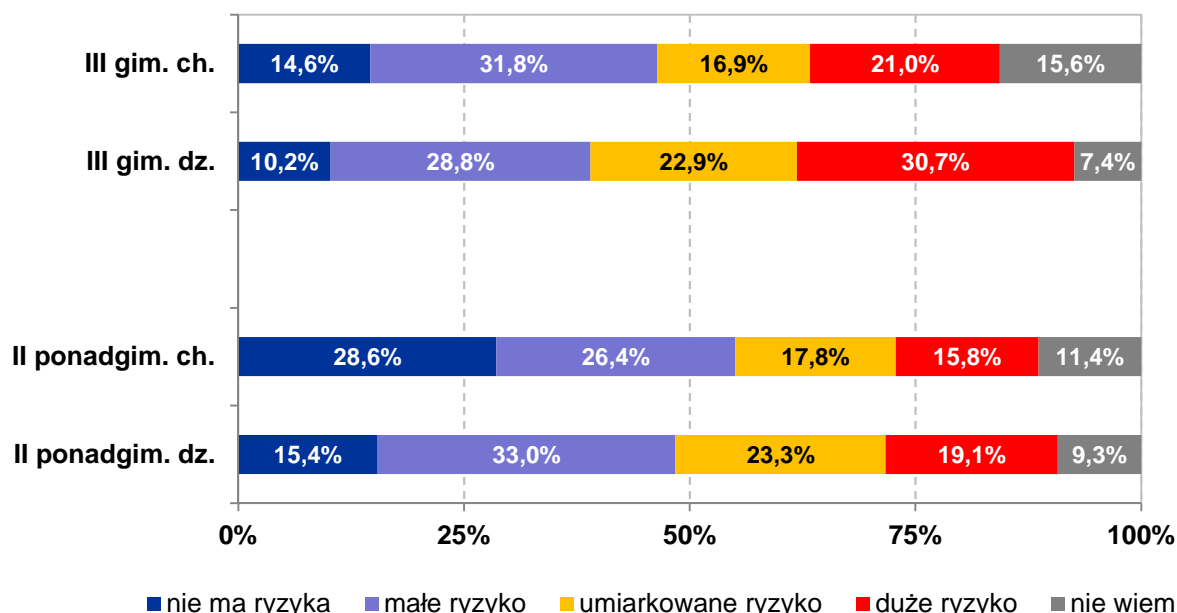
Odsetek uczniów starszych uznających palenie haszyszu 1-2 razy za duże zagrożenie był niższy niż w przypadku uczniów młodszych; różnice odnotowano również porównując odpowiedzi dziewcząt i chłopców z poszczególnych roczników. W klasach trzecich o tym, że takie zachowanie niesie ze sobą duże ryzyko było przekonanych 21,0% uczniów i 30,7% uczennic. W klasach drugich odsetki te wynosiły odpowiednio: 15,8% i 19,1%. Odsetek uczniów przekonanych, że ryzyko to nie istnieje, jest małe lub umiarkowane był znaczny we wszystkich badanych grupach (61,9%-72,8%).

Wyższe odsetki uczniów oceniających ryzyko związane z modelami używania marihuany jako wysokie odnotowano w przypadku pytania odnośnie palenia marihuany od czasu do czasu (od 17,6% do 35,9%) i regularnego palenia marihuany (od 50,1% do 77,6%). W wynikach dotyczących regularnego palenia marihuany zwracają uwagę niższe odsetki chłopców z obydwu grup wiekowych (w odniesieniu od dziewcząt), którzy oceniają regularne palenie marihuany jako bardzo ryzykowne.

Warto również podkreślić, że stosunkowo wysokie odsetki badanych nie potrafiły ocenić zagrożenia związanego z poszczególnymi stylami używania marihuany - brak wiedzy na ten temat deklarowało od 7,2% do 15,6% badanych, przy czym najniższe odsetki odnotowano wśród dziewcząt z trzecich klas gimnazjum.

Ryzyko związane z używaniem marihuany

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu?

Wykres 88: Ocena ryzyka związanego z jednorazowymi eksperymentami z używaniem marihuany lub haszyszu – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

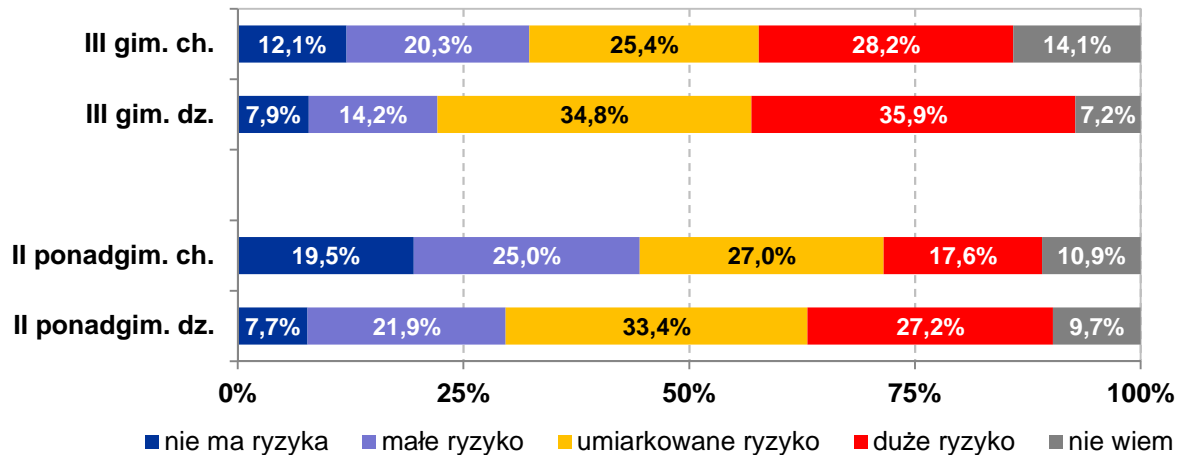
	N		N
III kl. gim. chłopcy	410	II kl. ponadgim. chłopcy	489
III kl. gim. dziewczęta	438	II kl. ponadgim. dziewczęta	481

13.10 Ocena ryzyka związanego z używaniem marihuany/haszyszu

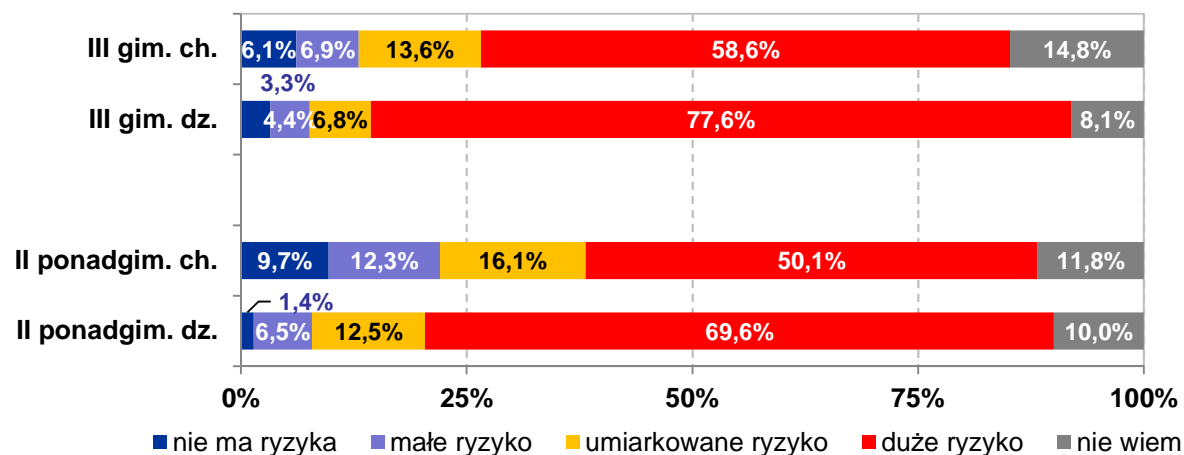
Ryzyko związane z używaniem marihuany

Jak bardzo, ludzie ryzykują, że zaszkodzą sobie gdy palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu?

	N		N
III kl. gim. chłopcy	410	II kl. ponadgim. chłopcy	491
III kl. gim. dziewczęta	437	II kl. ponadgim. dziewczęta	481

Jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą sobie gdy palą marihuanę lub haszysz regularnie?

	N		N
III kl. gim. chłopcy	411	II kl. ponadgim. chłopcy	492
III kl. gim. dziewczęta	438	II kl. ponadgim. dziewczęta	480

Wykres 89: Ocena ryzyka związanego ze sporadycznym oraz regularnym używaniem marihuany lub haszyszu – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

13.11 Ocena dostępności marihuany lub haszyszu w wybranych miejscach

Dwie piąte badanych uczniów z klas trzecich gimnazjum (40,2%-41,8%) oraz trzy piąte chłopców (62,3%) i połowa dziewcząt (51,3%) z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych zadeklarowała, że zna miejsca, w których łatwo można kupić marihuanę/haszysz.

Uśredniając, najwięcej uczniów wskazało na **park lub ulicę, jako miejsce, gdzie łatwo mogliby kupić konopie**. To miejsce wskazali przede starsi uczniowie - 22,2% chłopców i 16,2% dziewcząt. Wśród uczniów młodszych te odsetki wyniosły odpowiednio 14,5% i 12,6%.

Odsetek osób, które wskazały na **dyskotekę lub bar** jako miejsce, gdzie łatwo kupić marihuanę/haszysz również był wyższy wśród uczniów starszych – stwierdziło tak 13,5% chłopców i 13,9% dziewcząt. Wśród uczniów młodszych odsetki te wyniosły odpowiednio 7,8% i 10,6%.

Stosunkowo wysoki był również odsetek badanych, którzy wyrazili opinię, że miejscem łatwego zakupu omawianych substancji była **szkoła**. **Wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych wskazało ją 14,1% chłopców (co siódmy) i 9,2% dziewcząt (co jedenasta)**. W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum odnotowano niższe odsetki badanych: odpowiednio 7,8% i 6,5%.

Z kolei na **Internet** wskazały zbliżone odsetki badanych, niezależnie od płci i wieku: 8,8% gimnazjalistów i 9,9% gimnazjalistek oraz po 9,9% uczniów i uczennic z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

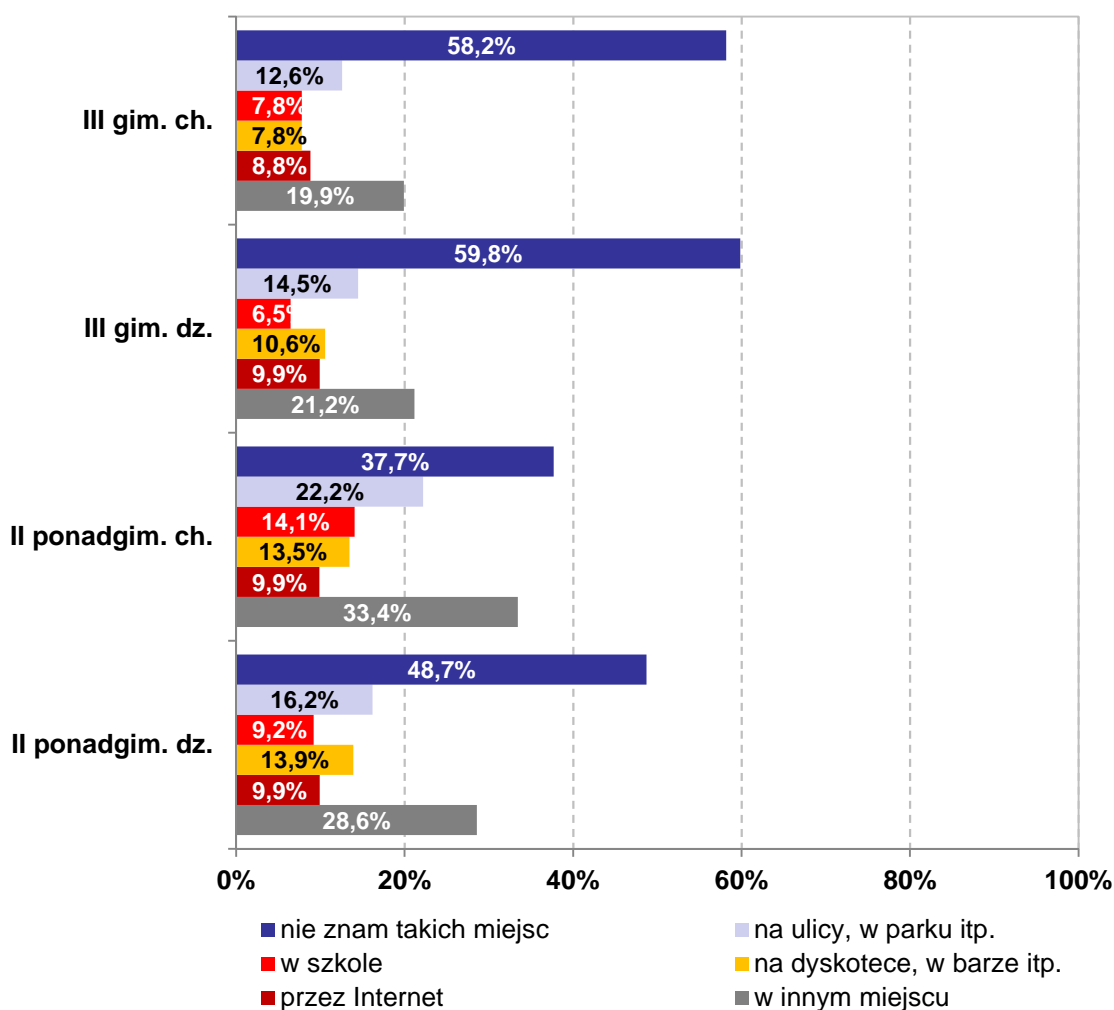
Co piąty badany z trzecich klas gimnazjum (19,9%-21,2%) oraz co czwarta z dziewcząt (28,6%) i co trzeci z chłopców (33,4%) z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych znał inne niż omówione wyżej miejsca, w których łatwo mógłby kupić konopie.

13.11 Ocena dostępności marihuany lub haszyszu w wybranych miejscach

Miejsca dostępności marihuany/haszyszu

W których miejscach, z niżej podanych, mógłbyś (mogłabyś) łatwo kupić marihuanę lub haszysz, gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 90: Odsetki uczniów, którzy wskazali, że zdobycie marihuany/haszyszu byłoby dla nich łatwe w poszczególnych miejscach – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	418
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	500
II kl. ponadgim. dziewczęta	481

14. Używanie innych narkotyków

14. Używanie innych narkotyków

W badaniu pytano młodzież zarówno o substancje, które są powszechnie dostępne na rynku (leki przeciwbólowe i nasenne, sterydy anaboliczne i substancje wziewne), jak i o substancje nielegalne (narkotyki). Posiadanie tych ostatnich jest prawnie zakazane, a naruszenie tego zakazu grozi poważnymi sankcjami karnymi.

Począwszy od 1995 r. cykliczne ogólnopolskie badania dotyczące używania substancji psychoaktywnych uruchomił Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w ramach **międzynarodowego projektu ESPAD** (Europejski Program Badań Szkolnych nad Używaniem Alkoholu i innych Substancji Psychoaktywnych).

Pierwszy pomiar, przeprowadzony w 1995 r., pozwolił stwierdzić, iż najbardziej rozpowszechnioną nielegalną substancją psychoaktywną są przetwory konopi indyjskich, czyli marihuana lub haszysz, po które w ciągu ostatnich 12 miesięcy sięgało wówczas ok. 7% młodszych (pierwszoklasistów) i 10% starszych (trzecioklasistów) uczniów szkół średnich. Na drugim miejscu znalazły się legalne substancje wziewne (kleje, aerozole), używane przez młodzież w celu odurzania się (4,3% – w młodszej grupie badanych oraz 2,8% w starszej). Eksperymentowanie z pozostałymi narkotykami miało jedynie śladowy charakter i nie przekraczało 1% badanych populacji. Sytuacja ta zmieniła się jednak już pod koniec lat 90-tych. W kolejnej edycji badań ESPAD (w 1999 r.) nadal na pierwszym miejscu wśród najpopularniejszych narkotyków figurowała marihuana, ale już na drugiej pozycji znalazła się amfetamina. Do sięgania po ten groźny narkotyk – w ciągu ostatniego roku – przyznało się wówczas prawie 7% młodszych i niemal 8% starszych badanych uczniów (oznaczało to 8-krotny wzrost w stosunku do połowy lat 90-tych).

Edycja badań ESPAD z 2003 r. pokazała kilka interesujących zmian na scenie narkotykowej kraju. Przede wszystkim odnotowano dalszy wzrost odsetka uczniów, którzy deklarowali używanie przetworów konopi (marihuany lub haszyszu) w ciągu ostatniego roku.

Wyraźne zmiany w stosunku do poprzednich badań odnotowano w edycji projektu ESPAD w 2007 r. Odsetek uczniów trzecich klas gimnazjum, którzy palili marihuanę lub haszysz w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie spadł o jedną czwartą – z 14,5% w 2003 do 10,9% w 2007 r. Zmniejszył się też odsetek starszej młodzieży używającej tego narkotyku (uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych). W badaniach z 2007 r. uzyskano wynik niższy aż o jedną trzecią w stosunku do wyników badań ESPAD z 2003 r. (spadek z 26,1% w 2003 r. do 17,4% w 2007r.). W przypadku używania amfetaminy uzyskano niższe wskaźniki używania tej substancji niż w roku 2003, w szczególności w grupie 17/18-latków.

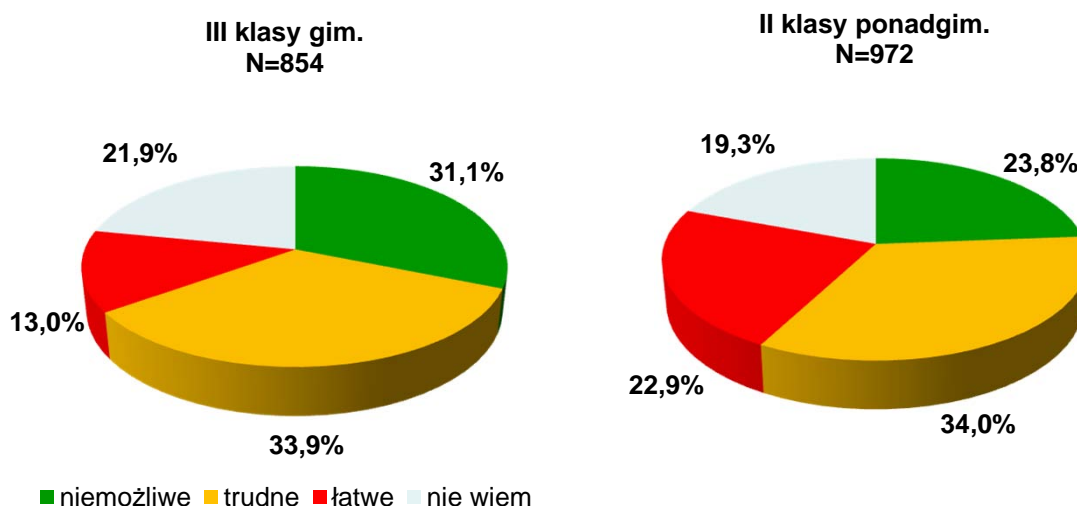

14.1 Amfetamina - rozpowszechnienie używania

Jako niemożliwą do zdobycia uznało amfetaminę 31,3% badanych trzecioklasistów i wyraźnie mniejszy odsetek uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (23,8%). W obu rocznikach w miarę zbliżony był odsetek osób, które nie potrafiły jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Wynosił on odpowiednio 21,9% i 19,3%. **Pomiędzy klasą trzecią gimnazjum i drugą szkoły ponadgimnazjalnej odnotowano wzrost odsetka osób, które uważały, że zdobycie amfetaminy byłoby dla nich łatwe. Takiego zdania było 13,0% trzecioklasistów (co ósmy) i 22,9% uczniów starszych (co czwarty).**

Dostępność amfetaminy

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie amfetaminy, gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 91: Ocena dostępności amfetaminy – klasy III G i II PG.

W klasach trzecich gimnazjum odnotowano 4,5% dziewcząt oraz 4,1% chłopców, przyznających, że przynajmniej raz w życiu spróbowali amfetaminy (wykres 92). W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych wyraźnie wyższy był odsetek chłopców - 10,3%, zaś wśród dziewcząt odsetek ten kształtował na poziomie 5,5% (różnica istotna statystycznie, $p < 0,01$).

W ciągu ostatniego roku przed badaniem w klasach trzecich gimnazjum amfetaminy użyło 2,8% chłopców oraz 2,2% dziewcząt. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych po ten środek w ostatnim roku sięgnęło 6,9% chłopców i 4,7% dziewcząt.

W ostatnim miesiącu przed badaniem po amfetaminę sięgnęły stosunkowo niewielkie odsetki dziewcząt i chłopców z obu badanych roczników. W klasach trzecich gimnazjum wynosiły one 1,0% - chłopcy oraz 0,6% - dziewczęta, zaś w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych 1,7% chłopców oraz 1,1% dziewcząt.

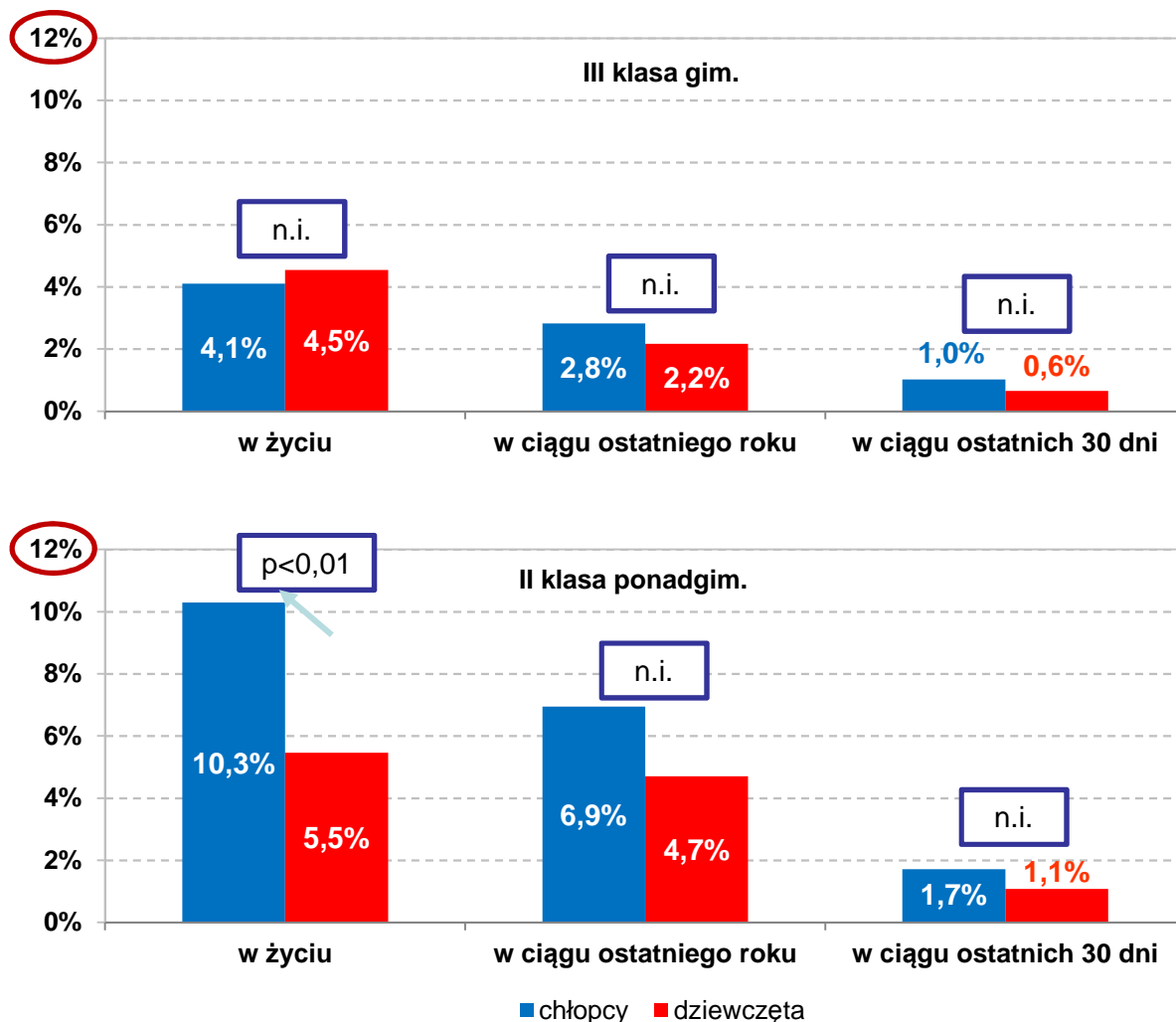
14.1 Amfetamina

- rozpowszechnienie używania

Rozpowszechnienie używania amfetaminy

Odsetek uczniów, którzy choć raz zażyli amfetaminę

Wykres 92: Rozpowszechnienie używania amfetaminy – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	410
III kl. gim. dziewczeta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	490
II kl. ponadgim. dziewczeta	475

14.1 Amfetamina - rozpowszechnienie używania

Zażywanie amfetaminy w okresie 30 dni poprzedzających badanie odnotowano w przypadku 1,7% chłopców i 1,1% dziewcząt z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. W przypadku trzecich klas gimnazjum odsetki te kształtowały się na poziomie 1,0% w grupie chłopców i 0,6% w grupie dziewcząt.

Większość spośród osób, które używały amfetaminy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie czyniło to incydentalnie – w grupie uczniów młodszych, z trzecich klas gimnazjum nie odnotowano przypadków używania amfetaminy częściej niż 1-2 razy. Na tle pozostałych badanych wyróżniają się natomiast chłopcy z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, w przypadku których zażywanie amfetaminy nie miało charakteru incydentalnego – do zażycia tej substancji co najmniej 3 razy przyznało się 1,1% badanych (w stosunku do 0,6% wskazujących na 1-2 razy).

Używanie amfetaminy – ostatnie 30 dni

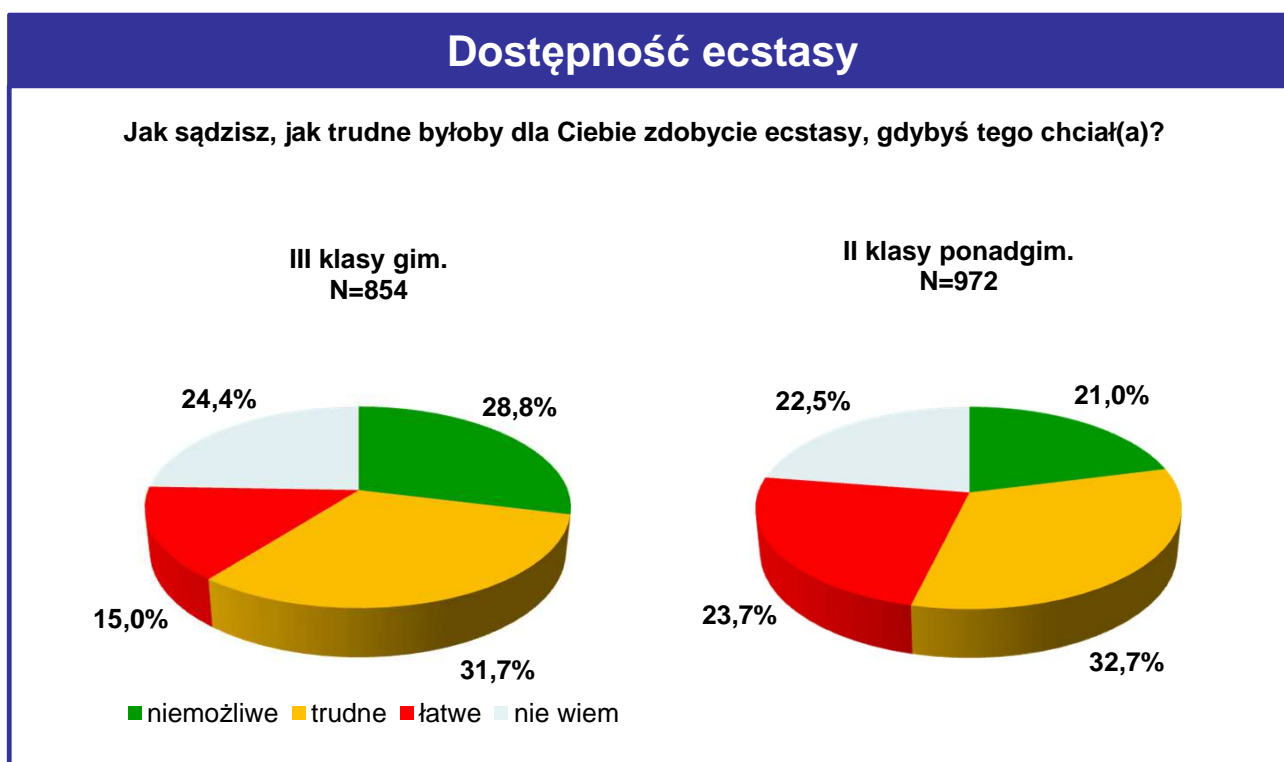
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. dz. N=441	99,4%	0,6%	0,0%	0,0%
III klasy gim. ch. N=410	99,0%	1,0%	0,0%	0,0%
II klasy ponadgim. dz. N=475	98,9%	0,7%	0,4%	0,0%
II klasy ponadgim. ch. N=490	98,3%	0,6%	0,8%	0,3%

Tabela 13: Częstotliwość używania amfetaminy w ciągu 30 dni przed badaniem – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

14.2 Ecstasy - rozpowszechnienie używania

Zdobycie ecstasy byłoby łatwe dla co szóstego ucznia klasy trzeciej gimnazjum (15,0%). Co trzeci uznał, że byłoby to trudne (31,7%), a co czwarty, że niemożliwe (28,8%). W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetek osób wskazujących, że zdobycie ecstasy byłoby ich zdaniem łatwe był wyższy w porównaniu z uczniami młodszymi i wynosił 23,7% (co czwarty uczeń). Jedna trzecia badanych (32,7%) z tego rocznika stwierdziła, że byłoby to dla nich trudne, a jedynie dla co piątego - niemożliwe (21,0%). Warto zauważyć, że w obu grupach odsetki uczniów nie wyrażających jednoznacznej opinii były dość znaczne (22,5%-24,4%).

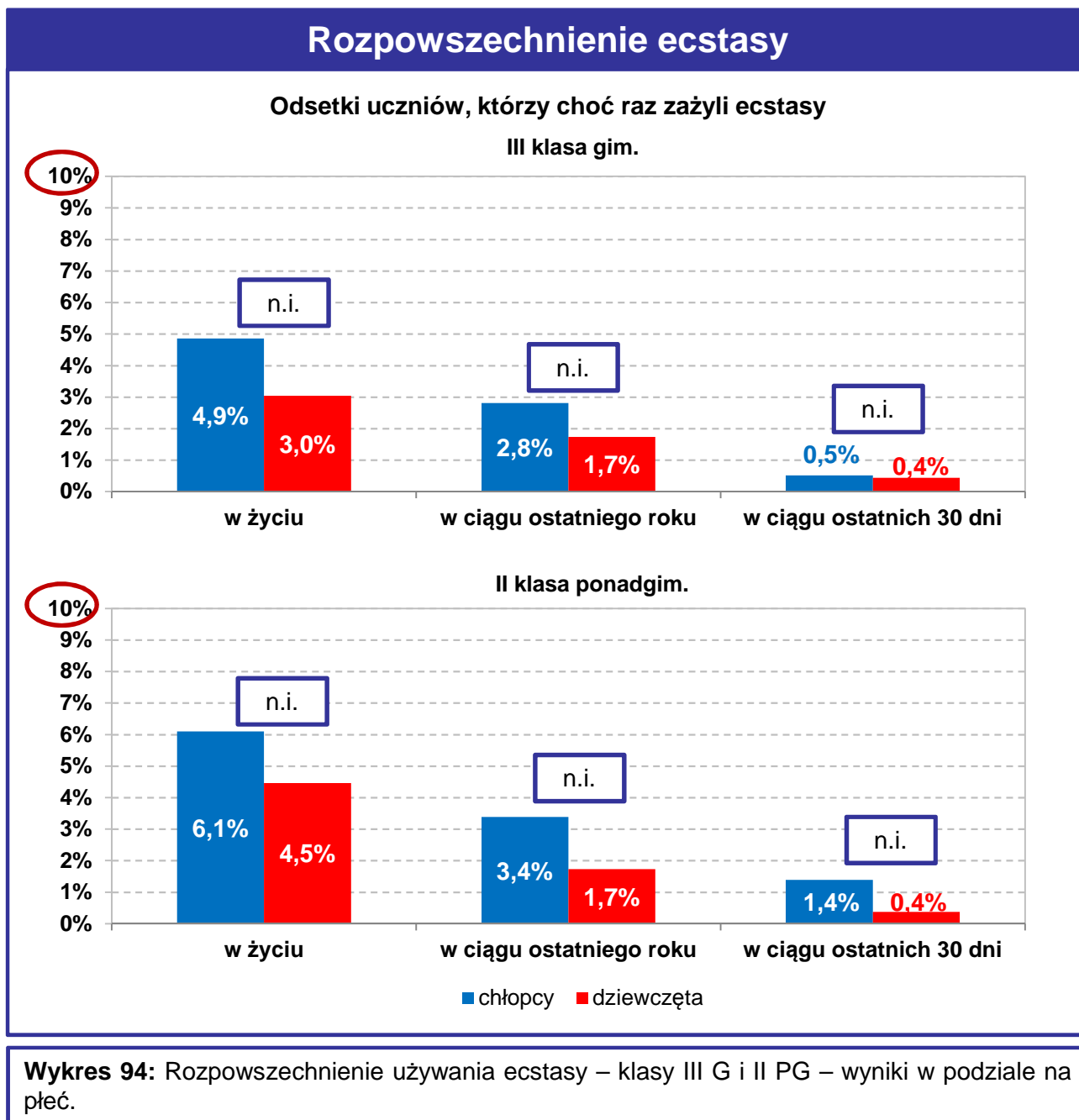
Wykres 93: Ocena dostępności ecstasy – klasy III G i II PG.

Analiza zgromadzonych danych pokazuje, że przynajmniej raz w życiu ecstasy zażyło 4,9% chłopców i 3,0% dziewcząt z trzecich klas gimnazjum (wykres 94). Wskaźniki te rosną wraz z wiekiem ankietowanych. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych ecstasy spróbowało 6,1% chłopców i 4,5% dziewcząt.

W klasach trzecich gimnazjum w ciągu ostatniego roku przed badaniem po ecstasy sięgnęło 2,8% chłopców i 1,7% dziewcząt. Natomiast w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetki te wyniosły 3,4% w przypadku chłopców i 1,7% w przypadku dziewcząt. W ostatnim miesiącu przed badaniem do użycia ecstasy przyznało się 0,5% uczniów i 0,4% uczennic z klas trzecich gimnazjalnych, a w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych 1,4% chłopców i 0,4% dziewcząt.

Żadna z opisanych wyżej różnic między płciami w danej grupie wiekowej nie jest istotna statystycznie.

14.2 Ecstasy - rozpowszechnienie używania

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

14.2 Ecstasy - rozpowszechnienie używania

W ciągu miesiąca poprzedzające badanie odsetki badanych sięgających po ecstasy były niskie, jednak ci uczniowie, którzy przyznali się do zażywania tego narkotyku nie czynili tego jedynie incydentalnie. W przypadku dziewcząt z obydwu badanych roczników taka sama liczba badanych przyznała, że zażywała ecstasy 1-2 razy, jak i 10 razy i więcej. W przypadku młodszych chłopców wszystkie próby z ecstasy miały miejsce więcej niż 3 razy, a w przypadku uczniów starszych, wyróżniających się na tle pozostałych analizowanych grup rozpowszechnieniem zjawiska – w przeważający sposób (0,5% używających ecstasy 1-2 razy vs 1,0% dla użycia 3 razy i więcej).

Używanie ecstasy zarówno przez uczniów starszych jak i młodszych należy uznać za zjawisko rzadkie, co nie oznacza, że można zlekceważyć takie eksperymenty. Ecstasy to narkotyk popularny wśród młodzieży spędzającej czas w klubach i dyskotekach. Osoby używające go często starają się „uatrakcyjnić” swoje doświadczenia mieszając ten środek z alkoholem albo innymi substancjami psychoaktywnymi. Nawet pierwsze próby z ecstasy mogą prowadzić do tego typu ryzykownych zachowań.

Używanie ecstasy – ostatnie 30 dni

	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. dz. N=440	99,6%	0,2%	0,0%	0,2%
III klasy gim. ch. N=411	99,5%	0,0%	0,5%	0,0%
II klasy ponadgim. dz. N=476	99,6%	0,2%	0,0%	0,2%
II klasy ponadgim. ch. N=488	98,6%	0,5%	0,8%	0,2%

Tabela 14: Częstotliwość używania ecstasy w ciągu 30 dni przed badaniem – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

14.2 Ecstasy - rozpowszechnienie używania

Jak pokazują dane, o fakcie sięgania po ecstasy przez przyjaciół była przekonana prawie co szósta gimnazjalistka (15,2%) i co siódmy gimnazjalista (14,7%).

W klasach trzecich gimnazjum 12,8% dziewcząt i nieco mniejszy odsetek chłopców (10,8%) uważało, że kilku ich przyjaciół zażywa ecstasy. Odsetki tych, którzy stwierdzili, że robi to sporo ich przyjaciół, większość z nich lub wszyscy byli stosunkowo niewielkie i wynosiły 2,4% wśród dziewcząt i 3,8% wśród chłopców z tej grupy wiekowej.

W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetek dziewcząt, które wskazały, że kilku ich przyjaciół używa ecstasy wynosił 18,9%, a 2,9% uznało, że takie zachowania podejmuje sporo ich przyjaciół, większość lub wszyscy. Wśród chłopców odsetki te wynosiły odpowiednio 17,2% i 3,8%.

Oznacza to, że o fakcie sięgania po ecstasy przez przyjaciół było przekonanych ogółem co piąta dziewczyna (21,8%) i co piąty chłopak (21,0%) ze starszego badanego rocznika (drugie klasy szkół ponadgimnazjalnych).

Rozpowszechnienie używania ecstasy wśród przyjaciół

	nikt	kilku	sporo	większość	wszyscy
III klasy gim. dz. N=439	84,8%	12,8%	1,3%	0,7%	0,4%
III klasy gim. ch. N=409	85,3%	10,8%	2,3%	1,0%	0,5%
II klasy ponadgim. dz. N=474	78,2%	18,9%	1,3%	1,2%	0,4%
II klasy ponadgim. ch. N=488	79,0%	17,2%	0,6%	2,1%	1,1%

Tabela 15: Rozpowszechnienie używania ecstasy wśród przyjaciół – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

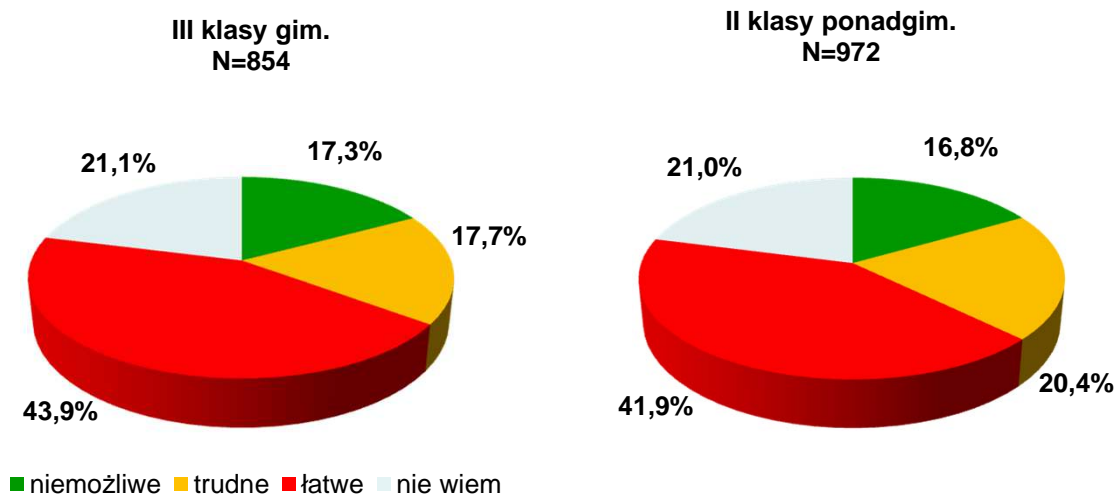
14.3 Substancje wziewne (kleje, aerozole itp.) – rozpowszechnienie używania

Znaczące odsetki uczniów w obu rocznikach stwierdziły, że substancje wziewne byłyby łatwe do zdobycia dla osób w ich wieku. Taką opinię wyraziło ponad dwie piąte badanych z trzecich klas gimnazjum (43,9%) i z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (41,9%). Jedyne co szósty z uczniów z obydwu badanych roczników uznał, że zdobycie takich substancji byłoby dla nich niemożliwe (17,3% gimnazjalistów i 16,8% uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych), a 20,4% starszych i 17,7% młodszych badanych zadeklarowało, że zdobycie substancji wziewnych byłoby dla niego trudne. Jednocześnie co piąty uczeń nie miał jednoznacznej opinii na ten temat (21,0% - 21,1%). Warto zwrócić uwagę, że w odróżnieniu od innych substancji (z wyjątkiem leków uspokajających), o które pytano w kwestionariuszu, w przypadku dostępności substancji wziewnych nie odnotowano znaczących różnic w ocenach uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Dostępność środków wziewnych

Jak sądzisz, jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie substancji wziewnych (np. klejów), gdybyś tego chciał(a)?

Wykres 95: Ocena dostępności środków wziewnych – klasy III G i II PG.

Przynajmniej raz w życiu, w celu odurzenia się, zażyło środki wziewne, takie jak kleje, aerozole i tym podobne 8,4% chłopców i 9,8% dziewcząt z trzecich klas gimnazjum (wykres 96). W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych takie doświadczenie miało za sobą 7,6% chłopców i 6,1% dziewcząt (w obydwu rocznikach przedstawione różnice nie są istotne statycznie). Wśród uczniów klas trzecich 4,1% chłopców i 3,7% dziewcząt stwierdziło, że używało środków wziewnych przynajmniej raz w ciągu roku poprzedzającego badanie. W klasach drugich odsetki te wynosiły odpowiednio 3,3% i 1,3% i były istotnie statystycznie wyższe wśród chłopców ($p < 0,05$). Używanie substancji wziewnych w miesiącu poprzedzającym badanie zadeklarowało 2,0% młodszych uczniów i 0,9% uczennic z tego rocznika. Podobnie jak w przypadku stosowania substancji wziewnych w ciągu ostatniego roku, również w ciągu miesiąca przed badaniem w starszej grupie istotnie częściej tego rodzaju narkotyków stosowali chłopcy niż dziewczęta (2,7% vs 0,6%).

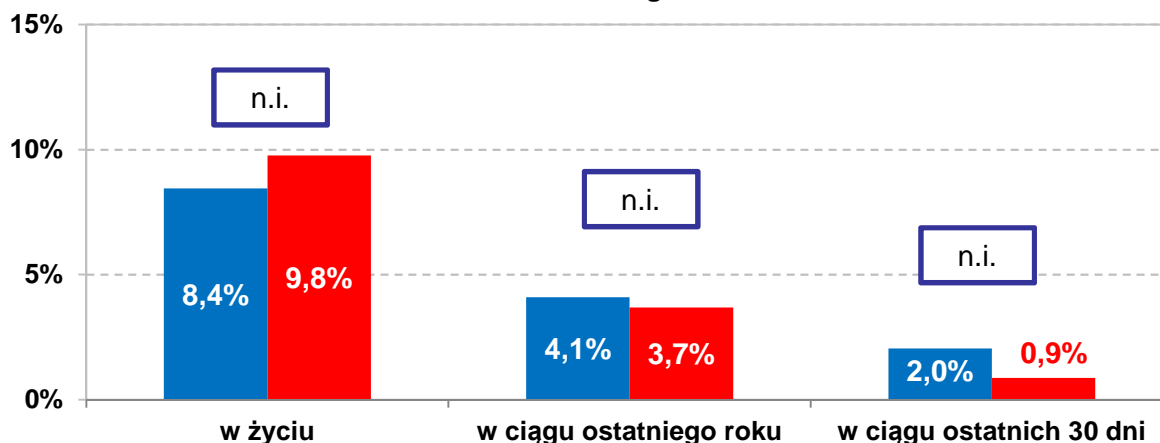
14.3 Substancje wziewne (kleje, aerozole itp.) – rozpowszechnienie używania

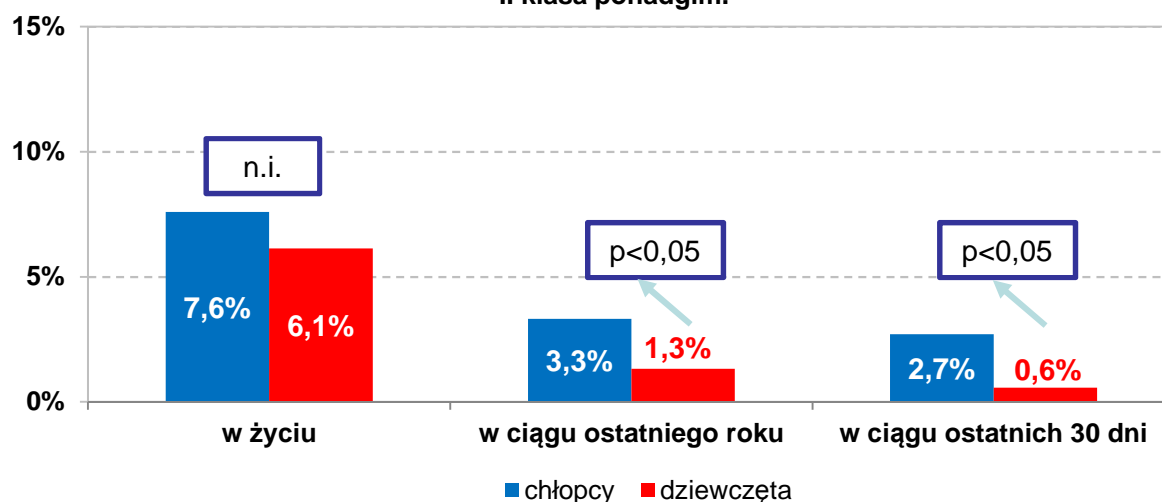
Rozpowszechnienie środków wziewnych

Odsetki uczniów, którzy choć raz zażyli środki wziewne

III klasa gim.

II klasa ponadgim.

Wykres 96: Rozpowszechnienie używania środków wziewnych – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	490
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

14.3 Substancje wziewne (kleje, aerozole itp.) – rozpowszechnienie używania

Można uznać, że w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem środki wziewne były przez uczniów używane sporadycznie. Podobnie jak w przypadku amfetaminy i ecstazy najczęstsze stosowanie zanotowano w grupie starszych chłopców, wśród których było 0,9% używających takich substancji 1-2 razy, zaś 1,2% użyło ich 3 do 9 razy. Do użycia środków wziewnych co najmniej 10 razy przyznało się 0,6% badanych.

W pozostałych grupach, jak pokazuje poniższa tabela, przypadki uczniów sięgających po aerozole lub kleje w celu odurzenia się występowały rzadziej, jednak w grupie młodszych chłopców mogą niepokoić odsetki tych, którzy stosowali tego rodzaju środki co najmniej 3 razy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie (1,3%).

Używanie środków wziewnych – ostatnie 30 dni				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. dz. N=440	99,1%	0,4%	0,2%	0,2%
III klasy gim. ch. N=411	98,0%	0,8%	1,3%	0,0%
II klasy ponadgim. dz. N=475	99,4%	0,4%	0,2%	0,0%
II klasy ponadgim. ch. N=490	97,3%	0,9%	1,2%	0,6%

Tabela 16: Częstotliwość używania środków wziewnych w ciągu 30 dni przed badaniem – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

14.3 Substancje wziewne (kleje, aerozole itp.) – rozpowszechnienie używania

Jak wspomiano wcześniej, w działaniach profilaktycznych bardzo istotne jest poznanie opinii młodych ludzi na temat używania określonych środków przez ich znajomych i przyjaciół.

Deklaracje odnośnie posiadania przyjaciół, którzy sięgają po środki wziewne były udziałem zarówno uczniów klas trzecich gimnazjum, jak i uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

Co szósta dziewczyna (16,2%) i chłopiec (15,2%) z klas trzecich gimnazjum przyznali, że ich przyjaciele używają substancji wziewnych. Zdecydowana większość spośród nich uważa, że takie zachowania podejmuje tylko kilku spośród przyjaciół. Tak stwierdziło 12,1% uczennic i 10,3% uczniów. Z kolei 4,0% dziewcząt i 4,8% chłopców z tego rocznika deklaroowało, że po środki wziewne sięga większa grupa ich przyjaciół (sporo, większość lub wszyscy).

W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych po 14,5% dziewcząt i chłopców stwierdziło, że ich przyjaciele używają substancji wziewnych. Podobnie, jak w przypadku młodszych uczniów, starsi uczniowie najczęściej deklarowali, że robiło to kilka osób z grona ich przyjaciół (11,9% dziewcząt i 10,6% chłopców). Fakt sięgania po środki wziewne większej grupy przyjaciół (sporo, większość, wszyscy) zadeklarowało odpowiednio: 2,6% uczennic oraz 4,0% uczniów.

Rozpowszechnienie używania środków wziewnych wśród przyjaciół

	nikt	kilku	sporo	większość	wszyscy
III klasy gim. dz. N=441	83,8%	12,1%	3,2%	0,6%	0,2%
III klasy gim. ch. N=409	84,8%	10,3%	3,3%	0,5%	1,0%
II klasy ponadgim. dz. N=472	85,5%	11,9%	1,5%	0,7%	0,4%
II klasy ponadgim. ch. N=492	85,5%	10,6%	2,2%	0,9%	0,9%

Tabela 17: Rozpowszechnienie używania środków wziewnych wśród przyjaciół – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

14.4 Wiek inicjacji

Zapytane o wiek, w którym po raz pierwszy zażyły **amfetaminę** (wykres 97) dziewczęta uczące się w gimnazjach najczęściej deklarowały, że miało to miejsce w wieku 14-15 lat (3,5%), zaś inicjacja ich rówieśników przebiegała w równomiernym stopniu we wszystkich analizowanych przedziałach wiekowych. Starsi uczniowie, z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, najczęściej wskazywali na wiek 16 lat lub więcej (3,5% dziewcząt i 6,8% chłopców). Dziewczęta z obydwu badanych grup wiekowej rzadziej niż chłopcy wskazywały na wiek 13 lat i mniej – takie deklaracje odnośnie inicjacji były udziałem 0,2% gimnazjalistek i 0,6% uczennic z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, podczas gdy w przypadku chłopców odpowiednio 1,5% i 1,8% badanych.

Odmienne wyglądały deklaracje uczniów odnośnie wieku, w jakim miały miejsce pierwsze próby ze stosowaniem **ecstasy** (wykres 98). Młodsze dziewczęta wskazywały przede wszystkim na wiek 14-15 lat (1,5%), a odpowiedzi młodszych chłopców umiejscawiały ich inicjację w zbliżony sposób w przedziale 14-15 lat oraz 16 lat i więcej (po 1,5%). Starsze z dziewcząt, uczennice drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, wskazywały z podobną częstotliwością na wiek 16 lat i więcej, jak również młodszy – 14-15 lat (odpowiednio 1,5% i 1,0%), zaś starsi uczniowie w większości (3,1%) deklarowali, że inicjacja miała miejsce w wieku 16 lat i więcej. Podobnie jak w przypadku amfetaminy, chłopcy częściej od dziewcząt przechodzili inicjację w wieku 13 lat i mniej (0,8% gimnazjalistów i 0,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w stosunku do 0,2% wśród uczennic gimnazjum – wśród uczennic starszych nie odnotowano takich przypadków). Warto zauważyć, że znaczna część nastolatków, którzy mieli za sobą inicjację z tym rodzajem narkotyku (zwłaszcza dziewcząt) nie podała konkretnej odpowiedzi o czasie pierwszego użycia (od 20,8% do 43,2% osób, które miały za sobą inicjację).

W odróżnieniu od amfetaminy i ecstasy pierwszy kontakt z **substancjami wziewnymi** miał stosunkowo często miejsce w wieku 13 lat i mniej – dotyczyło to 2,2% uczennic i 2,0% uczniów z trzecich klas gimnazjum oraz 0,9% uczennic i 1,9% uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Odpowiedzi dotyczące wieku inicjacji kształtują się odmiennie we wszystkich wyróżnionych grupach – wśród młodszych dziewcząt przeważały te, które po raz pierwszy sięgnęły po substancje wziewne w wieku 14-15 lat, wśród starszych uczennic wiek inicjacji rozkłada się równomiernie we wszystkich analizowanych przedziałach wiekowych. Młodszy chłopcy wskazywali przede wszystkim na wiek 13 lat i mniej oraz wiek 14-15 lat, zaś starsi uczniowie pierwsze kontakty z substancjami wziewnymi określali na wiek 13 lat i mniej oraz 16 lat i więcej (wykres 99).

Przedstawione wyżej wyniki przemawiają za koniecznością rozpoczynania oddziaływań profilaktycznych przeciwdziałających używaniu narkotyków przez młodzież jeszcze w szkole podstawowej oraz za ich intensyfikowaniem w gimnazjum.

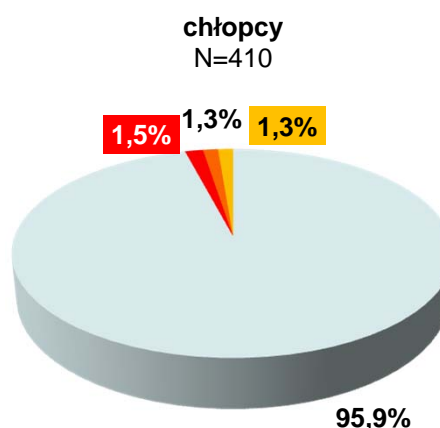
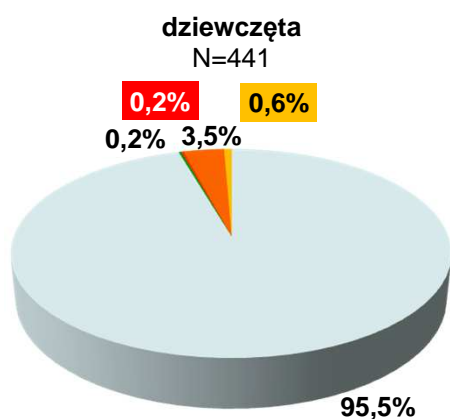

14.4 Wiek inicjacji

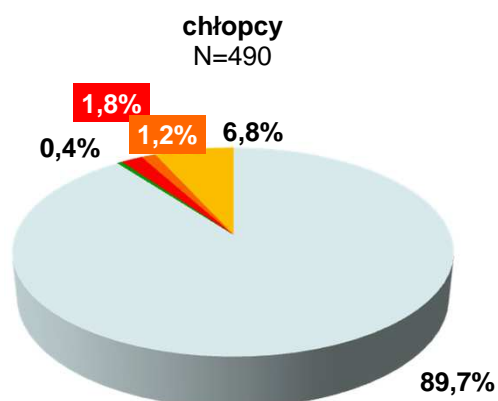
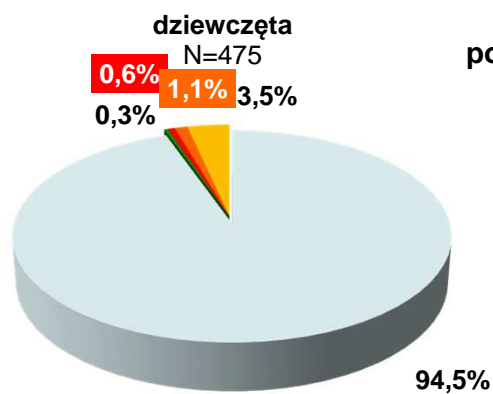
Wiek inicjacji - amfetamina

Ile miałe(a)s lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować amfetaminy?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- spróbował(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 97: Pierwsze doświadczenia z używaniem amfetaminy – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

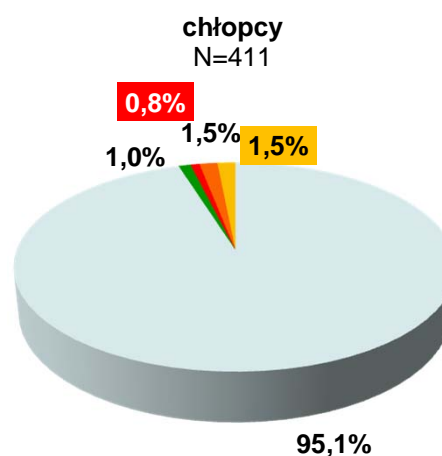
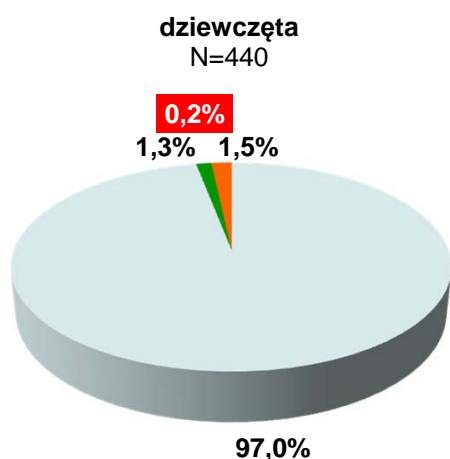

14.4 Wiek inicjacji

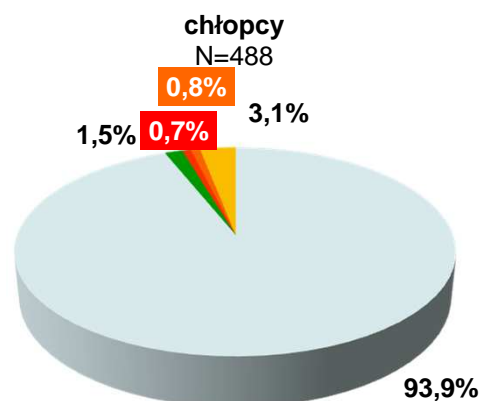
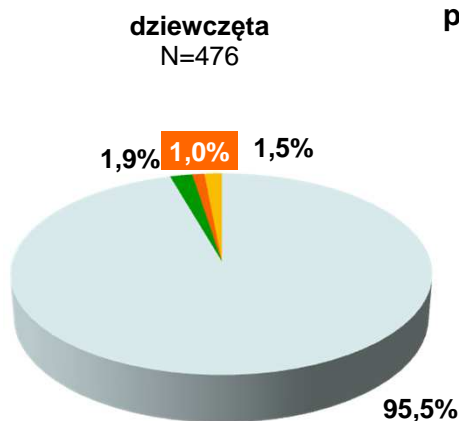
Wiek inicjacji - ecstasy

Ile miałe(a)s lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować ecstasy?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- próbowałam(a), ale nie podałam(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 98: Pierwsze doświadczenia z używaniem ecstasy – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

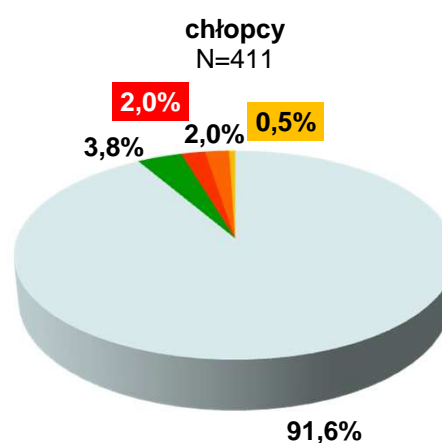
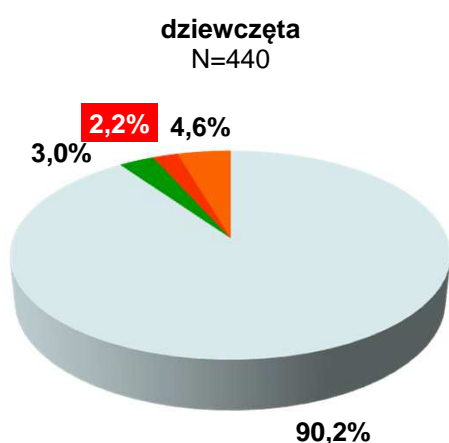

14.4 Wiek inicjacji

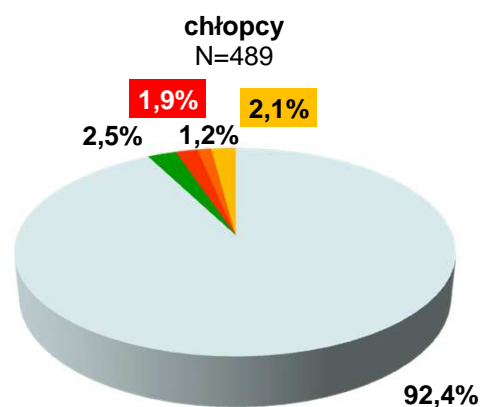
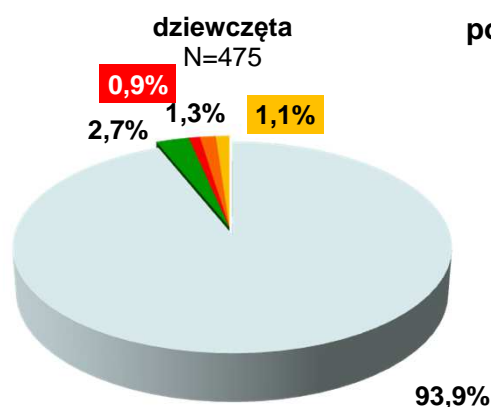
Wiek inicjacji – substancje wziewne

Ile miałe(a)s lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu, (jeśli w ogóle) spróbować substancje wziewne (klej itp.) w celu odurzenia?

III klasy gim.

II klasy ponadgim.

- nigdy
- spróbował(a), ale nie podał(a) wieku inicjacji
- 13 lat lub mniej
- 14-15 lat
- 16 lat lub więcej

Wykres 99: Pierwsze doświadczenia z używaniem środków wziewnych – klasy III G i II PG – wyniki w podziale na płeć.

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

Jak pokazują wykresy 100-103, odsetek uczniów wskazujących na duże ryzyko związane z używaniem amfetaminy i ecstasy znacząco wzrasta w sytuacji, gdy opinia dotyczy regularnego zażywania tych narkotyków. We wszystkich analizowanych przypadkach dziewczęta częściej niż chłopcy przypisywały duże ryzyko poszczególnym stylom zażywania narkotyków, zaś w porównaniu pomiędzy rocznikami, wyższe odsetki dostrzegających duże ryzyko odnotowano wśród starszych badanych. Jednocześnie odsetki nastolatków, którzy oceniali ryzyko incydentalnego zażywania amfetaminy i ecstasy jako małe lub nieistniejące nie były wyraźnie zróżnicowane ze względu na płeć lub wiek badanych. W przypadku regularnego zażywania narkotyków wskazywanie na małe lub nieistniejące ryzyko było częściej domeną chłopców niż dziewcząt.

W przypadku **zażywania amfetaminy 1-2 razy**, ryzyko jako duże postrzegало 37,9% uczennic i 37,3% uczniów z klas trzecich, a w klasach starszych odsetki te wynosiły odpowiednio 48,1% i 42,0%. W klasach trzecich ryzyko związane z takim zachowaniem oceniło jako nieistniejące lub małe 15,8% uczennic i 14,6% uczniów, zaś spośród uczniów drugich klas ponadgimnazjalnych odpowiednio 15,7% dziewcząt i 14,6% chłopców.

W przypadku **regularnego używania amfetaminy** 2,2% uczennic i 5,0% uczniów w klasach trzecich oceniło, że ryzyko związane z takim zachowaniem w ogóle nie istnieje lub jest małe, w klasach drugich taką opinię wyraziło 2,2% uczennic i 5,6% uczniów. **Do tych uczniów w szczególności należy dotrzeć z działaniami edukacyjnymi i profilaktycznymi.**

Odsetki osób, których zdaniem ryzyko regularnego używania amfetaminy jest duże wyniosły wśród młodszych uczennic 82,9%, zaś wśród starszych 83,5%. Odsetki uczniów podzielających to zdanie były niższe w obu grupach wiekowych i wyniosły 68,8% wśród młodszych uczniów i 71,4% wśród starszych.

Warto zauważyć, że wśród badanych, a zwłaszcza chłopców z obydwu roczników odnotowano wysoki odsetek odpowiedzi wskazujących na niewiedzę o ryzyku związanym z używaniem amfetaminy (od 13,0% do 25,6%). **Jest to kolejna grupa uczniów, do której powinny być skierowane działania edukacyjne.**

Podobną tendencję do oceniania ryzyka **zaobserwowano w przypadku pytań o ecstasy. Brak ryzyka lub małe ryzyko w przypadku sięgania po ecstasy 1-2 razy** wskazało 18,0% uczennic i 20,2% uczniów z klas trzecich gimnazjum oraz 21,0% uczennic i 19,8% uczniów z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Jako duże oceniło ryzyko takich zachowań 29,0% uczennic w klasach trzecich i 27,3% ich rówieśników, a w klasach drugich odpowiednio: 36,0% i 26,6%. **W przypadku regularnego zażywania ecstasy** odsetki te wzrastają do 68,6% (dziewczęta) i 60,1% (chłopcy) w klasach trzecich oraz 77,0% (dziewczęta) i 57,9% (chłopcy) w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych.

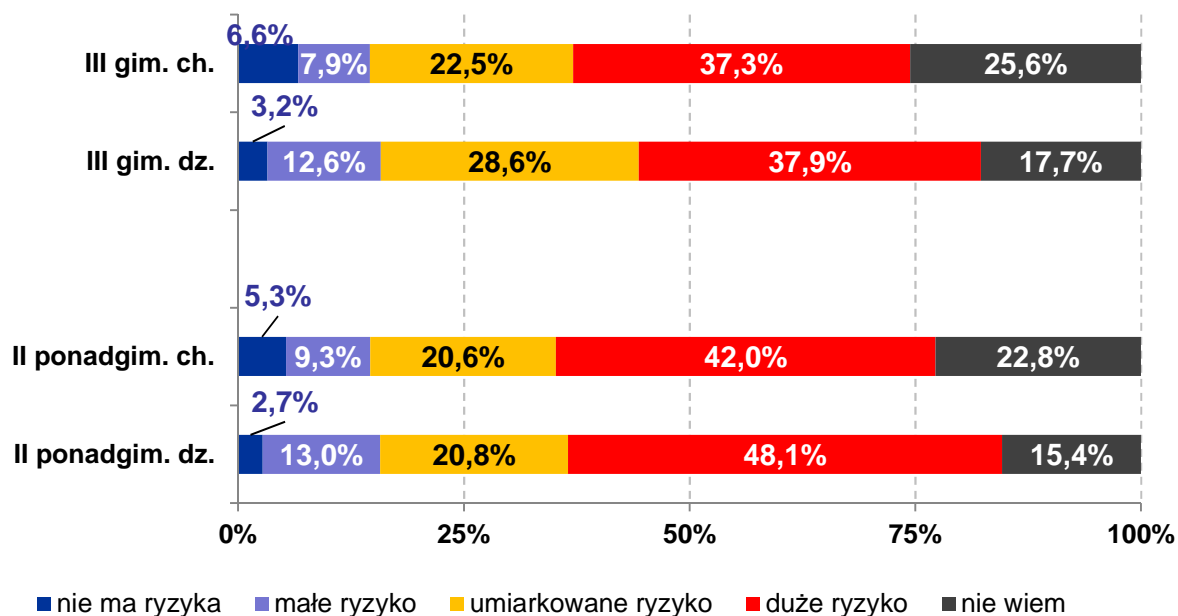
W przypadku ecstasy odnotowano jeszcze większy niż w przypadku amfetaminy odsetek odpowiedzi wskazujących na niewiedzę o ryzyku związanym z jej używaniem (odpowiedzi takiej udzielił blisko co trzeci chłopiec z obydwu badanych grup wiekowych). **Wynik ten pokazuje, na niezbyt dużą skuteczność przeprowadzanych działań edukacyjnych.**

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

Ryzyko związane z używaniem narkotyków

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę ?

Wykres 100: Ocena ryzyka sporadycznego używania amfetaminy - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

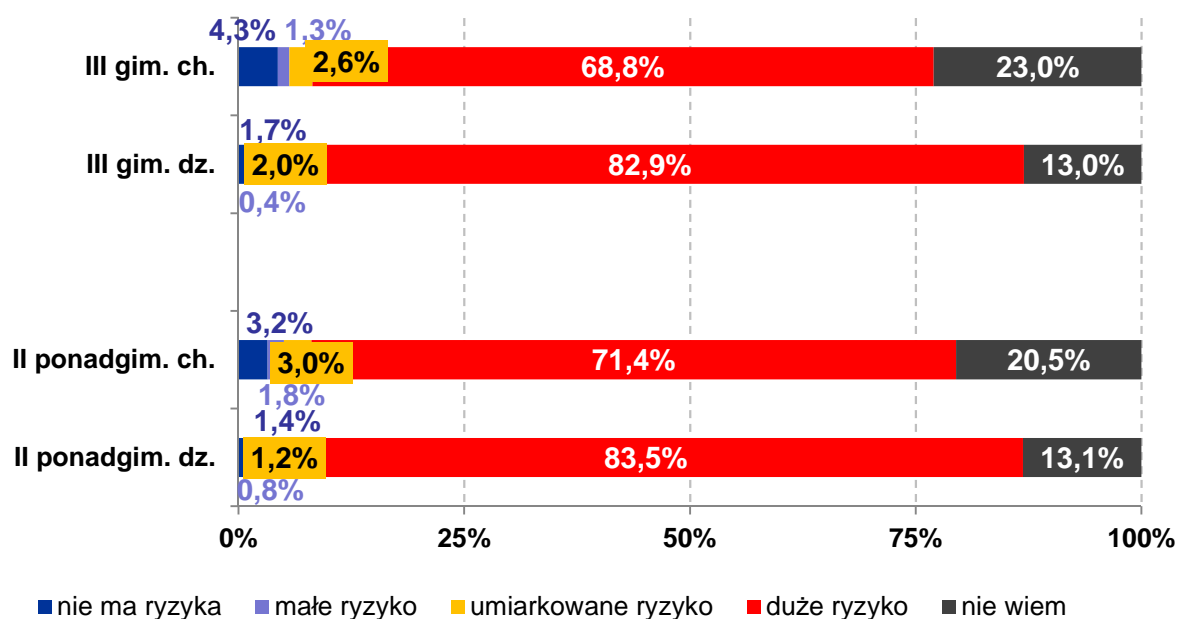
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	491
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

Ryzyko związane z używaniem narkotyków

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli używają amfetaminy regularnie?

Wykres 101: Ocena ryzyka regularnego używania amfetaminy - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

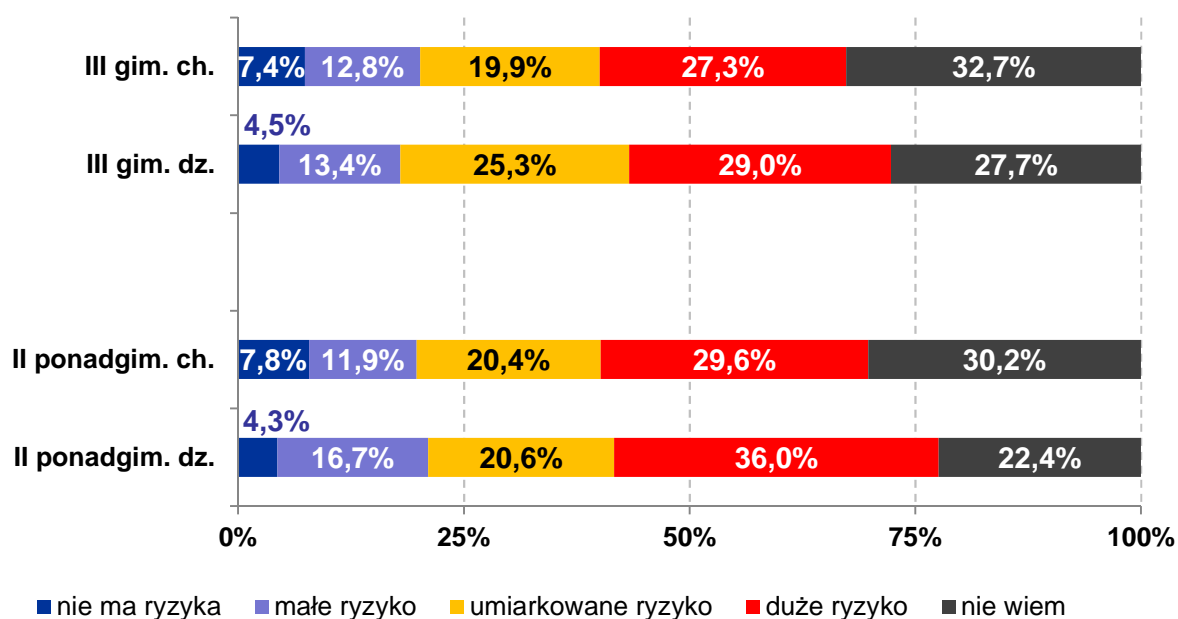
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	492
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

Ryzyko związane z używaniem narkotyków

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy?

Wykres 102: Ocena ryzyka sporadycznego używania ecstasy - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

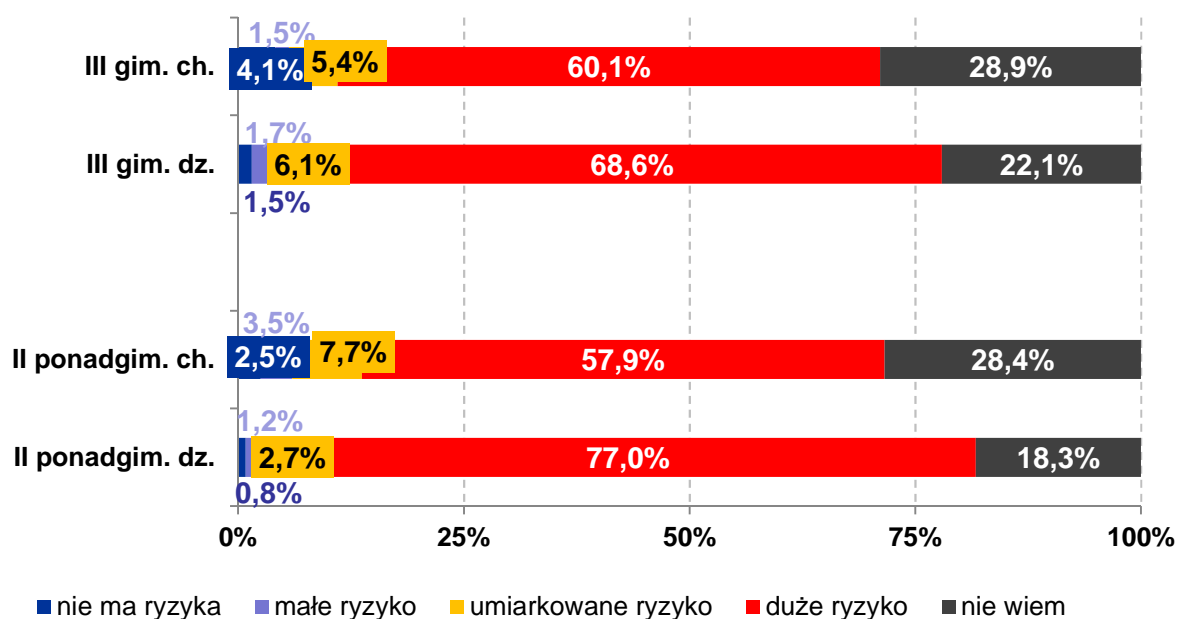
	N
III kl. gim. chłopcy	412
III kl. gim. dziewczęta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	487
II kl. ponadgim. dziewczęta	480

15. Ocena ryzyka związanego z używaniem narkotyków

Ryzyko związane z używaniem narkotyków

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli używają regularnie ecstasy?

Wykres 103: Ocena ryzyka regularnego używania ecstasy - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	441
II kl. ponadgim. chłopcy	489
II kl. ponadgim. dziewczęta	479

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

LSD i inne środki halucynogenne oraz grzyby halucynogenne (wykres 104 i 105)

LSD i innych środków halucynogennych próbowało 5,0% dziewcząt i 5,1% chłopców uczących się w trzecich klasach gimnazjum, zaś w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych takie próby miało za sobą 7,0% dziewcząt i 10,1% chłopców. Uczniowie najczęściej używali LSD 1-2 razy w życiu. Starsi uczniowie zażywali LSD częściej niż młodsi ($p < 0,005$), ale różnice w rozpowszechnieniu LSD wśród dziewcząt i chłopców w ramach roczników nie były istotne statystycznie. Grzybów halucynogennych próbowało w swoim życiu zdecydowanie więcej chłopców niż dziewcząt ($p < 0,005$), zarówno wśród młodszych, jak i starszych badanych. W badaniu odnotowano 0,4% uczennic z trzecich klas gimnazjum i 1,2% uczennic z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, które przyznały, że kiedykolwiek w życiu używały grzybów halucynogennych. Wśród chłopców do używania omawianej substancji przyznało się w Łodzi 3,6% młodszych i 5,2% starszych badanych.

Kokaina i crack (wykresy 106 i 107)

Wśród uczniów klas trzecich gimnazjum 2,4% dziewcząt i 2,8% chłopców choć raz w życiu użyło kokainy. W klasach drugich odnotowano 2,4% dziewcząt i 6,0% chłopców, którzy przyznali się do używania tej substancji. Różnice w odsetkach stosujących kokainę dziewcząt i chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych były istotne statystycznie. Odnotowano również stosunkowo niskie odsetki osób używających cracku: 0,2% wśród dziewcząt z klas trzecich gimnazjum i 0,4% z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Wśród chłopców wynosiły one odpowiednio: 1,8% i 2,0%. W obydwu rocznikach chłopcy sięgali po crack częściej niż dziewczęta.

Heroina i polska heroina („kompot”) (wykres 108 i 109)

Do używania heroiny przyznało się 2,0% chłopców i 1,1% dziewcząt z klas trzecich gimnazjum oraz 2,8% chłopców i 0,9% dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Różnice w odsetkach stosujących heroinę dziewcząt i chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych były istotne statystycznie. Polskiej heroiny użyło po 1,3% uczniów młodszych oraz 2,7% chłopców i 0,4% dziewcząt spośród uczniów starszych. Podobnie jak w przypadku heroiny, różnice w odsetkach stosujących polską heroinę dziewcząt i chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych były istotne statystycznie.

Narkotyki wstrzykiwane i sterydy anaboliczne (wykresy 110 i 111)

Narkotyki wstrzykiwane były substancją bardzo rzadko wskazywaną przez uczniów. Do ich stosowania przyznało się 0,9% dziewcząt i 0,3% chłopców z klas trzecich gimnazjum oraz 0,5% uczennic i 2,6% uczniów z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Rozpowszechnienie sterydów anabolicznych dotyczyło przede wszystkim chłopców (różnice istotne statystycznie). Do ich użycia przyznało się 0,4% dziewcząt i 2,0% chłopców z klas trzecich gimnazjum oraz 3,7% chłopców z klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

GHB (wykres 112)

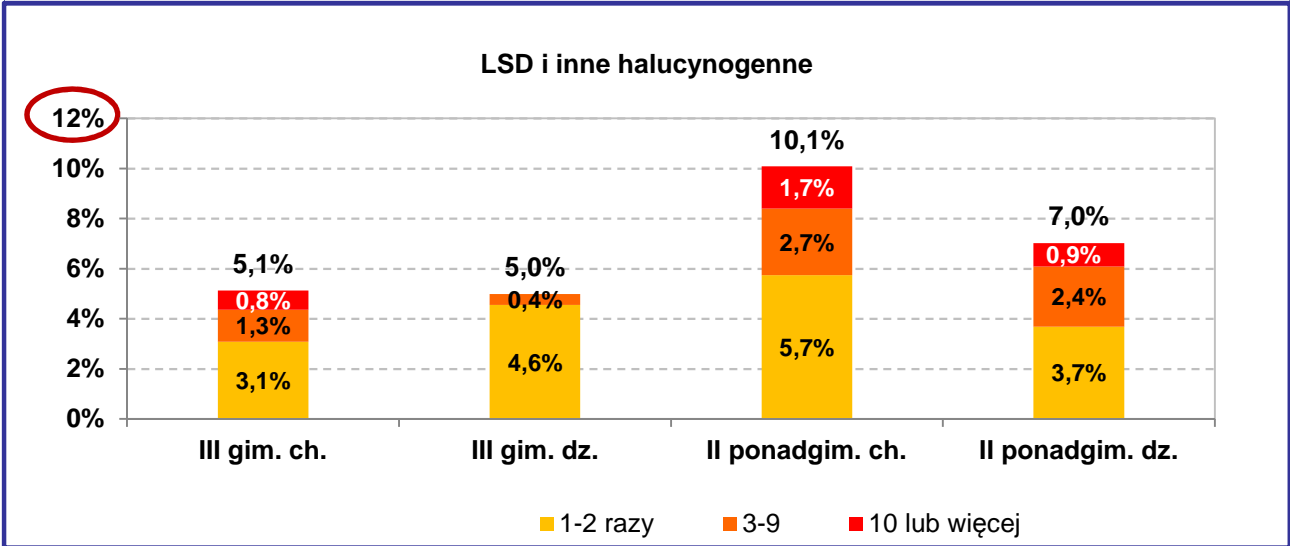
GHB, obok stosowania w celach przestępczych („pigułka gwałtu”), bywa również stosowany świadomie, w celach euforyzujących. Deklaracje odnośnie stosowania GHB były udziałem 0,5% chłopców z trzecich klas gimnazjum oraz 1,7% chłopców i 0,4% dziewcząt z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

Używanie narkotyków

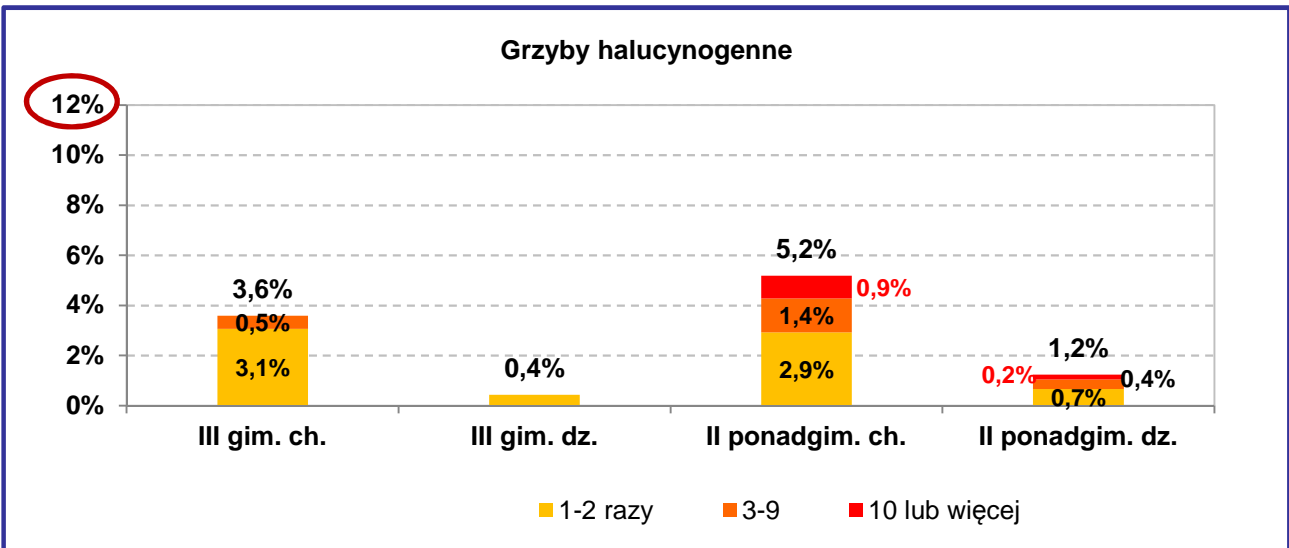
Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 104: Rozpowszechnienie używania LSD – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	410
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 105: Rozpowszechnienie używania grzybów halucynogennych – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

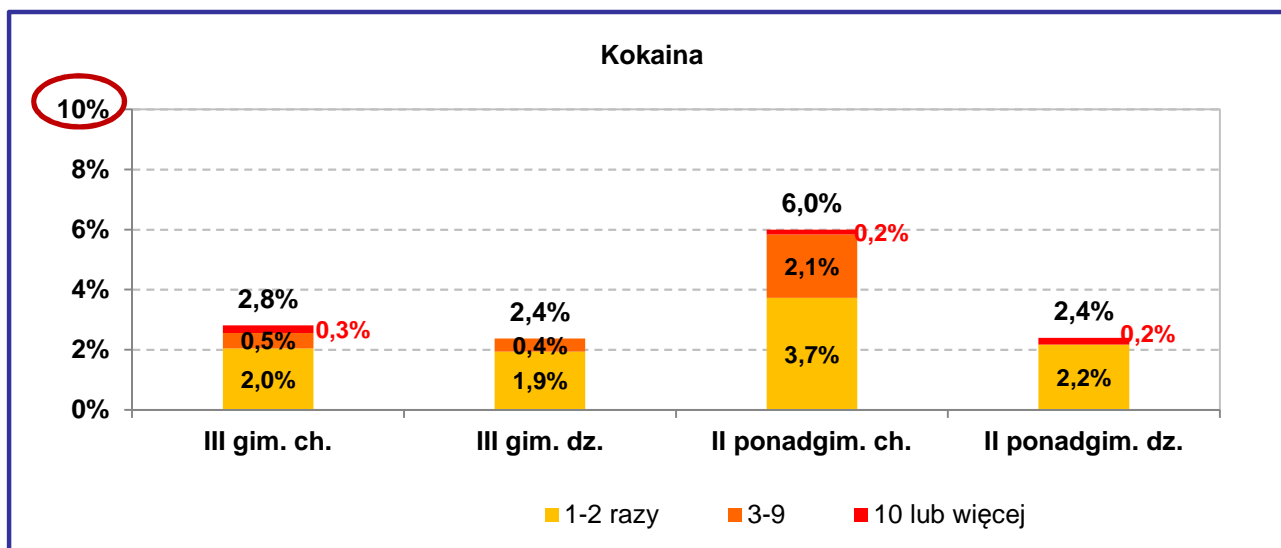
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	486
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

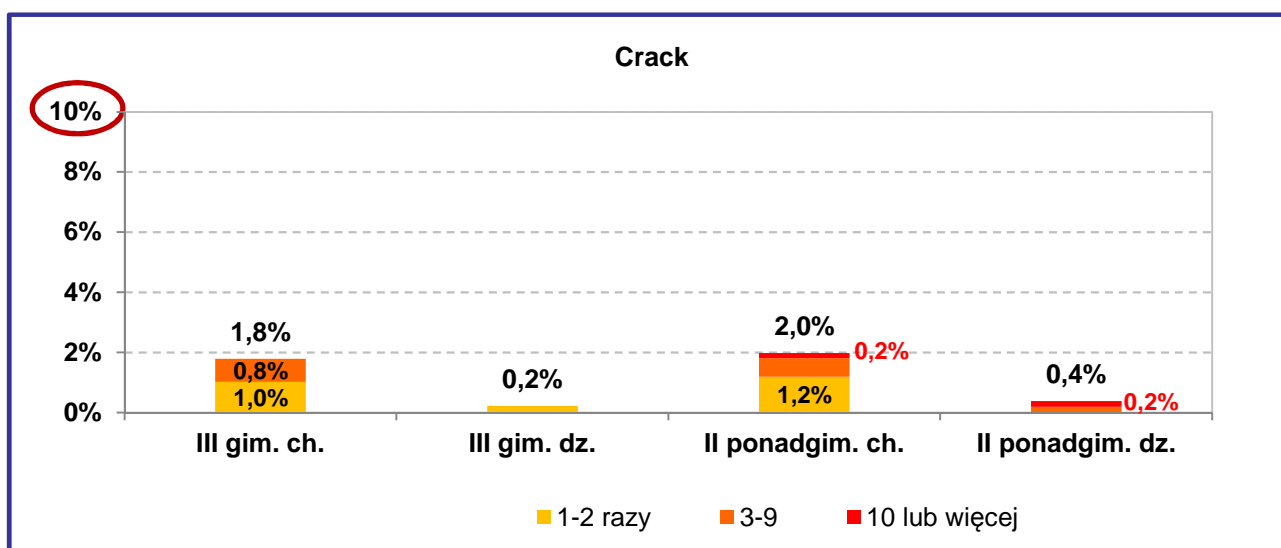
Używanie narkotyków

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 106: Rozpowszechnienie używania kokainy – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

Wykres 107: Rozpowszechnienie używania cracku – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

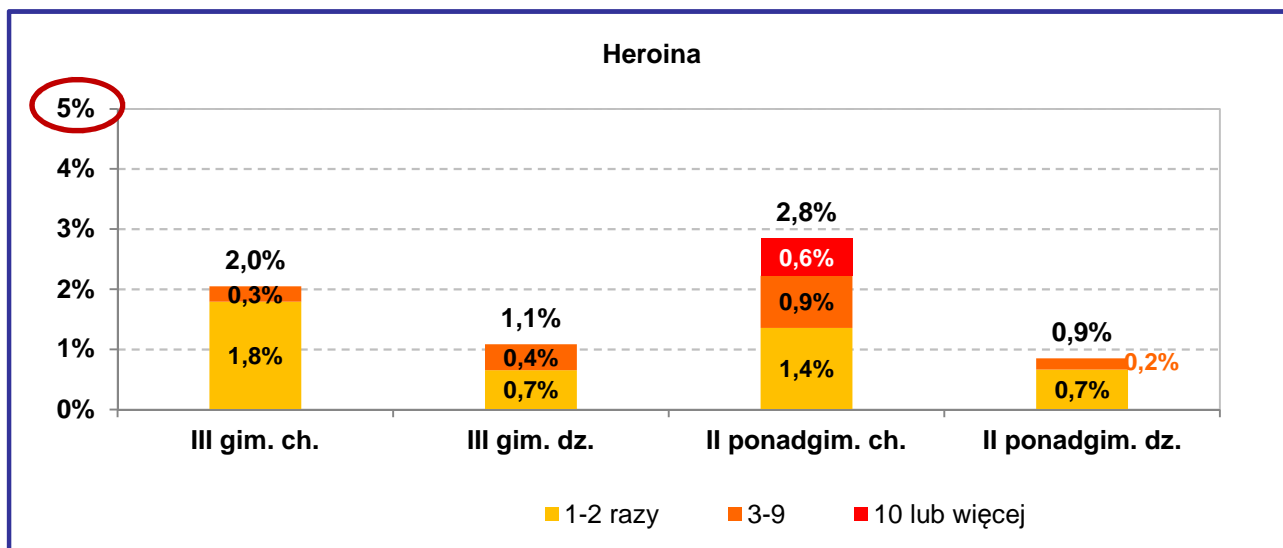
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

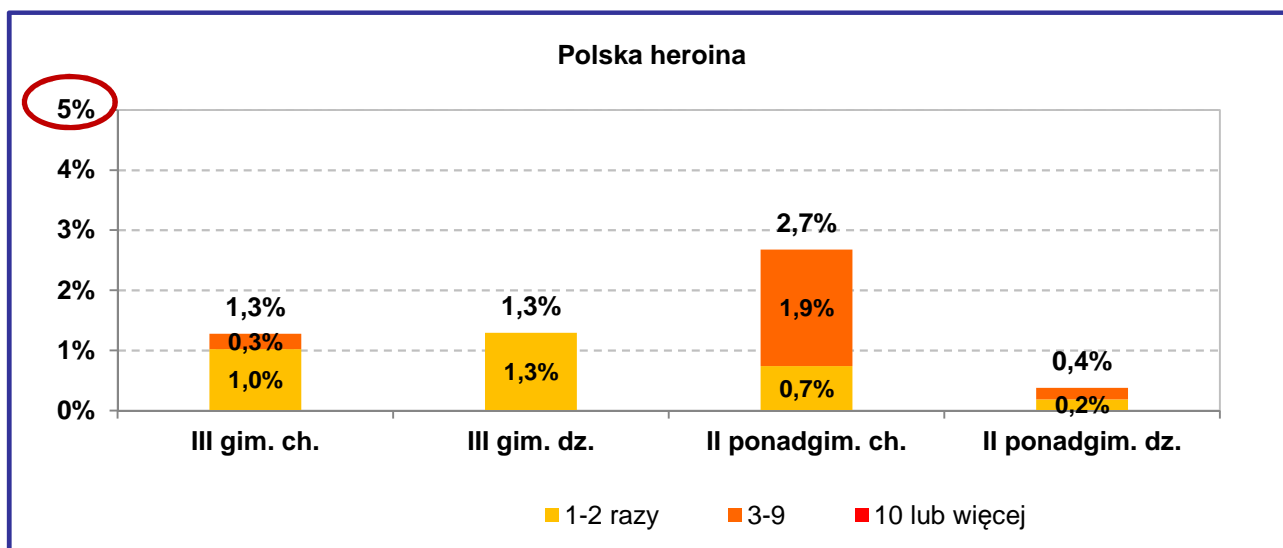
Używanie narkotyków

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 108: Rozpowszechnienie używania heroiny – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	487
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

Wykres 109: Rozpowszechnienie używania polskiej heroiny „kompotu” – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

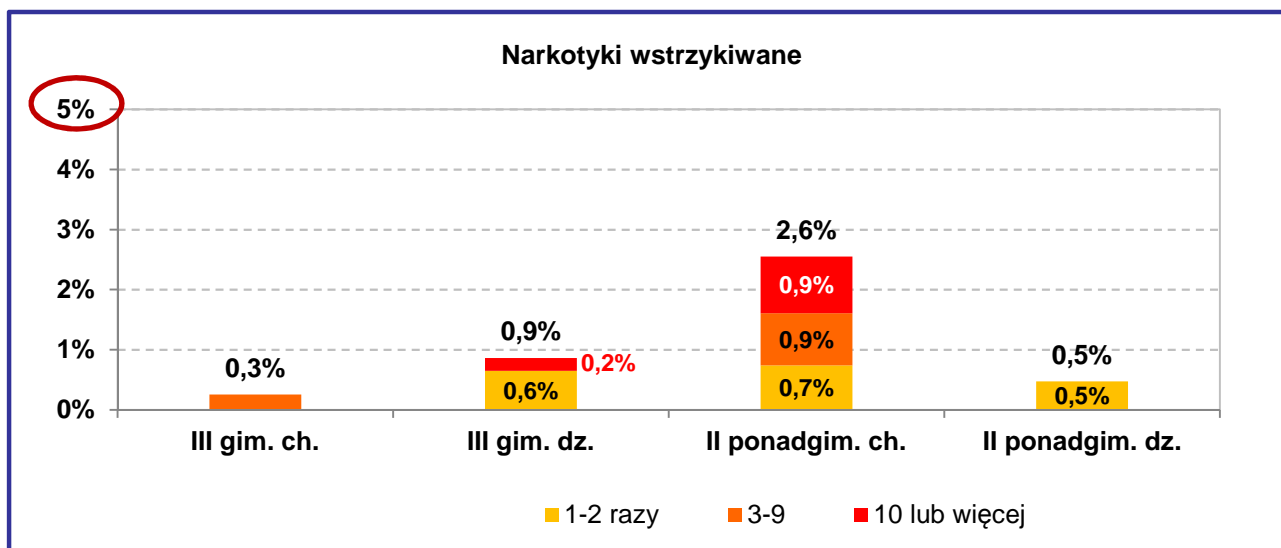
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

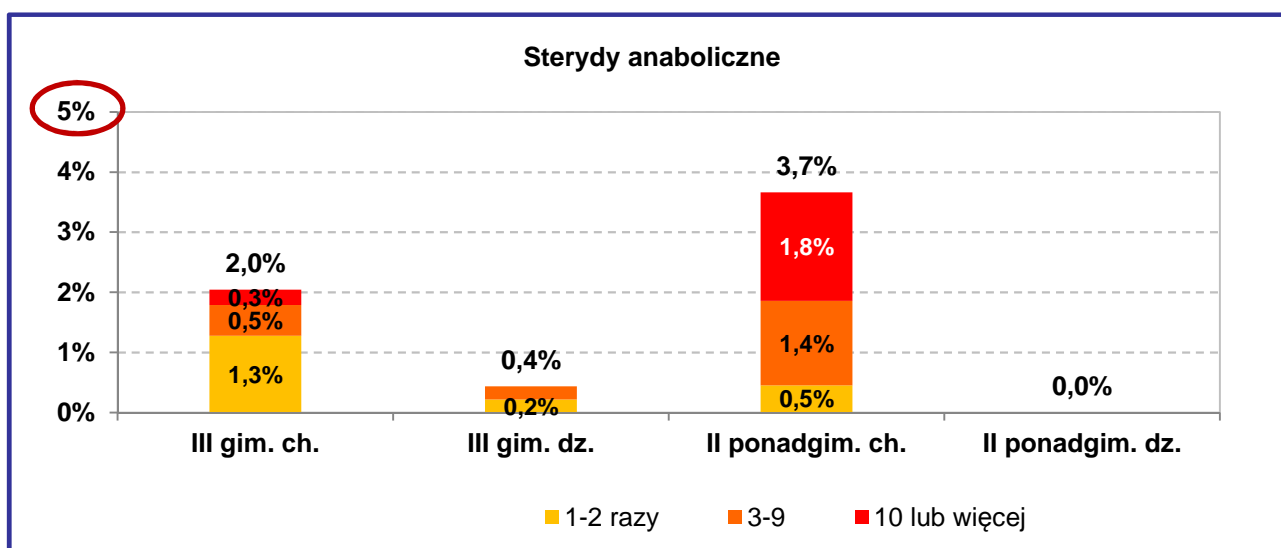
Używanie narkotyków

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 110: Rozpowszechnienie używania narkotyków wstrzykiwanych – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	488
II kl. ponadgim. dziewczęta	476

Wykres 111: Rozpowszechnienie używania sterydów anabolicznych – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

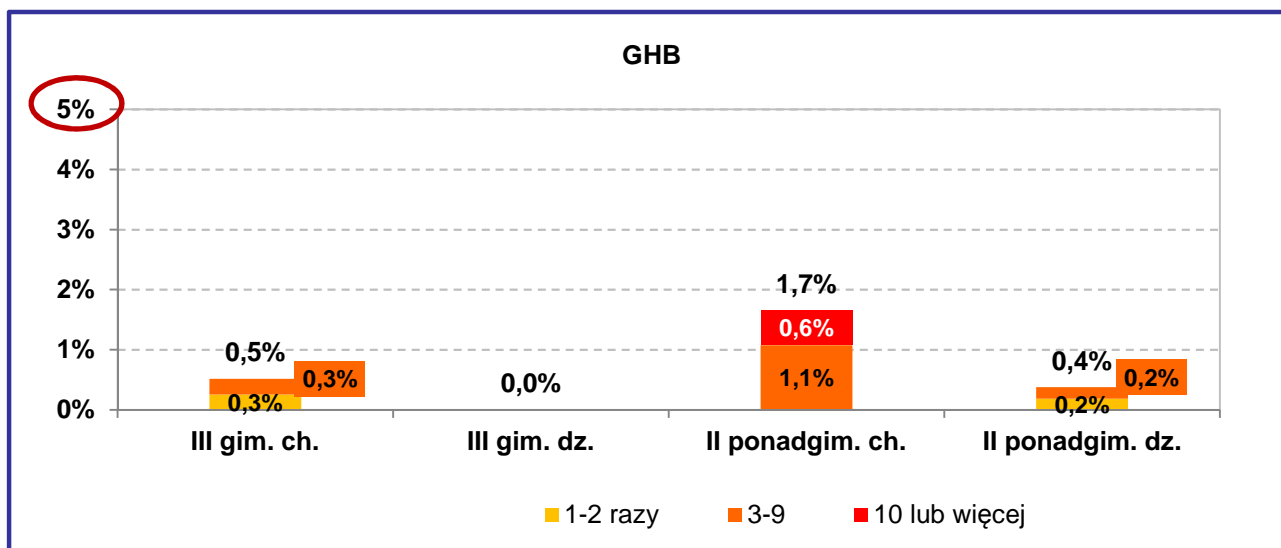
	N
III kl. gim. chłopcy	411
III kl. gim. dziewczęta	440
II kl. ponadgim. chłopcy	487
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

16. Częstotliwość używania innych narkotyków

Używanie narkotyków

Ile razy w życiu, (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się używać któregoś z niżej wymienionych środków?

Wykres 112: Rozpowszechnienie używania GHB – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

	N
III kl. gim. chłopcy	409
III kl. gim. dziewczęta	442
II kl. ponadgim. chłopcy	485
II kl. ponadgim. dziewczęta	475

17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

W kwestionariuszu poproszono respondentów, aby określili częstotliwość przykrych sytuacji, których doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy z powodu używania narkotyków. Pytano o takie sytuacje jak:

- bójka, wypadek lub uszkodzenie ciała, poważne problemy z rodzicami, poważne problemy z przyjaciółmi,
- gorsze wyniki w nauce lub pracy, bycie ofiarą rabunku/kradzieży, kłopoty z policją, interwencja pogotowia ratunkowego,
- seks bez zabezpieczenia oraz niechciane doświadczenie seksualne.

We wszystkich wymienionych kategoriach najczęściej przykrych doświadczeń po użyciu narkotyków doświadczali chłopcy uczący się w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych (wykresy 113-117).

Warto zauważyć, że przykre doświadczenia były udziałem relatywnie niewielkiego odsetka uczniów. **Najczęściej wskazywane przez badanych kategorie problemów to:**

- **gorsze wyniki w nauce lub pracy** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 7,1%, dziewczęta: 3,4%; trzecie klasy gimnazjum - 2,8% oraz 2,1%),
- **poważne problemy z przyjaciółmi** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 6,2%, dziewczęta: 2,7%; trzecie klasy gimnazjum - 1,3% oraz 2,6%),
- **poważne problemy z rodzicami** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 5,7%, dziewczęta: 2,6%; trzecie klasy gimnazjum – 2,6% oraz 1,3%),
- **bójka** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 5,4%, dziewczęta: 1,2%; trzecie klasy gimnazjum - 1,8% oraz 0,9%),
- **seks bez zabezpieczenia** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 4,8%, dziewczęta: 2,8%; trzecie klasy gimnazjum – 3,6% oraz 1,1%),
- **wypadek lub uszkodzenie ciała** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 4,6%, dziewczęta: 2,2%; trzecie klasy gimnazjum – 1,8% oraz 2,4%),
- **kłopoty z policją** (drugie klasy ponadgimnazjalne – chłopcy: 4,5%, dziewczęta: 0,8%; trzecie klasy gimnazjum – 2,1% oraz 0,4%),

Najrzadziej wskazywanymi rodzajami problemów były interwencja pogotowia ratunkowego, bycie ofiarą rabunku/kradzież oraz niechciane doświadczenie seksualne.

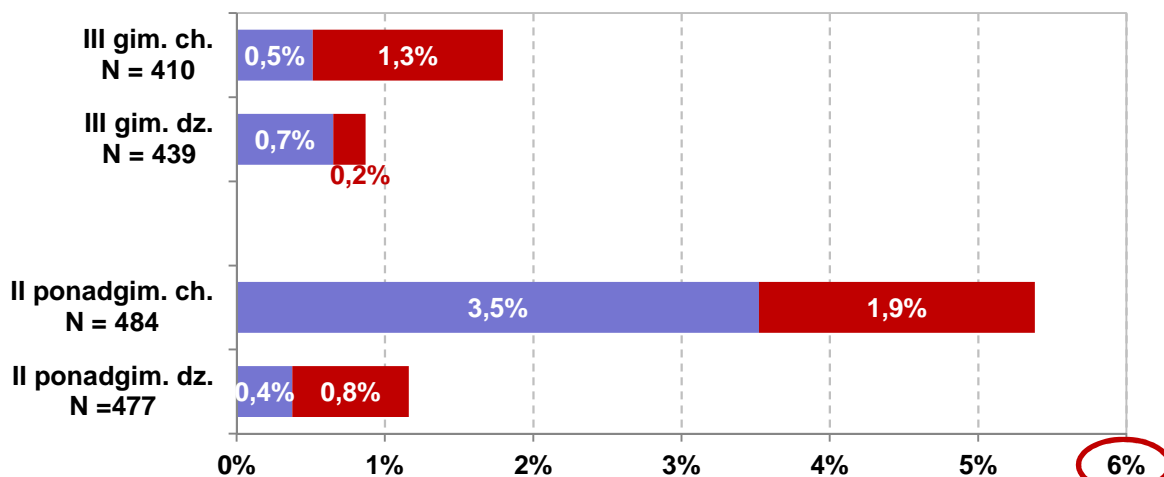
17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

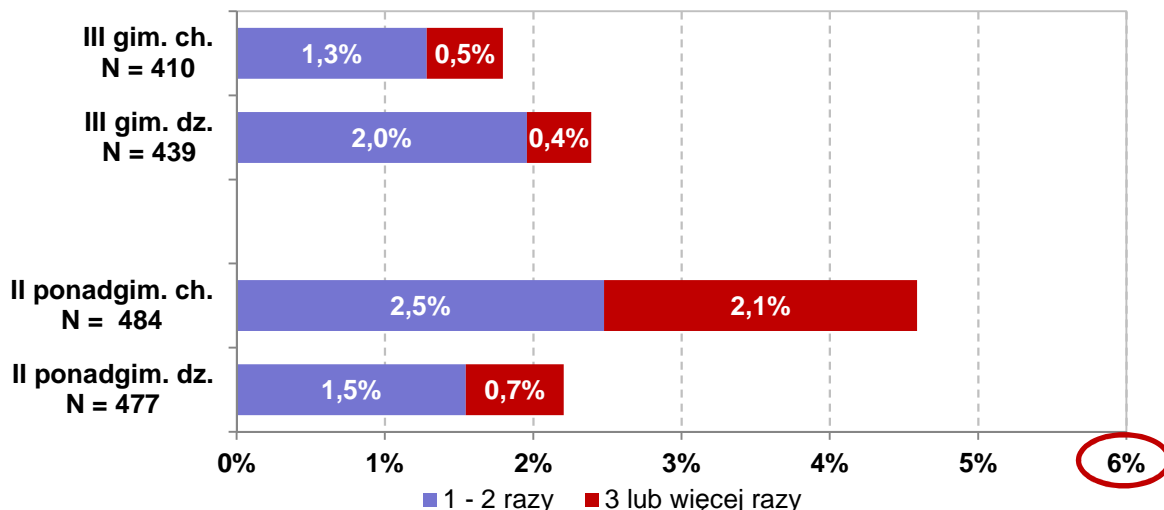
Przykre doświadczenia związane z narkotykami

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)s Z POWODU UŻYWANIA NARKOTYKÓW (na przykład konopi, ecstasy lub amfetaminy) następujących problemów?

Bójka

Wypadek lub uszkodzenie ciała

Wykres 113: Przykre doświadczenia po użyciu narkotyków - ostatni rok - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

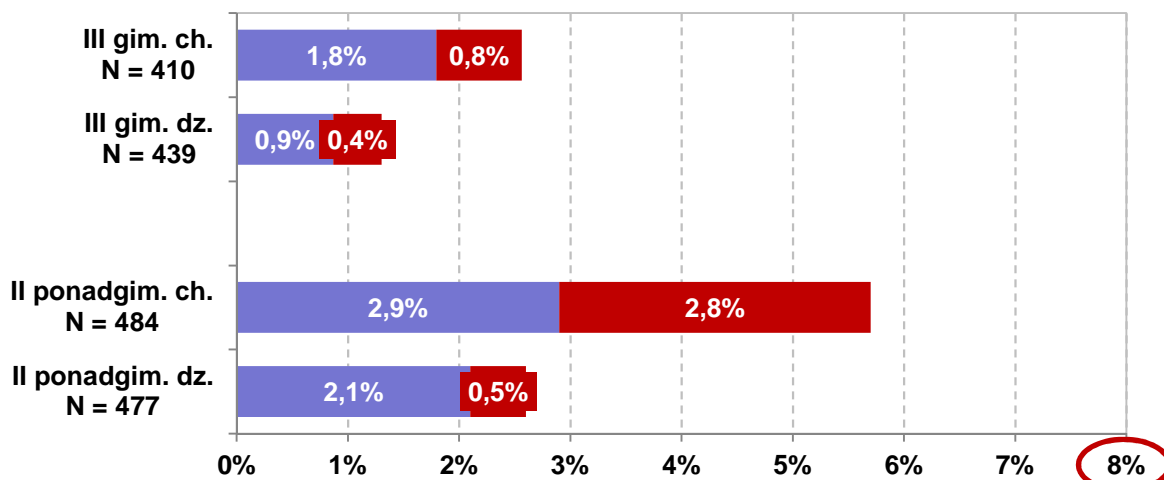
17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

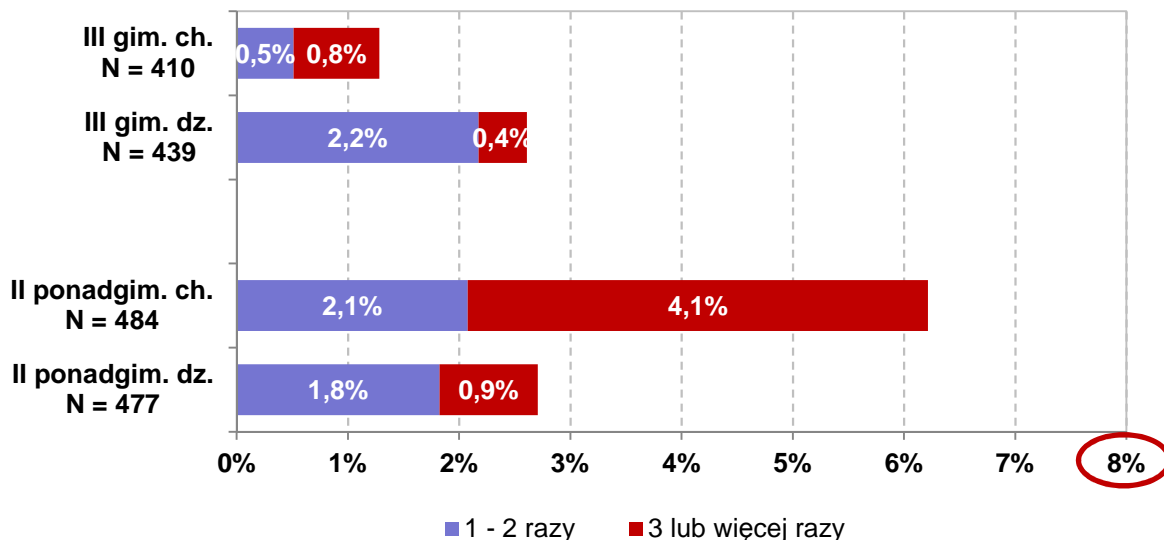
Przykre doświadczenia związane z narkotykami

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)s Z POWODU UŻYWANIA NARKOTYKÓW (na przykład konopi, ecstasy lub amfetaminy) następujących problemów?

Poważne problemy z rodzicami

Poważne problemy z przyjaciółmi

Wykres 114: Negatywne doświadczenia po użyciu narkotyków - ostatni rok - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

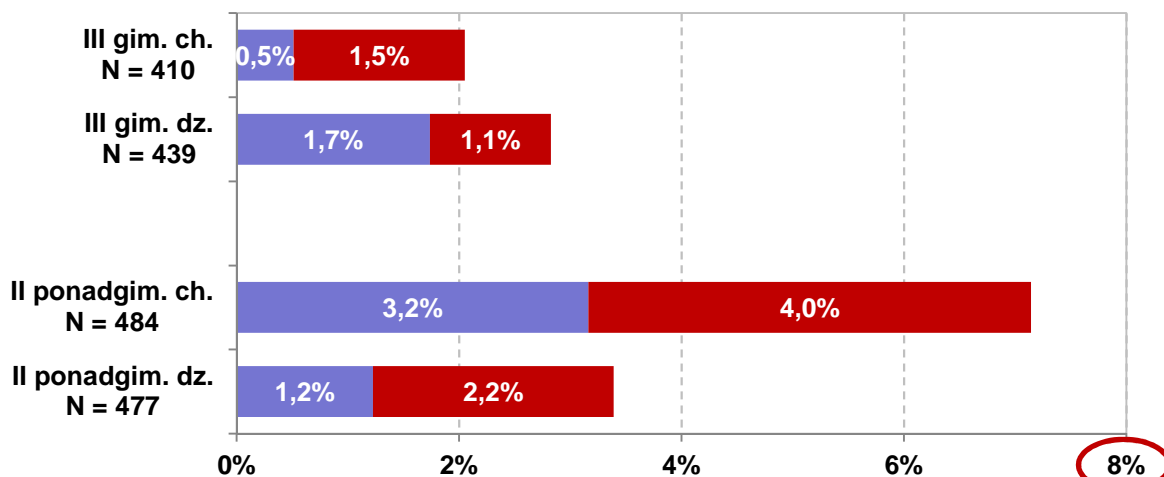
17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

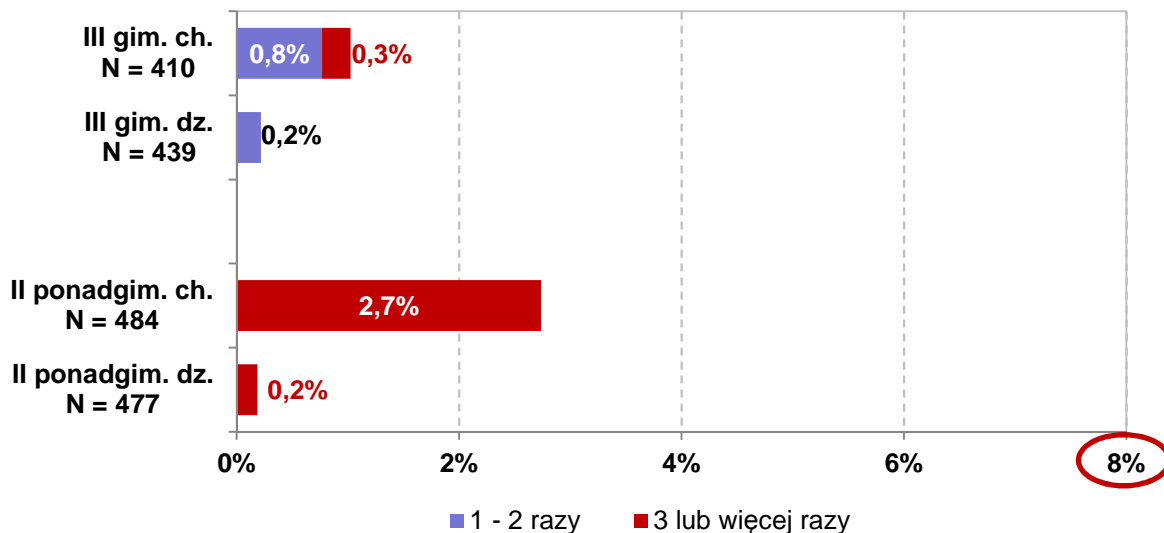
Przykre doświadczenia związane z narkotykami

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś(a)s Z POWODU UŻYWANIA NARKOTYKÓW (na przykład konopi, ecstasy lub amfetaminy) następujących problemów?

Gorsze wyniki w nauce lub w pracy

Stałeś (aś) się ofiarą rabunku lub kradzieży

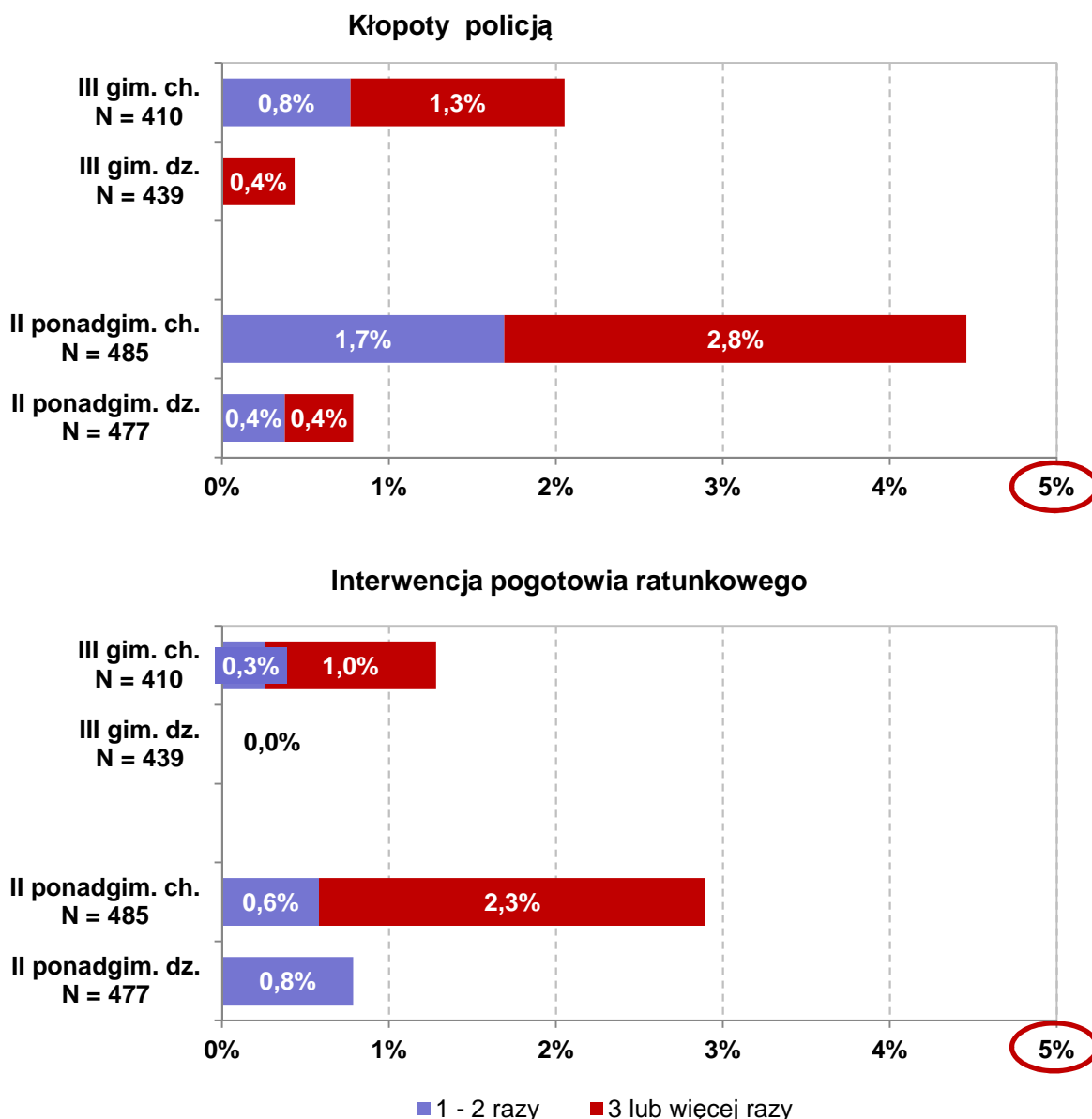
Wykres 115: Negatywne doświadczenia po użyciu narkotyków - ostatni rok - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

Przykre doświadczenia związane z narkotykami

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyły(a)s Z POWODU UŻYWANIA NARKOTYKÓW (na przykład konopi, ecstasy lub amfetaminy) następujących problemów?

Wykres 116: Negatywne doświadczenia po użyciu narkotyków - ostatni rok - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

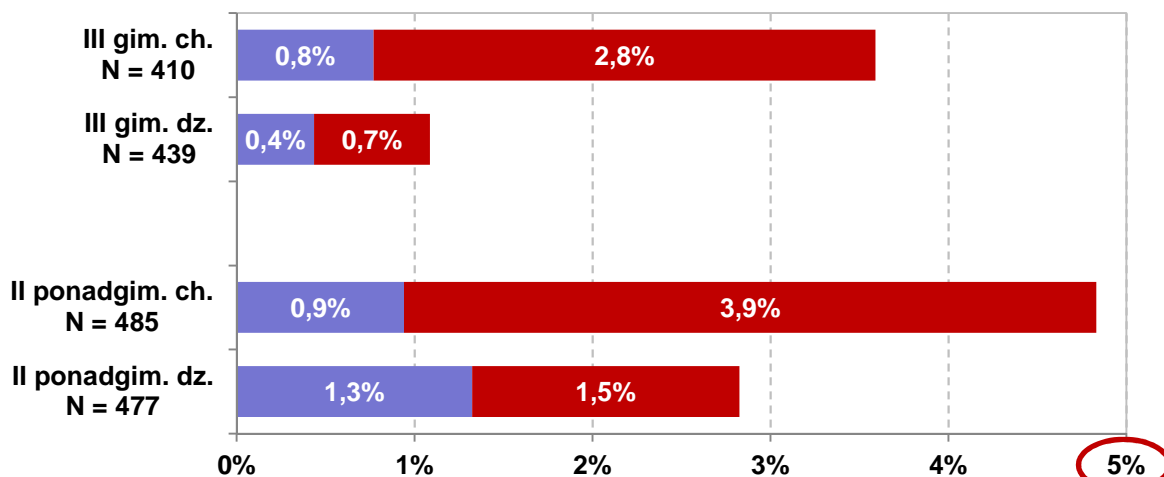
17. Przykre doświadczenia związane z używaniem narkotyków

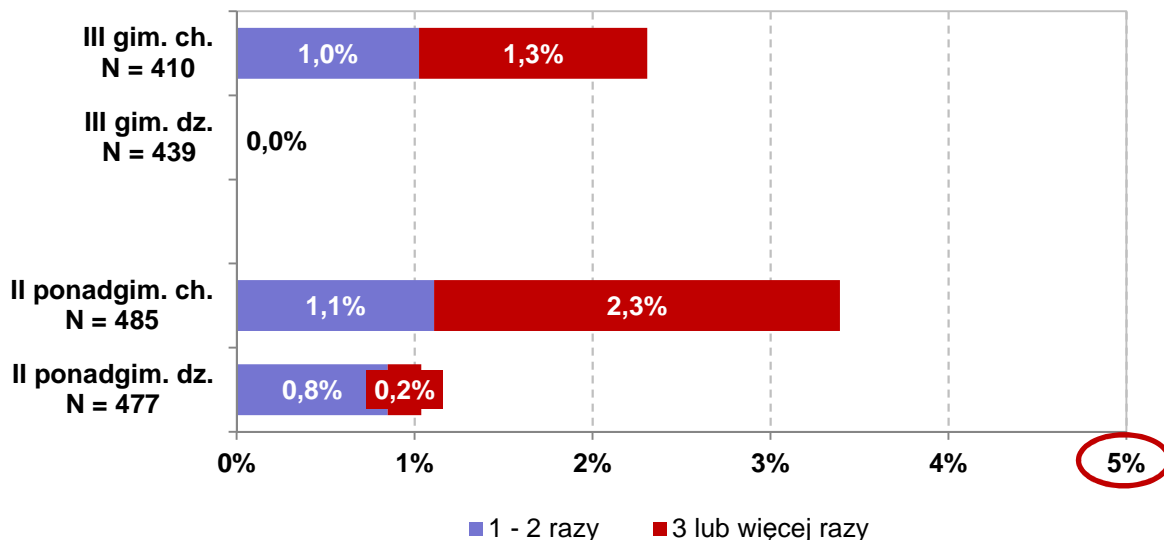
Przykre doświadczenia związane z narkotykami

Ile razy w czasie ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś(a)s Z POWODU UŻYWANIA NARKOTYKÓW (na przykład konopi, ecstasy lub amfetaminy) następujących problemów?

Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)

Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne

Wykres 117: Przykre doświadczenia po użyciu narkotyków - ostatni rok - klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

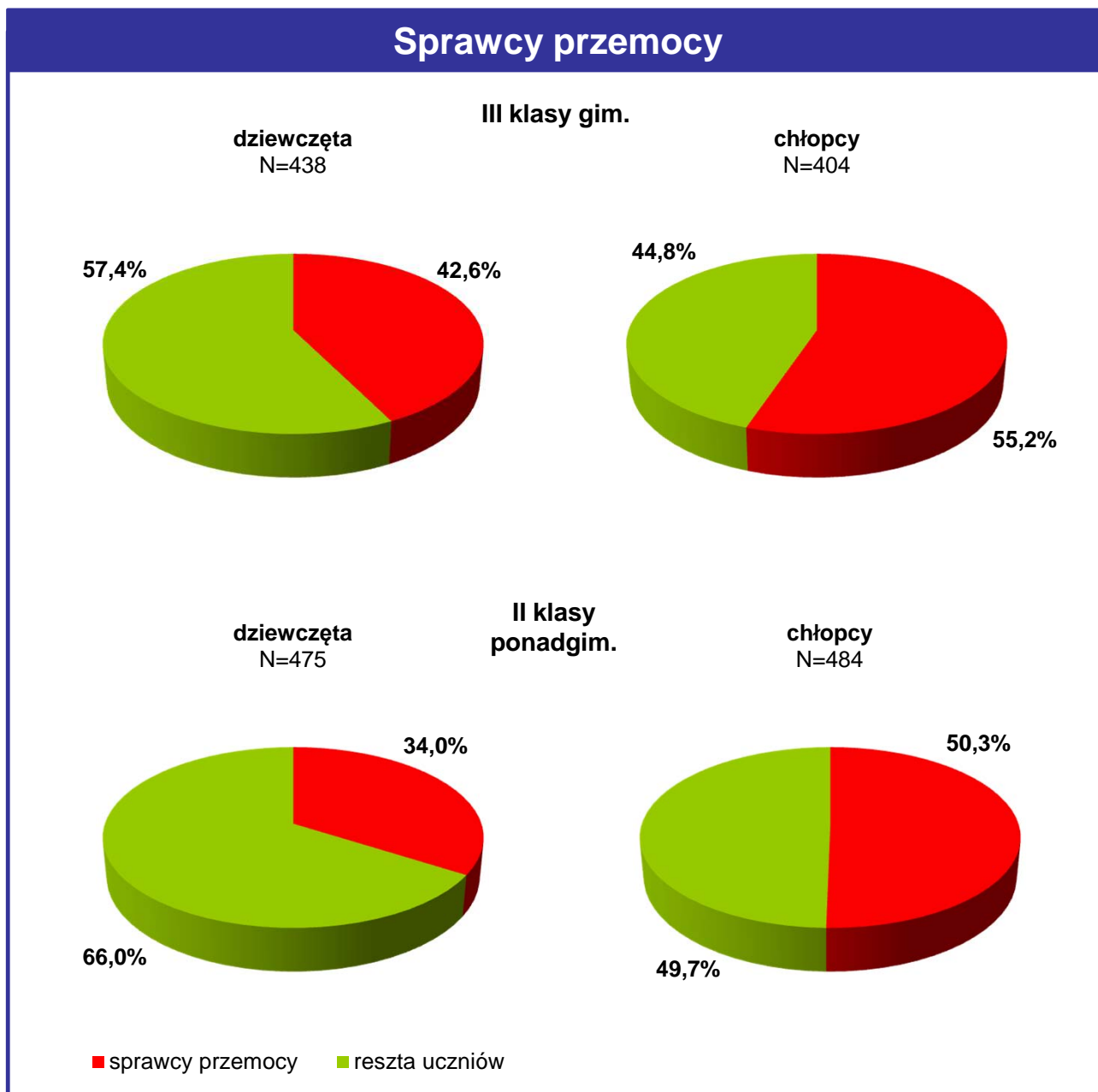
Na podstawie odpowiedzi na pytania o częstotliwość podejmowania zachowań noszących znamiona przemocy, wyodrębniono kategorię osób, zdefiniowaną jako „**sprawcy przemocy**”. Zaliczono do niej tych respondentów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się podejmować choć jedno zachowanie z poniższej listy:

- uczestniczyć w grupie dokuczającej innym;
- uczestniczyć w grupie, która bije innych;
- uczestniczyć w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami;
- rozpocząć z kimś bójkę indywidualnie;
- ukraść coś wartego co najmniej 100 zł;
- włamać się w celu kradzieży.

Analiza tak zagregowanych danych wskazuje na zaskakująco wysoki poziom stosowania przemocy, zwłaszcza wśród chłopców. Do wyróżnionej kategorii możemy zaliczyć połowę uczestniczących w badaniu młodszych (55,2%) i starszych (50,3%) chłopców. W przypadku dziewcząt analogiczne odsetki były nieco niższe (choć i tak bardzo wysokie) i wyniosły odpowiednio 42,6% i 34,0%.

Obraz wyłaniający się z tych danych wydaje się bardzo niepokojący. Proporcje między sprawcami przemocy a tzw. „normalnymi uczniami” wykraczają daleko poza akceptowalny model. Skoro w grupie chłopców (z obydwu badanych roczników) osoby, które dopuściły się jakiegoś aktu przemocy stanowią połowę badanej populacji, oznacza to, że **zjawiska, które mają charakter patologiczny, stały się w tej grupie czymś powszechnym**. Jak się wydaje, taki wniosek potwierdza to, że średnio połowa sprawców przemocy doświadczyła jej także na sobie (była ofiarą) .

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

Wykres 118: Odsetki uczniów, którzy podjęli choć jedno zachowanie noszące znamiona przemocy w ostatnim roku – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

Szczegółowe analizy wskazują, że w zdecydowanej większości kategorii doświadczeń związanych z przemocą, jej **sprawcami częściej niż dziewczęta byli chłopcy** (w obydwu badanych typach szkół).

Jak pokazują tabele 18 i 19, najczęstsze formy przemocy podejmowanej przez uczniów, zgodnie z ich deklaracjami to:

- bycie w grupie dokuczającej innym (44,4% uczniów w trzecich klasach gimnazjów i 35,1% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych);
- indywidualne rozpoczynanie bójki (15,4% i 13,3%);
- uczestnictwo w grupie, która bije innych (14,3% i 8,8%);
- uczestnictwo w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami (11,0% i 10,5%);
- celowe niszczenie własności publicznej lub prywatnej (8,5% i 11,6%).

Poza kradzieżą i włamaniem oraz celowym niszczeniem własności, wszystkie zachowania nacechowane przemocą częściej występowały wśród gimnazjalistów niż wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Istotny jest także fakt, że ponad połowa sprawców przemocy w klasach trzecich gimnazjum (52,0%) i blisko połowa (47,1%) w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych stwierdziła, iż w roku poprzedzającym badanie była także ofiarą przemocy.

Wykres 119: Odsetki **sprawców przemocy**, którzy deklarowali, że byli w ciągu ostatniego roku także **ofiarami przemocy** – klasy III G i II PG.

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

Sprawcy przemocy				
W czasie ostatnich 12 miesięcy, jak często zdarzyło Ci się?				
Być w grupie dokuczającej innym				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	55,6%	23,8%	12,6%	8,1%
II klasy ponadgim. N=965	64,9%	20,5%	8,0%	6,6%
Uczestniczyć w grupie, która bije innych				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	85,7%	7,1%	4,7%	2,6%
II klasy ponadgim. N=961	91,2%	5,1%	1,8%	1,9%
Uczestniczyć w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	89,0%	5,7%	3,4%	1,9%
II klasy ponadgim. N=963	89,5%	6,1%	3,1%	1,2%
Rozpocząć bójkę indywidualnie				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	84,6%	8,9%	4,1%	2,4%
II klasy ponadgim. N=965	86,7%	8,1%	3,5%	1,6%

Tabela 18: Częstotliwość różnych zachowań przemocowych podejmowanych przez uczniów w ostatnim roku przed badaniem – klasy IIIG i II PG. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

Sprawcy przemocy				
W czasie ostatnich 12 miesięcy, jak często zdarzyło Ci się?				
Ukraść coś wartego co najmniej 100 złotych				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	96,8%	1,7%	0,6%	1,0%
II klasy ponadgim. N=962	96,5%	1,4%	0,9%	1,3%
Włamać się w celu kradzieży				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=844	98,0%	0,7%	0,7%	0,5%
II klasy ponadgim. N=963	96,9%	0,7%	1,1%	1,3%
Celowo zniszczyć własność publiczną lub prywatną				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	91,5%	5,6%	1,7%	1,2%
II klasy ponadgim. N=965	88,4%	6,9%	2,9%	1,9%
Sprzedać coś kradzionego				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	95,7%	2,2%	0,9%	1,2%
II klasy ponadgim. N=965	96,1%	1,3%	1,0%	1,5%

Tabel 19: Częstotliwość różnych zachowań przemocowych podejmowanych przez uczniów w ostatnim roku przed badaniem – klasy IIIG i II PG.

18. Przemoc rówieśnicza - perspektywa sprawców

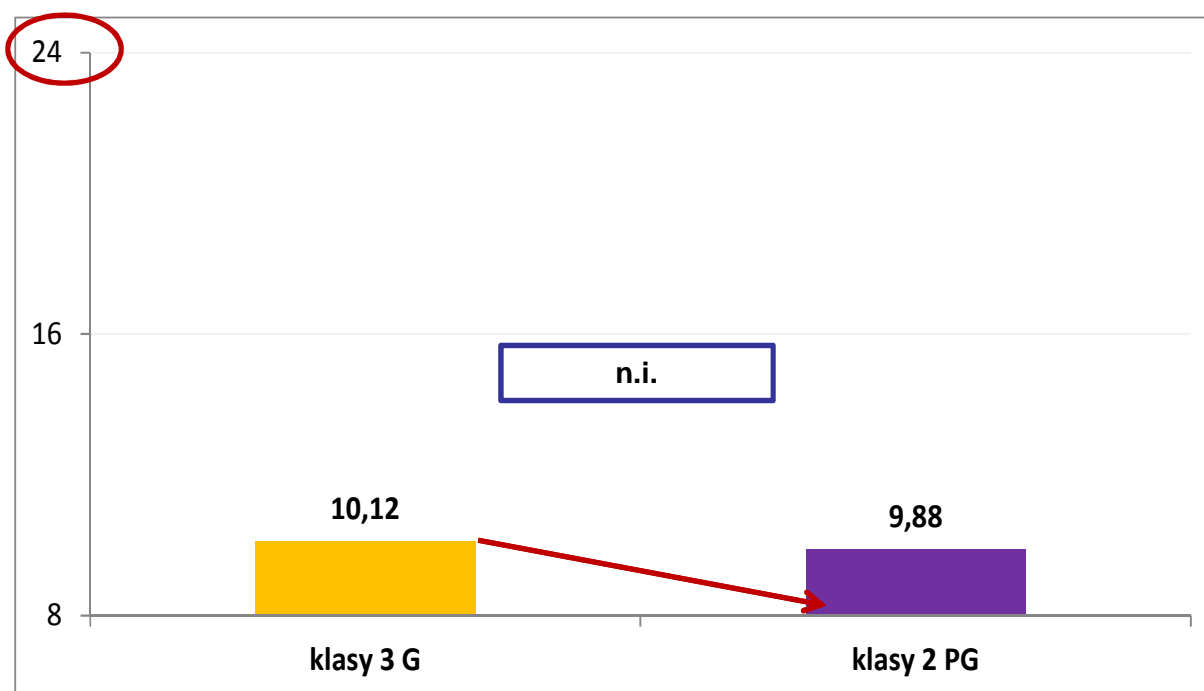

W trakcie analiz odnotowano, że wskaźnik sumaryczny ze skal dotyczących różnych aktów przemocy podejmowanych przez badanych stanowi dobrą, samodzielną skalę. Utworzono więc zmienną pn. **Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy**, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na odpowiednie pytania ankiety.

Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,848. Zmienna może przyjmować wartości od 8-56. Średnią wartość w klasach III G: $M=10,12$, $SD=4,40$, w II G: $M=9,98$, $SD=4,99$.

W pierwszej kolejności analizowano związek pomiędzy wiekiem a **Nasileniem doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy**. Było ono zbliżone w grupie uczniów z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W badaniu odnotowano w obu rocznikach istotną różnicę pomiędzy **Nasileniem doświadczeń związanych ze stosowaniem wśród chłopców i dziewcząt**. W obu frakcjach wiekowych było ono wyższe wśród chłopców ($p<0,001$).

Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy

Wykres 120: Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy – klasy III G i II PG, porównanie wartości średnich.

19. Przemoc rówieśnicza – perspektywa ofiar

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

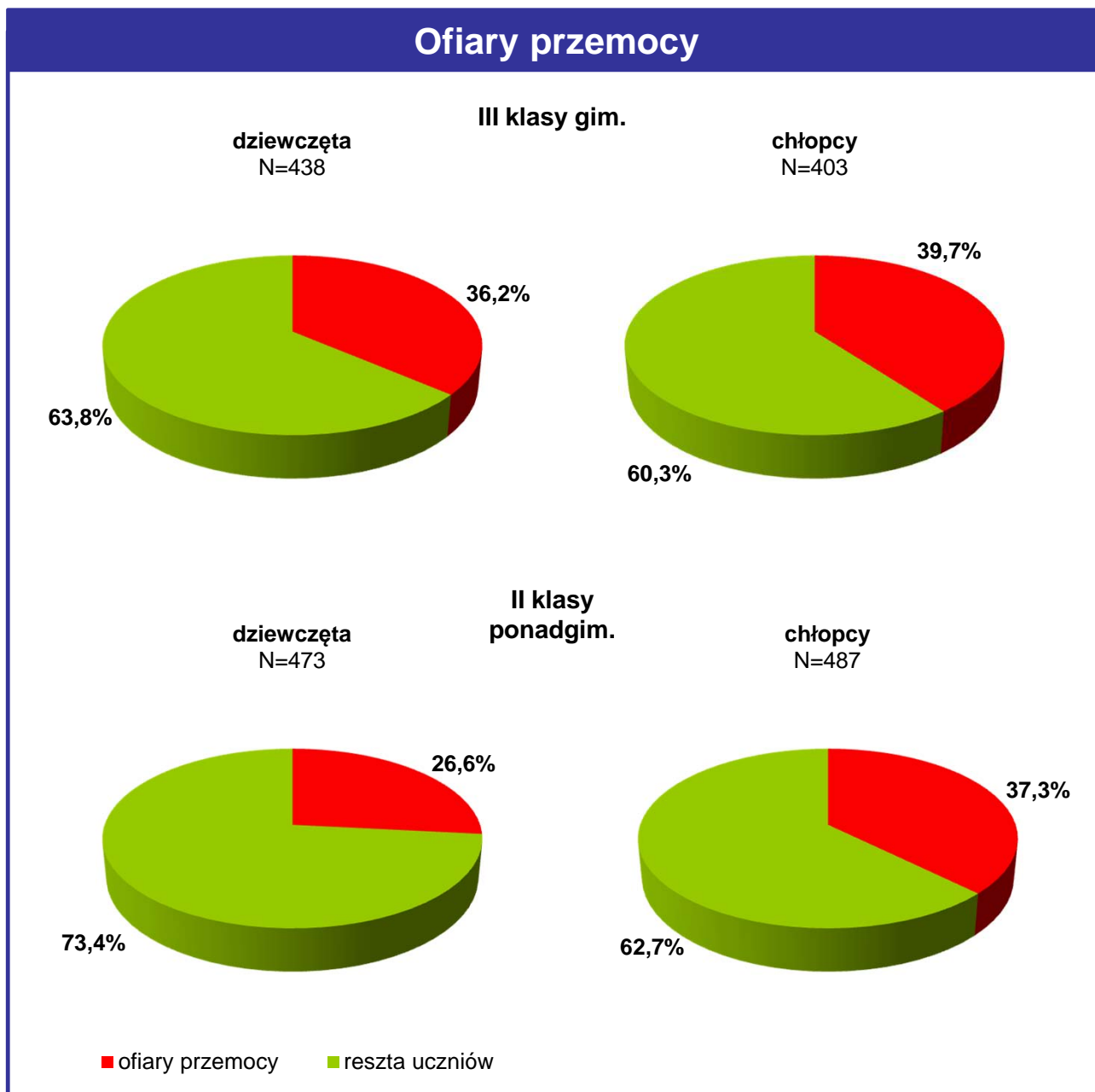

Na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące doświadczania przemocy przez uczniów wyodrębniono kategorię osób, zdefiniowaną jako „ofiary przemocy”. **Zaliczono do niej tych uczniów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się doznać przynajmniej jednego zachowania z poniższej listy:**

- bycie dręczonym przez innych;
- bycie pobitym przez grupę;
- bycie w grupie atakowanej przez innych;
- bycie okradzionym z czegoś wartego co najmniej 100 zł;
- bycie ofiarą kradzieży z włamaniem;
- doznanie uszczerbku w postaci celowego zniszczenia posiadanej własności;
- zakup czegoś kradzionego (nieświadomy).

Analiza tak zagregowanych danych wskazuje, że odsetki osób, które były ofiarami jakiejś formy przemocy w ostatnim roku przed badaniem były niższe niż odsetki sprawców przemocy. Do kategorii ofiar możemy zaliczyć prawie dwie piąte chłopców (39,7%) oraz ponad jedną trzecią dziewcząt (36,2%) z trzecich klasach gimnazjum – różnice w odsetkach dziewcząt i chłopców będących ofiarami przemocy są nieistotne statystycznie. Oznacza to, że **w trzecich klasach gimnazjum problem doświadczania przemocy dotyczył w równym stopniu dziewcząt i chłopców**. W drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych ofiarą przemocy padła ponad jedna czwarta dziewcząt (26,6%) i ponad jedna trzecia chłopców (37,3%) – **w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczanie przemocy występowało istotnie częściej wśród uczniów niż wśród uczennic z tego rocznika**.

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

Wykres 121: Odsetki uczniów, którzy doświadczyli przemocy w ostatnim roku – klasy III G i II PG, wyniki w podziale na płeć.

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

Jak pokazują tabele 20 i 21, do najczęściej wymienianych form doznawanej przez uczniów przemocy należą:

- bycie dręczonym przez grupę (21,3% uczniów w trzecich klasach gimnazjów i 14,8% uczniów z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych),
- bycie zaatakowanym przez kogoś (14,1% i 14,0%),
- bycie ofiarą przemocy elektronicznej realizowanej za pomocą telefonu lub internetu (12,0% i 9,9%)
- doznanie uszczerbku w postaci celowego zniszczenia przez kogoś rzeczy będących własnością ofiary (13,4% i 6,9%) oraz
- bycie w grupie atakowanej przez inną (8,0% i 8,6%).

W przypadku większości spośród przywołanych zachowań częstotliwość ich doświadczania była wyższa wśród gimnazjalistów niż wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uczniowie starsi minimalnie częściej padali ofiarami rzadszych form przemocy (kradzieży, włamań, kupna rzeczy kradzionej).

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

Ofiary przemocy				
W czasie ostatnich 12 miesięcy, jak często zdarzyło Ci się?				
Być dręczonym przez grupę				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	78,7%	14,0%	5,0%	2,3%
II klasy ponadgim. N=965	85,2%	10,3%	3,1%	1,4%
Zostać pobitym przez grupę				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	95,4%	3,0%	0,6%	1,0%
II klasy ponadgim. N=964	95,7%	1,9%	1,5%	0,9%
Być w grupie atakowanej przez inną				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	92,0%	4,9%	1,9%	1,2%
II klasy ponadgim. N=964	91,4%	5,5%	1,9%	1,2%
Zostać zaatakowanym przez kogoś				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	85,9%	9,9%	2,6%	1,6%
II klasy ponadgim. N=964	86,0%	10,3%	2,0%	1,7%

Tabela 20 : Częstotliwość doświadczania różnych form przemocy w ostatnim roku przed badaniem – klasy III G i II PG. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

Ofiary przemocy				
W czasie ostatnich 12 miesięcy, jak często zdarzyło Ci się?				
Zostać okradzionym z czegoś wartego co najmniej 100 złotych				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=846	94,2%	3,9%	1,2%	0,7%
II klasy ponadgim. N=964	93,5%	4,3%	0,8%	1,3%
Paść ofiarą kradzieży z włamaniem				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=844	97,5%	1,5%	0,2%	0,7%
II klasy ponadgim. N=965	96,3%	1,4%	1,1%	1,2%
Mieć rzeczy celowo przez kogoś zniszczone				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=845	86,6%	10,2%	2,0%	1,1%
II klasy ponadgim. N=965	93,1%	4,2%	1,2%	1,4%
Kupić coś kradzionego				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	95,5%	2,8%	0,6%	1,1%
II klasy ponadgim. N=965	94,3%	3,1%	1,2%	1,4%
Być ofiarą przemocy elektronicznej realizowanej za pomocą telefonu lub Internetu				
	w ogóle	1-2 razy	3-9 razy	10 razy lub więcej
III klasy gim. N=847	88,0%	6,5%	3,0%	2,5%
II klasy ponadgim. N=964	90,1%	5,6%	2,0%	2,3%

Tabela 21: Częstotliwość doświadczania różnych form przemocy w ostatnim roku przed badaniem – klasy III G i II PG. Strzałkami oznaczono wzrost odsetków.

19. Przemoc rówieśnicza - perspektywa ofiar

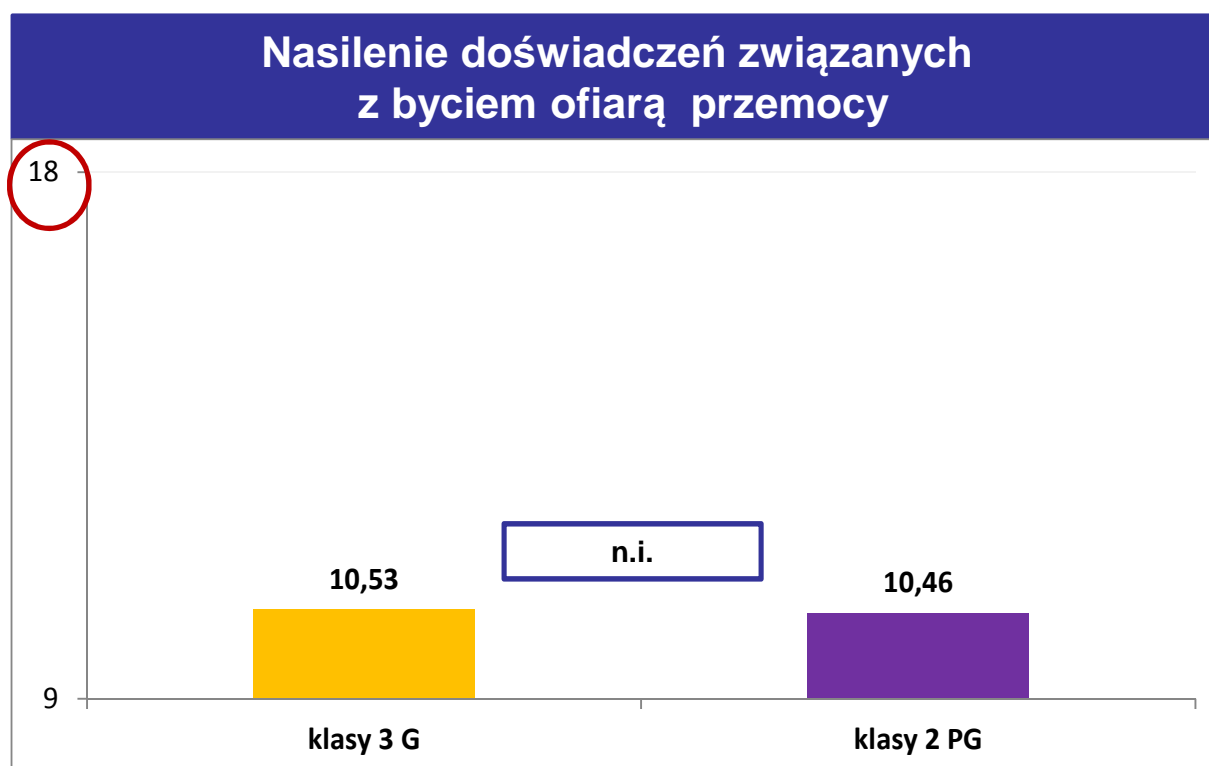
W trakcie analiz odnotowano, że wskaźnik sumaryczny ze skal dotyczących różnych aktów przemocy doświadczanych przez badanych stanowi dobrą, samodzielną skalę. Utworzono więc zmienną pn. **Nasilenie doświadczeń bycia ofiarą przemocy**, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na odpowiednie pytania ankiety.

Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,912. Zmienna może przyjmować wartości od 9-63. Średnią wartość w klasach III G: $M=10,53$, $SD=4,55$, w II G: $M=10,46$, $SD=5,07$.

W pierwszej kolejności analizowano związek pomiędzy wiekiem a **Nasileniem doświadczeń bycia ofiarą przemocy**. Nie odnotowano istotnej różnicy w tym zakresie pomiędzy uczniami gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Odnotowano istotną różnicę pomiędzy **Nasileniem doświadczeń bycia ofiarą przemocy** wśród chłopców i dziewcząt.

W obu frakcjach wiekowych było ono wyższe w populacji chłopców.

Wykres 122: Nasilenie doświadczeń związanych z byciem ofiarą przemocy– klasy III G i II PG, porównanie wartości średnich.

20. Profilaktyka domowa

20. Profilaktyka domowa

Jednym z bardzo ważnych środowisk, w których może i powinna być prowadzona profilaktyka zachowań problemowych młodzieży jest dom rodzinny.

Specjaliści podkreślają, że przekonania, postawy, zachowania rodziców dotyczące sięgania po substancje psychoaktywne oraz zasady wprowadzone przez nich w tym zakresie w domu, odgrywają często kluczową rolę w kształtowaniu się postaw i zachowań młodzieży wobec używania tych substancji.

W badaniu analizowano, jakie są postawy rodziców wobec picia alkoholu, palenia papierosów i używania narkotyków przez badanych w opinii młodzieży. Pytano o to, czy takie zachowania spotkałyby się z przyzwoleniem matki oraz ojca. Analizowano deklarowane przez badanych sposoby reagowania przez rodziców na fakt palenia przez nich papierosów, picia alkoholu lub używania narkotyków.

Przedmiotem analiz był także poziom wsparcia i kontroli ze strony rodziców wyrażający się w :

- ustaleniu ścisłych zasad obowiązujących nastolatka w domu i poza domem;
- konieczności informowania ich o tym, gdzie i z kim badani spędzają wieczory;
- łatwości uzyskania ciepła i opieki od rodziców;
- łatwości uzyskania wsparcia emocjonalnego od rodziców.

Wyniki tych analiz przedstawiono w Suplemencie do niniejszego raportu.

20. Profilaktyka domowa

O ile wśród uczniów klas trzecich 68,5% badanych wyraziło przekonanie, że ich ojcowie w ogóle nie wyraziliby zgody na palenie, to w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych odsetek osób przekonanych o całkowitym braku przyzwolenia ojca na palenie papierosów był wyraźnie niższy i wynosił 49,8%.

Podobną tendencję (mniejsze odsetki osób przekonanych o braku przyzwolenia w przypadku starszych uczniów) odnotowano w przypadku pytania o przyzwolenie ze strony matki. 74,9% uczniów klas trzecich gimnazjów deklarowało, że matka nie zgodziłaby się na palenie, a w klasach drugich ponadgimnazjalnych – 52,9%.

Jednocześnie wyższe były odsetki starszych badanych przekonanych, że ich rodzice zgodziliby się na palenie. W klasach trzecich gimnazjum o przyzwoleniu ze strony ojca było przekonanych 5,9% badanych, w drugich ponadgimnazjalnych już 13,1%. W odniesieniu do matek odsetki te wynosiły odpowiednio 4,6% i 12,6%.

Większa część uczniów starszych niż młodszych deklarowała, że ich rodzice nie pozwoliliby im palić w domu (co można interpretować jako częściowe przyzwolenie na palenie papierosów). O ile wśród uczniów gimnazjów o takiej postawie ojca mówiło 8,4% badanych, to wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten wzrósł do 18,0%. W przypadku postawy matki odsetki te wyniosły odpowiednio 8,4% i 19,5%.

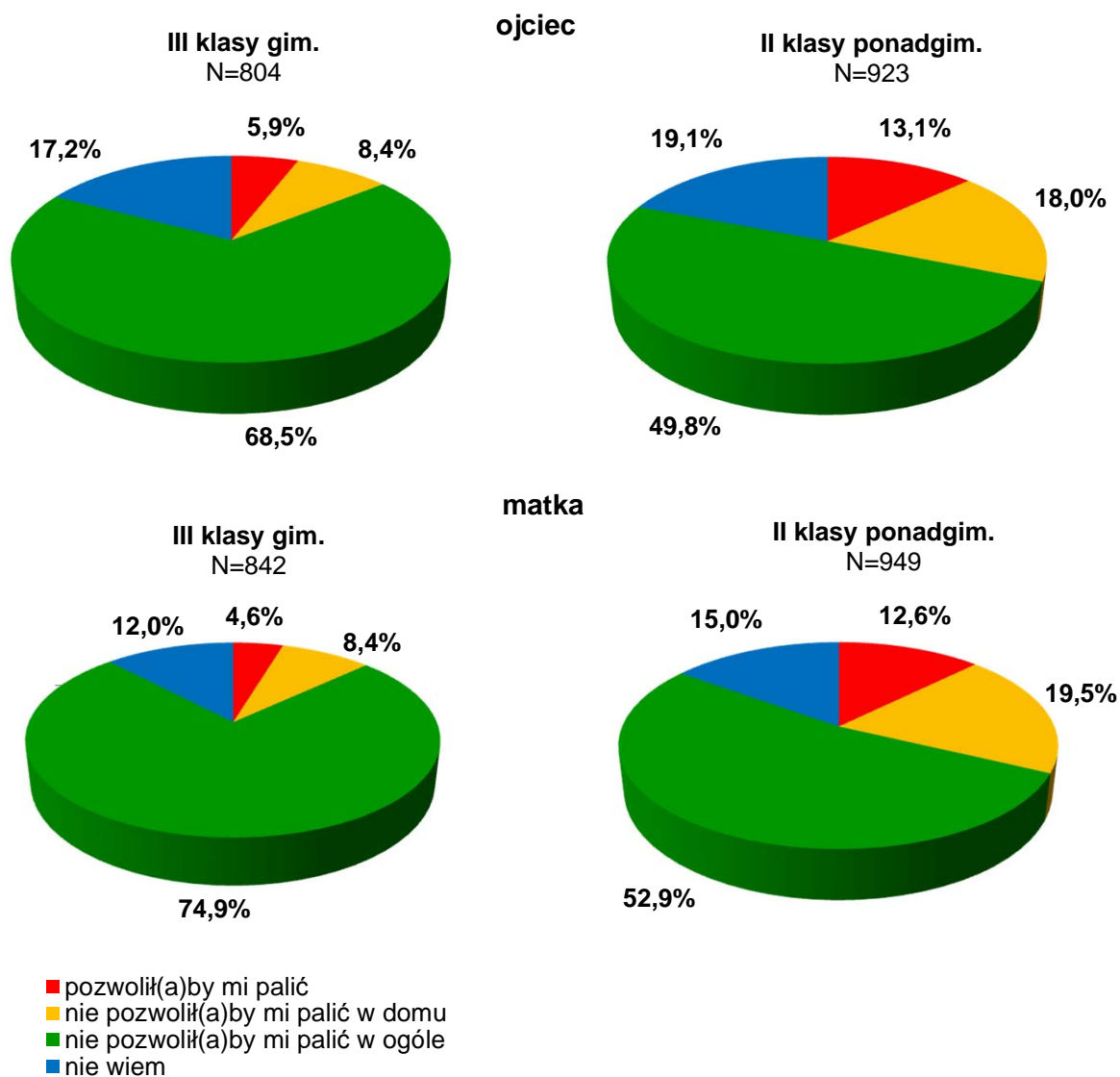
Podsumowując, wyniki badania wskazują, że deklarowana przez uczniów tolerancja rodziców odnośnie palenia papierosów przez młodzież ma ścisły związek z wiekiem badanych. Ponadto, zdaniem uczniów, ojcowie byliby mniej restrykcyjni niż matki wobec palenia papierosów przez młodzież.

20. Profilaktyka domowa

Reakcja rodziców na palenie papierosów

Gdybyś chciał(a) palić papierosy (lub jeśli już palisz), jak sądzisz czy Twój ojciec i Twoja matka pozwoliliby Ci na to?

Wykres 123: Przewidywana reakcja rodziców na palenie papierosów przez uczniów – klasy III G i II PG.

20. Profilaktyka domowa

Analizując wyniki badań w kontekście reakcji rodziców na upijanie się dzieci oraz używanie przez nich marihuany/haszyszu i ecstazy stwierdzono podobne zależności, jak w przypadku pytania dotyczącego reakcji na palenie przez młodzież papierosów – starsi uczniowie częściej niż młodsi deklarowali niższy poziom restrykcyjności rodziców, a ojcowie, zdaniem uczniów, byłoby mniej restrykcyjni niż matki wobec analizowanych zachowań.

Zdaniem :

- 59,8% gimnazjalistów ich ojcowie zdecydowanie nie zaakceptowałyby **upijania się**, a w opinii 1,3% zaaprobowaliby takie zachowanie. W przypadku matek odsetki te wynoszą odpowiednio: 66,0% i 1,3%. W przypadku uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych 39,9% uczniów pisało o braku zgody ojca na upicie się, a 41,3% o braku zgody matki. W tej grupie uczniów 4,9% sądziło, że ich upicie spotkałoby się z aprobatą ojca, a 2,6% - matki.
- 74,0% uczniów z klas trzecich gimnazjum stwierdziło, że ich ojcowie nie zgodziliby się na **używanie przez nich marihuany lub haszyszu**, w przypadku matek odsetek ten wynosił 78,7%. Analogiczne wskaźniki w odniesieniu do reakcji rodziców uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych wynoszą: 64,7% i 68,2%. Zdaniem 0,8% młodszych i 1,8% starszych badanych ich ojcowie wyraziliby zgodę na takie zachowanie zaś odpowiednio 1,2% i 1,5% sądziło, że zgodę wyraziłaby ich matka.
- 78,6% młodszych uczniów nie oczekiwałoby przyzwolenia ojców, zaś 82,9% zgody matki na **używanie przez nich ecstazy**. W przypadku uczniów starszych odsetki te wynosiły odpowiednio: 74,5% oraz 78,4%. Niewielkie odsetki uczniów uważały, że ich rodzice aprobowaliby używanie ecstazy. Według uczniów młodszych z taką postawą ojca spotkałoby się 0,4%, zaś matki 0,7%. Analogiczne odsetki wśród uczniów starszych wyniosły odpowiednio 1,3% i 0,9%.

Co istotne od 6,6% do 12,9% badanych z obydwu grup wiekowych stwierdziło, że jego rodzice nie dowiedzieliby się o tego typu zachowaniach (deklaracje takie były częściej udziałem starszych badanych).

Warto również zwrócić uwagę na stosunkowo wysokie odsetki uczniów, którzy nie wiedzieli, jaka byłaby reakcja ich rodziców na poszczególne z analizowanych zachowań. Brak wiedzy odnośnie reakcji matek deklarowało od 5,7% do 8,5% uczniów, w przypadku ojców - od 10,9% do 15,2% badanych.

Wyniki te to jeden z argumentów na rzecz konieczności prowadzenia intensywnych działań edukacyjnych wśród rodziców i włączania ich do szkolnych działań profilaktycznych.

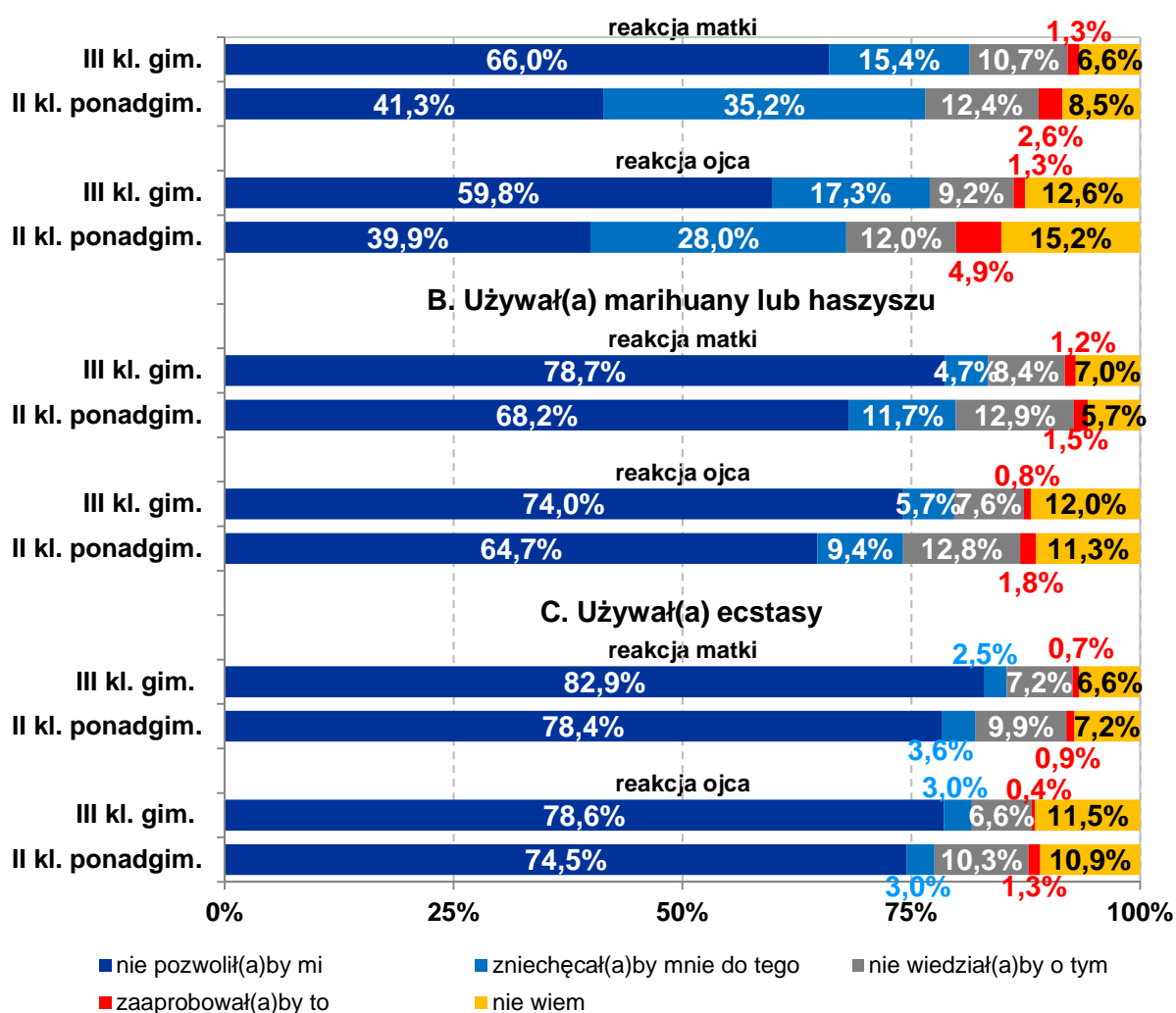
20. Profilaktyka domowa

Reakcja rodziców

Jak sądzisz, jaka byłaby reakcja Twojej matki/Twojego ojca, gdybyś Ty robił(a) następujące rzeczy?

A. Upijał(a) się

Wykres 124 : Przewidywana reakcja rodziców na upijanie się, używanie marihuany i ecstasy przez uczniów – klasy IIIIG i II PG.

	N					
	A		B		C	
	matka	ojciec	matka	ojciec	matka	ojciec
III kl. gim.	841	797	841	797	842	797
II kl. ponadgim.	950	920	952	921	950	920

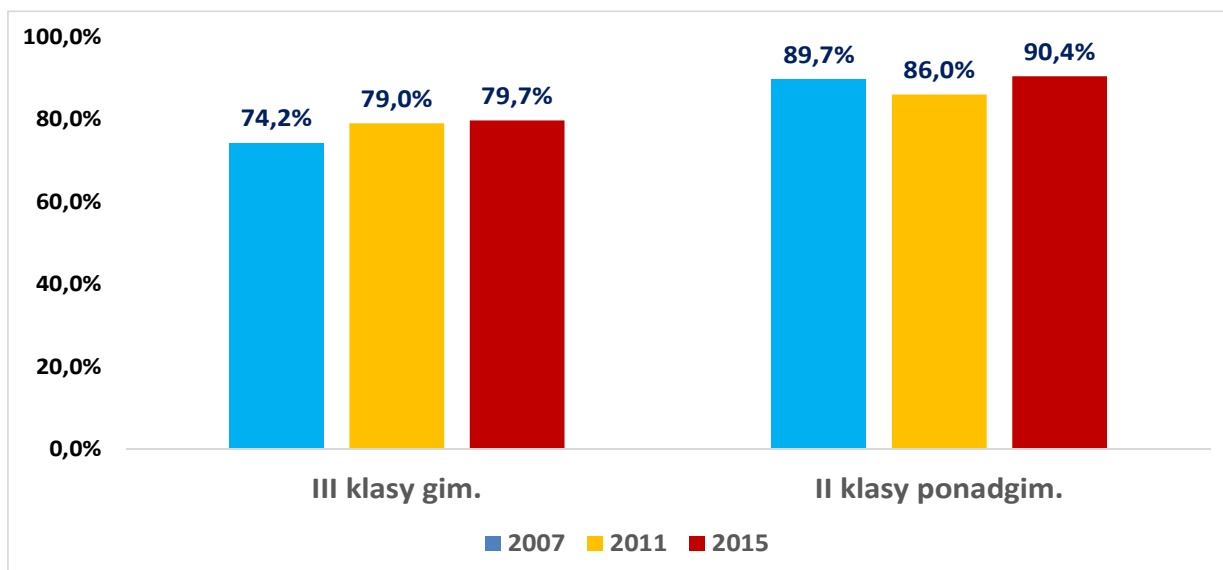

21. Porównanie wyników badań z lat: 2007, 2011 i 2015

21.1. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych – rok 2007. 2011 i 2015

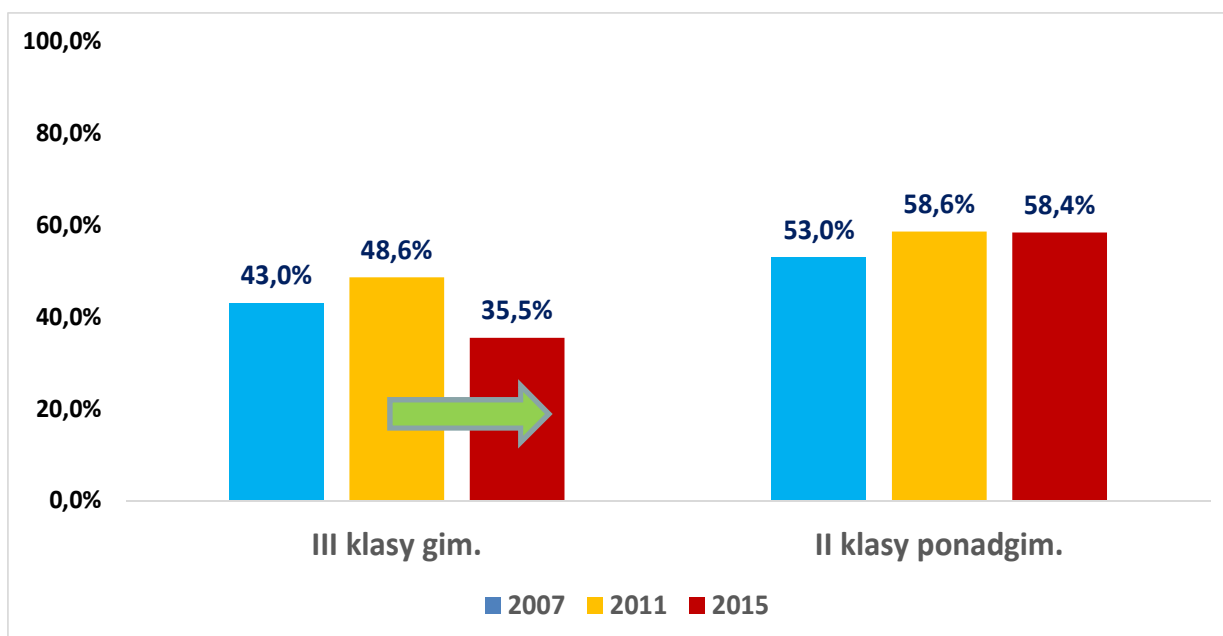

Czy łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie papierosów?

Wykres 1/P: Ocena dostępności papierosów – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Jak łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie marihuany/haszyszu?

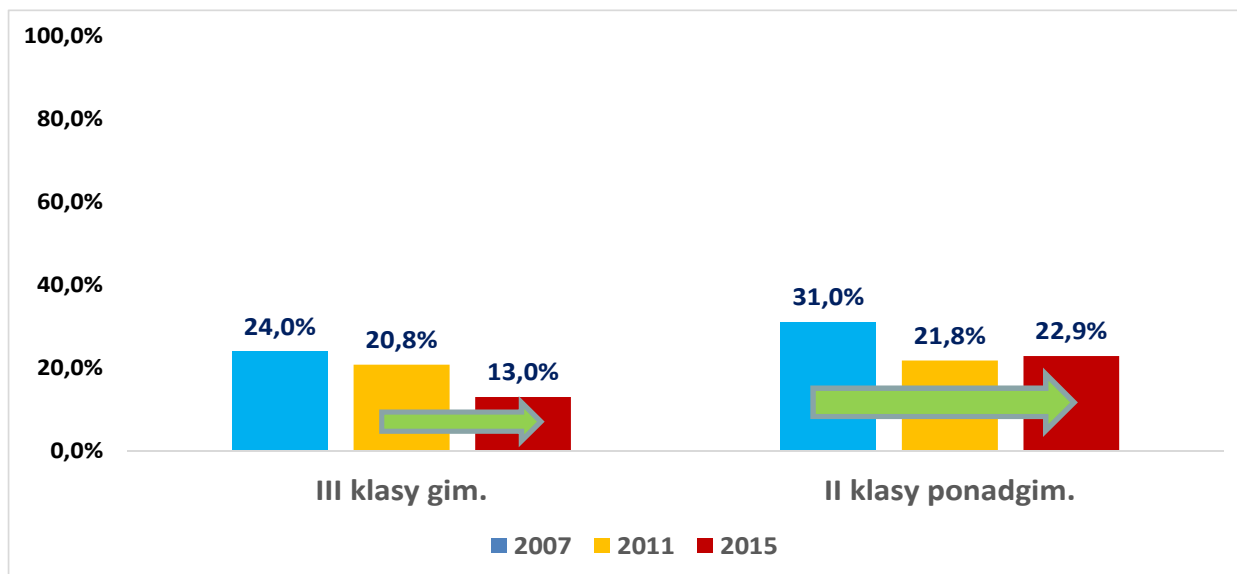

Wykres 2/P: Ocena dostępności marihuany/haszyszu – porównanie wyników z roku 2007 i 2011 i 2015.

21.1. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych – rok 2007. 2011 i 2015

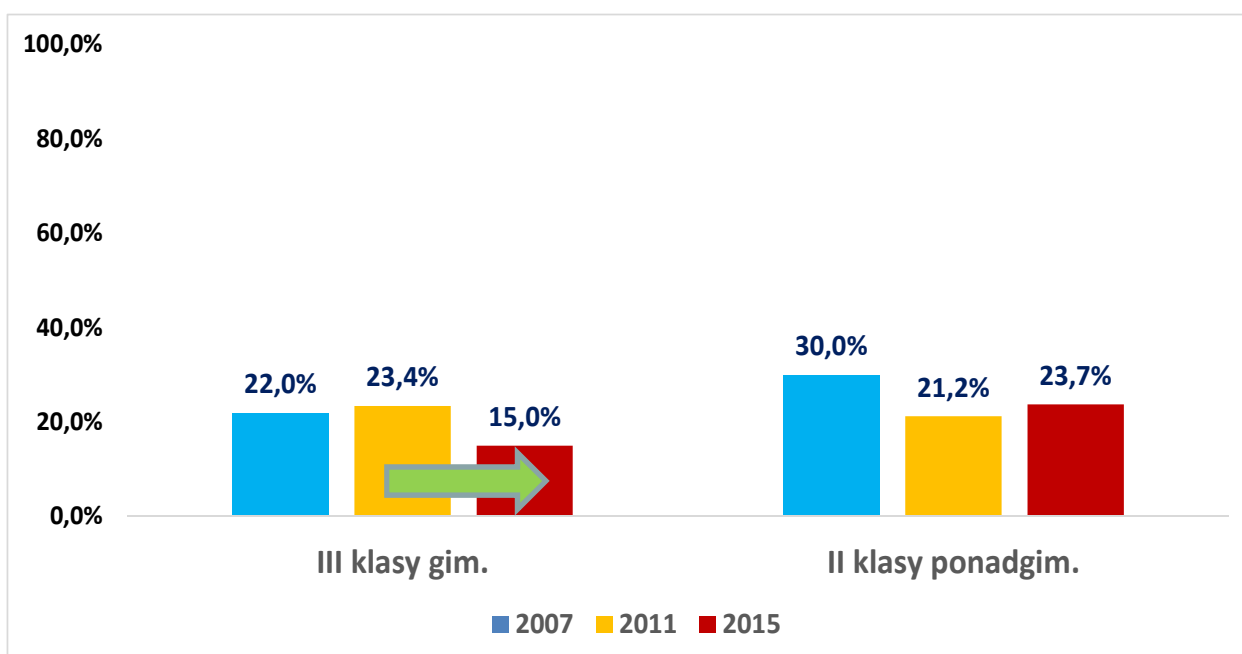

Czy łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie amfetaminy?

Wykres 3/P: Ocena dostępności amfetaminy – porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Czy łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie ecstasy?

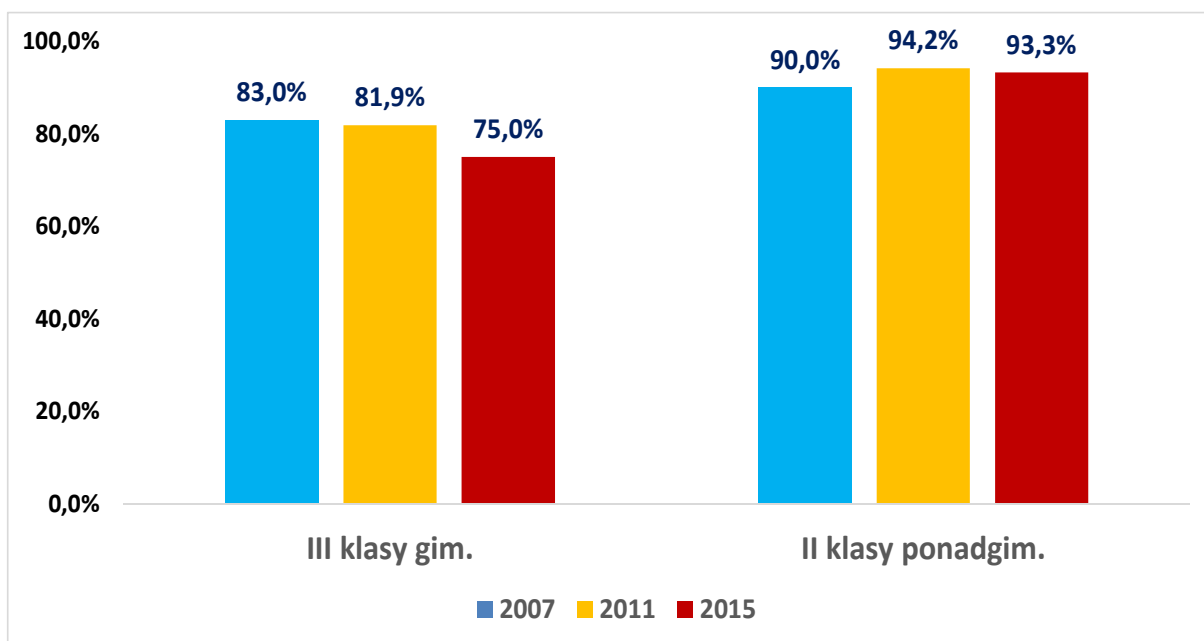

Wykres 4/P: Ocena dostępności marihuany/haszyszu – porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

21.1. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych – rok 2007. 2011 i 2015

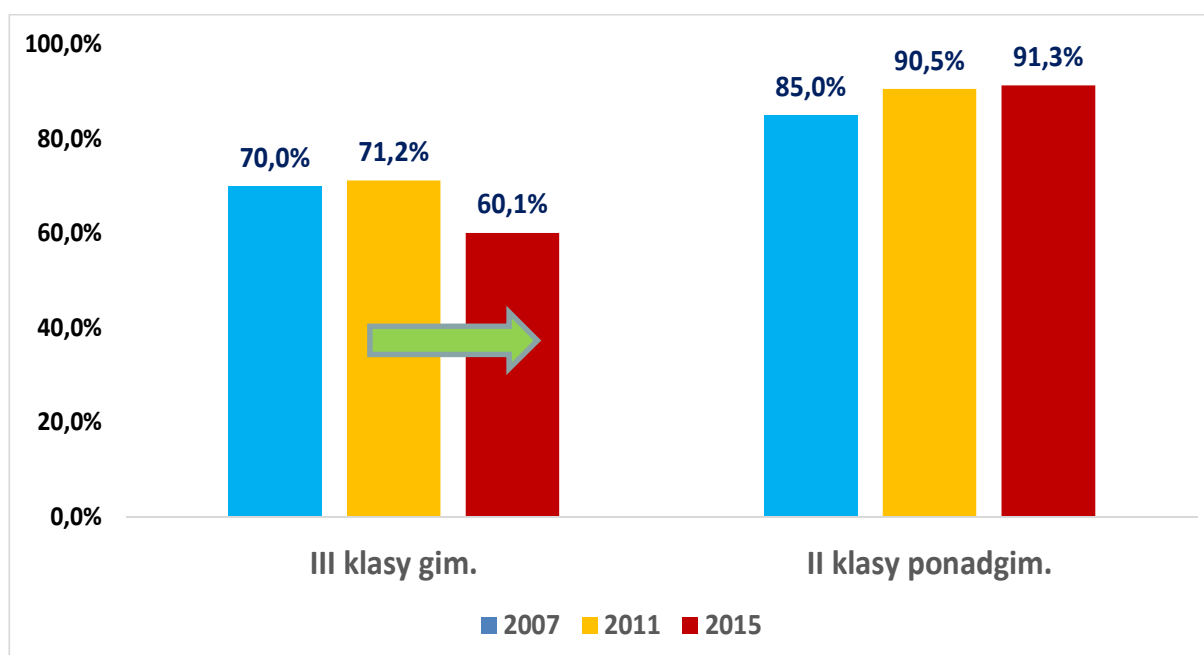

Czy łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie piwa?

Wykres 5/P: Ocena dostępności piwa – porównanie wyników z roku 2007,2011 i 2015.

Czy łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie wina?

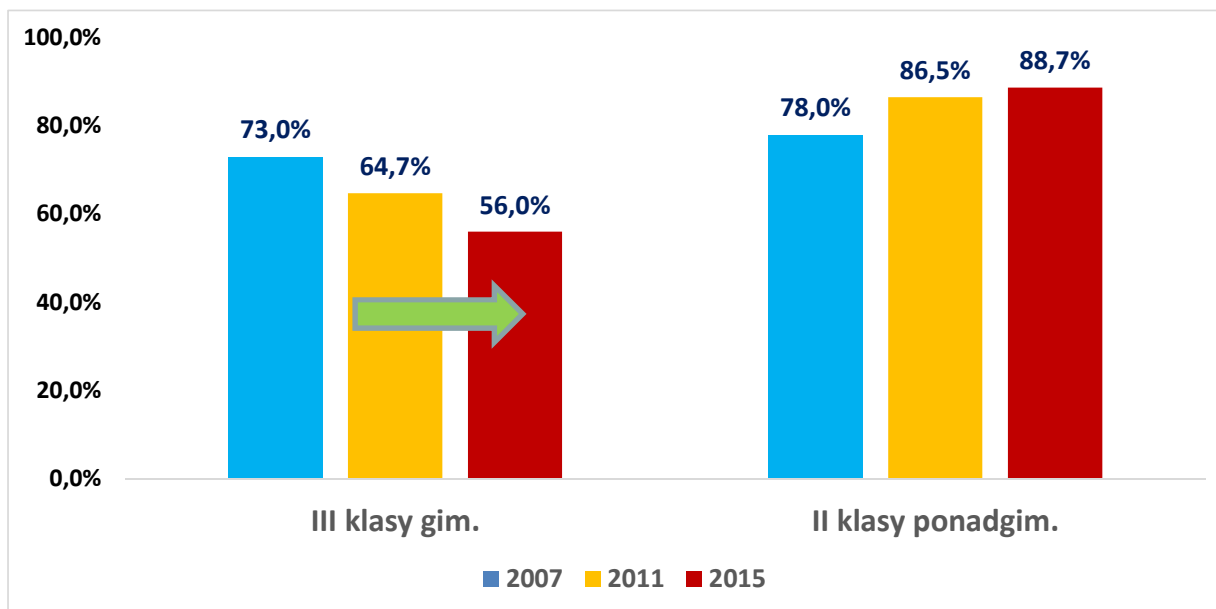

Wykres 6/P: Ocena dostępności wina – porównanie wyników z roku 2007 i 2011 i 2015.

21.1. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych – rok 2007. 2011 i 2015

Jak łatwe byłoby dla Ciebie zdobycie wódki?

Wykres 7/P: Ocena dostępności wódki – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

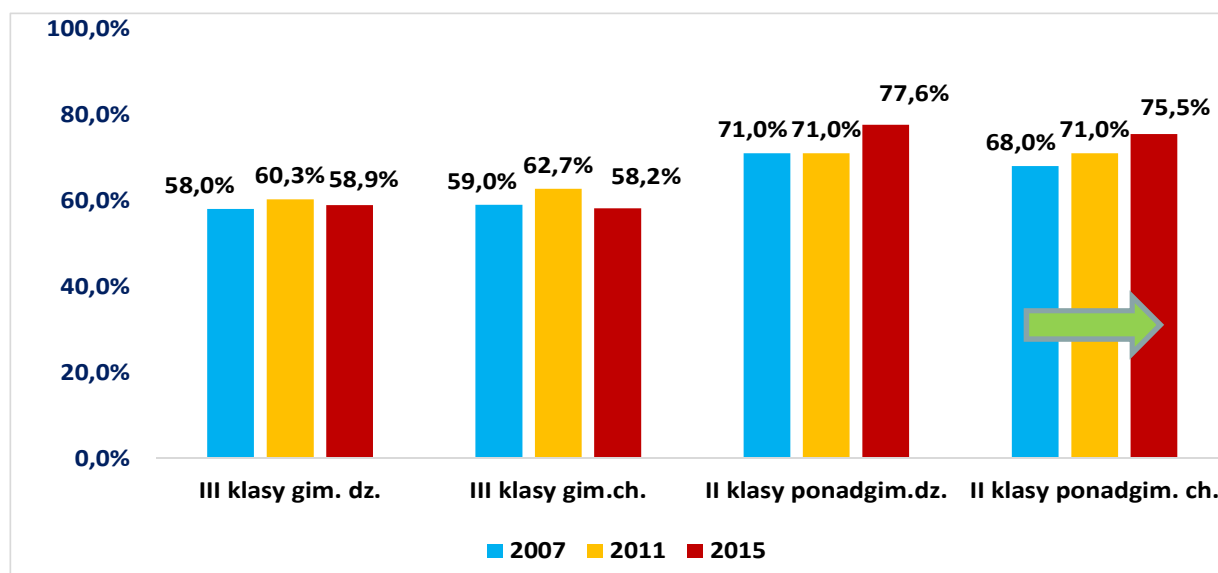
Porównując wyniki badań zrealizowanych w roku 2007, 2011 i 2015 warto zwrócić uwagę, iż:

- W obu rocznikach nie odnotowano istotnej różnicy pomiędzy odsetkami uczniów, którzy uznali, że łatwe byłoby dla nich zdobycie papierosów.
- **Na uwagę zasługuje spadek w klasach 3 G odsetka uczniów, którzy stwierdzili, że łatwe byłoby dla nich zdobycie marihuany lub haszyszu. Jest to spadek z ponad 48 % w roku 2011 do około 36% w roku 2015.**
- W klasach 3 G odnotowano istotny spadek odsetka uczniów, którzy jako łatwy określili dostęp do amfetaminy. W klasach 2 PG istotny był spadek odsetka takich uczniów pomiędzy rokiem 2007 a 2015. Od roku 2011 odsetek osiemnastolatków oceniających jako łatwe zdobycie amfetaminy ustabilizował się. Spadł pomiędzy rokiem 2011 a 2015 odsetek uczniów w klasach 3 G oceniających jako łatwe zdobycie ecstasy. W przypadku badanych z klas 2 G w ostatnich 4 latach odsetek ten ustabilizował się.
- W roku 2015 odnotowano w porównaniu z rokiem 2011 spadek odsetka uczniów klas 3 G, którzy uznali że łatwe jest dla nich zdobycie wina. W roku 2015 odnotowano natomiast utrzymującą się od roku 2011 tendencję wzrostową w klasach 2 PG jeśli chodzi o odsetek osób oceniających jako łatwe zdobycie wina. Spadł także w klasach 3 gimnazjum odsetek uczniów, którzy twierdzili, że łatwe byłoby dla nich zdobycie wódki. W starszym roczniku utrzymała się tendencja wzrostowa zanotowana pomiędzy rokiem 2007 i 2011.

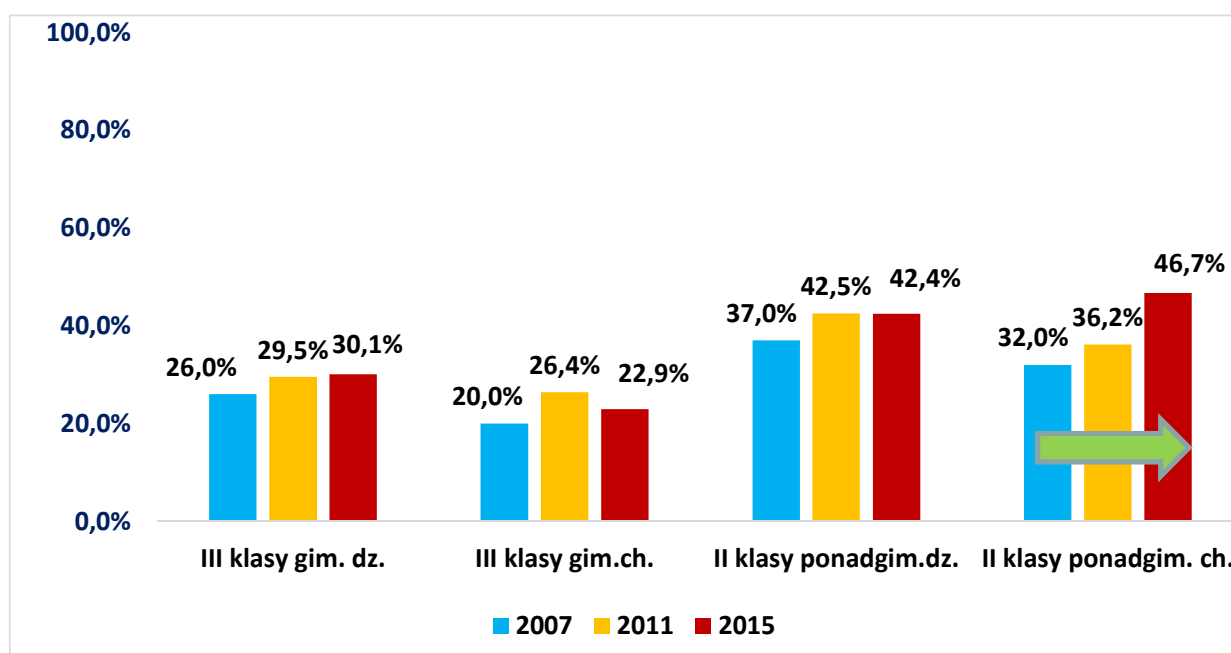
21.2. Rozpowszechnienie palenie papierosów – rok 2007, 2011 i 2015

Czy kiedykolwiek w życiu paliłeś/-aś papierosy?

Wykres 8/P: Rozpowszechnienie palenia papierosów w życiu – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Czy paliłeś/-aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni ?

Wykres 9/P: Rozpowszechnienie palenia papierosów w ost. miesiącu – porównanie wyników z roku 2007 i 2011.

21.2. Rozpowszechnienie palenie papierosów – rok 2007, 2011 i 2015

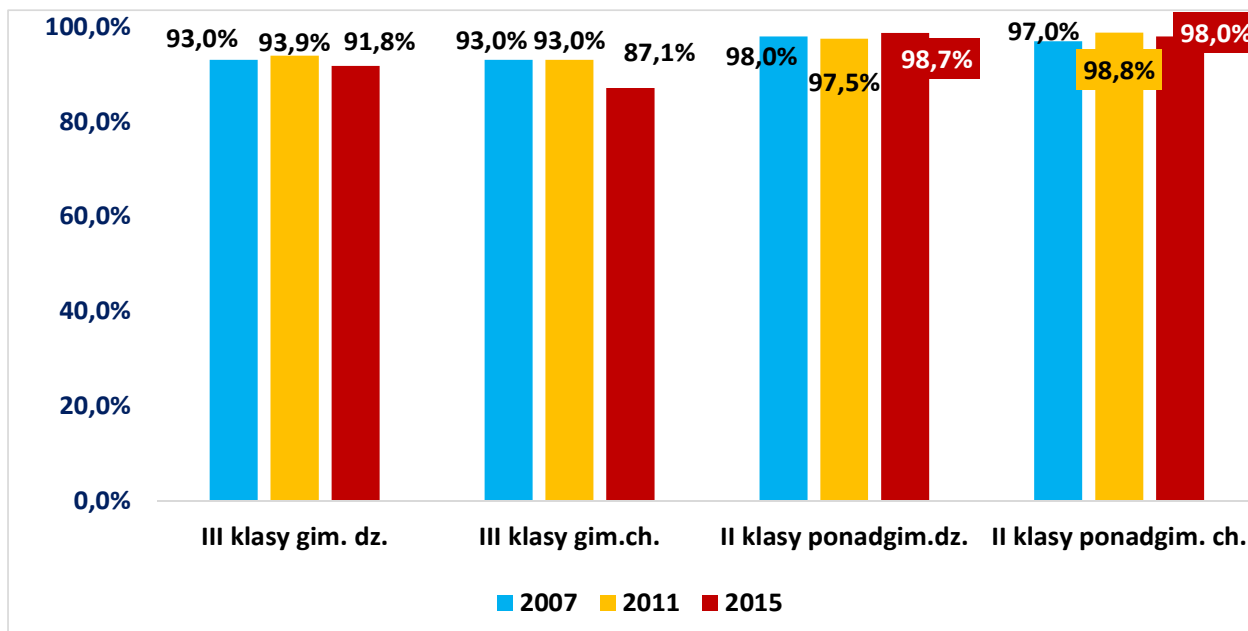
Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia palenia papierosów wśród uczniów w roku 2007, 2011 i 2015 wskazuje, że :

- Nie odnotowano istotnych różnic pomiędzy odsetkami uczniów, którzy przyznali się do palenia papierosów w życiu w klasach 3 gimnazjum. Można więc wnioskować, że rozpowszechnienie palenia wśród uczniów łódzkich szkół gimnazjalnych w ciągu ostatnich ośmiu lat utrzymuje się na stabilnym poziomie. Istotnie wzrósł natomiast odsetek chłopców w klasach 2 PG, które mają za sobą inicjację nikotynową.
- W klasach 3 G oraz wśród dziewcząt z klas 2 PG nie zaobserwowano zmian w zakresie rozpowszechnienia palenia papierosów w ostatnim miesiącu przed badaniem. Wzrósł natomiast istotnie odsetek chłopców palących w tym okresie w klasach 2 PG.
- Na uwagę zasługuje odnotowana pomiędzy rokiem 2007 a 2015 tendencja wzrostowa jeśli chodzi o odsetki dziewcząt z klas 2 PG palących w życiu oraz w ostatnim miesiącu przed badaniem.
- Szczegółowe analizy wskazują, **nie zmieniły się znacząco odsetki badanych, którzy palili 6 i więcej papierosów dziennie w ciągu ost. 30 dni. Dotyczy to obu grup wiekowych.**

21.3. Rozpowszechnienie picia alkoholu - rok 2007, 2011 i 2015

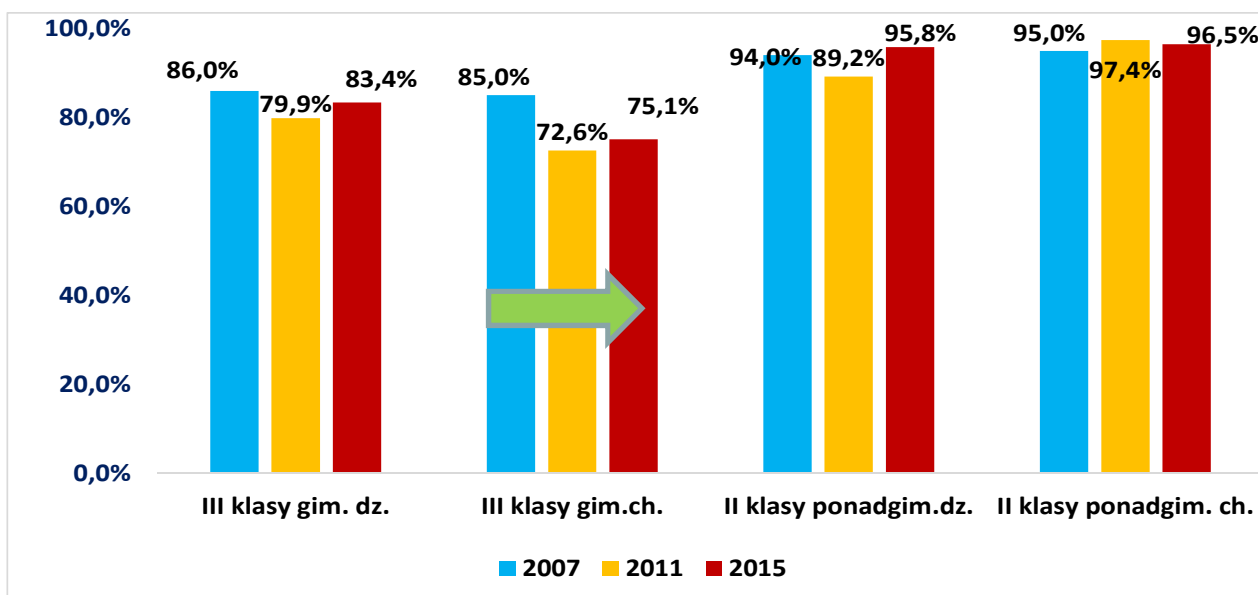

Czy kiedykolwiek w życiu piłeś/-aś alkohol?

Wykres 10/P: Rozpowszechnienie picia alkoholu w życiu – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Czy piłeś/-aś alkohol w ciągu ostatniego roku?

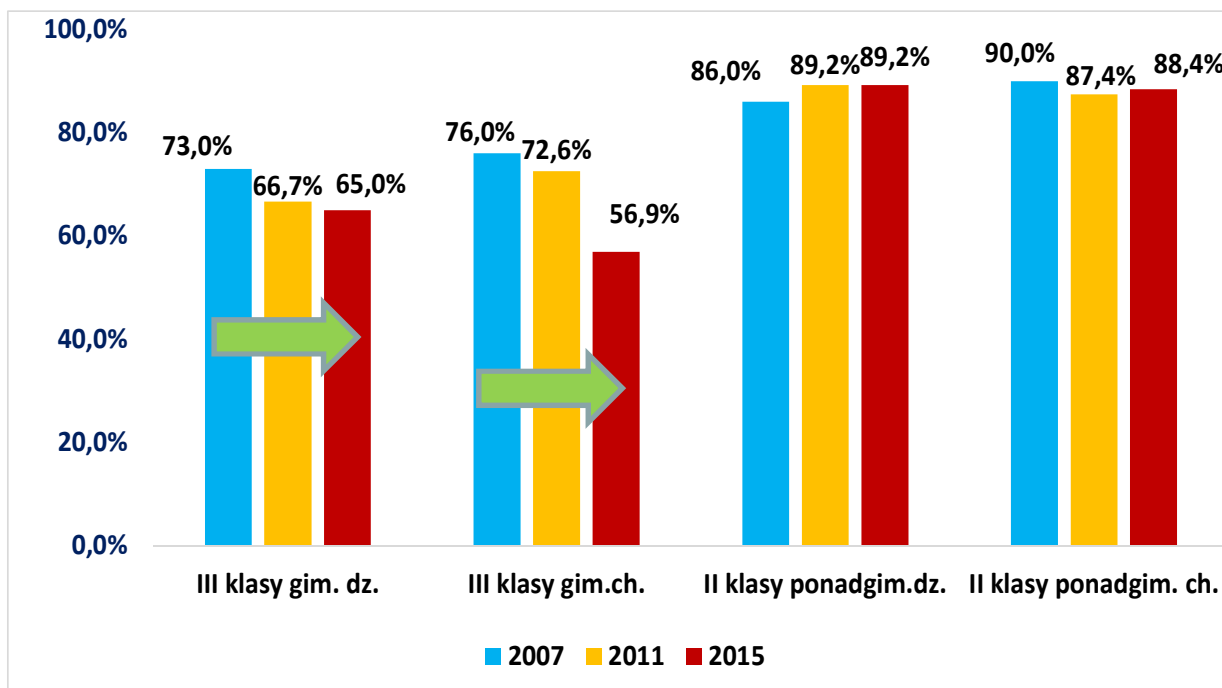

Wykres 11/P: Rozpowszechnienie picia alkoholu – ostatnich 12 mies.- porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

21.3. Rozpowszechnienie picia alkoholu - rok 2007, 2011 i 2015

Czy piłeś/-aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Wykres 12/P: Rozpowszechnienie picia alkoholu w ciągu ost. 30 dni – porównanie wyników z roku 2007 i 2011.

Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia picia alkoholu wśród uczniów w roku 2007, 2011 i 2015 wskazuje, że :

- Nie odnotowano istotnych różnic pomiędzy odsetkami chłopców z klas 3 gimnazjum oraz dziewcząt i chłopców z klas 2 PG, którzy pili alkohol kiedykolwiek w życiu. W roku 2015 odnotowano tendencję spadkową, jeśli chodzi o odsetek dziewcząt w gimnazjach po inicjacji alkoholowej w porównaniu z rokiem 2007 i 2015.
- Pomędzy rokiem 2007 a 2015 odnotowano spadek odsetka chłopców w klasach 3 gimnazjum, którzy pili alkohol w ostatnim roku. Wśród dziewcząt w gimnazjum odsetki pijących w ostatnim roku nie zmieniły się, zanotowano natomiast tendencję wzrostową w populacji dziewcząt z klas 2 PG w tym zakresie.
- Pomędzy rokiem 2007 a 2015 odnotowano spadek zarówno odsetka dziewcząt jak i chłopców z klas 3 G pijących w ostatnim miesiącu przed badaniem. Odsetek dziewcząt i chłopców z klas 2 PG pijących w ostatnim miesiącu ustabilizował się na poziomie s roku 2011.

21.4. Rozpowszechnienie upijania się - rok 2007, 2011 i 2015

Analiza wykresów przedstawiających porównanie odsetków **osób upijających się** wskazuje, że:

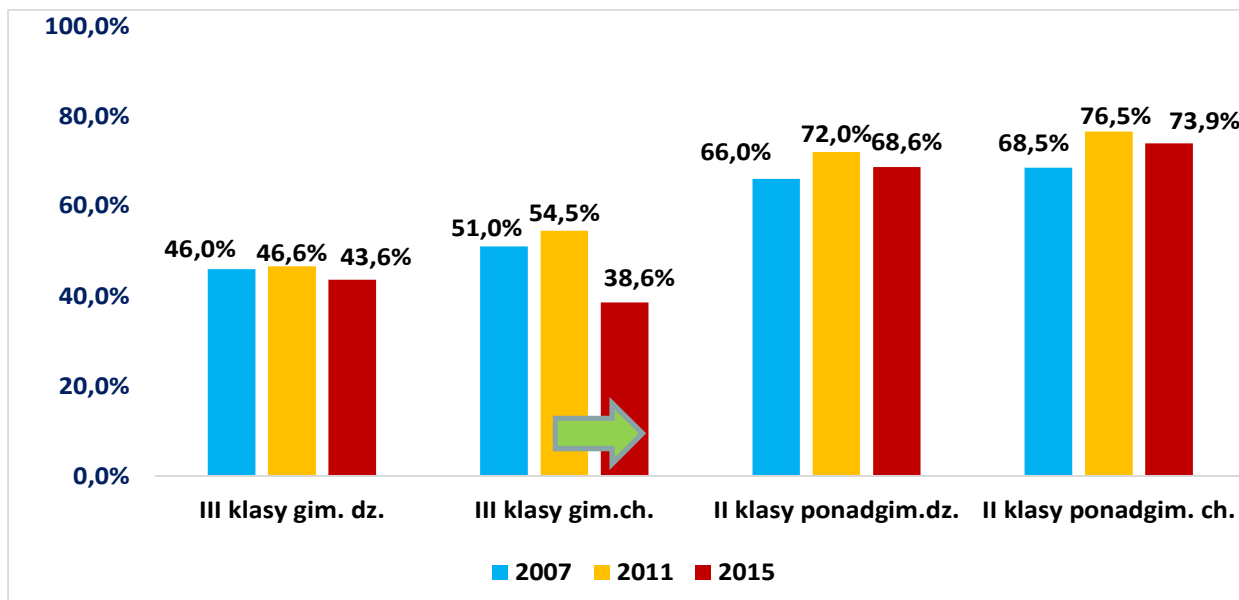
- Odnotowano pomiędzy rokiem 2007 a 2015 istotną różnicę pomiędzy odsetkiem chłopców z klas 3 gimnazjum upijających się w życiu. Jest to spadek z 54,5% w roku 2011 do 38,6% w roku 2015. W pozostałych badanych grupach odsetek osób, które upiły się przynajmniej raz w życiu ustabilizował się na poziomie odnotowanym w roku 2011.
- Pomiędzy rokiem 2011 a 2015 odnotowano spadek odsetka chłopców upijających się w ostatnim roku w klasach 3 gimnazjum: 4 lata temu upiło się w tym czasie ponad 42 % chłopców z tego rocznika, a w roku 2015- ponad 28%. W pozostałych grupach odsetki upijających się w tym czasie ustabilizowały się.
- Na uwagę zasługuje istotny spadek odsetka dziewcząt z klas 2 PG upijających się w ostatnim roku przed badaniem z 24% w roku 2011 do 11,3% w roku 2015.**
- **Na uwagę zasługuje także spadkowa tendencja w tym zakresie w populacji chłopców z klas 3 G.**

Odsetek dziewcząt upijających się w ostatnim miesiącu w klasach 2 PG oraz chłopców z tego rocznika ustabilizował się na poziomie odnotowanym w roku 2011.

21.4. Rozpowszechnienie upijania się - rok 2007, 2011 i 2015

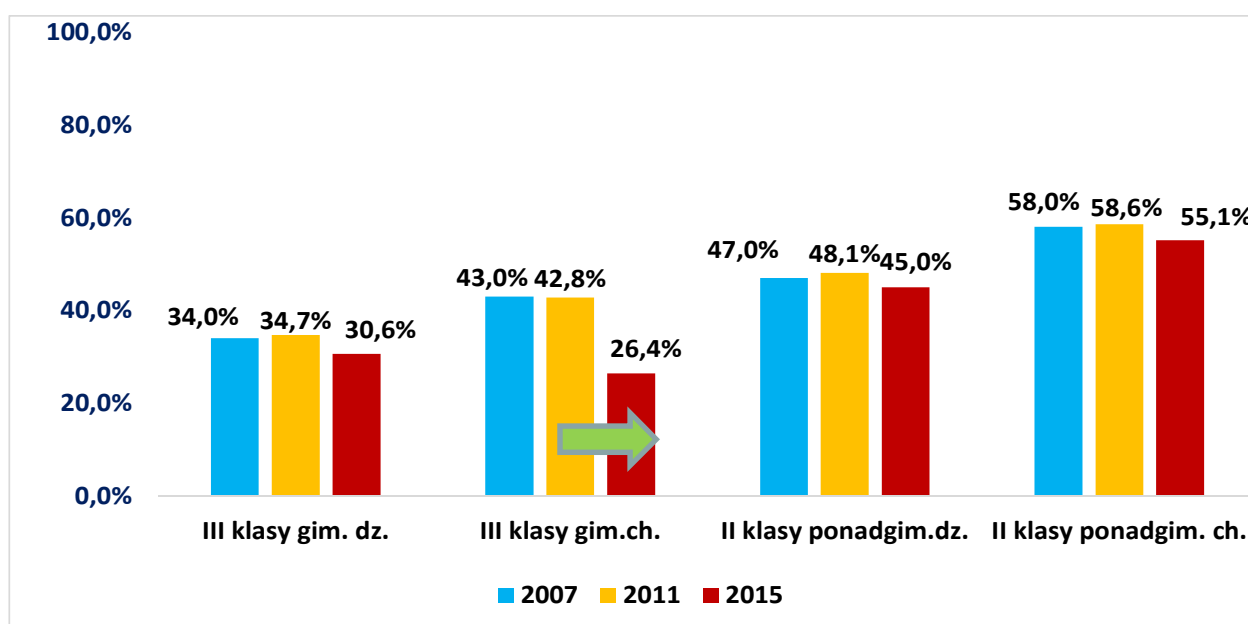

Czy upiłeś się/-aś kiedykolwiek w życiu?

Wykres 13P: Rozpowszechnienie upijania się w życiu – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Czy upiłeś się/-aś w ciągu ostatniego roku?

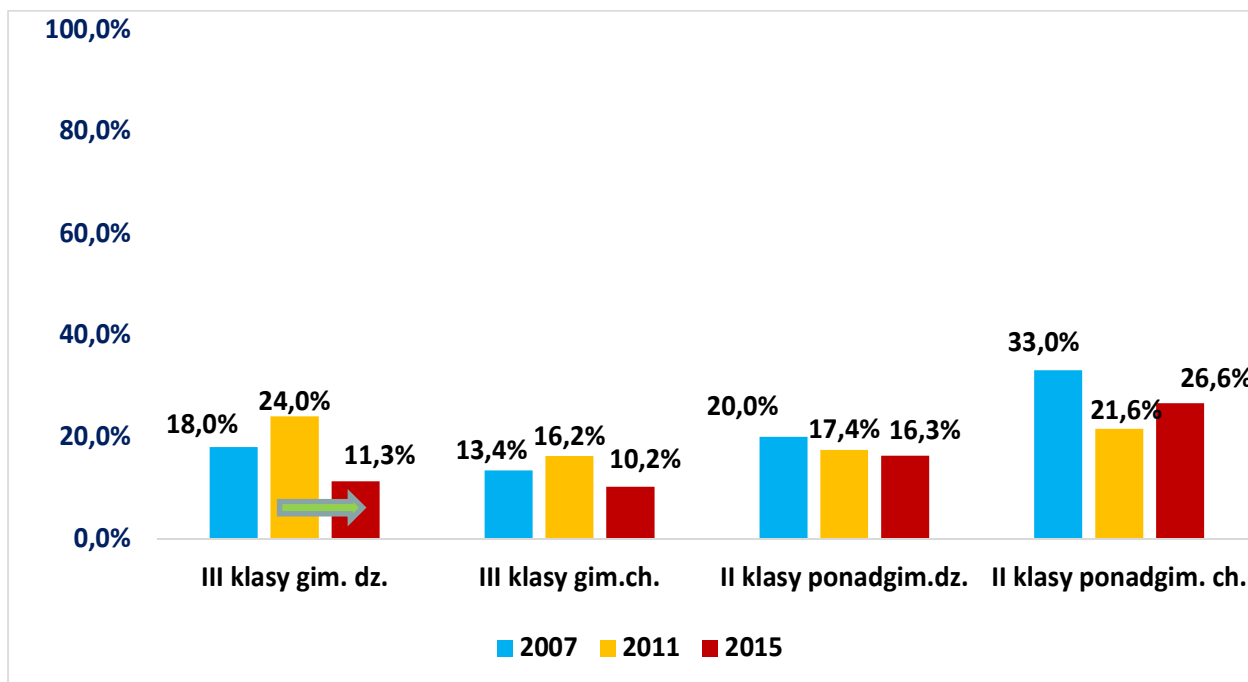

Wykres 14/P: Rozpowszechnienie upijania się w ciągu ost.12 mies. – porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

21.4. Rozpowszechnienie upijania się - rok 2007, 2011 i 2015

Czy upiłeś się/-aś w ciągu ost. 30 dni?

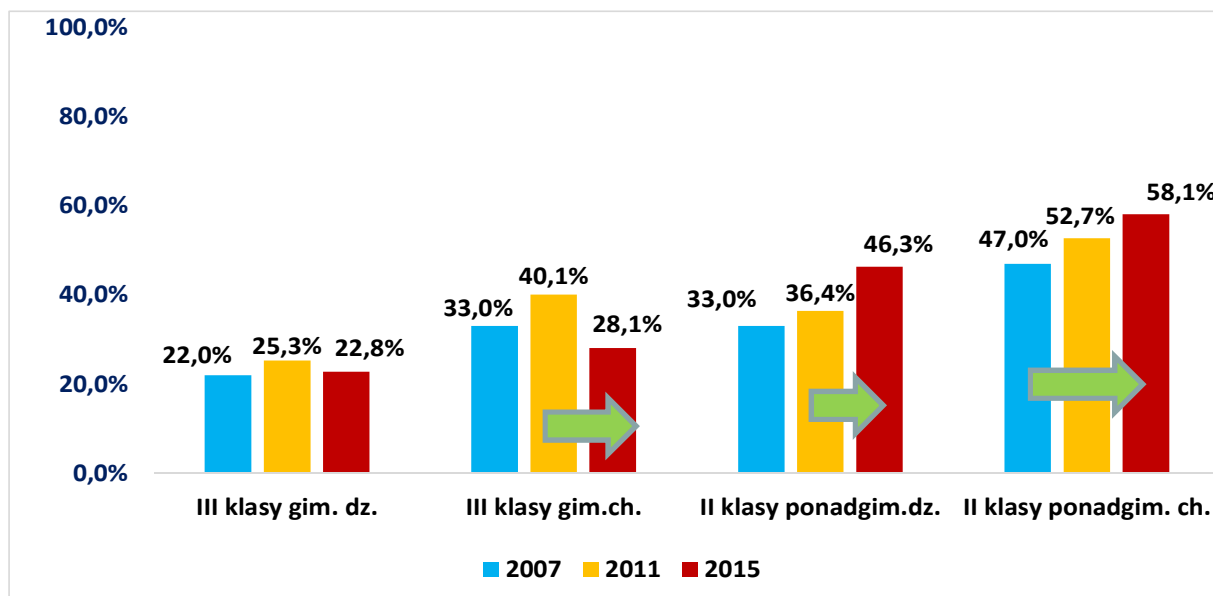

Wykres 15/P: Rozpowszechnienie upijania się w ciągu ost.30 dni– porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

21.5. Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu - rok 2007, 2011 i 2015

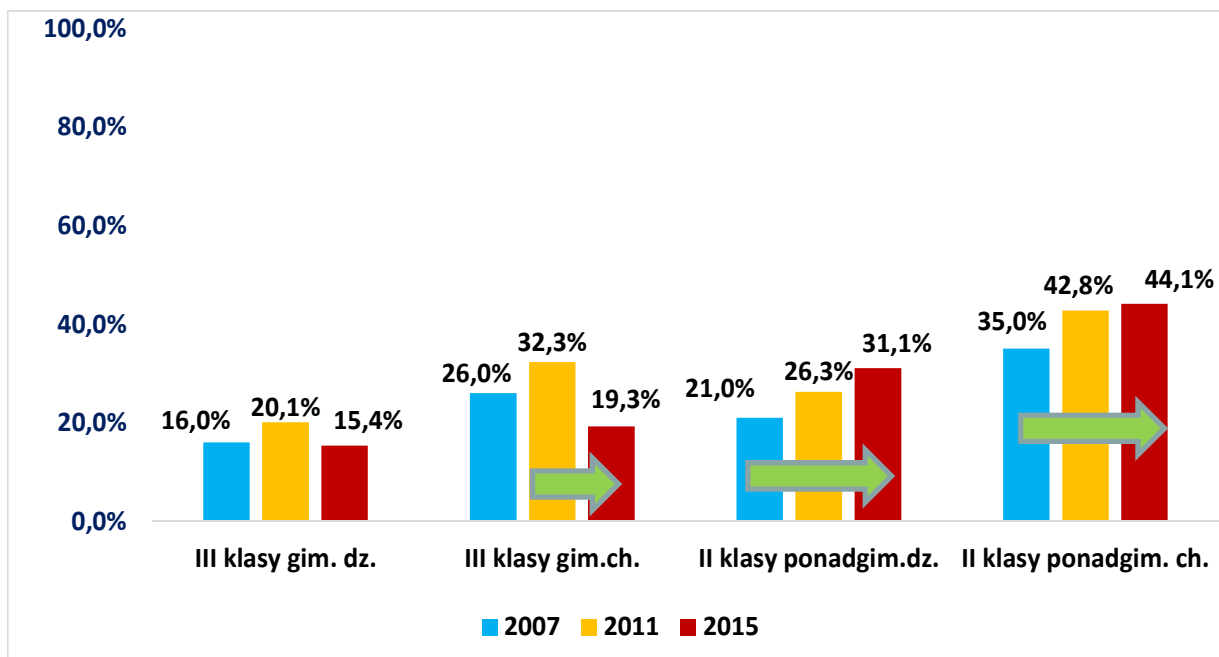

Czy używałś marihuany/haszyszu kiedykolwiek w życiu ?

Wykres 16/P: Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu w życiu porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Czy używałś marihuany/haszyszu w ciągu ost. roku ?

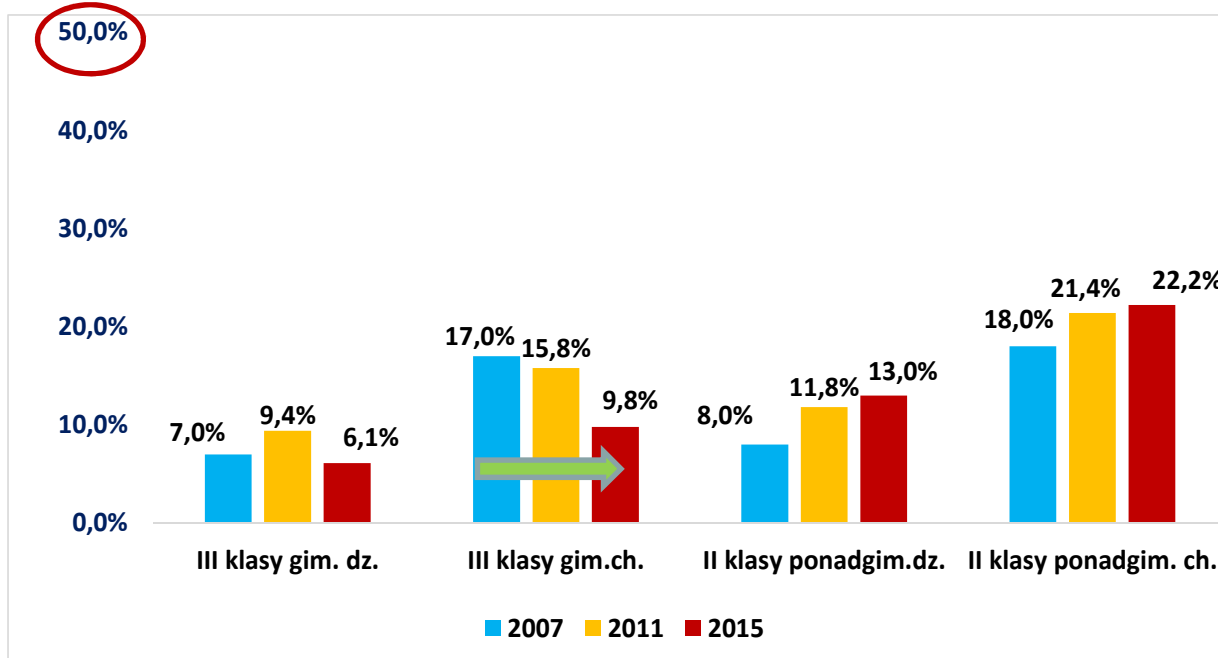

Wykres 17/P: Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu w ostatnim roku - porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

21.5. Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu - rok 2007, 2011 i 2015

Czy używałeś marihuany/haszyszu ciągu ostatniego miesiąca ?

Wykres 18/P: Rozpowszechnienie używania marihuany/haszyszu w życiu porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

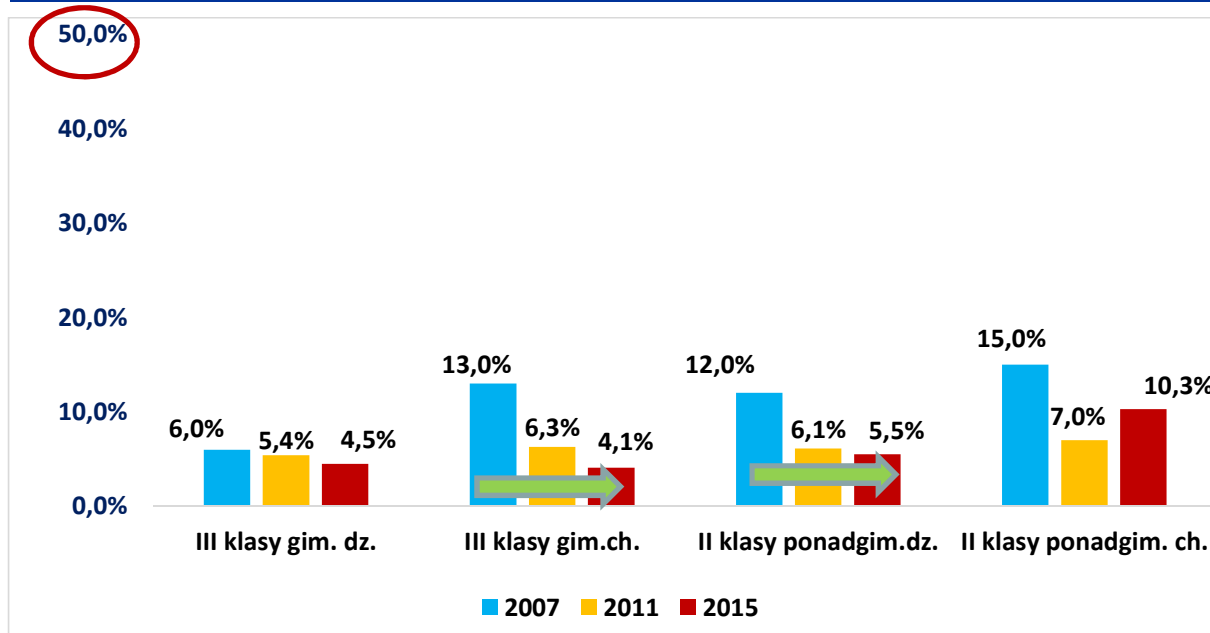
Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia używania marihuany wśród uczniów w roku 2007, 2011 i 2015 wskazuje, że :

- **Odnotowano pomiędzy rokiem 2011 a 2015 istotny wzrost pomiędzy odsetkiem dziewcząt z klas 2 PG używających marihuany w życiu.**
- **Pomiędzy rokiem 2007 a 2015 wzrósł odsetek chłopców w klasach 2 PG mających za sobą doświadczenia sięgania po marihuanę. Spadł w ciągu ost. 4 lat istotnie odsetek chłopców w klasach 3 G używających tego narkotyku, zaś odsetek dziewcząt z klas 3 G używających marihuanę ustabilizował się na poziomie odnotowanym w roku 2007 i 2011.**
- **Pomiędzy rokiem 2011 a 2015 odnotowano spadek odsetka chłopców z klas 3 G, którzy używali marihuany w ostatnim roku oraz pomiędzy rokiem 2007 a 2015 wzrost odsetków dziewcząt i chłopców z klas 2 PG używających w tym czasie. Zmian w tym zakresie nie zaobserwowano w populacji szesnastoletnich dziewcząt (klasy 3 G).**
- **Nie zanotowano pomiędzy rokiem 2011 a 2015 istotnych zmian jeśli chodzi o rozpowszechnienie używania marihuany w ostatnim miesiącu przed badaniem wśród dziewcząt z klas 3 gimnazjum oraz dziewcząt i chłopców z klas 2 PG. Istotnie spadł natomiast odsetek chłopców z klas 3 G palących marihuanę w ostatnim miesiącu: z 17% w roku 2007 do 9,8% w roku 2015.**

21.6. Rozpowszechnienie używania amfetaminy - rok 2007, 2011 i 2015

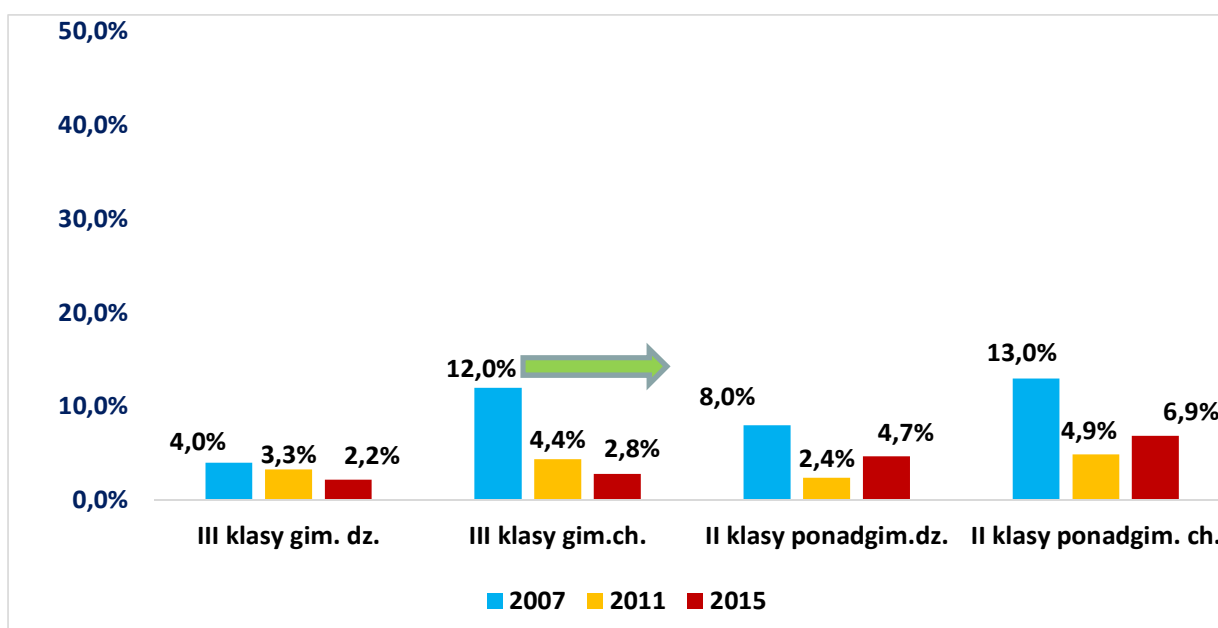

Czy używałeś amfetaminy kiedykolwiek w życiu ?

Wykres 19/P: Rozpowszechnienie używania amfetaminy w życiu porównanie wyników z roku 2007 i 2011.

Czy używałeś amfetaminy w ciągu ost. roku ?

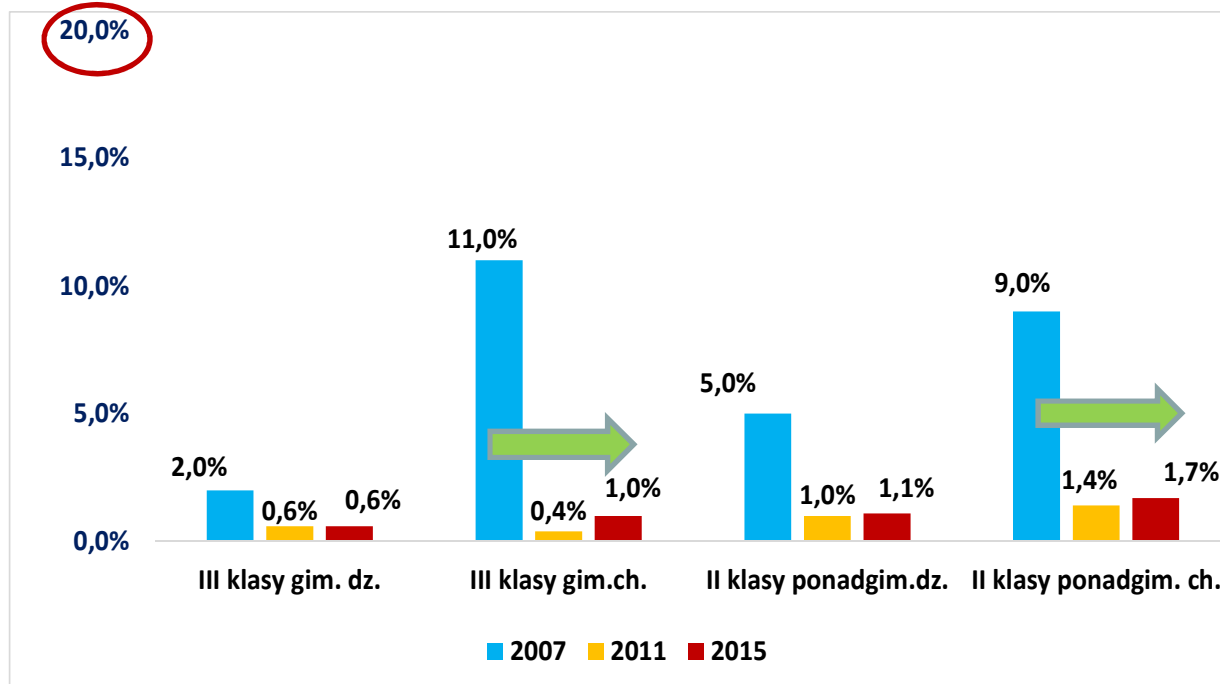

Wykres 20/P: Rozpowszechnienie używania amfetaminy w ostatnim roku - porównanie wyników z roku 2007 i 2011.

21.6. Rozpowszechnienie używania amfetaminy - rok 2007, 2011 i 2015

Czy używałś amfetaminy ciągu ostatniego miesiąca ?

Wykres 21/P: Rozpowszechnienie używania amfetaminy w życiu porównanie wyników z roku 2007, 2011 i 2015.

Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia używania amfetaminy wśród uczniów w roku 2007, 2011 i 2015 wskazuje na stabilizację odsetków używających tę substancję w grupie dziewcząt w klasach 3 gimnazjum oraz w grupie najstarszych chłopców (2 PG). Spadł natomiast odsetek używających amfetaminę w populacji chłopców z klas 3 G oraz dziewcząt z klas 2 PG.

- Pomiędzy rokiem 2007 a 2015 istotnie spadł odsetek chłopców z klas 3 G sięgających po amfetaminę w ostatnim roku przed badaniem. Odsetek dziewcząt z tego rocznika sięgających po amfetaminę był podobny jak w roku 2007 i 2011, wyraźna jest tendencja spadkowa pomiędzy rokiem 2007 i 2015 jeśli chodzi o odsetek chłopców z klas 2 PG używających tej substancji w analizowanym okresie.
- Znaczący jest natomiast spadek odsetków chłopców w obu rocznikach, którzy deklarowali, że używali marihuany w ostatnim miesiącu przed badaniem. Jest to spadek odsetka sięgających z 11% w roku 2007 do 1,0% w klasach 3 G oraz z 9% do 1,7% w klasach 2 PG. Wyraźna jest także tendencja spadkowa zanotowana w tym zakresie w populacji dziewcząt z klas 2 PG.

21.7. Rozpowszechnienie używania ecstasy i substancji wziewnych - rok 2011 i 2015

Czy używałeś ecstasy w życiu, w ciągu ostatniego roku i miesiąca ?

	2011	2015	2011	2015	2011	2015
	życie	życie	ost. rok	ost. rok	ost.30 dni	ost.30 dni
III klasy gim. dz.	2,9%	4,9%	0,8%	1,7%	0,2%	0,4%
III klasy ponadgim.ch.	5,5%	4,5%	3,0%	2,8%	0,6%	0,5%
II klasy ponadgim.dz.	2,4%	4,5%	1,7%	1,7%	0,5%	0,4%
II klasy ponadgim. ch.	5,4%	6,1%	2,9%	3,4%	1,6%	1,4%

Tabela 1/P: Rozpowszechnienie używania ecstasy -porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Czy używałeś substancji wziewnych w życiu, w ciągu ostatniego roku i miesiąca ?

	2011	2015	2011	2015	2011	2015
	życie	życie	ost. rok	ost. rok	ost.30 dni	ost.30 dni
III klasy gim. dz.	12,3%	9,8%	5,0%	3,7%	1,5%	0,9%
III klasy ponadgim.ch.	10,3%	8,4%	4,4%	4,1%	1,7%	2,0%
II klasy ponadgim.dz.	3,7%	6,1%	0,5%	1,3%	0,2%	0,6%
II klasy ponadgim. ch.	7,0%	7,6%	1,6%	3,3%	0,6%	2,7%

Tabela 2/P: Rozpowszechnienie używania substancji wziewnych-porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

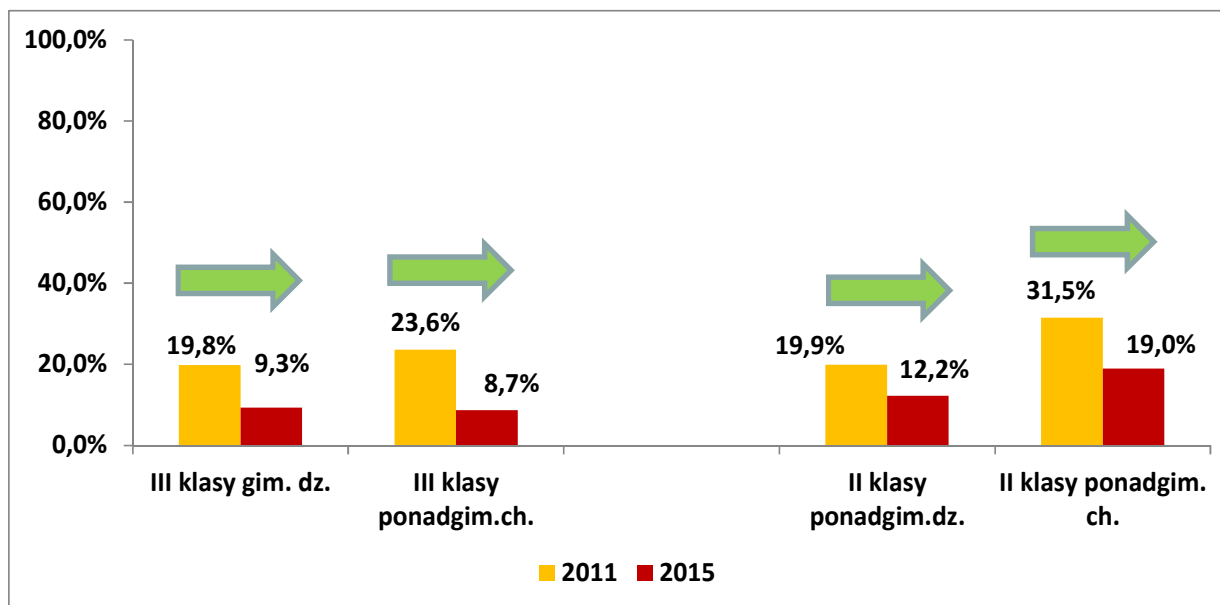
Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia używania ecstasy wśród uczniów w roku 2011 i 2015 wskazują na stabilizację **odsetków używających we wszystkich analizowanych okresach. W przypadku używania substancji wziewnych pomiędzy rokiem 2011 a 2015 także wyraźna jest stabilizacja odsetków.**

Dodatkowe porównania wskazują, że pomiędzy rokiem 2007 a 2015 nastąpił natomiast istotny spadek odsetka chłopców z klas 2 PG używających ecstasy w życiu, w ostatnim roku oraz w ostatnim miesiącu. Przykładowo osiem lat temu w ostatnim roku po ecstasy sięgnęło 11% chłopców, a w roku 2015 tylko 3,3%.

21.8. Rozpowszechnienie używania dopalaczy - rok 2011 i 2015

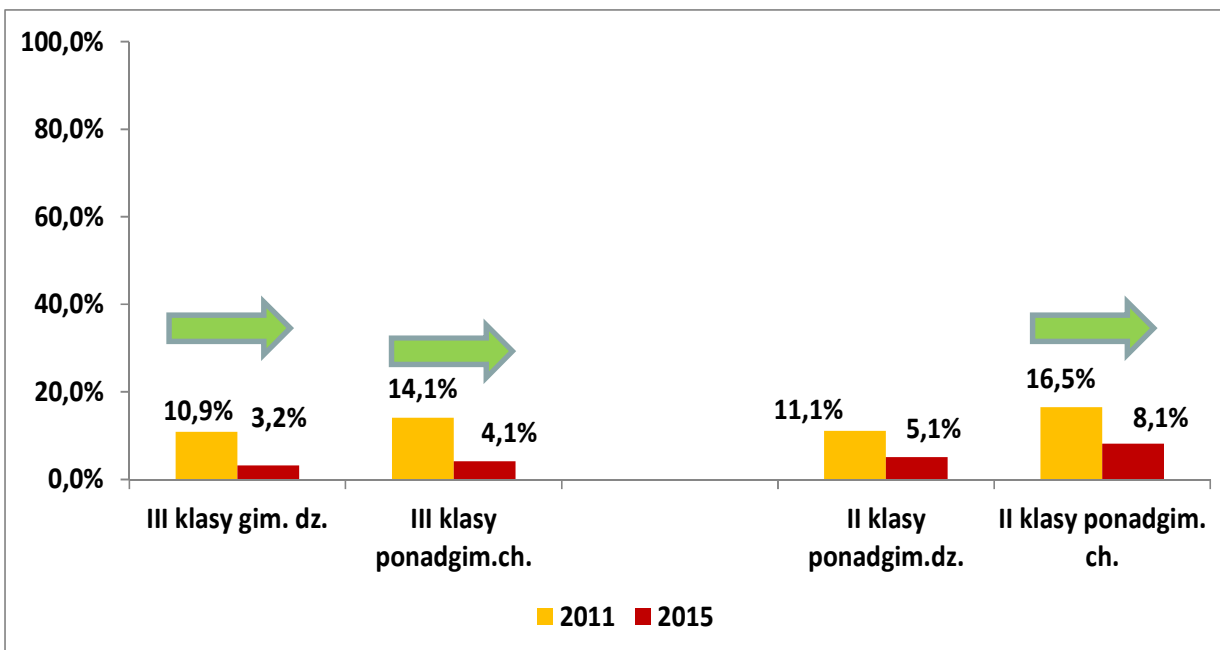

Czy używałś dopalaczy kiedykolwiek w życiu ?

Wykres 22/P: Rozpowszechnienie używania dopalaczy w życiu porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Czy używałś dopalaczy w ciągu ost. roku ?

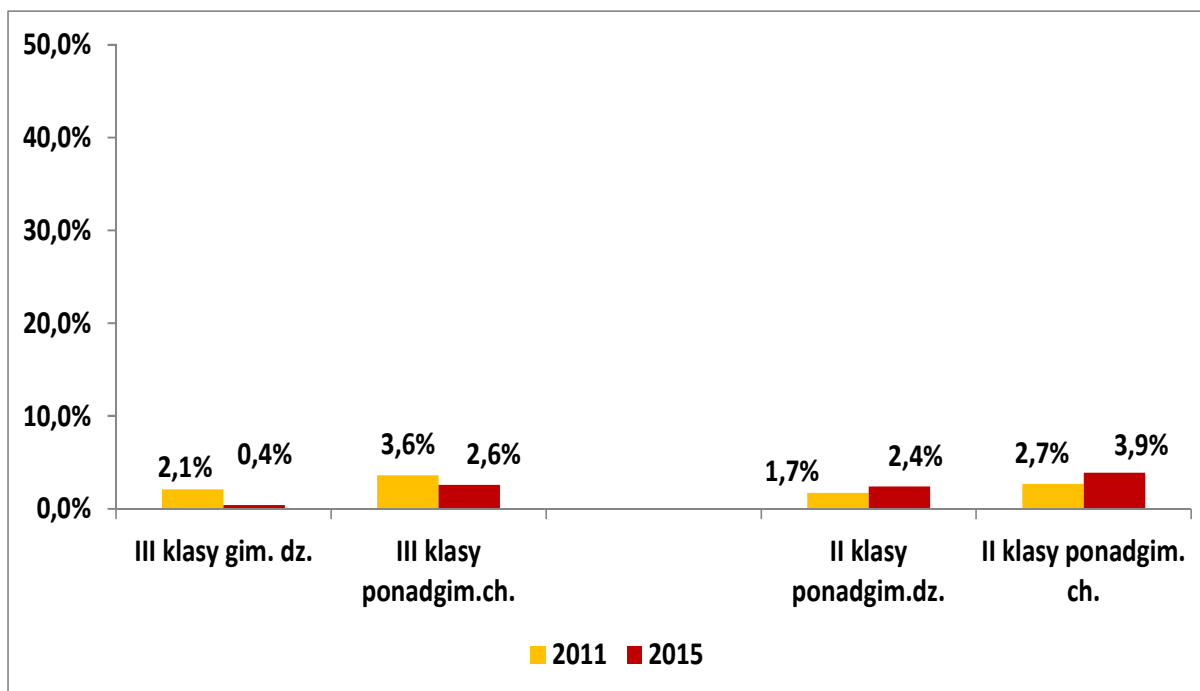

Wykres 23/P: Rozpowszechnienie używania dopalaczy w ostatnim roku - porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

21.8. Rozpowszechnienie używania dopalaczy - rok 2011 i 2015

Czy używałeś dopalaczy w ciągu ostatniego miesiąca ?

Wykres 24/P: Rozpowszechnienie używania dopalaczy w ciągu ost. miesiąca porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

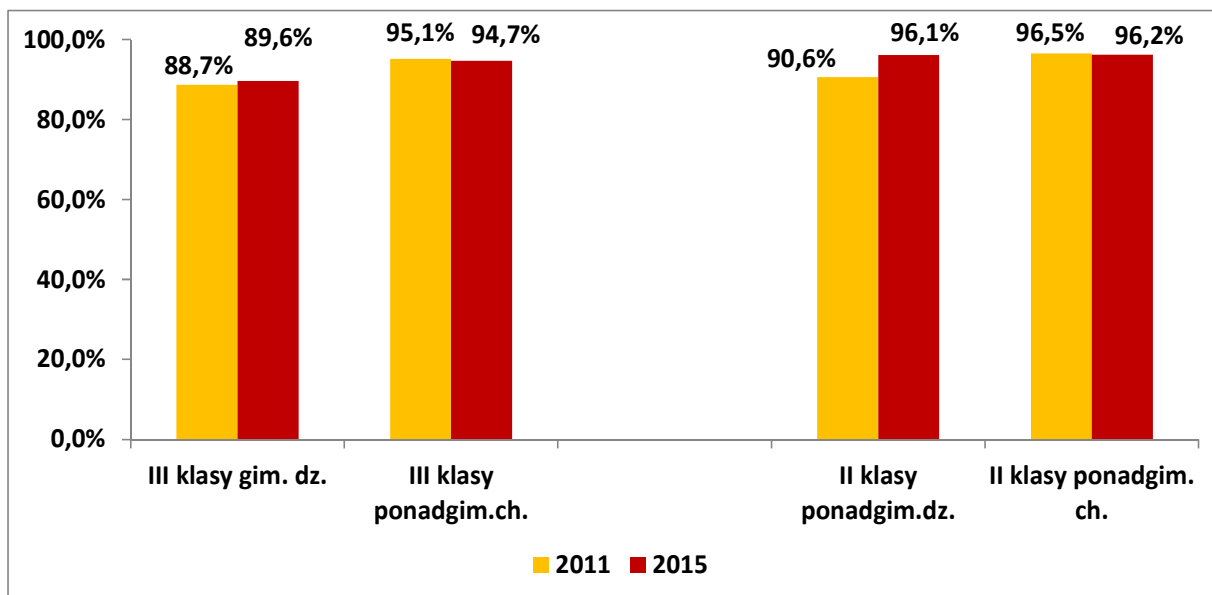
Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia używania dopalaczy wśród uczniów w roku 2011 i 2015 wskazuje, że :

- Odnotowano tendencję spadkową jeśli chodzi o używanie dopalaczy w życiu w grupie uczniów z klas 3 G i 2 PG.
- Zarówno wśród dziewcząt jak i chłopców w klasach 3 G obu rocznikach odnotowano spadek odsetków osób używających dopalaczy w ostatnim roku przed badaniem. W klasach 2 PG istotnie spadł odsetek chłopców używających dopalaczy, w grupie dziewcząt odnotowano w tym zakresie tendencję spadkową.
- Zarówno 4 lata temu jak i obecnie odsetki używających w ciągu ostatnich 30 dni we wszystkich badanych frakcjach były stosunkowo niskie i nie przekraczały 3,9%.
- W porównaniu z rokiem 2011 odsetki używających dopalaczy w ostatnim miesiącu nie zmieniły się.

21.9. Rozpowszechnienie używania napojów energetycznych - rok 2011 i 2015

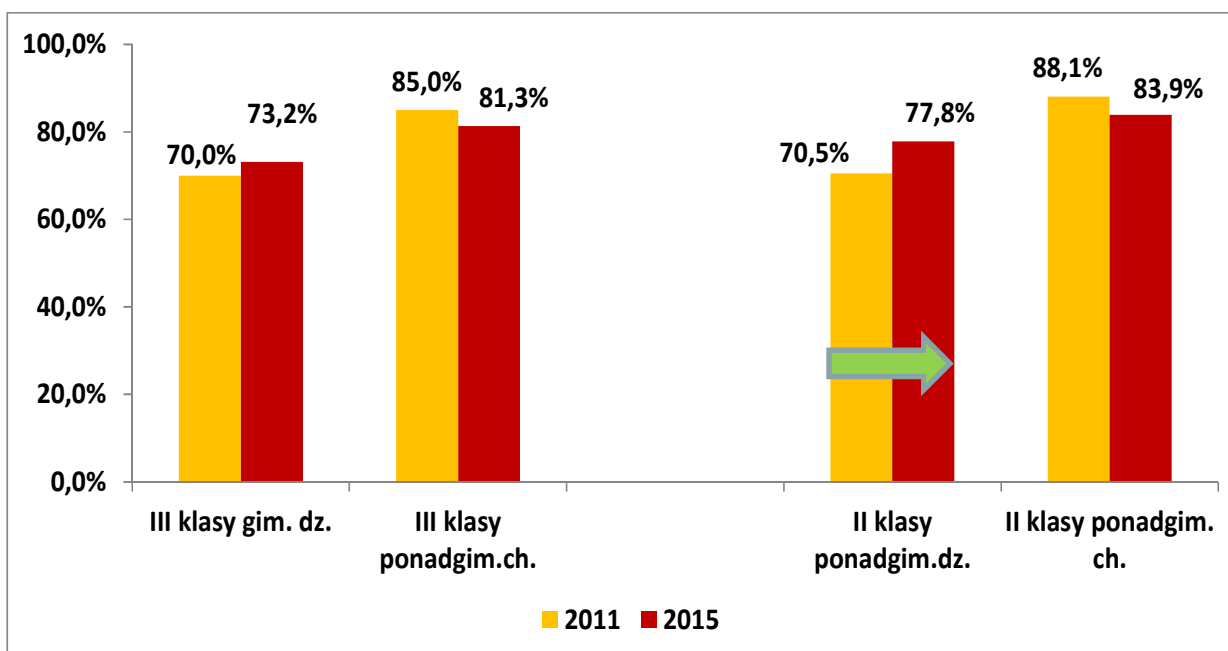

Czy piłeś napoje energetyczne kiedykolwiek w życiu ?

Wykres 25/P: Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych w życiu porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Czy piłeś napoje energetyczne w ciągu ost. roku ?

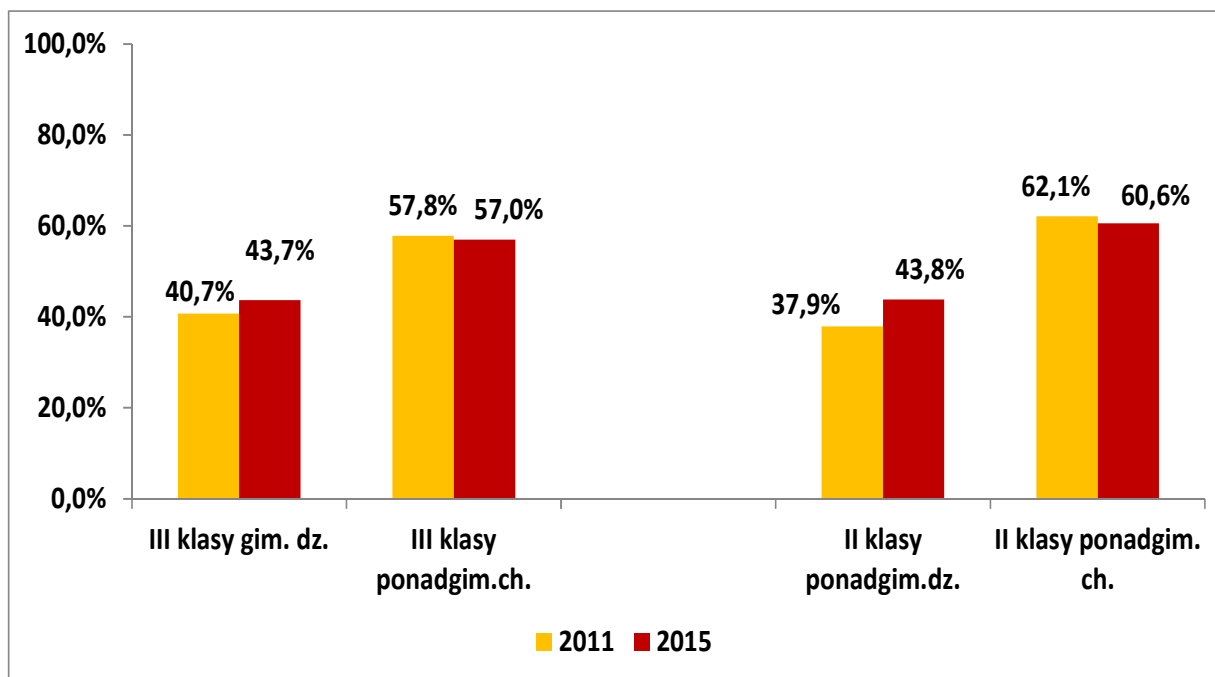

Wykres 26/P: Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych w ostatnim roku - porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

21.9. Rozpowszechnienie używania napojów energetycznych - rok 2011 i 2015

Czy piłeś napoje energetyczne w ciągu ostatniego miesiąca ?

Wykres 27/P: Rozpowszechnienie picia napojów energetycznych w ciągu ost. miesiąca porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Porównanie wyników dotyczących rozpowszechnienia picia napojów energetycznych wśród uczniów w roku 2011 i 2015 wskazuje, że :

- Nie odnotowano znaczących różnic pomiędzy odsetkami dziewcząt i chłopców w obu frakcjach wiekowych, którzy przynajmniej raz w życiu pili napoje energetyczne.
- W grupie chłopców z klas 3 G i 2 PG stabilne są odsetki pijących takie napoje w ostatnim roku. **Wzrósł natomiast odsetek dziewcząt z klas 2 PG pijących napoje energetyczne w tym okresie.**
- Odnotowano stabilizację odsetków osiemnastoletnich chłopców pijących napoje energetyczne w ostatnim miesiącu przed badaniem, a także wśród dziewcząt i chłopców z klas 3 gimnazjum.
- **Odnotowaną tendencją wzrostową w tym zakresie w grupie osiemnastoletnich dziewcząt.**
- **Na uwagę zasługują zmiany wśród gimnazjalistów w ocenie dostępności napojów energetycznych w sklepiku szkolnym: w klasach trzecich gimnazjum w roku 2011 około 12% uczennic oceniło, że można je kupić w sklepiku szkolnym, w roku 2015- odsetek ten spadł do 6,6%. Podobną tendencję odnotowano w klasach 2 PG- spadek z 47,8% do 26,5%. Podobną tendencję zaobserwowano wśród chłopców.**

21.10. Porównania - rok 2011 i 2015

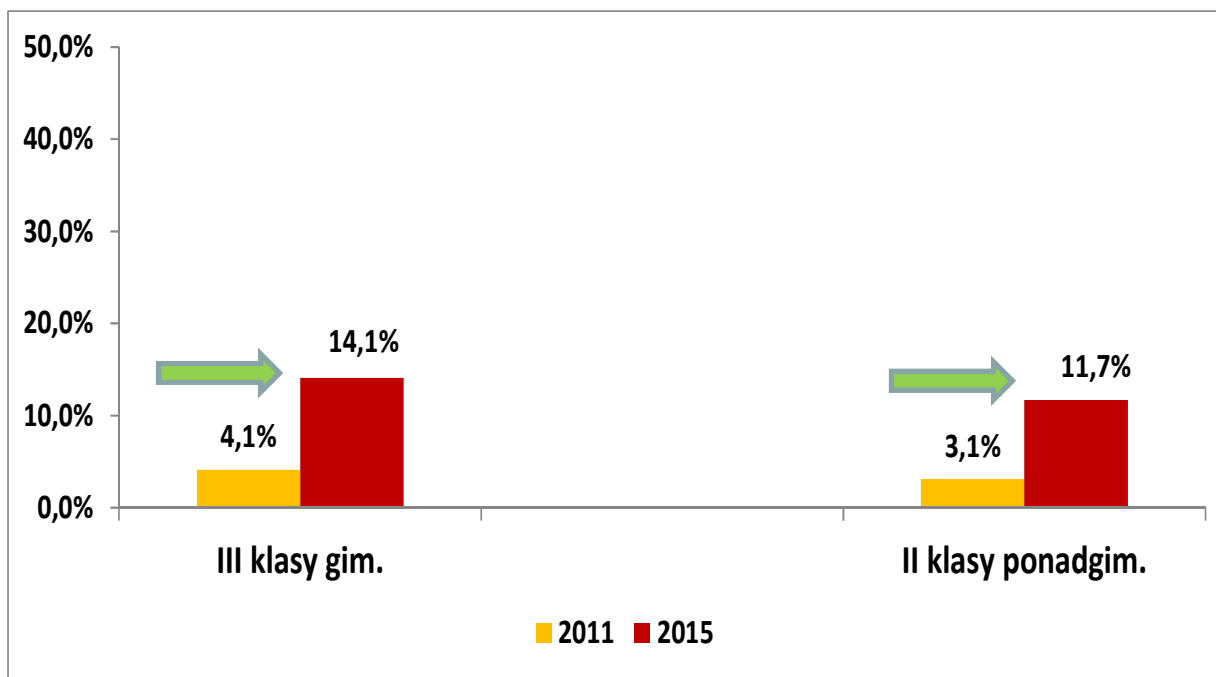
Porównanie wyników badań zrealizowanych w roku 2011 i 2015 wskazują ponadto, że :

- Nie odnotowano istotnych zmian odsetków uczennic i uczniów w klasach 3 G oraz wśród uczennic z klas 2 PG, którzy uznali, że osoby palące co najmniej jedną paczkę papierosów dziennie podejmują duże ryzyko. Taką zmianę zaobserwowano natomiast jeśli chodzi o chłopców w klasach 2 PG. W roku 2011 72% uznało, że palenie takiej ilości papierosów stanowi duże ryzyko, w roku 2015 istotnie mniej- 64,5%.
- **Nie zmieniły się odsetki badanych, którzy ocenili, że łatwy jest dla nich dostęp do leków uspokajających i nasennych bez recepty.**
- **Odnotowano spadek odsetków uczennic i uczniów w klasach 2 PG, którzy uznali, że poważnie ryzykują osoby, które piją 4-5 drinków alkoholowych prawie codziennie.**
- **Nie zmieniły się znacząco odsetki badanych, którzy palili 6 i więcej papierosów dziennie w ciągu ost. 30 dni.**
- **Zbliżone były w roku 2015 odsetki badanych, którzy w ostatnim miesiącu pili alkohol 10 i więcej razy.** Przykładowo w roku 2011 w klasach 2 PG uczniowie tak regularnie pijący alkohol stanowili 24% zaś w roku 2015 -27,2%.
- Na uwagę zasługuje fakt, że w ciągu ostatnich 4 lat wzrósł odsetek uczniów klas 3 G, którzy kupili w ostatnim miesiącu przed badaniem piwo, a także odsetek uczniów klas 2 PG kupujących wino.
- Zaobserwowano tendencję wzrostową jeśli chodzi o odsetek uczniów klas 2 PG, którzy w analizowanym okresie kupili wino. W ostatnich 4 latach odsetki uczniów klas 3 G i 2 PG, którzy w ostatnim miesiącu kupili wódkę nie zmieniły się.
- **We wszystkich kategoriach wiekowych, zarówno wśród chłopców i dziewcząt odnotowano spadek odsetków osób zakwalifikowanych do kategorii sprawców przemocy.**
- **Jednocześnie wśród dziewcząt z klas 3 G i 2 PG odnotowano wzrost odsetków osób zakwalifikowanych do kategorii ofiar przemocy.**

21.11. Uczniowie zagrożeni uzależnieniem od internetu – rok 2011 i 2015

Zagrożenie uzależnieniem od internetu

Wykres 28/P: Uczniowie zagrożeni uzależnieniem od internetu -porównanie wyników z roku 2011 i 2015.

Porównanie wyników dotyczących lat 2011 i 2015 wskazuje, że w roku 2015 istotnie wzrósł odsetek uczniów klas 3 G i 2 PG, którzy zostali zakwalifikowani do grupy osób zagrożonych uzależnieniem od internetu.

Przypomnijmy, że do takiej kategorii zaliczono tych badanych, którzy spełniają jednocześnie trzy następujące warunki:

- przebywają „w sieci” 4 i więcej godzin,
- spędzają czas „w sieci” w godzinach nocnych i
- odczuwają przymus korzystania z Internetu, aby poczuć się lepiej.

W roku 2011 odsetek ten w gimnazjach wynosił 4,1%, zaś cztery lata później – 14,1%. W starszej frakcji wiekowej w roku 2011 odsetek badanych zagrożonych uzależnieniem od internetu kształtował się na poziomie 3,1%, a 4 lata później na poziomie 11,7%.

**Wnioski i rekomendacje do działań
profilaktycznych i naprawczych
w zakresie problemów
alkoholowych, narkomanii
i przemocy rówieśniczej
- opracowanie dr hab. Jacek Pyżalski**

REKOMENDACJE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ DOT. PICIA ALKOHOLU I UŻYWANIA NARKOTYKÓW ORAZ INNYCH RYZYKOWNYCH ZACHOWAŃ PODEJMOWANYCH PRZEZ UCZNIÓW ŁÓDZKICH GIMNAZJÓW I SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH - 2015

Jakościowy i ilościowy charakter danych uzyskanych w badaniu pozwala na sformułowanie rekomendacji dla miasta Łodzi, dotyczących profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży, ze szczególnych uwzględnieniem problemu używania substancji psychoaktywnych.

Warto zauważyć, iż uzyskane dane wskazują nie tylko na występowanie zachowań ryzykownych i czynników ryzyka ale także na salutogenne, pozytywne aktywności młodych ludzi i czynniki chroniące. Uwzględniono także perspektywę podłużną, która pozwala na śledzenie wybranych tendencji (aktualne wyniki na te badania z 2011 roku). Tego typu dane pozwalają na sformułowanie rekomendacji uwzględniającej założenia tzw. profilaktyki pozytywnej, skoncentrowanej w dużym stopniu na symulowaniu konstruktywnego zaangażowania młodych ludzi.

Przedstawione rekomendacje rozpoczynają się od ogólnych, odnoszących się do całości zebranego materiału diagnostycznego oraz generalnej postulowanej metodyki proponowanych w mieście działań. Dalsze rekomendacje mają charakter szczegółowy i dotyczą z kolei konkretnych zdiagnozowanych obszarów zarówno pozytywnych, jak i negatywnych.

Rekomendacje ogólne

Warto zwrócić uwagę, że chociaż badanie dotyczy zasadniczo zachowań ryzykownych z (koncentracją na nielegalnych i legalnych substancjach psychoaktywnych), to wskazało ono także na powszechne zaangażowanie wielu młodych ludzi w Łodzi w pozytywne zachowania, takie jak wolontariat czy uprawianie sportu oraz znaczny odsetek młodych ludzi, którzy nie korzystali nigdy z substancji psychoaktywnych. Przykładowo nieco więcej czterech na dziesięciu gimnazjalistów z klas trzecich nigdy nie wypaliło papierosa. Inicjacji tytoniowej nie ma także za sobą co czwarty chłopiec ze szkoły ponadgimnazjalnej i co piąta dziewczyna.

Jedna trzecia gimnazjalistów nigdy nie piła wódki a ponad 60% chłopców i 56% dziewcząt gimnazjum nigdy w życiu nie upiło się. W świetle tych danych warto w lokalnych przekazach medialnych dotyczących uzyskanej w wyniku badania diagnozy, podkreślać także pozytywny wymiar funkcjonowania młodzieży, nie skupiając się jedynie na danych dotyczących rozpowszechnienia zachowań ryzykownych.

Takie przeniesienie akcentu, także w komunikacji z sami młodymi ludźmi (np. jako element kampanii społecznej) podkreśla, iż zaangażowanie w zachowania ryzykowne, szczególnie częste używanie substancji psychoaktywnych nie stanowi normy, do której powinno się równać. Dodatkowo koncentracja na zachowaniach pozytywnych może być uzasadniana tym, iż stanowi ono zwykle czynnik chroniący przed zaangażowaniem w zachowania ryzykowne. Warto tu także zauważyć, że wbrew obiegowym opiniom zaangażowanie w takie zachowania jest dosyć powszechne. Codziennie lub prawie codziennie uprawia sport ok. 51% chłopców z łódzkich gimnazjów i prawie 1/3 dziewcząt (odsetki te wynoszą odpowiednio 38% i 23% w szkołach ponadgimnazjalnych).

Warto zatem, jak już wspomniano wyżej, w działaniach profilaktycznych wykorzystywać filozofię tak zwanej profilaktyki pozytywnej (upowszechnianej w Polsce przez zespół dr K. Ostaszewskiego w Instytucie Psychiatrii i Neurologii w Warszawie), skupiającej się na promowaniu i wspieraniu pozytywnego zaangażowania społecznego. Szczególnie istotne wydaje się instytucjonalne i organizacyjne wspieranie tradycyjnego wolontariatu oraz pojawiającej się jego nowej formy – e-wolontariatu (wolontariatu realizowanego za pomocą internetu). Istotne jest tu także wspieranie zaangażowania sportowego młodzieży – warto podkreślić, iż diagnoza wskazuje, że choć sporo młodzieży uprawia regularnie sport to jedynie niewielki odsetek uczestniczy regularnie w zajęciach sportowych organizowanych przez szkołę. Istotne byłoby bardziej dokładne rozpoznanie przyczyn takiego stanu rzeczy.

2. Kolejną rekomendacją opartą o analizę całości zebranego materiału jest także, przynajmniej częściowe, przeniesienie koncentracji działań profilaktycznych skierowanych do łódzkiej młodzieży na uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczęszczającą do szkół ponadgimnazjalnych. Okazuje się bowiem, iż w tej grupie znacząco spada odsetek młodych ludzi angażujących się w pozytywne zachowania zdrowotne, np. uprawianie sportu. Warto zatem wyjść poza tradycyjne grupy objęte działaniami profilaktycznymi, tj. dzieci i młodszą młodzież. Działania takie oczywiście stanowczo muszą wykraczać ponad profilaktykę w modelu informacyjnym – powinna ona raczej bazować na budowaniu pozytywnych relacji w środowisku szkolnym i stwarzaniu możliwości materialnych i społecznych do realizacji pozytywnych zachowań zdrowotnych. W przypadku młodych dorosłych rekomendowanym działaniem jest także wspieranie realizacji działań promujących zdrowie w nowym siedlisku, do którego młodzi ludzie wkraczają – tj. miejscu pracy. Realizowane działania mogłyby tutaj polegać na propagowaniu koncepcji promocji zdrowia i jej wdrażania w łódzkich zakładach pracy. Wsparcie to miałyby raczej mieć charakter merytoryczny a nie finansowy – zgodnie z założeniami współczesnej promocji zdrowia w miejscu pracy (por. deklaracje Europejskiej Sieci Promocji Zdrowia Miejscu Pracy), działania te przynoszą korzyści firmom i powinny być przez nie finansowane.

Rekomendacje szczegółowe

1. Palenie tytoniu

Podobnie jak cztery lata wcześniej palenie papierosów (codzienne) jest rozpowszechnione – zgodnie z przyjętymi w badaniu wskaźnikami ok 7,5% gimnazjalistów o 14,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych należy uznać za nałogowych palaczy. Warto zauważyć, iż wiele wskaźników wskazuje, iż problem ten dotyczy w Łodzi częściej dziewcząt niż chłopców. Warto zatem ponownie przywołać najistotniejsze rekomendacje dotyczące jakości programów antytytoniowych skierowanych do uczniów:

Palenie tytoniu jak każde uzależnienie od substancji obejmuje dwa zasadnicze obszary. Pierwszy z nich – psychospołeczny jest związany z zachowaniami i postawami zdrowotnymi i społecznymi (np. normami w grupie rówieśniczej).

Drugi aspekt palenia ma charakter farmakogenny i jest związany z działaniem nikotyny na autonomiczny i centralny układ nerwowy. U poszczególnych osób zakres działania tych płaszczyzn występuje w różnych proporcjach. Zawsze jednak płaszczyzna psychospołeczna i farmakogenna wzajemnie się nakładają. To właśnie sprawia, że zerwanie z nałogiem jest trudne a osoby, które rzuciły palenie często do niego wracają (wg. badań średnio dopiero siódma próba pozbycia się nałogu okazuje się skuteczną).

Szkoła jest pod wieloma względami doskonałym miejscem do przeprowadzania działań nastawionych na promowanie abstynencji tytoniowej lub wspieranie uczniów w rzuceniu palenia.

Najbardziej skuteczni będziemy planując wiele uzupełniających się form działań – badania pokazują, iż niekoniecznie te same działania okazują się skuteczne w przypadku wszystkich osób. Dobrze jest jeżeli prowadzone aktywności uwzględniają obydwie wymienione wcześniej płaszczyzny – psychospołeczną i farmakologiczną. Oczywiście każde nawet odosobnione działanie może pomóc uczniowi w zerwaniu z nałogiem. Sukces będzie natomiast bardziej prawdopodobny, gdy działania będą się uzupełniać. Jeżeli przedstawimy szerszą ofertę możemy liczyć na to, że grono odbiorców, którzy z niej skorzystają będzie większe.

Prowadząc działania edukacyjne warto uwzględnić kilka rekomendacji przedstawionych poniżej:

- Dobre zaplanowanie kampanii informacyjnej zarówno w zakresie treści, jak i formy.
- Współpraca z osobami obdarzonymi autorytetem.
- Przy stosowaniu komunikatów opartych na strachu (np. przed chorobą odytoniową), konieczne są informacje o sposobach jego uniknięcia.
- Dbanie o pozytywny klimat emocjonalny organizowanych w ramach kampanii spotkań. Zostanie on przeniesiony na odbiór i akceptację dalszych działań przez odbiorców.
- Wzięcie pod uwagę konstruowania komunikatów w oparciu o zasady wypracowane przez psychologów społecznych /np. dbałość o to, by wykorzystać centralną strategię perswazji, która powoduje trwałą zmianę postaw/

- Stosowanie środków audiowizualnych – w tym źródeł dostępnych online – często w wolnej licencji.
- Zastosowanie w pracy z uczniami nie tylko argumentacji zdrowotnej, ale także ekonomicznej, czy estetycznej (np. jak palenie tytoniu wpływa na skórę i jej wygląd). Argumentacja ostatniego typu może okazać się szczególnie istotna przypadku dziewcząt – warto zwrócić uwagę, iż w ich przypadku więc siła wpływu rówieśniczego (mocno zaznaczona w wynikach diagnozy) będzie działać w kontrze do argumentacji zdrowotnej – szczególnie takiej, która przedstawiana będzie w tradycyjnej prostej formie. Istotne więc, szczególnie w przypadku dziewcząt będą zajęcia uczące radzenia sobie z wpływem grupy rówieśniczej w kontekście rzucania palenia ale także utrzymaniem abstynencji tytoniowej przez tych młodych ludzi, którzy nie palą papierosów.
- Oprócz działań edukacyjnych można spróbować zaoferować lub przynajmniej przedstawić różne sposoby pomagające w rzuceniu palenia oraz radzenia sobie z nawrotami nałogu (warto tu sięgnąć po bezpłatne materiały edukacyjne zespołu prof. Zatońskiego).
- Istotne są tutaj także jednoznaczne i egzekwowane regulacje dotyczące palenia w pomieszczeniach szkoły. Dotyczą one zarówno uczniów jak i nauczycieli koncentracja na uczniach, gdy nauczyciele łamią prawo dotyczące palenia nie jest dobrą drogą. W takiej sytuacji przekazy nauczycielskie odbierane są jako niewiarygodne. Egzekwowanie prawa związanego z zakazem palenia w placówkach oświatowych jest bardzo istotne pod warunkiem, że dotyczy ono rzeczywiście wszystkich. Ważne jest, aby działania związane z paleniem tytoniu były realizowane dla uczniów a nie przeciwko nim. Klimat „ścigania” palaczy zwykle prowadzi do specyficznej gry pomiędzy nauczycielami, a uczniami – szczególnie w szkołach ponadgimnazjalnych.

Dodatkowo, jak podkreślano już wcześniej, sprzedaż wyrobów tytoniowych osobom małoletnim jest zabroniona. Warto zatem rozeznac skalę łamania prawa na terenie Łodzi w tym zakresie (np. metodą „tajemniczego klienta”). Nierealistyczne jest oczywiście oczekiwanie, iż te działania w pełni wyeliminują nielegalne sprzedawanie tytoniu młodym ludziom – mogą jednak zmniejszyć dostępność i sprawić, że kupowanie papierosów przez samych młodych ludzi nie będzie traktowane jako norma.

Działanie takie nie mogą być jedynym rozwiązaniem. Mają one za to charakter komplementarny do właściwie prowadzonych aktywności edukacyjnych i profilaktycznych. Istotna jest także, podobnie jak w przypadku handlu alkoholem, edukacja nastawiona na budowanie takiej odpowiedzialności społecznej, by dorośli (np. rodzice uczniów) reagowali na łamanie prawa przez sprzedawców w tym zakresie.

Codzienne palenie najczęściej uczniowie rozpoczynają w gimnazjum – ale już wcześniej ma miejsce eksperymentowanie – warto zatem przynajmniej część działań edukacyjnych prowadzić w starszych klasach szkoły podstawowej.

Picie alkoholu

Należy zauważyć, iż znaczny odsetek uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w Łodzi określa swój wiek inicjacji alkoholowej jako dość wczesny – koniec szkoły podstawowej lub początek gimnazjum. W świetle tego wyniku jako wskazane należy potraktować prowadzenie działań edukacyjno-profilaktycznych już w tej młodszej grupie wiekowej, nie koncentrując się w sposób tradycyjny głównie na gimnazjalistach.

Z pewnością na etapie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej problem picia alkoholu przez młodych ludzi należy uznać jako poważny. W ciągu trzydziestu dni poprzedzających badanie piło go czterech na dziesięciu gimnazjalistów oraz prawie trzy czwarte młodych ludzi uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych. Częste sięganie po alkohol (10 razy lub więcej w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie dotyczyło) co dziesiątego łódzkiego gimnazjalisty i 27% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do tego około 1/3 gimnazjalistów i prawie 60% uczniów szkół ponadgimnazjalnych silnie się upiła w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie (wskaźniki dotyczące chłopców i dziewcząt są zbliżone). Należy uznać zatem dosyć sporą grupę łódzkiej młodzieży za szczególnie zagrożoną szkodliwym piciem alkoholu lub uzależnieniem.

Warto zatem rozpoznać system wsparcia terapeutycznego dla młodych ludzi z podobnymi problemami w Łodzi oraz zadbać o upowszechnienie wśród profesjonalistów edukacyjnych (psycholodzy, pedagodzy, wychowawcy klas) oraz rodziców uczniów i samych młodych ludzi informacji o możliwości skorzystania ze wsparcia tego typu.

Co bardzo istotne i korespondujące z tymi wynikami, nastolatki w Łodzi, także gimnazjaliści, postrzegają możliwość zdobycia alkoholu jako łatwą. Obserwujemy tu różnice jeśli idzie o typ napojów alkoholowych – w szczególności dotyczy to piwa – $\frac{3}{4}$ gimnazjalistów i ponad 90% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uważa, że łatwo byłoby je zdobyć. Warto zatem, jak wspomniano już wcześniej, podejmować działania diagnozujące skalę łamania prawa przez podmioty sprzedające alkohol oraz działania motywujące pracodawców do ścisłego przestrzegania prawa w zakresie kontrolowania pełnoletności klientów kupujących alkohol. Pomocna tu w sferze diagnozy może być metodologia badania opierająca się na tzw. „tajemniczym kliencie” – chociaż powinna jej towarzyszyć dobra kampania edukacyjna skierowana zarówno do tych podmiotów, które łamią prawo, jak i taka, która wzmacnia pozytywnie te podmioty, które prawa rygorystycznie przestrzegają.

Podobnie jak w przypadku palenia tytoniu rekomendowane są zajęcia uczące radzenia sobie z presją grupy rówieśniczej. Spory odsetek badanych młodych ludzi w Łodzi twierdzi bowiem, iż pije alkohol większość lub prawie wszyscy ich znajomi – co znaczące odsetki te są wyższe wśród dziewcząt w obydwu uwzględnionych w diagnozie grupach wiekowych. Prawie co trzeci uczeń szkoły ponadgimnazjalnej twierdzi, że wszystkim lub większości ich znajomych zdarza się upijać.

Niezbędna jest tutaj zatem rzetelna edukacja, ale dobrze przygotowana, a nie opierająca się na uproszczonych, „moralizatorskich” przekazach. Warto tu nie koncentrować się jedynie na szkodach zdrowotnych, szczególnie odroczonej w czasie ale także „krótkoterminowych” skutkach picia alkoholu związanych np. z niechcianymi relacjami, wypadkami komunikacyjnymi, itp. Co istotne doświadczenia takie są bliskie znaczącemu odsetkowi młodzieży łódzkich szkół (dotyczy to w szczególności chłopców ze szkół ponadgimnazjalnych. Przykładowo co szósty uczeń szkoły ponadgimnazjalnej i co dziewięty uczeń gimnazjum doświadczył poważnych problemów z rodzicami i przyjaciółmi, związanych z tym, że pił alkohol.

Leki, dopalacze i napoje energetyczne

Używanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza, także w połączeniu z alkoholem dotyczy w Łodzi relatywnie niewielkiego odsetka młodych ludzi, szczególnie jeśli uwzględniamy używanie regularne (głównie problem ten dotyczy dziewcząt) – wyniki te są zresztą zgodne z wynikami większości badań populacyjnych

Wbrew informacjom medialnym i krajowym kampaniom społecznym, używanie dopalaczy szczególnie regularne (wskaźnik 30 dni poprzedzających badanie) jest bardzo niewielki i dotyczy ok. 4% chłopców i 3% dziewcząt w gimnazjach i odpowiedni ok 8% i 5% w szkołach ponadgimnazjalnych). Takie wyniki wyraźnie potwierdzają konieczność aktualnej lokalnej diagnozy problemów pozwalającej realnie zaplanować działania profilaktyczne i alokację środków na takie działania, bez bazowania na aktualnie modnych i podkreślanych medialnie tematach, które niekoniecznie stanowią najważniejsze z punktu widzenia lokalnych działań profilaktycznych problemy. Ze zrealizowanej diagnozy wyraźnie widać, i w Łodzi dopalacze w porównaniu z problemem picia alkoholu (szczególnie piwa) przez młodych ludzi są zdecydowanie mniej poważnym problemem, co powinno być uwzględnione przy konstrukcji priorytetów i planowaniu działań profilaktycznych.

Powszechne jest spożywanie, także regularne napojów energetycznych. Odsetki te są zbliżone w gimnazjach szkołach ponadgimnazjalnych i dotyczą ok 60% chłopców i 40% dziewcząt). Niestety, jak wskazuje wiele badań nie są obojętne dla zdrowia nastolatków – warto w działaniach profilaktycznych zająć się tym niedocenianym tematem.

Marihuana i haszysz oraz inne narkotyki

Wyniki badań dotyczące używania konopi przez uczniów łódzkich szkół są zbliżone do wyników uzyskiwanych w badaniach populacyjnych – chociaż w przypadku chłopców są one nawet wyższe. Należy podkreślić, że chociaż handel i posiadanie tych substancji jest w naszym kraju nielegalne to co trzeci łódzki gimnazjalista i prawie 60% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uważa, iż zdobycie ich byłoby łatwe, gdyby chcieli takie środki kupić. Generalnie wiek inicjacji w przypadku marihuany i haszyszu jest wyższy niż w przypadku środków dystrybuowanych legalnie (alkohol, wyroby tytoniowe).

Wnioski i rekomendacje 8/9

W tym kontekście nieprawidłowo prowadzone działania profilaktyczne w młodszych grupach wiekowych, szczególnie oparte o model edukacyjny nie są wskazane i mogą przynieść skutki odwrotne od zamierzonych. Warto zatem planując działania profilaktyczne dotyczące profilaktyki używania konopi (ale nie tylko) uwzględnić potencjalną szkodliwość źle zaplanowanych i zrealizowanych działań profilaktycznych. Ważny jest wynik diagnozy dotyczący pozytywnych oczekiwań względem używania marihuany/haszyszu – są one nieco częstsze w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych – i znów istotna jest tutaj rzetelna edukacja dotycząca skutków używania marihuany – nie demonizująca konsekwencji zdrowotnych i psychospołecznych ale też nie taka, która je bagatelizuje jak wiele przekazów medialnych. Należy tutaj zauważyć, iż przekonanie o szkodliwości marihuany/haszyszu jest wyższe niż w przypadku alkoholu i tytoniu.

Obserwujemy w Łodzi tendencję wzrostu odsetka uczniów uważających marihuanę za nieszkodliwą wraz z wiekiem oraz wyższe odsetki chłopców prezentujących taki pogląd.

Odsetek młodych ludzi palących marihuanę/haszysz, którzy doświadczają objawów uzależnienia wskazuje na konieczność upowszechnia informacji dotyczących profesjonalnego wsparcia terapeutycznego, głównie o charakterze ambulatoryjnym.

Inne narkotyki są generalnie postrzegane jako znacznie trudniej dostępne a doświadczenia z nimi, nawet o charakterze eksperymentowania miały niewielkie jednocyfrowe odsetki badanych. Wyniki te w wielu przypadkach są niższe niż te uzyskane w Łodzi w badaniu 2011 roku. Niektóre z nich, np. środki wziewne, LSD, czy sterydy anaboliczne są używane w sposób śladowy – co zresztą potwierdza wyniki uzyskiwane w badaniach ogólnopolskich.

Młodzi ludzie generalnie wysoko oceniają szkodliwość nielegalnych narkotyków – chociaż wyzwaniem edukacyjnym jest tutaj np. dość spory odsetek badanych nierealistycznie oceniający sporadyczne używanie amfetaminy jako nie ryzykowne lub mało ryzykowne (przekonanie to w największym stopniu dotyczy dziewcząt z łódzkich gimnazjów). Warto sięgnąć po praktyczną i opatrzoną przykładami publikację: Szymańska J. (2002) Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej profilaktyki. Warszawa. CMPPP. Książka ta zawiera wiele cennych informacji dotyczących planowania, realizacji i ewaluacji programów profilaktycznych oraz dość rozbudowany przegląd dostępnych programów z opisem.

Wnioski i rekomendacje 8/8

Przemoc rówieśnicza

Kluczowym z punktu widzenia bezpieczeństwa i dobrostanu psychicznego młodych ludzi w szkole jest kwestia agresji rówieśniczej, także tej realizowanej za pomocą nowych mediów (internetu i telefonów komórkowych). Wyniki łódzkiej diagnozy wskazują, iż problem należy lokalnie potraktować jako priorytetowy. Sprawstwo przemocy rówieśniczej jest udziałem ponad połowy badanych chłopców w obydwu grupach wiekowych i oraz ok. 43% dziewcząt gimnazjum i jednej trzeciej uczennic szkoły ponadgimnazjalnej. Z kolei wiktymizacja dotyczy około 40% chłopców i ponad jednej trzeciej dziewcząt z gimnazjum. W szkole ponadgimnazjalnej przemocy doświadczała około 1/3 chłopców i jedna czwarta dziewcząt. To niepokojące wyniki w kontekście szkód w zakresie zdrowia psychicznego jakie niesie za sobą doświadczanie poważnej przemocy rówieśniczej (bullyingu).

Istotne w tym obszarze jest także wspieranie nauczycieli i innych profesjonalistów edukacyjnych, aby potrafili oni rozpoznawać etap rozwoju zjawiska i stosować adekwatne do tego etapu rozwiązania. W szczególności istotna jest tutaj umiejętność wczesnej diagnozy oraz działań w nowym zespole klasowym. Pomocne i warte rozpowszechnienia w tym zakresie są bezpłatne materiały (teksty i filmy szkoleniowe) dotyczące metod radzenia sobie z agresją rówieśniczą w szkole. Dostępne są one pod adresem internetowym: <http://www.robustproject.wsp.lodz.pl/> w zakładce Materiały (Pyżalski, J., Roland, E. (red.) (2011). *Bullying a specjalne potrzeby edukacyjne. Podręcznik metodyczny*. Łódź: Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi.).

W szczególności należy tutaj zwrócić uwagę na dosyć liczną grupę uczniów będących tzw. sprawco-ofiarami – w świetle badań są to młodzi ludzie, u których konsekwencje zaangażowania w przemoc rówieśniczą są najpoważniejsze.

Wnioski i rekomendacje 8/8

Świat wirtualny – zagrożenia i pozytywy

Podobnie jak wskazują to badania populacyjne wykorzystanie internetu dla przyjemności jest powszechne wśród łódzkiej młodzieży. Warto zauważyć, że wiele wzorów korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) jest innych niż stereotypowo spostrzegane, czasami nawet przez rodziców, jak i nauczycieli. Przykładowo w gry komputerowe gra mniej niż 60% chłopców i jedynie co dziesiąta dziewczyna w gimnazjum – odsetki te zresztą zdecydowanie maleją w przypadku starszej młodzieży (wynoszą odpowiednio ok. 42% i 8%). Czas korzystania z internetu jest zbliżony do danych z badań populacyjnych. Należy tu pamiętać, że samo długotrwałe użytkowanie nie może być utożsamiane z uzależnieniem – jednak wśród około 1/5 uczniów korzystających z internetu 5 godzin lub więcej w szkołach ponadgimnazjalnych (odsetek ten jest wyższy w gimnazjum, zarówno wśród chłopców, jak i dziewcząt), mogą być tacy, którzy przejawiają podobne problemy.

Badania europejskie (np. EU-NET ADB) wskazują, iż bez względu na kraj takich uczniów jest kilka procent. Przyjęcie dodatkowo innych kryteriów wskazujących na ryzyko takich jak korzystanie z internetu w nocy i wykorzystywanie go na potrzeby poprawy nastroju pozwala na oszacowanie odsetka młodych ludzi zagrożonych uzależnieniem na 10 % w gimnazjach i 8% w szkołach ponadgimnazjalnych. Do tego dochodzi część młodych ludzi korzystających z hazardu online, który jest łatwiej dostępny dla osób małoletnich niż hazard realizowany tradycyjnymi sposobami. W związku z tym warto zarekomendować zajęcia, które dostarczą profesjonalistom pracującym z młodzieżą (głównie pedagogom szkolnym, psychologom, wychowawcą klas) profesjonalnej wiedzy o socjalizacyjnych i wychowawczych aspektach internetu. Bardzo istotna jest jakość tych zajęć, tak, by zgodnie ze zdiagnozowaną sytuacją prowadzone one były w sposób wyważony prezentując zarówno szanse, jak i zagrożenia związane z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Pesymistyczny, skoncentrowany na zagrożeniach przekaz nie daje konstruktywnych kompetencji wychowawczych pozwalających wykorzystać narzędzie, jakim jest internet na rzecz rozwoju uczniów i budowania ich prospołecznego zaangażowania (np. realizacja działań twórczych, wolontariat internetowy, konstruktywne grupy online). Proponowany tu jest model pozytywny, czyniący internet narzędziem skutecznych i nowoczesnych działań wychowawczych.

Wnioski i rekomendacje 8/8

Z drugiej strony istotne są kompetencje w zakresie wczesnej diagnozy zachowań ryzykownych związanych z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Warto tutaj propagować wykorzystanie przez profesjonalistów nowoczesnych materiałów edukacyjnych przeznaczonych i dostosowanych dla różnych grup wiekowych uczniów przygotowanych i dystrybuowanych nieodpłatnie przez Fundację Dzieci Niczyje.

Zaangażowanie w działania prospołeczne

Warto zauważyć, iż wbrew obiegowym opiniom znaczna część młodych ludzi angażuje się w działania o charakterze wolontariatu. Odsetki te są rzeczywiście wysokie i obejmują ponad połowę chłopców i prawie 76% dziewcząt w gimnazjach i prawie 46% chłopców i ponad 65% dziewcząt szkołach ponadgimnazjalnych. Wskaźniki te, choć wysokie, odnoszą się do działań kilka razy w roku. Jak już wskazano w ogólnych rekomendacjach warto instytucjonalnie i finansowo wspierać działania o takim charakterze, w taki sposób, by jak najwięcej młodych ludzi uczestniczyło w tych działaniach regularnie.

Aktywność fizyczna

Aktywność fizyczna łódzkich uczniów gimnazjum jest realizowana na stosunkowo wysokim poziomie – jeśli jako wskaźnik przyjmiemy codzienne uprawianie sportu. Wyraźnie niższa jest ona jednak na poziomie ponadgimnazjalnym (spadek o ok. 10 pkt. procentowych w grupie chłopców i dziewcząt). Taki spadek to z jednej strony od dawna obserwowana przez socjologów zdrowia tendencja. Z drugiej zaś można jej przeciwdziałać propagując i wdrażając programy promocji zdrowia na różnych poziomach, tj:

- populacyjnym w postaci kampanii medialnych, spotkań ze sportowcami i dużych imprez sportowych np. biegowych
- ułatwianie dostępu do sprzętu sportowego, np. w postaci siłowni na świeżym powietrzu, zniżki dla dzieci i młodzieży w miejskich obiektach sportowych (np. w czasie ferii, weekendów).
- stwarzaniu warunków do uprawiania sportów, także w atrakcyjnym alternatywnym wymiarze, np., parkour, kalenistyka, tory deskorolkowe.

**Opracowanie: dr hab. Jacek Pyżalski,
profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu**

Suplement do raportu:

„Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Łodzi”

1. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka

1/S. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące

W profilaktyce używania substancji psychoaktywnych ważną rolę odgrywają badania nad tzw. **czynnikami ryzyka**. Czynniki te to zmienne (warunki środowiskowe lub indywidualne), które wiążą się z wysokim prawdopodobieństwem występowania zachowań stanowiących zagrożenie dla prawidłowego rozwoju (Ostaszewski, 2003).

Używanie substancji to jeden z takich czynników. Badania nad czynnikami ryzyka koncentrują się na tym, co poprzedza inicjacje lub na tym, co jest związane z większym ryzykiem używania substancji i wysokim prawdopodobieństwem uzależnienia od nich. Jak pokazują badania czynników poprzedzających inicjację i związanych z tzw. piciem normatywnym, najsilniejsze czynniki to cechy najbliższego otoczenia oraz preferowany styl życia. Wśród nich należy wymienić:

- Przebywanie w towarzystwie kolegów, którzy piją alkohol lub używają innych substancji;
- Spotykanie się z ofertami używania i doświadczanie presji w tym zakresie;
- Intencja dotycząca używania;
- Spostrzeganie u rówieśników postaw i zachowań aprobujących używanie substancji;
- Spostrzeganie u ważnych osób np. rodziców postaw aprobujących używanie substancji;
- Pozytywne oczekiwania co do bezpośrednich skutków działania substancji psychoaktywnych;
- Podatność na wpływy rówieśnicze.

W analizowanym badaniu uwzględniono niektóre z tych czynników (patrz dalsze rozdziały Suplementu). W profilaktyce używania substancji psychoaktywnych w ostatnich latach podkreśla się także ważną rolę tzw. czynników chroniących. Są to te właściwości środowiska lub jednostek, które wzmacniają ogólny potencjał zdrowotny człowieka. Wśród czynników tych wymienić należy (Garmezy, 1985):

- Czynniki indywidualne np. zrównoważony temperament
- Cechy środowiska rodzinnego np. wsparcie emocjonalne
- Cechy środowiska pozarodzinnego np. wsparcie ze strony innych osób i instytucji.

Jak pokazują prace Jessora i wsp. (1995) w sposób istotny przed rozwojem zachowań problemowych chroni m.in. Ustosunkowanie do szkoły i nauki szkolnej. Według Sheier'a czynnikiem chroniącym są także umiejętności osobiste i społeczne oraz kontrola własnego zachowania.

1/S. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące

Badacze wymieniają także bliskie więzi z rodzicami oraz przestrzeganie powszechnie uznawanych norm i wartości, w tym zaangażowanie religijne (Hawkins 1992). Uwzględnienie w profilaktyce tzw. **czynników chroniących** wiąże się z pytaniem, czy można i w jakich warunkach poprzez wzmacnianie czynników chroniących osiągnąć pozytywne efekty prewencyjne. Programy akcentujące rolę wspomnianych czynników należą do nurtu wspierania pozytywnego rozwoju młodzieży. Oddziaływania podejmowane w tym nurcie to m.in.:

- Rozwój więzi
- Rozwój poczucia własnej skuteczności
- Rozwój duchowości
- Rozwój kompetencji społecznych, emocjonalnych i moralnych.

Profilaktyka zintegrowana zmierza do wzmacniania czynników chroniących. Dąży się w niej do tego, by działania koncentrujące się na danym zachowaniu problemowym kształtować tak, aby wspierać oddziaływania dotyczące innych zachowań problemowych (Grzelak, 2000). Na przykład, aby działania których celem jest zapobieganie sięganiu po substancje psychoaktywne wspierały także oddziaływania zmierzające do ograniczenia przemocy rówieśniczej. W analizowanym badaniu uwzględniono niektóre z wymienionych czynników chroniących np. wsparcie emocjonalne w środowisku rodzinnym (patrz dalsze rozdziały Suplementu).

2/S. Nasilenie używania substancji psychoaktywnych

2/S. Nasilenie używania substancji psychoaktywnych ost. 30 dni

		Jak często paliłeś papierosy w ciągu ost. 30 dni?	Ile razy zdarzyło Ci się pić jakiś napój alkoholowy w ciągu ost.30 dni?	Ile razy zdarzyło Ci się upić w ciągu ost. 30 dni?	Ile razy zdarzyło Ci się używać marihuany lub haszyszu (konopi) w ciągu ost. 30 dni?
Jak często paliłeś papierosy w ciągu ost. 30 dni?	Korelacja	1	,448	,256	,328
	Istotność (dwustronna)		,000	,000	,000
	N	1839	1833	1830	1813
Ile razy zdarzyło Ci się pić jakiś napój alkoholowy w ciągu ost.30 dni?	Korelacja	,448	1	,386	,314
	Istotność (dwustronna)	,000		,000	,000
	N	1833	1834	1825	1813
Ile razy zdarzyło Ci się upić w ciągu ost. 30 dni?	Korelacja	,256	,386	1	,244
	Istotność (dwustronna)	,000	,000		,000
	N	1830	1825	1831	1809
Ile razy zdarzyło Ci się używać marihuany lub haszyszu (konopi) w ciągu ost. 30 dni?	Korelacja Pearsona	,328	,314	,244	1
	Istotność (dwustronna)	,000	,000	,000	
	N	1813	1813	1809	1814

Tabela 1/S : Macierz korelacji pomiędzy zmiennymi: częstotliwość używania substancji w ost. 30 dniach. Korelacje istotne na poziomie: 0,01 zaznaczono kolorem czerwonym.

2/S. Nasilenie używania substancji psychoaktywnych - ost. 30 dni

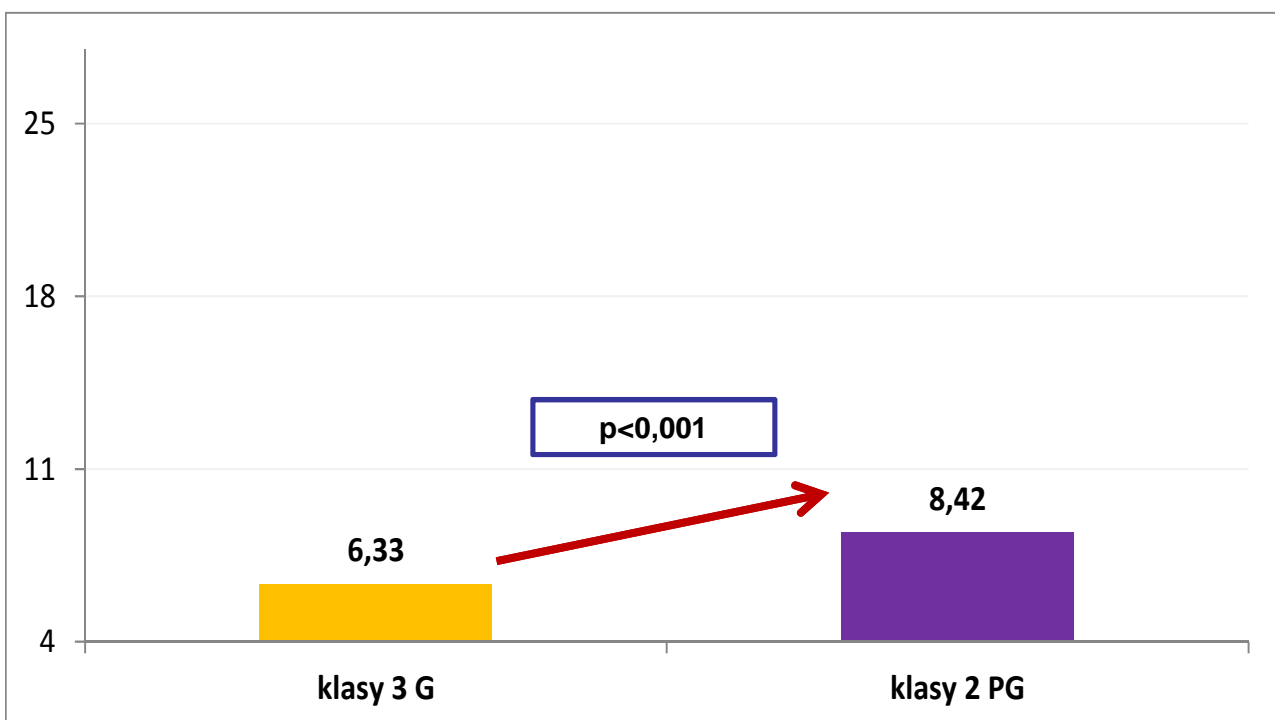
Biorąc pod uwagę zależności przedstawione w tabeli korelacji 1/S, utworzono zmienną: **Nasilenie używania substancji psychoaktywnych** – sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na pytania ankiety dotyczące:

- Picia alkoholu (w ostatnich 30 dniach)
- Upijania się (w ostatnich 30 dniach)
- Palenia papierosów (w ostatnich 30 dniach) oraz
- Używania marihuany/haszyszu (w ostatnich 30 dniach).

Zmienna może przyjmować wartości od 4-28.

Średnia wartość zmiennej w klasach III G wynosi: $M=6,33$ $SD= 2,95$; w klasach II PG: $M=8,42$; $SD= 3,60$.

Nasilenie używania substancji psychoaktywnych – ost. 30 dni.

Wykres 1/S : Nasilenie używania substancji w badanych rocznikach- wartości średnich

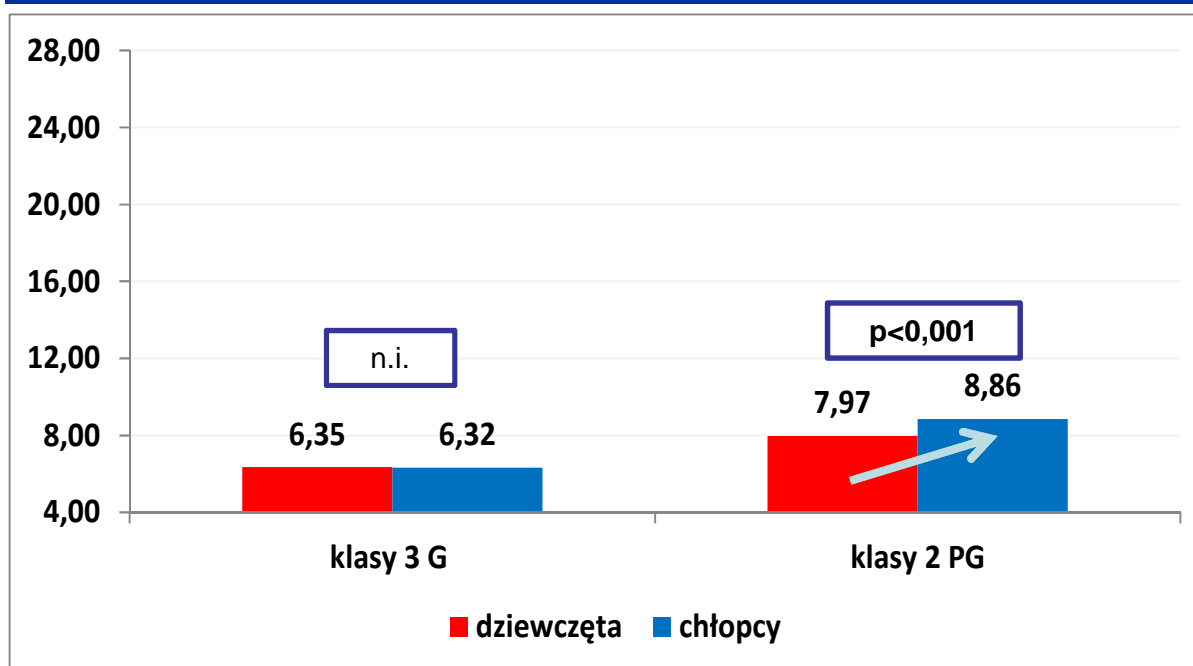
2/S. Nasilenie używania substancji psychoaktywnych a płeć badanych.

Analizowano związek pomiędzy wiekiem badanych a zmienną: „Nasilenie używania substancji psychoaktywnych”. Pod względem nasilenia używania substancji badane roczniki istotnie różniły się między sobą. **W klasach 3 gimnazjum odnotowano niższe nasilenie doświadczeń z używaniem substancji niż w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych.**

Analizie poddano także związek pomiędzy zmienną: **Nasilenie używania substancji a płcią badanych**, w obu frakcjach wiekowych. Jak pokazuje wykres 2/S, **w klasach młodszych nie odnotowano istotnej różnicy pomiędzy chłopcami i dziewczętami pod względem nasilenia używania substancji.** Natomiast w klasach 2 PG było ono wyższe w grupie chłopców.

Nasilenie używania substancji psychoaktywnych wśród chłopców i dziewcząt - ost. 30 dni

Wykres 2/S: Nasilenie używania substancji -wartości średnich- porównanie wyników w podziale na płeć.

3/S. Relacje z rodzicami a używanie substancji

3/S. Relacje z rodzicami

Większość badanych uczniów jest zadowolona z kontaktów ze swoim rodzicami, zwłaszcza z matkami. Po zagregowaniu odpowiedzi „bardzo zadowolony” i „zadowolony” w klasach trzecich gimnazjum zadowolonych ze swoich stosunków z mamą było ponad 9% badanych, zaledwie 6,3% osób wyraziło przeciwną opinię. W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych osoby zadowolone z relacji z matką stanowiły ponad 77,5% badanych, niezadowolone- 6,6%. (w obliczeniach pominięto badanych, którzy stwierdzili że nie mają matki).

Odsetki badanych, którzy wyrazili zadowolenie z relacji z ojcem były w obu frakcjach wiekowych istotnie niższe i wynosiły odpowiednio: 64,4% i 63,2%. Wyższe były natomiast odsetki badanych wyrażających niezadowolenie: 16,3% i 16,1%.

Sytuacja rodzinna badanych

W kwestionariuszu poproszono respondentów o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń i zaznaczenie, w jakim stopniu są one prawdziwe - z ich punktu widzenia.

Sformułowania te brzmiały:

- „moi rodzice określili ścisłe zasady, co mogę robić w domu”,
- „moi rodzice określili ścisłe zasady, co mogę robić poza domem”,
- „moi rodzice wiedzą, z kim spędzam wieczory”,
- „moi rodzice wiedzą, gdzie spędzam wieczory”,
- „mogę łatwo otrzymać ciepło i opiekę od matki lub ojca”,
- „mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od matki lub ojca”,
- „mogę łatwo pożyczyć pieniądze od matki lub ojca”,
- „mogę łatwo dostać w podarunku pieniądze od matki lub ojca”.

W klasach trzecich gimnazjum o tym, że rodzice określili ścisłe zasady dotyczące zachowania w domu było przekonanych ponad 26% badanych, a w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych ponad 28%.

To, że rodzice określili ścisłe zasady dotyczące tego, co wolno robić badanym poza domem, zadeklarowało 23% uczniów klas trzecich i ponad 23% uczniów klas drugich. Ponad 45% szesnastolatków stwierdziło, że ich rodzice nie określili zasad dotyczących ich zachowania w domu albo rzadko to robią, a ponad 53%, że brak takich zasad dotyczących zachowania poza domem. Około 13% trzecioklasistów stwierdziło, że ich rodzice rzadko albo nigdy nie wiedzą, z kim badani spędzają wieczory.

3/S. Relacje z rodzicami

Na ile jesteś zadowolony ze swoich stosunków z:	bardzo zadowolony	zadowolony	średnio	niezadowolony	bardzo niezadowolony
z matką	43,7%	35,4%	14,6%	3,4%	2,9%
z ojcem	32,6%	31,8%	19,3%	7,7%	8,6%

Tabela 2/S: Zadowolenie z relacji z rodzicami – klasy 3 G

Na ile jesteś zadowolony ze swoich stosunków z:	bardzo zadowolony	zadowolony	średnio	niezadowolony	bardzo niezadowolony
z matką	40,5%	37,0%	15,9%	3,3%	3,3%
z ojcem	29,4%	33,8%	20,7%	10,6%	5,5%

Tabela 3/S: Zadowolenie z relacji z rodzicami – klasy 2 PG

Wyraźna większość badanych deklaruje, że może często lub prawie zawsze liczyć na wsparcie swoich rodziców w różnych wymiarach, zarówno emocjonalnym, jak i finansowym.

Odsetek trzecioklasistów, którzy przyznali, że mogą prawie zawsze otrzymać ciepło i opiekę od matki lub ojca wynosił 82,5%, a drugoklasistów- 80,8%. Przeciwnego zdania był mniej więcej co czternasty badany w klasie 3 gimnazjum i co dwunasty w klasie 2 PG.

Na wsparcie emocjonalne ze strony rodziców może liczyć, zgodnie z deklaracjami, prawie zawsze 76,7% szesnastolatków i 73,4% uczniów klas 2 PG.

64,6% uczniów młodszych i 66,3% starszych może prawie zawsze liczyć na wsparcie finansowe rodziców (pożyczenie pieniędzy).

3/S. Relacje z rodzicami oraz sytuacja rodzinna badanych

Klasy III gimnazjum

	często lub prawie zawsze	czasami	rzadko lub prawie nigdy
moi rodzice określili zasady, co ja mogę robić w domu	26,3%	27,9%	45,8%
moi rodzice określili zasady, co ja mogę robić poza domem	23,8%	23,0%	53,2%
moi rodzice wiedzą, z kim spędzam wieczory	73,3%	13,8%	12,8%
moi rodzice wiedzą, gdzie ja spędzam wieczory	74,5%	13,7%	11,7%
mogę łatwo otrzymać ciepło i opiekę od matki lub ojca	85,5%	7,9%	6,6%
mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od matki i ojca	80,0%	10,9%	9,2%
mogę łatwo pożyczyć pieniądze od matki lub ojca	69,5%	19,4%	11,2%
mogę łatwo otrzymać w podarunku pieniądze od matki lub ojca	64,7%	22,4%	12,8%

Tabela 4/S: Kontrola, wsparcie i zasady panujące w domu— klasy 3 G.

3/S. Relacje z rodzicami oraz sytuacja

Klasy II ponadgimnazjalne

	często lub prawie zawsze	czasami	rzadko lub prawie nigdy
moi rodzice określili zasady, co ja mogę robić w domu	28,1%	27,1%	44,8%
moi rodzice określili zasady, co ja mogę robić poza domem	23,6%	23,1%	53,3%
moi rodzice wiedzą, z kim spędzam wieczory	64,2%	13,8%	22,0%
moi rodzice wiedzą, gdzie ja spędzam wieczory	76,6%	12,1%	11,3%
mogę łatwo otrzymać ciepło i opiekę od matki lub ojca	80,4%	10,1%	9,5%
mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od matki i ojca	75,1%	13,6%	11,3%
mogę łatwo pożyczyć pieniądze od matki lub ojca	69,2%	19,1%	11,7%
mogę łatwo otrzymać w podarunku pieniądze od matki lub ojca	57,9%	27,2%	14,9%

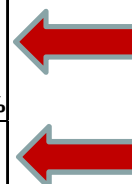

Tabela 5/S: Kontrola, wsparcie i zasady panujące w domu— klasy 2 PG.

3.1/S Wsparcie i kontrola ze strony

Aby określić wewnętrzną strukturę skali składającej się z częstotliwości doświadczania wsparcia i kontroli ze strony rodziców, została wykonana eksploracyjna analiza czynnikowa metodą głównych składowych.

Do określenia liczby składowych użyto kryterium osypiska, na podstawie którego ustalono, że należy wyodrębnić trzy czynniki. Wyjaśniają one ponad 71% wariacji wyników.

Po wykonaniu analizy rotacją czynników metodą Varimax stwierdzono, że:

Pierwszy czynnik silnie ładuje pytania o zasady panujące w domu:

- funkcjonowanie w domu zasad dotyczących zachowania nastolatka w domu
- funkcjonowanie w domu zasad dotyczących zachowania nastolatka poza domem

Czynnik drugi ładuje pytania o kontrolę rodzicielską:

- wiedzę na temat miejsc, gdzie nastolatek spędza wieczory
- wiedzę na temat osób, z którymi nastolatek spędza wieczory

Czynnik trzeci silnie ładuje pytania o poczucie wsparcia ze strony rodziców:

- wsparcie emocjonalne
- ciepło i opieka ze strony rodziców
- wsparcie finansowe ze strony rodziców

Wskaźniki zmiennych o nazwach:

- przekonanie o funkcjonowaniu zasad w domu
 - poczucie kontroli ze strony rodziców
 - poczucie wsparcia ze strony rodziców
- zostały przygotowane za pomocą metody regresyjnej uwzględniającej ładunki czynnikowe poszczególnych pytań w każdym czynniku.

3.1/S Wsparcie i kontrola ze strony rodziców a nasilenie używania substancji

W dalszej kolejności analizowano związek pomiędzy utworzonymi zmiennymi a nasileniem używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów (ost.30 dni). Jak pokazują poniższe tabele, w badaniu nie odnotowano **istotnej korelacji pomiędzy przekonaniem o istnieniu w domu ściśle określonych zasad dotyczących zachowania nastolatka a zaobserwowanym u niego nasileniem używania substancji psychoaktywnych w przypadku starszych badanych.**

Analizy wskazują, że odnotowano istotną ujemną zależność zarówno w młodszym jak i starszym roczniku, pomiędzy zmiennymi: poczucie kontroli ze strony rodziców i nasilenie używania substancji. Im silniejsze poczucie kontroli ze strony rodziców, tym mniejsze nasilenie używania substancji wśród uczniów.

		Przekonanie o istnieniu zasad ustalonych przez rodziców	Nasilenie używania substancji
Przekonanie o istnieniu zasad ustalonych przez rodziców	Korelacja Pearsona	1	-,280
	Istotność (dwustronna)		,237
	N	1770	1740
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	-,280	1
	Istotność (dwustronna)	,237	
	N	1740	1807

Tabela 6/S: Macierz korelacji- przekonanie o istnieniu zasad obowiązujących w domu a nasilenie używania substancji.

3.1/S Wsparcie i kontrola ze strony rodziców a nasilenie używania

W badaniu nie odnotowano istotnego związku pomiędzy poczuciem wsparcia ze strony rodziców a nasileniem używania substancji przez uczniów.

		Poczucie kontroli rodzicielskiej	Nasilenie używania substancji
Poczucie kontroli rodzicielskiej	Korelacja Pearsona	1	-,149
	Istotność (dwustronna)		,000
	N	1807	1740
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	-,149	1
	Istotność (dwustronna)	,000	
	N	1740	1770

Tabela 7/S: Macierz korelacji- poczucie kontroli a nasilenie używania substancji - klasy 3 G i 2 PG. Korelacje istotne na poziomie 0,01.

		Poczucie wsparcia ze strony rodziców	Nasilenie używania substancji
Poczucie wsparcia ze strony rodziców	Korelacja Pearsona	1	-,009
	Istotność (dwustronna)		,722
	N	1770	1740
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	-,009	1
	Istotność (dwustronna)	,722	
	N	1740	1807

Tabela 8/S: Macierz korelacji- poczucie wsparcia ze strony rodziców a nasilenie używania substancji.

4/S. Relacje z przyjaciółmi a używanie substancji

4.1/S Relacje z przyjaciółmi a nasilenie używania substancji

Zdecydowana większość badanych, niezależnie od płci i wieku, deklaruje, że jest zadowolona z relacji ze swoimi przyjaciółmi.

W przypadku uczniów trzecich klas gimnazjum zadowolonych lub bardzo zadowolonych z relacji z przyjaciółmi było ponad 85% uczniów, w klasach II PG - ponad 87%. Odsetki uczniów niezadowolonych lub bardzo niezadowolonych z relacji z przyjaciółmi były stosunkowo niskie i wynosi odpowiednio: 3,1% i 2,8%. **W badaniu odnotowano dodatnią korelację pomiędzy stopniem zadowolenia z relacji z przyjaciółmi a nasileniem używania substancji psychoaktywnych, co oznacza, że im większe zadowolenie z tych relacji tym większe nasilenie używania substancji wśród uczniów.**

Na ile jesteś zadowolony ze swoich stosunków z przyjaciółmi?	bardzo zadowolony	zadowolony	średnio	niezadowolony	bardzo niezadowolony
klasy III G	47,5%	37,6%	11,8%	2,2%	0,9%
klasy II PG	46,7%	40,7%	9,8%	1,8%	1,0%

Tabela 9/S: Zadowolenie z relacji z przyjaciółmi- klasy 3 G i 2PG.

		Na ile jesteś zadowolony ze stosunków z przyjaciółmi ?	Nasilenie używania substancji
Na ile jesteś zadowolony ze stosunków z przyjaciółmi ?	Korelacja Pearsona	1	,055
	Istotność (dwustronna)		,020
	N	1817	1786
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	,055	1
	Istotność (dwustronna)	,020	
	N	1786	1807

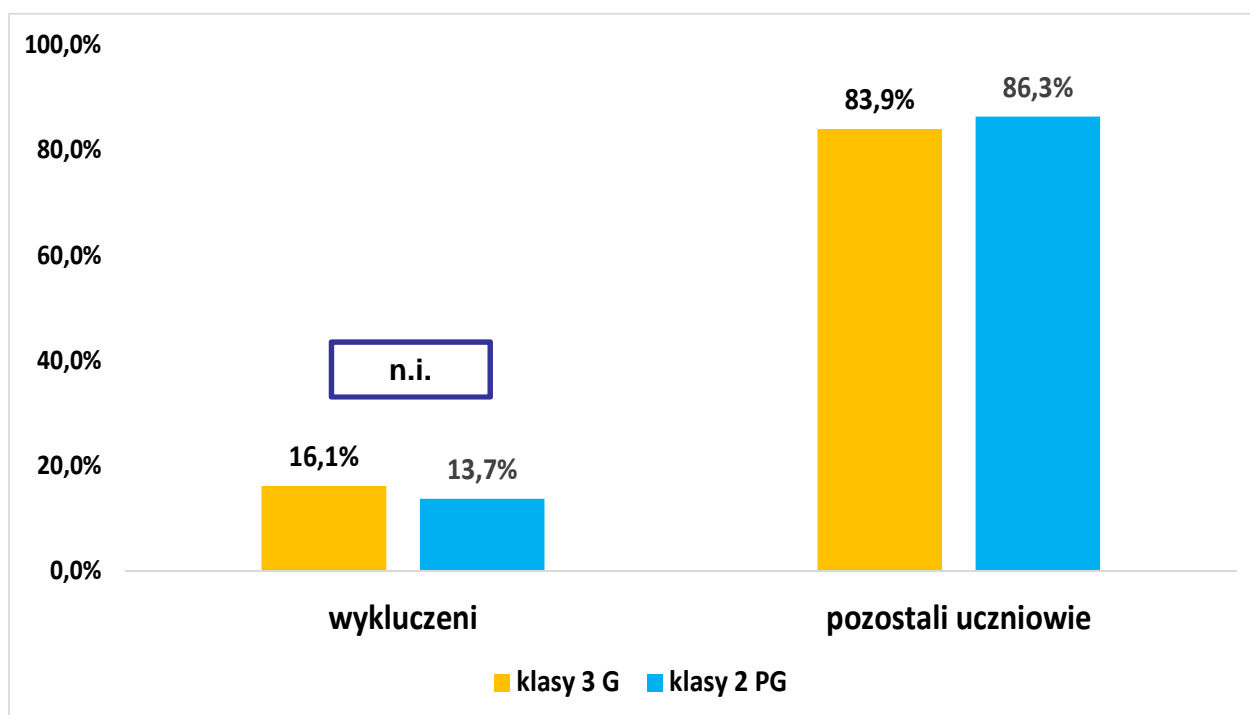
Tabela 10/S: Zadowolenie z relacji z przyjaciółmi a nasilenie używania substancji. Korelacja istotna na poziomie 0,01.

4.2/S Wykluczenie rówieśnicze a nasilenie

W badaniu uczniom zadano 4 pytania dotyczące stosunku do nich innych osób z klasy, w której się uczą. Na podstawie odpowiedzi na powyższe pytania (o lekceważenie, wyśmiewanie, unikanie, sprawianie przykrości) wyodrębniono grupę badanych, którzy mogą być zagrożeni wykluczeniem ze strony rówieśników. **Zaliczono do niej respondentów, którzy udzieli twierdzącej odpowiedzi („zdecydowanie tak” lub „raczej tak”) na co najmniej dwa spośród czterech ww. pytań.**

Tak zagregowane dane pokazują, iż w klasach trzecich gimnazjum odnotowano istotnie wyższy odsetek osób mających poczucie wykluczenia – 16,1% niż w starszym badanym roczniku - 13,7%. W badaniu nie odnotowano istotnej różnicy pomiędzy tymi odsetkami, co oznacza, że uczniowie w klasach 3 G mieli równie często poczucie wykluczenia jak uczniowie starsi.

Wykres 3/S: Odsetki uczniów mających poczucie wykluczenia rówieśniczego-klasy III G i II PG.

4/S. Przyzwolenie rodziców na używanie substancji

4.1/S Przyzwolenie rodziców a używanie substancji

W badaniu stwierdzono związek pomiędzy przekonaniem uczniów o przyzwoleniu rodziców na sięganie po niektóre substancje a częstotliwością ich używania.

Wśród uczniów, którzy byli przekonani, że ich ojcowie wyraziłyby zgodę na palenie, w ostatnim miesiącu paliło około 63%, zaś w grupie osób przekonanych, że ojciec nie udzieliłby takiej zgody- niespełna 31%.

Wśród uczniów przekonanych, że matka zgodziłaby się na upijanie się, w ostatnim miesiącu upiło się ponad 21%. Wśród tych, którzy uważali, że matka nie pozwoliłaby na to tylko 10%.

W grupie uczniów przekonanych, że ich matki zaaprobowwałyby sięgnięcie po marihuanę odsetek uczniów, którzy używali jej w ciągu ost. miesiąca był wyższy – ponad 25% niż wśród osób przekonanych, że matka nie zgodziłaby się na używanie tego środka -7,5%.

Ponad 40% uczniów przekonanych, że ich ojcowie zgodziliby się na używanie marihuany używało jej w ciągu ost. miesiąca, w grupie przekonanej o braku takiej zgody- 8,1%.

Wyniki wskazują więc na wyraźny związek pomiędzy przyzwoleniem rodziców na używanie substancji psychoaktywnych a sięganiem po nie przez młodzież.

5/S. Używanie substancji w grupie sprawców i ofiar przemocy

7.1/S Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy a nasilenie używania substancji psychoaktywnych

W badaniu utworzono więc zmienną pn. Nasileniem doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na odpowiednie pytania ankiety. Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,864. Zmienna może przyjmować wartości od 8-56.

Odnotowano pozytywną korelację pomiędzy zmienną: Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy i zmienną: nasilenie używania substancji. Oznacza to, że im większa częstotliwość stosowania przemocy wśród badanych, tym wyższe jest nasilenie używania przez z nich substancji, a im wyższe nasilenie używania substancji, tym większa częstotliwość stosowania przemocy.

		Nasilenie używania substancji	Nasilenie doświadczeń bycia sprawcą przemocy
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	1	,272
	Istotność (dwustronna)		,000
	N	1807	1773
Nasilenie doświadczeń bycia sprawcą przemocy	Korelacja Pearsona	,272	1
	Istotność (dwustronna)	,000	
	N	1773	1801

Tabela 5 A/S: Nasilenie doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy a nasilenie używania substancji. Korelacja istotna na poziomie 0,01.

7.1/S Nasilenie doświadczeń związanych z byciem ofiarą przemocy a nasilenie używania substancji psychoaktywnych

W badaniu utworzono więc zmienną pn. Nasileniem doświadczeń związanych z byciem ofiarą przemocy, sumując punkty wyliczone na podstawie odpowiedzi na odpowiednie pytania ankiety. Współczynnik Alfa Cronbacha dla tak utworzonej skali wynosi 0,912. Zmienna może przyjmować wartości od 9-63.

Odnotowano **pozytywną korelację** pomiędzy zmienną: **Nasilenie doświadczeń związanych z byciem ofiarą przemocy** i zmienną: **nasilenie używania substancji**. Oznacza to, że im większa częstotliwość doświadczeń bycia ofiarą przemocy, tym wyższe jest nasilenie używania przez z nich substancji, a im wyższe nasilenie używania substancji, tym większa częstotliwość doświadczania przemocy rówieśniczej.

		Nasilenie używania substancji	Nasilenie doświadczeń bycia sprawcą przemocy
Nasilenie używania substancji	Korelacja Pearsona	1	,272
	Istotność (dwustronna)		,000
	N	1807	1773
Nasilenie doświadczeń bycia sprawcą przemocy	Korelacja Pearsona	,272	1
	Istotność (dwustronna)	,000	
	N	1773	1801

Tabela 5 B/S: Nasilenie doświadczeń związanych z byciem ofiarą przemocy a nasilenie używania substancji . Korelacja istotna na poziomie 0,01.

6/S. Oczekiwania dotyczące picia alkoholu a częstotliwość sięgania po alkohol

8.1/S Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem alkoholu a częstotliwość picia

W badaniu odnotowano istotną dodatnią korelację pomiędzy nasileniem pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem alkoholu a częstotliwością sięgania po ten środek w ciągu ostatniego miesiąca. Oznacza to, że im większe pozytywne oczekiwania dotyczące efektów sięgania po alkohol, tym większa częstotliwość picia i upijania się.

		Pozytywne oczekiwania dotyczące picia alkoholu	Ile razy zdarzyło Ci się pić jakiś napój alkoholowy w ciągu ost.30 dni?	Ile razy zdarzyło Ci się upić w ciągu ost. 30 dni?
Pozytywne oczekiwania dotyczące picia alkoholu	Korelacja Pearsona	1	,386	,225
	Istotność (dwustronna)		,000	,000
	N	1791	1791	1784

Tabela 6/S: Nasilenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem alkoholu a częstotliwość picia i upijania się. Korelacja istotna na poziomie 0,01.